

Nuorisotyön
MIELI JA
MERKITYS

Nuorisotyön
MIELI JA
MERKITYS

Nuorisotyön mieli ja merkitys
Nuorisotyön perinteen tallentaminen
Nuoperi, Turun yliopisto, Turku

Esilehden kuva: Jouni Erola, 2008.
Julkaisun kuvat kirjoittajien, ellei toisin mainita.

Kirjatyöryhmä:
Leena Aho, Sinikka Haapanen, Minna Heikkinen,
Eino Laitinen, Seija Majanen, Jorma Pilke, Maisa Sarha.

Kielenhuolto: Marja Pajula
Toimitus: Minna Heikkinen
Taitto: Vitale Ay, Taina Leino

ISBN 978-951-29-8380-3 (PDF)

ISBN 978-951-29-3856-8 (painettu)

Painopaikka:
Gummerus Kirjapaino Oy
Jyväskylä 2009

Sisältö

Lukijalle	7
-----------------	---

KUTSUMUKSESTA 9

Taisto Kärkkäinen: Leipäpappi vai työlleen palava ammattilainen?	10
Ebba Askonen: Aito nuorisotyöntekijä	18
Rauno Elomaa: Pienen kylän poika suuressa tehtävässä	26
Niina Leinonen: Kutsumuksenani kolmen v:n teoria.....	32

KULTTUURINEN NUORISOTYÖ 39

Juhani Yli-Rantala: Nuorisotyö ja kulttuuriharrastukset toivat elämäntehtävän	40
Sinikka Haapanen: Tarina tulesta ja unelmasta	48
Jyrki Kempainen: Tasavertaisen naurunalaisuuden periaatteesta	56
Kaj Bärlund: Tanssi on loppumaton tie	62

NUORET JA MEDIA 69

Alpo Kejonen: Akun posti ja Kivikirkon kaiku	70
Jorma Pilke: Yleisradion kanavat auki nuorille.....	76
Antti Salminen: Nuori median tekijä.....	84
Perttu Ruotsalainen: Syntynyt media-alalle	90

SOSIAALINEN NUORISOTYÖ 97

Pauli Parviainen: Kuopiolaisen jengityön syntyhistoriaa	98
Jouni Erola: Tehtävänä puuttumisen oikeutus.....	104
Päivi Anunti: Lähiöiden parantamisesta Tyttöjen Taloon	112
Ulla Toukonen: Kasvatusyhteisön voimaa	120

NUORTEN TILAT 127

Pekka Vihervuori: Nuorisotiloja Kouvolaan.....	128
Pertti Mäkelä: Nuorisotilaa vallataan Lahdessa	136
”Heikki Paja”: Katukivet kourassa kulttuurin ja yhteisön puolesta	144
Jarmo Laitinen ja Marko Seppälä: Nettiin nuoren mieli tekevi	150

KANSAINVÄLISYYS JA MONIKULTTUURISUUS 155

Markku Kärkkäinen: Festivaaliliike avasi laajan kansainvälisyyden suomalaisnuorille	156
Pauliina Arola: Euroopasta tuli kotikyläni	166
Erja Salo: Ystävyyttä yli rajojen.....	176
Hasan Habib: Erilaisuuden ja uuden kohtaamisesta	184

LUONTOYHTEYTTÄ ETSIMÄSSÄ 191

Väinö Sinervo: Leirillä taivas maata koskettaa... ..	192
Markku Hukari: Tulevaisuuden rakentaja.....	198
Ilkka Aula: Ympäristökasvatuksen olemusta etsimässä.....	202

Kirjallisuutta.....	208
---------------------	-----

Lukijalle

Kun parimarssi muuttuu hiphopiksi, 14 huonetta galtsuksi ja matojen kiduttamatta jättäminen huoleksi puhtaan juomaveden riittämisestä, on selvää, että ajassa on tapahtunut paljon. Nuorisotyötä on tehty kunnissa parhaimmillaan jo yli 60 vuotta, ja maamme vanhimmat järjestöt ovat juhloneet satavuotistaivaltaan. Seurakunnat ovat usein olleet esimerkkeinä aktiivisesta toiminnasta nuorten parissa. Nuorisotyötä tekemässä on ollut vahva joukko. Tekijöiden intohimona on ollut, ja on edelleen, antaa nuorille uusia mahdollisuuksia, tilaa ja aikaa kasvaa aikuiseksi. Tämän intohimon olemme tässä kirjassa kääntäneet kutsumukseksi: sisäiseksi haluksi tai kehotukseksi ammattiin ja elämäntehtävään.

Kirja syntyi tarpeesta tallentaa ja kertoa nuorisotyöntekijöiden tuntemuksia ja kokemuksia aina viime sotien loppumisesta tähän päivään asti. Nuorisotyön perinteen tallentamishankkeelle, Nuoperille, julkaisun tekeminen sopi hyvin, sillä kirjan toisena tavoitteena on ollut dokumentoida alan muutoksia ja kertoa niistä myös muille. Nuorisotyön Senioriklubi toimi hankkeen toisena osapuolena, ja sen tavoitteena on ollut saada nuorisotyö tunnetuksi myös oman alansa ulkopuolella. Muutosten ja ajatusten laittaminen kirjoihin ja kansiin selkeyttää toiminnan historiaa ja herättää ajattelemaan, pitääkö pyörä

keksiä aina uudelleen. Sillä tulevaisuuden nuorisotyötä tehdään tänään, niin kuin sitä tehtiin jo eilen ja sata vuotta sitten.

Kirja koostuu seitsemästä eri teemasta, joiden ympärille on koottu kirjoittajia, jotka muodostavat perheitä. Valitut teemat ovat keskeisiä nuorisotyössä. Teemaperheiden jäsenet keskustelevat keskenään, mutta myös lukijan kanssa. ”Vanhemmille” ei ole suotu auktoriteettiasemaa, vaan kaikki saavat kertoa oman tarinansa. Eriikäisten perheenjäsenten kautta saadaan esiin aikajatkumo, joka näyttää, mitä muutoksia on tapahtunut niin asenteissa kuin työtavoissakin. Nämä muutokset ovat syntyneet työntekijöiden kasvaessa ja oppiessa ammattiaan paremmin, mutta myös yhteiskunnan tarpeista nuoria kohtaan. Esimerkiksi vapaa-ajan lisääntyminen ja kansainvälistyminen ovat tuoneet oman lisänsä nuorisotyöhön. Työn tekemisen mieli ja merkitys korostuvat sitä mukaa, mitä nopeammaksi elämisen tahti muuttuu. Ongelmakeskeiseksi mieltetystä työstä on noussut vahvaa ja positiivista osaamista! Siitä saamme kiittää näitä aitoja nuorisotyöntekijöitä, jotka kelloon katsomatta ovat oman työpanoksensa antaneet. Eikä kirjassa ole unohdettu työn kohdettakaan. Myös nuoret pääsevät omin sanoin kertomaan, mikä merkitys nuorisotyöllä on heille ollut.

Matti Telemäen *"Taitava nuorisonkasvattaja"* ilmestyi vuonna 1999 ja kertoo suomalaisesta nuorisotyöstä luokittelemalla eri vuosikymmenet teemoittain. Nuoperin julkaisu *"Lähtö ja Loitsu — Suomen ja Viron nuorisoyhteistyöstä"* kuvaa kansainvälistä yhteyttä sen toimijoiden kokemana. *"Tottelimme taivaallista näkyä"* kertoo seurakuntien työntekijöiden ajatuksia nuorisotyöstä. Se julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1949. Sen tavoitteena oli tehdä persoonan värittämä, ihmiseltä ihmiselle kirjoitettu julkaisu.

Niin myös meillä. Ihmiseltä ihmiselle — ajatuksella.

Idea tästä julkaisusta lähti nuorisoasiainneuvos Taisto Kärkkäiseltä. Tuhannet kiitokset siitä hänelle! Rahoituksesta kuuluu kiitos opetusministeriön nuorisoyksikölle. Lämpimät kiitokset myös vireälle kirjatyöryhmälle. Nautinnollisia lukuhetkiä!

Turussa, 9. maaliskuuta 2009

Minna Heikkinen, Nuoperi

Kirjoittajatapaaminen järjestettiin syyskuussa 2008 Helsingissä Nuorten Luontotalolla. Kuva: Reetta Pihlajavirta/Nuoperi.

Kutsumuksesta

Kutsumus liitetään usein opettajien, lääkäreiden ja pappien ammattiin, harvemmin nuorisotyöntekijöihin. Siksi halusimmekin ottaa sen yhdeksi teemaksi. Mitä on kutsumus nuorisotyössä? Kirjoittajiksi valikoituivat tekijät, jotka ovat vaikuttaneet nuorisotyön eri aloilla. Tämän vuoksi tässä teema-perheessä tärkeämmäksi nousee alan sisäinen vaihtelu ajallisen jatkuvuuden sijasta. Taisto Kärkkäisen vaikutus näkyy erityisesti valtionhallinnossa, Rauno Elomaan kirkon nuorisotyössä, Ebba Askosen kunnan ja läänin nuorisosihteerin työssä, Niina Leinosen koulutuksessa ja konsultoinnissa. Eri näkökulmista syntyy reilusti toisistaan poikkeavia mielipiteitä, mutta ennen kaikkea heistä jokaisella on aivan erilaiset lähtökohdat kutsumuksellisuuteensa.

Nykysuomen sanakirjan mukaan "kutsumuksellisuus" tai "kutsumus" on sisäinen kehoitus tai halu varsinkin jonkun ammatin, elämäntehtävän tms. valintaan. Se on viehtymystä, verenvetoa, halua tai taipumusta jollekin toiminta-alalle, jonka asianomainen tuntee omakseen. Saman lähteen mukaan "aatteellinen" on aatteeseen perustuva, aatteen innoittama, ihanteellinen, ideaalinen. Mietittäessä kutsumuksellisuutta omassa työssä pohditaan usein samalla sitä, miten se saa näkyä muille. Piilote-taanko kynttilä vakan alle vai annetaanko nuotion roihuta kirkkaana? Itse olen havainnut nuorisotyöntekijöitä haastatellessani, että ne, joilla kutsumus on vahva ja jotka näyttävät sen selvästi, ovat myös niitä, jotka jäävät muiden mieleen ja joista otetaan esimerkkiä. Vaikuttaisi siis siltä, että kutsumustaan on turha peitellä. Mutta ehkä se on syytä selkeästi erottaa aatteellisuudesta, joka sekini on ajoittain näkynyt vahvasti nuorisotyön kentällä.

Nuorisoasiainneuvos Mauri Pirilä toteaa kutsumusta pohtiessaan, että vielä 1960-luvulla ammattipiireissä keskusteltiin ihan vakavasti siitä, mitä nuorisotyöntekijä tekee työkseen ikääntyneenä. Ensimmäinen nuorisotyölaki (1972), ja myöhemmin liikuntalaki, oli ilmeisesti se vedenjakaja, jonka voimaantumisen jälkeen nuorisotyö alettiin nähdä elämänikäisenä ammattina, ainakin kuntapuolella.

"Unelma on toivomus elämälle." Tulosten aikaansaamisen kannalta tärkeintä ovat unelmat, visiot, tavoitteet ja toiminta-ajatus. Myös nuorisotyöorganisaatiossa on aika ajoin pysähdyttävä tarkastelemaan omien toimintojen todellista vaikutusta tavoiteltuihin tuloksiin ja päämääriin sekä näiden toimintojen suhdetta organisaation toiminta-ajatukseseen. Muuten on vaarana, että työstä tulee touhuilua. Paradoksi on siinä, että oman jaksamisen vuoksi "touhuilua" on kuitenkin jossakin määrin sallittava. Tärkeää on, että nuorisotyötä tehdään, ja että ammattinimike säilyy kunniakkaasti nuorisotyöntekijänä, eikä sitä kätketä esimerkiksi yhteisöpedagogin tittelin taakse. Tätä mieltä on siis Pirilä. Yhtyvätkö muut kirjoittajat hänen mielipiteeseensä, selviää teema-perheen keskustelusta.

Leipäpappi

VAI TYÖLLEEN PALAVA AMMATTILAINEN?

Omat kasvun vuoteni sattuivat sota-aikaan ja sen jälkeisiin vuosiin. Kymmenvuotiaan evakkopojan elämä oli rikkinäistä ja monella tavalla ennalta arvaamatonta. Asuinympäristö, ja sen mukana koti, vaihtuivat jatkuvasti. Vähän väliä oli sopeuttava uuteen kouluun ja opettajiin sekä uusiin koulutovereihin. Muuttojen seurauksena oli ryhtyminen entuudestaan tuttujen kavereiden kanssa, mutta myös jatkuvat kiistat ja tappelut paikallisten kanssa koulumatkojen aikana.

Matkat kuljettiin silloin jalan tai talvella hiihtäen, ja ne tarjosivat koulukiusaamiselle hyvän tilaisuuden. Oli siis osattava pitää puolensa tai paettava nopeasti. Myös erityistiedoilla ja -taidoilla saattoi murtaa eristävät ennakkoluulot. Urheilu oli sopiva yhteistyön muoto, jossa

tulokset ratkaisivat, eikä taustoja kyselty. Kenties parhaita yhteistyön rakentajia olivat erilaiset pallopelit, koska niissä olivat usein myös tytöt mukana. He pehmensivät ilmapiiriä.

Mieleeni on pysyvästi painunut varhaiskeväinen iltapäivä, jolloin pyöräilimme veljeni kanssa ilmoittautumaan urheiluseuran jäseniksi. Olimme nimittäin lehdestä lukeneet, että seuraavana sunnuntaina oli poikien yleisurheilukilpailut naapurikylässä. Siellä ratkaistaisiin pitäjän mestaruudet, joten urheiluseuraan oli liityttävä, jotta pääsi kilpailemaan. Seuran sihteeri merkitsi meidät jäsenluetteloon ja lupasi, että voimme osallistua kilpailuun. Se tuntui melkein pä voitolta. Saimme edustaa Kisailijat-osastoa. Sunnuntaina kilpailupaikalle päästyämme huomasimme, että emme tunne sieltä ketään. Tästä tuli meille vähän pelottava olo, mutta ilmoittauduimme silti ikäsarjoihimme. Osanottajia oli runsaasti pitäjän eri kylistä, mutta silti nuorempi veljeni voitti alle 12-vuotiaiden kolmiottelun, ja minä voitin alle 15-vuotiaiden 60 metrin juoksun. Lusikoita tuli — ja kavereita. Kotimatka sujui hyvin. Veljeni urheilu-ura jatkui tästä aina maaottelueduksiin saakka.

TAISTO KÄRKKÄINEN (synt. 1932)
on nuorisosiainneuvos ja eläkkeellä
oleva opetusministeriön nuorisotoimiston
toimistopäällikkö. Hän on myös ensimmäinen
valtion palkkaama päätoiminen nuorisotoimen virkamies.
Kärkkäinen oli perustamassa Nuorisotyön Senioriklubia
ja on nyt sen kunniapuheenjohtaja. Harrastuksiin kuuluu
erilaisten kellojen keräily ja mökkeily.

Minulle tuli kotiin *Joka Poika* -niminen nuorten lehti, joka sisälsi aina mielenkiintoista opastusta harrastusten maailmaan. Luettuani lehdestä kehotuksia poikakerhon perustamiseksi menin johtajaopettajan luokse ja pyysin lupaa käyttää koulutiloja poikien kerhotoiminnassa. Sain luvan ja perustin kerhon, joka oli menestys. Heti alkuun tuli mukaan yli kaksikymmentä 10–14-vuotiasta kerholaista. Tuntui heti, että toimintahaluilla ei ollut mitään rajaa. Niin alkoi maalaiskylässä pyöriä kerho, jonka toiminta myötäili tarkasti poikien toivomuksia. Kylässä ei urheiluseuran lisäksi toiminut muita nuorisoyhdistyksiä, eikä edes koulukerhoja. Ei ollut televisiota, ja elokuvaikin näytettiin vain pari kertaa talvikaudessa. Pari vuotta sitten tapasin sattumalta erään silloisen kerhopojan. Oli siis kulunut lähes 60 vuotta siitä, kun olimme kerhokokouksissa tavanneet. Tapaamisen ilo oli molemminpuolinen. Hämmästyksestä toivuttuamme kerhopojan ensirepliikit olivat parasta palautetta työni arvioinnista, mitä pitkän urani aikana olen saanut. Niin merkittävänä hän piti niitä kerhoilaisuuksia, joita olimme yhdessä kokeneet.

Joka Poika -lehdestä huomasin myös, että Partaharjun leirikylässä järjestetään poika- ja nuorukaistyön johtajakurssi. Seurakuntia kehoitettiin lähettämään sinne osanottajia. Päätin heti pyrkiä kurssille. Vanha, arvokas kirkkoherra oli kuullut poikakerhostani. Hän otti minut ystävällisesti vastaan ja pienen keskustelun jälkeen lupasi, että seurakunta maksaa kurssimaksun ja matkakulut, jotta voin osallistua. Tämä kurssi

muodostui minulle ratkaisuksi ammattiin kouluttautumisen suhteen, sillä olin jo harrastanut asiaa keskikoulun jälkeen hankkimalla tietoja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun nuorisotyöntekijäkoulutuksesta. Partaharjun kurssin johtaja ”Iso-Parta” Pentti Tapio ja maamme kristillisen nuorisotyön veteraanit ja parhaat kouluttajat luennoitsijoina tekivät kurssista ikimuistettavan, ja veto nuorisotyöhön vahvistui. Voin jopa sanoa kokeneeni jonkinlaisen sisäisen herätyksen sille kasvatustyölle, jota nuorisotyö edustaa. Tuo kutsumus on kestänyt kaikki ne vuosikymmenet, jotka toimialan eri tehtävissä olen palvellut. Vaikka työni on ollut pääasiallisesti hallinnollista, olen lähtenyt siitä, että hyvä hallinto on perusta tuloksekkaalle toiminnalle. Lisäksi hallinnossa on tunnettava työn syvin tarkoitus, joten ainoastaan vahva kutsumus ja toimintamuotojen tunteminen antavat tarvittavat edellytykset päästä tuloksiin.

Tavoitteenani olivat alusta asti nuorisotyön kunnalliset tehtävät, joten Yhteiskunnallisesta Korkeakoulusta sosionomiksi valmistumisen jälkeen menin Suomen Urheiluopistoon liikunnan-

Kuva: Väinö Sinervo 2008.

ohjaajakurssille. Se antoi kelpoisuuden myös ns. yhdistelmävirkeihin, joissa urheilu oli toisena osapuolena. Valtaosa kuntien vapaa-aikatoimen viroista olikin siihen aikaan tällaisia. Elettiin 1950-luvun puoliväliä, kun vihdoinkin pääsin hakeutumaan työelämään. Maassamme vallitsi vielä voimakkaan muutoksen ja rakentamisen aika-kausi. Sotavuosista oli kulunut vasta runsas vuosikymmen. Kuntien vapaa-aikatoimen, eli käytännössä nuoris- ja liikuntatoimen, organisaatioita luotiin vielä, ja työvoimaa palkattiin. Kunnat saivat silloin valtiolta Alkoholi liikkeen voittovaroja, joista osa oli korvamerkitty käytettäväksi nuoris- ja urheilutoimintaan. Silti on pidettävä suoranaista ihmetystä siitä, että niissä oloissa kunnilta löytyi varoja näihin harkinnanvaraisiin tehtäviin. Tilannetta kuvaa hyvin myös se, että lähetettyäni useita työpaikkahakemuksia minut hyväksyttiin lähes samanaikaisesti kolmeen neljään eri kuntaan. Koulutetun työvoiman pula oli valtava.

Aloitin eteläsavolaisessa Kangasniemen kunnassa nuoris- ja urheiluohjaajana. Virkaan kuului myös paikallisen oppikoulun poikien voimistelun ja terveysopin opettajan tehtävät. Kunta oli pinta-alaltaan suuri, ja lisäksi vesistöjen rikkomat, joten kulkuyhteydet olivat hankalat. Polkupyörä ja sukset olivat pääasiallisina kulkuvälineinä. Nuoria oli runsaasti, ja he tulivat halukkaasti mukaan toimintaan. Nuorisoseurat, urheiluseurat ja maatalouskerho järjestivät toimintaa, joka eräissä kyläkunnissa olikin melko vilkasta. Tarvittiin vain pientä herättelyä ja auttamista.

Nuoremmat opettajat olivat kiitettävästi mukana sekä lautakuntatyössä että kerhojen vetämisessä. Yhdessä yritimme monipuolistaa toimintaa ja herätellä hiljaisempia koulupiirejä. Nyt oli mahdollisuus soveltaa niitä taitoja, joita koulutuksessa oli opittu. Liikunta eri muodoissaan tarjosi hyvät lähtökohdat. Kun oli mukana lento-pallo ja verkko, riitti illaksi ohjelmaa. Peli sopi hyvin eri-ikäisille tytöille ja pojille, eikä se mennyt liian totiseksi yrittämiseksi. Piti vain muodostaa useita joukkueita, että kaikki pääsivät mukaan. Talvikaudella askartelu eri muodoissaan oli hyvin suosittua. Hyviä käyttöesineitä tehtiin rottingista punomalla ja nahkaa muotoilemalla. Lampunvarjostimen teko ja kankaanpainanta puolestaan vaativat pitkäjänteistä työskentelyä. Monessa nuorisoseurassa ja kerhossa näyteltiin ja opittiin suullista esitystaitoa. Tuolloin aloitin vähitellen myös toimihenkilökoulutuksen uusien ohjaajien saamiseksi. Vielä kerran on mainittava, että nuorten osanotto oli runsasta. Osaksi se johtui varmaan myös edeltäjäni tekemästä hyvästä pohjatyöstä.

Ensimmäinen pieni vastoin käyminen, tai paremminkin julkisen keskustelun aiheuttanut tapaus, sattui syksyllä uuden toimintakauden alkaessa. Ostin kunnanjohtajan luvalla ja Alkon voittovaroilla kunnalle magnetofonin, jota tarvitsin mm. toimihenkilökoulutuksessa ja jota lainattaisiin kouluille ja järjestöille. Laitehan oli monelle vielä täysin tuntematon, joten siihen suhtauduttiin epäillen. Erityisesti seurakunnan piirissä tunnuttiin kyseltävän, että mitähän

pahaa mokoma laite saa aikaan. Onkohan se ”ohjooja” nyt käyttänyt väärin yhteisiä varoja? Asiasta keskusteltiin lautakunnissa ja lehdistössä sekä varmaan monissa yhdistyksissäkin. Vähitellen keskustelu laantui, ja sekä elokuvaprojektori että magnetofoni hyväksyttiin käyttökelpoisiksi apuvälineiksi, ja niitä käytettiin paljon. Nuoren työntekijän mieltä hivelivät onnistumisen kokemukset. Tuli tunne, että nyt olen oikeassa työssä. Kutsumustakin kysyttiin, kun iltapimeällä saavuin polkupyörällä ajaen tai talvipakkasessa hiihtäen kotiin. Ei kuitenkaan tullut mieleenkään laskea työtunteja, sillä nuorena jaksaa! Samalla opin työssäni myös paikallisen kunnalliselämän painotukset ja kirkonkylän mielipidejohtajien henkilökohtaiset ”intriigit”. Kokonaiskuva muodostui kuitenkin hyvin myönteiseksi, ja muistot ovat pelkästään positiivisia.

Seuraava työpaikkani oli pohjoiskymenlaaksolainen Kouvolan kauppa. Toimialoina olivat edelleen nuoriso- ja liikuntatoimi sekä raitiuslautakunnan sihteerin tehtävät. Virkaan liittyi myös Kouvolassa opetustehtäviä paikallisessa yhteiskoulussa. Lähtökohta työlle oli vaikea, sillä edellinen viranhaltija oli saanut potkut ja onnistunut suututtamaan sekä järjestöt että kaupan johtohenkilöt. Minulta kyseltiin, kuinka uskallan aloittaa näin huonossa tilanteessa. Nuorena uskaltaa, ja uskoo selviytyvänsä.

Kouvolassa työni painottui yhdistysten toimintaedellytysten parantamiseen ja tukemiseen. Voimakkaat urheiluseurat melkein päanelivät, miten tulee toimia. Lisäksi paikkakunnan yhdistys-

elämää värittivät tuolloin voimakkaasti siirtokarjalaiset ja heidän yhteisönsä. Koska olen itsekin syntyperältäni karjalainen, oli ensimmäinen erä pian voitettu. Kaupunginjohtaja Erkki Tuuli oli myös Koiviston Yhteiskoulun kasvatti, kuten minäkin. Hän kertoi soittaneensa rehtorille ja

Tuleva nuorisotyöntekijä.

kysyneensä, millainen oppilas olin ollut. Kaipa vastaus tyydytti, koska minut valittiin kiistanalaiseen virkaan. Siihen kuului Tuulen määräyksestä myös jonkinlaisen yleismiehen tehtävät, sillä minun piti vastata myös kaupungin juhlien järjestämisestä, suhteista naapurikuntiin ja vierailuohjelmien laatimisesta. Järjestämissäni tapahtumissa sain usein tilaisuuden puhua hänelle ja kaupunginhallituksen jäsenille varsinaisista

virka-asioista, ja tätä mahdollisuutta käytin hyväkseni. Virkaan liittyivät myös Kymen läänin nuorisotyölautakunnan sivutoimiset sihteerin tehtävät. Lautakunnan puheenjohtaja oli tuolloin maaherra Artturi Ranta, joka oli kiinnostunut myös nuorisoasioista. Hänen vierailujensa aikana tuli samalla hoidetuksi monia minunkin postiini kuuluneita asioita. Koska maaherra oli entinen nuorisoliittolainen, piti hän arvossa

Rottinkitöihin sai opastusta nuorisotyönohjaaja Taisto Kärkkäiseltä Kangasniemellä vuonna 1956. Kuva: Kärkkäinen/Nuoperi

nuorten henkisiä harrastuksia. Niinpä hän usein olikin mukana nuorten kulttuurikilpailuja seuraamassa. Tämähän merkitsi sitä, että kuntajohtajienkin piti olla paikalla, ja näin nuorisotyön saavutukset tulivat tutuiksi myös heille.

Kouvolan ajalta on säilynyt paljon muistoja eri tapahtumista. Esimerkiksi rukoussunnuntaita edeltänyt lauantai-ilta oli muodostunut vähitellen, huvikiellosta johtuen, nuorten ja poliisin kannalta vaikeaksi, sillä nuorten häiriökäyttäytyminen kaduilla oli yleistä. Tästä syystä ryhdyimme yhdessä seurakunnan kanssa järjestämään ohjelmallisia illanviettotilaisuuksia. Nimismiehen erityisluvalla järjestimme nuoria kiinnostavan illan. Yleensä hankimme suosituksen nuorisomusiikkia soittavan yhtyeen musisoimaan ja tunnetun solistin laulamaan. Monesti nuoret esiintyjät olivat kulttuurikilpailuissa menestyneitä henkilöitä. Vaikka ohjelmaan ei kuulunut tanssia, saivat tilaisuudet silti suuren suosion, eikä järjestyshäiriöitä esiintynyt. Vain nuorisopastori, jonka puheenvuoro luonnollisesti sisältyi ohjelmaan, joutui vähän selittelemään esiintymistään iskelmätähden kanssa samassa tilaisuudessa. Monista järjestetyistä juhlista mieleeni ovat myös jääneet itsenäisyyspäiväjuhlat, joista yhdessä seurakunnan ja varuskunnan kanssa huolehdin. Perinteisiin kuului aina iltatilaisuus Kymen Lukon aukiolla. Seppelten laskun, puheiden ja musiikin lisäksi ohjelmaan kuului nuorten soitto- ja kulkue läpi kaupungin keskustan. Tämän kulkueen organisointi kuului minulle. Palokunta täytti soihdut ja vastasi niiden sytytyksestä. Poliisi ohjasi

liikennettä, ja me marssimme. Nuoria oli sata-määrin mukana järjestöryhmittäin, ja vapaasti mukaan liittyneinä. Nuorten osallistuminen juhlatilaisuuteen oli mieliin painuva näky, joka varmasti muistetaan.

Toimin 1950- ja 1960-lukujen vaihteessa muutaman vuoden Suomen Nuorisotyöntekijäin Liiton puheenjohtajana. Liiton piirissä, ja yleensä kokoneiden työntekijäin mielissä, alkoi itää ajatuksia toimialan valtakunnallisesta kehittämisestä. Puhuttiin lainsäädännön tarpeesta, määrärahojen lisäämisestä sekä hallinnon kehittämisestä. Samanaikaisesti valtakunnallisten nuorisojärjestöjen yhteistyö kangerteli, ja se päättyi Suomen Nuorisojärjestöjen Edustajiston purkamiseen vuonna 1964. Monessa mielessä oltiin uuden kehityskauden alussa.

Nuorisotoimen valtionhallinnossa otettiin ensiaskeleita. Vuonna 1945 asetettu opetusministeriön alainen valtion nuorisotyölautakunta toimi edelleen sivutoimisen sihteerin työpanoksen varassa, ja se keskittyi lähinnä järjestöjen avustuspoliitiikan kehittämiseen. Opetusministeriön nuorisosiain esittelijän virka jakautui myös liikunnan sektorille ja opetuselokuva-asioihin. Tuntui välttämättömältä saada alan kehittämisen alkuun, ja uutta päätoimista työvoimaa huolehtimaan tarvittavista toimenpiteistä. Niinpä lähetin valtion nuorisotyölautakunnalle hakeuksen, kun se ilmoitti palkkaavansa uutta väkeä. Tulin valituksi, ja siirryin valtion leipiin kesäkuussa 1961. Oli uhkarohkea teko siirtyä vakinaisesta kaupungin virasta tilapäiseen toimeen.

Nursojen kokouksessa vuonna 1997 Tampereella oppilas Kärkkäinen tapasi jälleen opettajansa Kerttu Varjon.

Joku työtovereistakin ihmetteli, kuinka uskallan lähteä siihen poliitikkojen riitaisaan joukkoon. Jälleen on todettava, että nuorena uskaltaa, kun on kylliksi vahva visio tulevaisuudesta, ja voimakas kutsumus vaikeuksien voittamiseen. Lähdin ajamaan niitä uudistuksia, joista olimme työntekijäin kesken unelmoineet ja jotka näimme välttämättömiksi. Näitä uudistuksia oli paljon. Oli luotava nuorisotoimen valtakunnallinen kokonaisjärjestelmä, säädettävä alan erityislainsäädäntö, saatava käyntiin alan työntekijäkoulutus, luotava sekä järjestöjä että kuntia palvelevat valtionapujärjestelmät, käynnistettävä toimitilojen suunnittelu ja rakentaminen, aloitettava tutkimus- ja kokeilutoiminta sekä luotava tarvittavat kansainväliset yhteydet. Vuosikymmenien

aikana näitä asioita, ja monia muita, käsiteltiin lukemattomissa kokouksissa ja monissa komiteoissa sekä työryhmissä. Miten on onnistuttu, ja mitä on kenties saatu aikaan, on ensisijaisesti muiden arvioitavissa. Kaikki tulokset ovat tietenkin yhteistyön tulosta. Jonkun oli kuitenkin valmisteltava asioita käsiteltäviksi ja huolehdittava kokonaisuudesta. Kun istuin eduskunnan lehterillä keväällä 1972 ja kuuntelin kuntien nuorisolautakuntalain kolmatta täysistuntokäsittelyä, olin kuulevinani myös historian siipien suhinaa. Kyseessähän oli ensimmäinen nuorisotyötä käsittelevän lain hyväksymiskäsittely. Olin saanut olla sitä tekemässä.

Valtioneuvosto nimitti minut opetusministeriön perustetun nuorisotoimiston päällikön virkaan toukokuussa 1973. Tämä tehtävä, samoin kuin valtion nuorisoneuvoston sihteerin toimi, edellyttävät kutsumusta alalle. Näin koen asian ainakin omalta osaltani. Tietysti asiaan vaikuttaa myös se, että sain kokea nuorisotyössä erityisen rikkaan kehitysvaiheen, jollaista ei aina ole. Pidän suurena etuoikeutenani, että sain vuosikymmenet työskennellä eturivin nuorisopoliitikkojen kanssa. Parhaimmisto heistä istui ainakin kolme vuotta valtion nuorisoneuvoston jäsenenä. Huomattava osa jatkoi kansanedustajina ja ministreinä; kaksi pääministerinä ja yksi eduskunnan puhemiehenä. Yhteistyö heidän kanssaan rikastutti viranhoitoa ja yksityiselämää. Suuri merkitys oli myös opiskeluajan tietyillä opettajapersoonallisuuksilla työn ymmärtämisessä ja kutsumuksen vahvistamisessa. Urheiluopiston rehtorin

Tauno Juurtolan syvälinen pohdiskelu maamme liikuntaelämän peruskysymyksistä elävöitti urheilupuiston muuten kovin teknisluonteista ope-
tusta.

Maisteri Kerttu Varjo ja lehtori Guy von Weissenberg muodostivat Yhteiskunnallisen Korkeakoulun nuorisotyöntutkimuksen keskeisen

voimakaksikon, joka loi opiskelijain keskuuteen hyvän yhteistyöhengen. He osallistuivat itse keskeisiin toimialan johtotehtäviin ja toivat sieltä ajankohtaisia asioita opiskelijain pohdittaviksi. Me siis koimme olevamme keskeisissä kehittä-
mistehtävissä mukana. Ja kutsumuksemme vahvistui.

Kouvolan lautakuntien puheenjohtajat lahjomassa eroavaa virkamiestä joulukuussa 1961.

NUORISOTYÖNTEKIJÄ

Olen esittänyt itselleni kysymyksiä: "Pitääkö jokaisella ihmisellä olla kutsumus johonkin? Vai onko niin, että joillakin henkilöillä on sisäinen halu tiettyyn tehtävään, ja jos hän saa toimomansa tehtävän, niin kyse on kutsumuksesta?" Toisaalta myös ihmiset, joilla ei ole sisäistä kehotusta määrättyyn toimintaan, voivat myös saada tehtävän, joka heidän tietämättään ehkä on myös heidän kutsumuksensa. Ajattelen niin, että jos henkilö ei tee ansiotyötään vain pal-

kan, kiitoksen ja huomatuksi tulemisen vuoksi, niin hän on tietoisesti tai tietämättään täyttänyt kutsumustaan.

Hän tuntee työn omakseen ja haluaa tehdä sen niin hyvin kuin osaa ja voi tekemän-

sä jälkeen olla levollisella mielellä ja

tyytyväinen itseensä. Us-

kon myös, että

jos

FT **EBBA ASKONEN** on syntynyt vuonna 1923 Kemissä. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ns. poikkeuksellisen nuorisotyön kurssin hän suoritti 1959–1960 Helsingissä. "Nuorisotyö sekä Oulun kaupungin (1954–1972) että Oulun läänin nuorisosihteerinä (1972–1987) on ollut minulle antoisa työ, johon olen saanut paljon tukea eri tehtävissä toimivilta nuorisotyöntekijöiltä, nuorisolautakuntien jäseniltä ja kaupungin ja läänin hallituksen virkailijoilta. Olen kiitollinen sattumasta, joka johti minut nuorisotyöhön, vaikka nuorena haaveilinkin psykologin ammatista. Olen kokenut työssäni monia onnistumisen hetkiä. Harmittelen ainoastaan sitä, että en onnistunut innostamaan ihmisiä perustamaan nuorisoteatteria Ouluun, vaikka olin aina korostanut, että nuorisotyöhön kuuluu osana myös kulttuuri."

ihmiselle annettu tehtävä on hänen kutsumuksensa, niin hänelle myös annetaan välineet tehtävän suorittamiseen.

Minut johti nuorisotyöhön pelkkä sattuma. Näin keväällä 1954 sanomalehti *Kalevassa* ilmoituksen, jossa Oulun kaupunki etsi nuorisosihteerinä. Olin ollut syyslukukauden palkattomalla virkavapaalla opiskelemassa Helsingissä, joten taloudellinen tilanteeni oli heikko. Ajattelin, ettei tuohon työhön ole päteviä hakijoita, koska on jo toisen kerran ilmoitus lehdessä. Rupesin miettimään, mitä tuollainen nuorisosihteeriteke. En ollut kuullut kunnan nuorisotyöstä mitään. En ollut myöskään koskaan tavannut kunnan nuorisosihteerinä, vaikka olin ollut opettajana sekä kaupungissa että maalaiskunnissa. Ajattelin, että kesällä järjestetään varmasti uimakouluja ja leirejä lapsille ja nuorille sekä erilaisia peli- ja harrastustilaisuuksia. Totesin itseni, että olen tehnyt samantapaista työtä useana vuonna, kun olen talvisin pitänyt oppilaskerhoja ja koulunsa päättäneille nuorille opintokerhoja. Lisäksi olin ollut maalaiskunnissa ollessani mukana nuorisoseuratyössä ohjaamassa ja järjestämässä erilaisia tilaisuuksia. Monena

kesänä kesäyliopisto-opiskelun ohessa olin Turussa osallistunut Mannerheimliiton eritasoisille uimaopettajakursseille ja pitänyt Turun ympäristökunnissa uimakouluja ja opettanut hengenpelastusta. Näine perusteluineni päätin hakea Oulun kaupungin nuorisosihteeriksi. Suunnittelin, että jos saan paikan, olen kesän Oulussa ja palaan syksyllä opettajaksi.

Minut valittiin kaupungin nuorisosihteeriksi. Työ oli määrä ottaa vastaan heti. Ajattelin, että olin ainoa hakija ja ilmoitin, että tulen 1. kesäkuuta. Sovin tapaamisesta nuorisolautakunnan puheenjohtajan kanssa. Hän esitteli minut kaupungintalolla tärkeiksi katsomilleen henkilöille ja opasti minut nuorisotoimistoon, joka oli yhteinen kaupungin liikuntaneuvojan kanssa. Käytösämme oli hyvin pieni kattoikkunallinen huone kaupungintalon kolmannessa kerroksessa teknillisellä osastolla. Vaatimattomat olivat Oulun kaupungin ensimmäisen nuorisosihteerin ulkonaiset puitteet.

Hämmästykseni lautakunnalla ei ollut toimintasuunnitelmaa, vaan jäsenet olivat mietineet kokouksissaan, mitä seuraavaksi tehdään. Kevättalvi olikin mennyt sihteerii odotellessa ja nuorisoyhdistysten avustuksia käsiteltäessä. Kun tutkin lautakunnan ohjesääntöä ja keskustelin puheenjohtajan kanssa, huomasin tehneeni virheellisen päätelmän lautakunnan tehtävistä. Nuorisolautakunta ei tehnytkaan itse välitöntä nuorisotyötä, vaan sen tehtävänä oli tukea ja auttaa eri tavoin yhdistysten toimintaa. Siihen aikaan ei ollut minkäänlaista työnohjausta, eikä

ku-
kaan
kau-
pungin-
talon virkaili-
joista tiennyt
mitään nuorisotyös-
tä, joten perehdyin
lautakunnan pöytäkirjoi-
hin, talousarvioon ja nuoriso-
yhdistysten avustusanomuksiin.
Anomuksista sainkin yhdistysten
puheenjohtajien ja taloudenhoitajien
nimet ja osoitteet.

Jo ennen ensimmäistä nuorisotyölautakunnan kokousta otin puhelimitse yhteyttä suurimpiin yhdistyksiin ja seurakunnan nuorisotyöntekijöihin ja kyselin heiltä toiveita lautakunnalle. Selostin samalla, että olen valmis tulemaan käymään yhdistyksen leirillä, kun tiedän ajan ja paikan. Oulun evankelisluterilaisella seurakunnalla oli nuorisopappi, tyttötyönohjaaja ja poikatyönohjaaja. Seurakunnalla oli kesäkotihietasaaressa, jossa kesäisin järjestettiin päivisin toimintaa lapsille ja iltaisin nuorisolle. Menin kesäkodille ja esitin ohjaajille, että järjestäisimme seurakunnan ja kaupungin nuorisotyölautakunnan yhteisen illan Oulussa toimivien nuorisoyhdistysten edustajille. Ilta toteutui, nuorisoyhdistysten edustajia oli runsaasti, ja myös nuorisotyölautakunnan jäsenet olivat mukana. Minulle oli yllätys, että ainoastaan muutamat

2005

nuorisoyhdistysten edustajat tunsivat toisensa. Totesin itsekseni, että yksi nuorisosihteerin tehtävistä on kehittää nuorisotyöntekijöiden ja harastealojen ohjaajien yhteistyötä, koska kaikkien työn kohteena on nuoriso.

Sain ensimmäisenä kesänä kaksikymmentä kutsua eri nuorisoyhdistysten leireille, joilla kaikilla kävin. Leireillä käynti olikin usein mutkallista, mutta junalla, linja-autolla ja polkupyörällä käynnit hoituivat, aina sadankin kilometrin päähän. Koska leiripaikkakunnilta ei ollut iltaisin yhteyksiä Ouluun, piti monilla leirikäynneillä olla yön yli. Lautakunta ostikin sihteerille Soputeltan yöpymistä varten. Yöpymisestä oli se hyöty, että sain olla illan leiriläisten mukana. Minulla oli aikaa keskustella leiriohjaajien kanssa. Huomasin, että keskustelu nuorten kanssa iltanuotion hiipuessa opetti minulle paljon nuorison maailmasta. Oli aivan eri asia keskustella nuorten kanssa leirillä kuin koulussa. En koskaan mennyt kannattamaan nuorten kielteisiä mielipiteitä koulusta tai opettajista, vaan toin reilusti esille oman aikuisen näkökannan asioihin. Mielestäni yksi tärkeä vaatimus nuorisotyöntekijälle on uskaltaa olla aikuinen nuorten joukossa eikä yrittää miellyttää nuoria yhtymällä heidän arviointeihinsa. Huomasin jo näillä leireillä, että

Oululainen partiolippukunta
Pohjan Veikot haastoi nuorisosihteerin
Lapin Enontekiön leirille vaeltamaan.

nuorisotyöntekijän on helpompi kuin opettajan ohjata nuorten käytöstä tai mielipiteitä. Sillä opettajalla on aina opettajan rooli. Hän on tavallaan oppilaan yläpuolella, kuin esimies, jolla on valta hyväksyä tai hylätä oppilaan esitys. Opettaja on aina nuorelle jonkinlainen auktoriteetti, vaikka häntä arvostellaankin. Nuorisotyöntekijä voi olla auktoriteetti, mutta hän ei ole samalla tavalla nuoren yläpuolella kuin opettaja. Syksyllä, kun mietin kesän tapahtumia, totesin itsekseni, että nämä leirit antoivat minulle enemmän tietoja nuorista ja enemmän ystäviä kuin ne leirit, joilla käväisin päiväseltään.

Minulle selvisi vähitellen, että nuorisotyön saralla olisi paljon tehtävää, mutta kaupungin päättävissä elimissä ja virkakunnassa ei ollut ketään, joka ymmärtäisi, kuinka tärkeästä asiasta on kyse. Nuorisoa moitittiin siitä, että he koontuvat kaduille, mutta kaupungin puolesta ei tarjottu kokoontumistiloja. Eikä kaupunki tarjonnut tiloja myöskään nuorisoyhdistyksille. Olimme muutaman kerran kesällä pohtineet Oulun nuorisoasioita pienessä tiimissä: seurakunnan tyttötyöntekijä, Nuorisoseurojen Liiton Keskusseuran sihteeri ja minä. Istuimme taas kerran seurakunnan kesäkodilla. Tyttötyöntekijä puhui tapansa mukaan elämän tarkoituksesta. Nyt hän totesi, kuten ennenkin, ettei minun tuloni Oulun nuorisosihteeriksi ollut sattuma, vaan se oli minulle annettu tehtävä. Kun minä ihmetelin, että miksi sitä tehtävää ei annettu minulle esimerkiksi viisi vuotta sitten, hän vastasi, että ”kaikella on aikansa”.

Oulun nuorisojärjestöjen edustajat Rovaniemen nuorisotyölautakunnan vieraina vuonna 1960.

Kesän aikana minulle oli muodostunut jo tukiverkko. Rovaniemellä ja Kemissä oli raittius- ja nuorisosihteeri ja Haukiputaalla raittiussih- teeri, jotka kaikki kolme olivat nuorisotyökoulu- tuksen saaneita ammatti-ihmisiä. He antoivat minulle neuvoja, ideoita ja innostusta nuoriso- työhön. Ehkä keskustelut näiden nuorisotyön- tekijöiden ja seurakunnan tyttötyöntekijän kans- sa saivat minut pohtimaan, että en voi jättää työtä näin lyhyen ajan jälkeen. Minulle varmistui näkemys, että koska minut on valittu tähän työhön ja näen puutteet ja kehittämistarpeet,

tehtäväni on ruveta kykyjeni mukaan hoitamaan nuorisotyötä. Vähitellen olin nuorisotyölaui- kunnan, vapaaehtoisten järjestötyöntekijöiden ja muiden kuntien nuorisotyöntekijöiden ansios- ta innostunutkin siitä.

Kun tein itselleni selväksi, että jään Oulun nuorisosihteeriksi, esitin lautakunnalle, että meidän pitäisi laatia nuorisotyön kehittämis- suunnitelma, jota vietäisiin vähitellen eteen- päin. Kerroin lautakunnalle ja päättäjillekin, miten muissa kaupungeissa nuorisotyötä teh- dään. Lautakunta oli innostunut kehittämään

nuorisotyötä, varsinkin kun sillä oli nyt työntekijä, joka hoiti asioita. Vaikeaa oli saada varsinaiset päättäjät myönteisiksi nuorisotyölle. Ensimmäiseksi tavoitteeksi asetimme nuorisotilojen saamisen kaupungin eri osiin. Kaupunki tekikin jo seuraavana vuonna, 1955, periaatepäätöksen, että kaupungin rakennuttamiin kouluihin ja muihin julkisiin rakennuksiin varataan tiloja nuorisotoimintaa varten. Ensimmäinen nuorisotila valmistui vuonna 1959 Nokelan kansakouluun. Ajattelimme, että jos nuorille järjestetään avoimia tilaisuuksia, tarvitaan niihin ohjaajia, joten kerhon ohjaajakoulutuksen järjestäminen oli välttämätöntä. Saimme avuksi Oulun Settlementtiin kuuluvan Oulun Kansalaisopiston. Siellä oli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun nuorisotyöntutkimnon suorittanut henkilö, joka järjesti avoimien ovien ym. kerhojen kaksivuotisen ohjaajakoulutuksen. Pidin tärkeänä eri nuorisoyhdistysten yhteistyön kehittämistä ja ohjaajien koulutusta, joten lautakunnan vuosisuunnitelmiin otettiin säännölliset koulutustilaisuudet ja yhteiset tiedotus- ja neuvottelutilaisuudet. Tärkeäksi katsottiin myös kaupungin oman leirikeskuksen saaminen. Sellainen rakennettiin Oulunsalon kuntaan, jonne Koppanan leirikeskus valmistui 1960–1970-luvun vaihteessa. Tätä ennen lautakunta esitti kaupunginvaltuustolle ammatinvalinnan ohjaajan viran perustamista. Viran perustamista ajoivat myös koulu- ja työllisyysviranomaiset. Se saatiinkin 1950–1960-luvun vaihteessa.

Kun Oulun lääniin kuntiin tuli nuorisosihteereitä tai yhdistettyjen virkojen hoitajia, joilla

yhtenä tehtävänä oli nuorisotyö, nämä nuorisotyöntekijät olivat yksin kunnissaan ja kyselivät usein neuvoja Oulun nuorisotoimistosta. Nuorisolautakunta koki, että olisi tärkeää saada läänin alueen nuorisotyötä yhdistävä elin, jollainen oli jo perustettu muutamaan lääniin. Asiassa käännyttiin maaherran puoleen. Hän kutsuikin koolle kuntien edustajat, ja jo vuonna 1955 perustettiin läänin nuorisotyölautakunta. Sillä ei ollut varoja henkilökunnan palkkaamiseen, vaan sihteerin työt tulivat automaattisesti Oulun kaupungin nuorisosihteerin tehtäviksi. Jälkikäteen olen monta kertaa ajatellut, että siinä ensimmäisessä nuorisotyölautakunnassa oli aitoa halua kehittää kaupungin nuorisotyötä.

Kun laki kuntien nuorisotyöstä ja nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta tuli voimaan vuonna 1972, opetusministeriö kokeili läänin nuorisolautakuntien toimivuutta kolmessa läänissä, joista yksi oli Oulun lääni. Tässä vaiheessa siirryin läänin nuorisosihteeriksi. Opetusministeriön tutkimusten ja kaksivuotisen kokeilun tuloksena todettiin läänien nuorisolautakunnat tarpeellisiksi alueellisen nuorisotyön yhdyssiteiksi väliportaan hallinnossa. Läänien nuorisolautakuntien asema vahvistettiin asetuksella, ja ne saattoivat palkata sihteerin. Töitä siis riitti minullekin.

Kutsumus kunnallisessa nuorisotyössä ei ole aivan yksiselitteinen asia, koska kutsumus käsitetään yleensä henkilökohtaiseksi asiaksi. Mielestäni kutsumus voisi olla kollektiivinenkin, kun ajatellaan esimerkiksi maanpuolustusta.

Voihan olla myös, että nuorisotyölautakunnan kaikki jäsenet ovat saaneet kutsumuksen nuorisotyöhön ja hoitavat yhteisesti nuorison asioita. Yksityisen henkilön kutsumus ilmenee ja vaikuttaa hänen persoonansa välityksellä kunnallisessa nuorisotyössä. Lautakunnan jäsenen kutsumus voi vaikuttaa lautakunnan päätöksiin. Emme koskaan lautakunnan kokouksissa emmekä nuorisosihteerien keskuudessa puhuneet kutsumuksellisuudesta tai nuorisosihteerin työstä kutsumusammattina. Ehkä kaupungin nuorisosihteerinä tekemäni arvioinnit nuorisotyöharjoittelijoista Tampereen yliopistoon vaikuttivat siihen, että osasin tarkastella kuntien nuorisosihteereitä sen kunnan olosuhteiden mukaan, missä he toimivat. On otettava huomioon myös se, että he kaikki olivat kuntansa ensimmäisiä nuorisotyöntekijöitä, joten heillä ei ollut mallia siitä, miten työtä oli ennen tehty. He olivat yksinäisiä työntekijöitä.

Parhain arvioni kunnallisesta nuorisotyöntekijästä on ollut "aito nuorisotyöntekijä", joka voi esiintyä millä nuorisotyön tasolla tahansa. Käsitteeseen aito olen sisällyttänyt samoja arvoja, jotka kuvastavat kutsumusta. Nuorisotyöntekijän asenne työhönsä on tärkeä, eikä työn

mittareina voi käyttää vain virkaa tai palkkaa. Olen aina ajatellut niin, ettei työntekijä minäkäänlaisessa nuorisotyössä voi rajata tiukasti työaikojaan, vaan jokaisessa tilanteessa on käytettävä harkintaa. Esimerkiksi jos nuori tulee tilaisuuden tai työajan päättyessä ongelmansa kanssa pyytämään neuvoja tai muuten asioimaan, nuorisotyöntekijä ei voi sanoa: "Minulla ei ole aikaa, työaika päättyy." Tässä aikakysymyksessä kutsumus tulee helposti esille. Aikana Oulun läänin kunnissa oli hyviä nuorisotyöntekijöitä. Tällaiset nuorisotyöntekijät eivät puhuneet koskaan vapaa-aikansa uhraamisesta, vaan pitivät ilt- ja vapaa-aikamenojaan luonnollisesti työhönsä liittyvinä asioina. Minua pyydettiin neuvotteluun nuorisotyöntekijän työajasta vain kahteen kuntaan läänin 52 kunnasta.

Kutsumus näkyy nuorisotyöntekijän kykynä ymmärtää erilaisia nuoria ja suhtautua heihin yksilöinä, ei nuorisojoukkona. Se tarkoittaa myös sitä, että nuorisotyöntekijällä on halu ja taito asettua nuoren asemaan ja auttaa häntä. Kutsumus ilmenee myös siinä, että auttamiseen kuuluu rohkeus olla aikuinen ihminen, joka uskaltaa tarvittaessa arvostella nuoren kielteisiä tekoja ja puuttua niihin. Tähän liittyy paljon myös anteeksiantoa. Samalla nuorisotyöntekijän pitää muistaa yhteiskunnan ja päättäjien asettamat rajat, eikä hän saa asettua yhteiskuntaa vastaan miellyttääkseen nuorta. Kutsumus ilmenee myös sosiaalisuutena ja huumorintajuna, joka on nuorisotyöntekijän voimavara. Nuorisotyöhön kuuluu ilo!

Koppanan leirikeskuksen saunalla istumassa leirineuvos Alpo Similä ja Ebba Askonen.

Kuva: Oulun nuorisoasiainkeskus.

Pienen kylän poika

SUURESSA TEHTÄVÄSSÄ

Kouluviikko Haminan lyseon kolmannella luokalla oli päättymässä. Vielä yksi tunti. Seisoin järjestäjänä ovella. Uskonnonopettaja, lehtori Martta Koistinen asteli käytävää pitkin. Odottamatta hän pysähtyi kohdalleni ja kysyi: "Oletko ajatellut, mikä sinusta tulee?" "En", vastasin hämilläni. "Sinusta tulee pappi", hän jatkoi ja tutki hymyilevin silmin ehdotuksensa vaikutusta. Sitten hän meni luokkaan eikä asiasta enää puhuttu.

Kohtaaminen vaikutti jotenkin ylevältä, pyhältäkin, ja jäi syvästi mieleeni. Siitä tuli yksi viittamerkki elämäni matkalla.

Olin kasvanut lapsuuteni Onkamaalla, Vehkalahden pitäjän syrjäisessä kylässä. Äitini oli isän kuoltua jäänyt yksinhuoltajaksi muutamaa kukausta ennen syntymääni. Olin kuopus 9-lapsisessa perheessä.

Talvisodan uhka alkoi vuoden päästä. Moni kyläläinen ajatteli, että kuinkahan Elomaiden oikein käy. Tiukoillahan sitä varmasti oltiin. Niukka toimeentulo hankittiin uutteralla työllä, ja kuin ihmeen kaupalla selvittiin. Valtakunnassa on aiteja muistettu kultaisin merkein paljon vähäisemmistäkin ansioista. Kotona pidettiin kiinni kristillisestä kasvatuksesta, äiti opetti panemaan kädet ristiin ja hiljentymään iltarukoukseen: "Jeesus siunatkoon!" Työn uuvuttama perheenhuoltaja ei käyttänyt aikaa monisanaisuuteen. Tuli loimusi takassa iltaisin, ja tuntui kuin noissa kahdessa sadassa olisi ollut kaikki, mitä ihmislapsi tarvitsee.

Olin mielestäni tavallinen pojanviikari. Kylän kavereiden kanssa kehiteltiin omin neuvoin pelit, leikit ja kolttoiset. Seikkailut luonnossa ja monipuolinen liikunta, kuten yleisurheilu, hiihto, luistelu, suunnistus ja palloilulajit, olivat suosiossa. Meistä kylän nuorista kasvoi omana aikamme voimavara Vehkalahden Veikkojen urheiluseuralle. Naapurinamme eleli vääpeli Väinö Kääpä. Eläkemiehellä oli aikaa ja intoa opettaa shakin alkeet. Kansakoulusta kotiin tultuani saatoin pelata hänen kanssaan yhtenä iltapäivänä puolen sataa pikapeliä. Hän puhalteli Saimaa-

RAUNO ELOMAA, kirkon nuorisotyön johtaja, rovasti, 70. Sipoon suomalaisen seurakunnan varapappi. Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan ritari ja Uudenmaan kana-koiraharrastajien mestari pointteri FIN MVA Virtuksen kanssa vuonna 2008. Virtuosi savustamaan ankeriaita ja nieriöitä, tekee gourmet-taidetta.

tupakkaa silmilleni, oli joskus vahvasti humal-
tunutkin, mutta se ei tahtia haitannut. Hän
hyökkäsi nappuloillaan ja tehosti siirtonsa vaiku-
tusta tokaisemalla: ”Muistapas poika Jobin kärsi-
myksiä!” Opin pian voittamaan hänet. Joskus
kimpaantunut ukko saattoi lyödä nyrkillään nap-
pulat pitkin tuvan lattioita ja lähteä ovet pauk-
kuen askeltamaan kujan syrjää kohti mökkiänsä.
Niissä turnajaisissa hankin taidon, jolla voitin
vielä Merisotakoulussa 35. kurssin shakkimesta-
ruuden.

Seurakunnan hengellisen elämän tukijana
Evangelisella herätysliikkeellä oli merkittävä
rooli. Myös meillä kodin ovet avattiin liikkeen
matkasaarnaajille. Moni vanhemmista sisaruksis-
tani kävi nuorena aikuisena evankelisen kansan-
opiston ja löysi siitä polunpään jatko-opinnoille
ammattiin. Liikkeen nuorisoliiton piirissä aikuis-
tumassa olevat nuoret pitivät paljon yhtä ja har-
rastivat musiikkia. Erityisesti reipas ja sointuva
kuorolaulu teki minuun vaikutuksen, ja olin kuo-
rossa mukana jo nuorena. Kuuntelin kerran soit-
toa ja laulua kesäisenä tyynenä iltana kotini pi-
hamaalla. Se kantautui tuvasta ja tuntui erityi-
sen hyvältä. Koin silloin 12-vuotiaana poikana
sisimmässäni ainutlaatuisella tavalla Jumalan
läheisyyden ja vakuuttauduin siitä, että elämäni
kuuluu hänelle. En kuitenkaan tehnyt tapahtu-
neesta numeroa. Kerran luokkatoverini Timo
Pönkkä Reitkallista kysäisi lyseon käytävällä kah-
den kesken: ”Oletko sinä uskovainen?” Vastasin,
että olen. Sanojen merkitystä ei tarkennettu.
Kumpikin ymmärsi.

Mo-
nien
vaikut-
teiden
kautta minus-
sa alkoi kypsyä
ajatus opiskella pa-
piksi. Pidin silti ovea
auki kilpaileville haasteille
koko oppikoulu- ja asevelvol-
lisuusajan. Niitä ei tullut. Hami-
nan seurakunnan tirehtööri ja mu-
siikinopettaja Aaro Lapinsara ei olisi yl-
lättnyt, jos minusta olisikin tullut kirkko-
muusikko. Olinhan ollut hänen oppilaistaan
ainut, joka oli laulanut nuotilleen oikein osan
Kaarle Kuninkaan metsästys -opperasta, ja saa-
nut sen esitettäväkseni lyseon yhteisessä joulu-
juhlassa. Musiikki kuului perheeseeni, sillä yksi
veljistäni oli jo kanttori-urkurina Miehikkälässä
ja toinen Alastarolla.

Syksyllä 1959 hakeuduin Helsingin yliopiston
teologiseen tiedekuntaan hankkiakseni ammatil-
lisen pätevyyspapin virkaan. Yllätyksekseni
monet kurssilaisistani lopettivat teologian opis-
kelun heti joululta. Heprean ja kreikan koukerot
sekä teologian esikäsitteet tuntuivat heistä yli-
voimaisilta eivätkä vastanneet heidän odotuk-
siaan. Kutsumustietoisuuteni oli vahva eikä kes-
keyttäminen juolahtanut mieleenikään. Kaikki
ihmisen tekemä on opittavissa! Vuoden päästä
minulle tarjottiin uskonnonopettajan tehtävää

Helsingin Venäläisessä Koulussa, joka sijaitsi silloin Neitsytpolun varrella. Kun opetin pientä luterilaisten ryhmää, hakeutui siviilirekisteriin kuuluva Jotaarkka Pennanen, sittemmin teatteriohjaaja, vapaaehtoisesti uskontotunneilleni. Hän oli tavattoman tiedonjanoinen, innokas ja kriittinen keskustelija. Toiset oppilaat seurasivat usein ihmeissään, kun me selvittelimme keskustellen tuntiaiheemme sisältöä. Näin myös miten nuoret olivat avoimia, luovia, haasteellisia, innostavia, kasvu- ja kehityskykyisiä. Mutta en osannut aavistaa, että nuorisotyöstä oli tuleva leipälajini ja että minun kutsumukseni olisi tarkastella heidän kanssaan, miltä elämä ja maailma kokonaisuudessaan näyttää, mitä on muutettavissa ja mihin se haastaa.

Mikkelin hiippakunnan stipendiaattina olin sitoutunut pariksi vuodeksi kyseisen hiippakunnan osoittamiin tehtäviin. Piispa Osmo Alaja vihki minut papiksi juhlahin menoin Mikkelin Tuomiokirkossa vuoden 1963 lopulla ja määräsi nuorisopapiksi Elimäelle. Kohta alun jälkeen sain määräyksen vt. kirkkoherraksi. Seurakunnassa oli vajaa 10 000 jäsentä ja kaksi kirkkoa, joten silloin nuoresta miehestä otettiin mittaa. Sunnuntai toisensa jälkeen tehtiin töitä pitäjällä aamusta iltaan. Saarnojen ja puheiden valmistus oli totista työtä ja samalla keidas saada itsekin Hengen ravintoa. Tein alusta alkaen selväksi, etten puhu mitään puhumisen vuoksi. Puhun vain sen, mikä on totta, minkä ymmärrän ja mikä on itsellenikin merkittävää. Uskoin sen koskettavan kuulijoita parhaiten. En pettynyt

enkä tätä toimintalinjaani ole vielääkään muuttanut. Jatkoin seurakuntapapin kenttäkoulua Elimäen jälkeen Anttolassa, Virolahdella ja Rantasalmella. Nuorten onnettomuuksiin joutuneiden uhrien siunaaminen otti kaikkein lujimmille. Jo kappeliin saattoväen eteen astuessani tunsin fyysisesti surusta tihentyneen ilmapiirin painon. Niistä tilanteista en olisi selvinnyt paljain käsin, vaan tarvitsin evankeliumia armosta. Jumalan rakkauden läsnäolo tuntui todelliselta.

Ihmiskunta on historiansa aikana onnistunut monilla alueilla kukistamaan ihmistä ja luontoa orjuuttavia voimia. Olemme yhä matkalla, ja sitä taistelua on herpaantumatta jatkettava. Raskaimmat kivet ovat synty, kuolema ja Perkele. Niiden kääntäminen ei onnistu yhdeltäkään ilman Kristusta. ”Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän.” (Joh. 3:16). Kaikilla vapaustaistelijoilla, -liikkeillä ja aatteilla on oma merkityksensä elämän vääristäviä voimia lannistettaessa. Vapahtajan työn rinnalla tämä asettuu mittasuhteiltaan vain kokonaan toiseen luokkaan. Hyvä sanoma orjuudesta Jumalan lasten vapauteen on kuin elämän suuri sinfonia. Kun saa sävelestä kiinni, löytää elämänsä mielen, tarkoituksen ja päämäärän. Ylihyvälle lähteelle haluaa luonnollisesti toisiakin ohjata. ”Hunaja vetää kärpäsiä puoleensa”, kuten eräs nuori itseään vähätellen totesi. Mikään ei ole palkitsevampaa kuin huomata nuorten tarttuneen elämän ydinasioihin ja

nähdä heidän ajan oloon kasvavan osaamisessa itsensä ohi. Nuorissa on toivo.

Tieni on kulkenut läpi kirkollisen nuorisotyön järjestelmän. Toimin Mikkelin hiippakunnan nuorisopappina viitisen vuotta sekä Helsingissä Pitäjänmäen seurakunnassa virallisena apulaisena ja seurakuntayhtymän rippikouluteologina yhteensä toiset viisi vuotta. Uusiin työpaikkoihin minut määrättiin tai kutsuttiin. Työurallani vain yhteen virkaan lähetin kirjalliset hakupaperit. Sen seurauksena tulin valituksi Kirkon nuorisotyön keskuksen toiminnanjohtajaksi vuonna 1979. Tästä kirkon korkeimmasta päätoimisen

nuorisotyöntekijän virasta jäin eläkkeelle vuonna 2001. Minulle avattiin tie. Jos muuta yritin, se ei onnistunut. Toimintani punaisena lankana kaikissa työpaikoissani ovat olleet lapset ja nuoret sekä heidän tarpeistaan avautuva todellisuus.

Kirkollisen elämän ja toiminnan monipuolinen tuntemus vei minut joskus näkijäksi paalu paikalle. Mielessäni eli tarve laskea tulevien siirtojen vaikutus. Esimerkiksi kirkon lapsi- ja nuorisotyössä oli jo 1960-luvulta lähtien tuettu yhteisten vuosiaiheiden avulla seurakuntien ja muiden toimijoiden kenttätöitä. Tein 1980-luvun

Mikkeliläisiä nuoria
kirkkopolulla.

Kuva: Länsi-Savo/Rauno
Elomaa 17.1.1971.

loppupuolella monien perusteiden innoittamana aloitteen koko kirkon yhteisestä Raamattu-vuosi-aiheesta. Se toteutui kirkolliskokouksen päättämänä ja kirkkohallituksen työryhmän luotsaamana, nimeltään Elämän Eväät 1993–1994. Vastavaa toista yhteistä hanketta ei ole kirkossa vielä tehty. Lama-aikana ryhdyin aktiivisesti luomaan ja kirjoittamaan lapsi- ja nuorisotyön strategiaa, joka pohjautui laajoihin keskusteluihin kollegojen kanssa niin kirkon kuin järjestöjenkin piirissä. Otin käyttöön shakinpelaajan taidot kaikkien käytettävissä olevien resurssien merkityksestä ja viisaasta strategisesta keskittämisestä. Syntyi järjestelmä, joka toimi, ja toimii edelleen, sisältöltään luonnollisesti uusittuna. Se oli pontimena myös kirkkohallituksen omalle strategiatyölle, 10-vuotissuunnitelmalle, joka vihdoin saatiin liikkeelle kirkon toiminnan linjaamiseksi ja keskittämiseksi 2000-luvulla. Kirkon Seurakuntatoiminnan Keskusliiton päämajassa Vuorikadulla etsittiin keräysjohtaja Mikko Malkavaaran johdolla uutta Yhteisvastuun keräyskohdetta erityisesti syrjäytyneiden hyväksi. Seitsemästä hakemuksesta ei voitu kelpuuttaa yhtään. Siksi esitin kokouksen jälkipuinneissa keräyksen toimijaksi Nuorten Akatemiasa. Tunsin sisältä tämän järjestöyhteistyön voiman, ja luotin Akademian energiseen ja nuorekkaaseen työyhteisöön. Monien vaiheiden jälkeen syntyi Mahis-projekti (Mahdollisuus itää sinussa), jota rahoitettiin keräysvaroista miljoonalla markalla. Hanke täytti toteutessaan rohkeimmatkin unelmat. Nuorisotutkija Kari Paakkunaisen raportti antoi siitä vakuuttavan

kuvan. Idea Mahiksestakin jäi uudistuneena elämään Nuorten Akademian toiminnoissa.

Jälkikäteen tajuan, että avaimet näihin aloitteisiin olivat minussa, ja kuin ihmeen voimasta pystyin niitä oikealla hetkellä käyttämään. Kirkon, yhteiskunnan ja järjestöjen sekä muiden toimijoiden voimin näistä hankkeista alkoi kehittyä uskomattoman hienoja ja vaikuttavia toimintaprosesseja. Nöyrin ja kiitollisin mielin tunnustan, että Jumala on ollut tässä kaikessa mukana, ohjannut ja siunannut.

Periaatteeni on, ettei vaikeuksiin jouduttaessa lyödä rukkasia pöytään, vaan juuri silloin otetaan hanskat käteen. Ei meitä ole kutsuttu vain nauttimaan paratiisiin hedelmistä, vaan tekemään tästä maailmasta kaikille parempi paikka elää, lopullista päämäärää unohtamatta. Kun nuorena työntekijänä koki tulleen väärin ymmärretyksi tai kaltoin kohdelluksi, saattoi herkästi kysyä itseltään, olenko väärässä paikassa. Silloin tuntui hyvältä huomata olevansa seurakunnan kutsuma ja kirkon tehtävään lähettämä. Kun selusta piti, konflikteja ja haasteita ei pelännyt kohdata. En elämäni missään vaiheessa ole joutunut pettymään eväisiin. Itseeni olen pettynyt, mutta synkkinä hetkinä olen löytänyt ihmisenä kasvamisen idut ja dynamot. Elämän paradoksi on, että kaikkinaiset puutteet, rikkinäisyydet ja virheet voivat kääntyä voimavaraksi niille, jotka Jumalaa rakastavat.

Kutsumukseen kuuluu sisään rakennettuna eettisyys, joka on ajattelun perusta ja luotain. Se säteilee moneen suuntaan. Ihmisinä tajuamme,

ettei meillä ole aikaa rajattomasti. On yritettävä tehdä sitä, mikä on tavoitteiden ja päämäärän kannalta suurta ja merkityksellistä. Kanakoiraharrastajana ja -kilpailijana olen nähnyt paljon koiria, jotka juoksevat hyvin ja vainuavatkin. Jostain syystä ne kumminkin jäävät pyörimään jäljille löytämättä lintua. Ne puurtavat paljon, aika kuluu hukkaan, ja tappio koittaa palkinnotta. Myös ihmisten työssä on vaarana puurtaminen. Joka paikassa touhumaalla saa itsensä sankarillisesti väsyneeksi, jopa työuupuneeksi. Mutta mihin toisarvoinen, tulokseton työ kantaa? Erityisesti kirkon työssä on syytä valvoa laatua. Kirjailija Fjodor Mihailovitš Dostojevski muistuttaa, että yksi ainoa hyvä muisto sydämessämme voi koitua joskus pelastukseemme. Laatu on määrää ensiarvoisempi. Jos keulavisiiri haukkaa liikaa, seuraukset voivat olla arvaamattomat. Sen vuoksi on toiminnan ohella tärkeää ammentaa uutta sisältöä, hakea avaavia näkökulmia ja oppia vaikuttamaan ihmisten ajatusmaailmaan herättävästi. Se antaa pontta jakamiseen.

Henkilökohtaisella tasolla eettisyys ohjaa panemaan sekä yksityiselämään kuuluvat että

Uskonpuhdistaja Martti Lutherina näytöksessä Via Sacra — Pyhä Tie Porin Kirkkopäivillä 14.5.1999.

Kuva: Kirkkopalvelut/Rauno Elomaa.

työhön soluttautuvat omat intressit sivuun tai ainakin kuriin. Seurakunnassa työntekijä on liikkeellä Kristuksen kirkon tehtävissä eikä kulje omien mielihalujensa mukaan. Olen vielä eläkkeelläkin pitänyt kunnia-asianani valmiutta tarttua heti tehtäviin, joihin kutsu kuuluu. Silloin muu henkilökohtainen saa väistyä takalalle odottamaan.

Nuorisotyössä, jos missä, joutuu toimimaan uuden ja vanhan kulttuurin rajapinnoilla. Vaativinta ja vaikeinta on, kun eettisistä syistä on noustava puolustamaan sitä, mikä on totta. Vaativuus alkaa siitä, etteivät pelkät mielipiteet riitä kuulluksi tulemiseen. On myös pystyttävä selkein ja painavin asia-argumentein perustele-

maan kannanottonsa, ja tarvittaessa noustava vaikkapa barrikadeille. Vaikeaa on puolestaan se, kun joutuu kriittisesti arvioimaan, jopa vastustamaan hyvien kavereiden, työyhteisön, kirkon, yhteiskunnan tai suuren yleisön kannattamia ja ylläpitämiä arvoja ja asioita. Itselle olisi mieluisampaa olla hiljaa. Mutta vaikeneminen ei ole eettisesti oikein. Kun puhuu totta, ei voi, eikä tarvitse, miellyttää jokaista. Aika ei hoida. Vain totuus tekee vapaaksi.

KUTSUMUKSENANI

kolmen v:n teoria

Uskon siihen, että jokaisella ihmisellä, nuorella ja vanhalla, on unelmia, joita hän haluaisi ja pystyisi toteuttamaan, jos uskoisi itseensä. Uskon myös siihen, että jokainen ihminen on vastuussa elämänsä ottamisesta omiin käsiin. Kukaan muu ei lopulta voi toisen puolesta vastuuta kantaa tai päätöksiä tehdä. Kolmanneksi uskon siihen, että meillä kaikilla ihmisillä on tehtävänä, velvollisuutena ja ilonakin auttaa toinen toisiamme toteuttamaan unelmiamme ja ottamaan vastuuta omasta elämästä. Nämä uskomukset, ajatukset, aatteet tai kutsumuksen osaset ovat ohjanneet minua omassa elämässäni, toiminnassani nuorten kanssa ja työssäni nuorisotyön eri tehtävissä.

Nuoriso- tai
ylipäättään ihmis-
työntekijänä
aikuinen
ottaa
hel-

NIINA LEINONEN (35) on yhteisöpedagogi, tradenomi ja ammatillinen opettaja. Nuorisotyön kentässä hän on toiminut mm. nuorten työllistämishankkeissa, nuorten kouluttajana sekä nuorisotyön lehtorina Humanistisessa ammattikorkeakoulussa. Tällä hetkellä hän työskentelee valmentajayrittäjänä Mielimylly Valmennustoimistossaan ja toimii vapaa-ajallaan aikuisena mahdollistajana partiassa. Monialaisuus ja rajojen ylittäminen ovat hänelle luontaisia toimintatapoja. Häntä eteenpäin vievä perusajatus on, että aina voi tehdä paremmin, aina voi kehittyä, aina voi oppia uutta. Eli litet bättre, kuten Kurt Lindström sen hyvin kiteytti.

posti vastuun nuoresta tai toiminnasta itselleen. Tämä voi tapahtua hyvin erilaisissa tilanteissa. Kesäleirillä, kun sadepäivä sotkee suunnitelmat, aikuinen tekee nopeasti uuden suunnitelman kysymättä päivän vastuuohjaajaksi nimetyltä nuorelta hänen ajatuksiaan ja ideoitaan. Nuorisotilalla työntekijä miettii kuumeisesti teemaa syyslomaviikon toimintailtoihin, koska se on hänen työtehtävänsä. Hän olisi huono työntekijä jos ei miettisi, päättäisi ja valmistelisi, eli tekisi työtään. Erityisnuorisotyöntekijä järjestää nuorelle asuntoa ja työharjoittelupaikkaa antamatta nuoren itsensä kokea, miten asuntoja etsitään ja miltä tuntuu, kun sellaisen vihdoinkin itselleen löytää. Nämä ovat keksittyjä ja kärjistettyjäkin esimerkkejä, mutta haluan niiden avulla kuvata, mitä tarkoitan vastuunottamisella "ihan hyvää hyvyttään", "koska se nyt käy minulta niin kätevästi" tai "koska se on työtäni".

Vastuunotto voi tapahtua monesta syystä. Joku tekee sen auttaakseen toista, tiedostamattaan tai koska uskoo tietävänsä paremmin, mikä toiselle juuri siinä tilanteessa on parasta. Tai koska on enemmän kokenut ja nähnyt ja haluaa varmistaa, ettei nuori tee samoja virheitä kuin

itse on tehnyt. Tämä on mielestäni aivan yhtä väärin nuorta kohtaan kuin se, ettei välitä ollenkaan. Jos otat vastuun nuorelta, viet häneltä samalla kasvun ja kehittymisen mahdollisuuden. Virheet ovat suuri oppimismahdollisuus, vaikeudet kuuluvat jokaisen ihmisen elämään, ja kokemus on paras opettajamme. Onnistuminen aidosti itse tehden antaa parhaan onnistumisen kokemuksen.

Vastuun siirtäminen nuorelle tarkoittaa myös vallan ja vapauden siirtämistä. Ei voi kantaa vastuuta, jos ei ole todellista valtaa tehdä asiaan liittyviä päätöksiä itse, tai vapautta tehdä sellaisia päätöksiä kuin haluaa — meni syteen tai saveen. Vapautta on myös valita mitä toiminnallaan tavoittelee tai miten toimii. Vapautta on olla itsenäinen. Vastuu ilman valtaa ja vapautta on tyhjää. Nuorten vastuuttaminen, heidän tukemisensa siinä, että he ottavat elämänsä omiin käsiinsä, nykykielellä vaikkapa voimaannuttaminen, ei ole nuorisotyössä mikään uusi asia. Toimiessani nuorisotyön opettajana vedin useana syksynä Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön historia -teemaa ensimmäisen vuoden yhteisöpedagogiopiskelijoille. Seuraavaan lainaukseen liitin aina kysymyksen ”Arvatkaa miltä vuodelta tämä nuorisotyön määritelmä on?”

Vapaa nuorisotyö on kasvatusta, missä kasvatuksen objekti pyritään tekemään sen subjektiksi. Vapaalla nuorten omatoimisuuteen pohjautuvalla kasvatuksella pyritään kehittämään itsenäisesti ajattelevia, yhteiskunnallisesti valveutuneita, omalla pohjallaan seisovia yksilöitä.

Mitä luulette? Pari-kymppiset opiskelijat sijoitivat lainauksen yleensä 1970- tai 1980-luvuille. Eihän se ihan niin tuore ole, sen kertoo kielikin. Mutta ainakin itse yllätyin huomattessani, että määritelmän on kirjoittanut opetusministeriön nuorisosiainesittelijä Lauri Pautola jo vuonna 1947. Siis yli 50 vuotta sitten! Yhteiskunnan ja nuorisotyön polku sodanjälkeisistä vuosista 2000-luvulle on sisältänyt monta vaihetta, mutta edelleen, tai ehkäpä nyt vielä enemmän kuin ennen, tämä määritelmä ohjaa meitä nuorisotyön toimijoita. Tavoitteenamme on auttaa jokaista nuorta kasvamaan omaksi itsekseen ja tulemaan näin onnelliseksi tässä ajassa ja yhteiskunnassa sekä jatkamaan edellisten sukupolvien työtä yhteisön, maan ja ihmisyyden eteen. Enhän lopulta voi puhua kuin omasta puolestani, mutta minulle tämä ainakin toimii hyvänä lähtökohtana nuorten kanssa toimimiseen.

Miten tätä nuoren subjektiutta voisi tukea? 2000-luvulla on kehitetty paljon osallisuutta ja toteutettu osallisuushankkeita niin paikallisiin kuin valtiotasollakin. Niissä nuorille on eri tavoin annettu mahdollisuuksia vaikuttaa omaan lähi-

Kuvaaja: Teija Lapinmäki, 2007.

alueeseensa, kouluunsa, ympäristöönsä tai omaan arkeensa ylipäättään. Vaikuttamiselle on luotu erilaisia malleja kuten nuorisovaltuustot, Nuorten Ääni tai vapaamuotoisemmat vaikuttaja- tai toimintaryhmät. Nämä ovat hyviä ja kasvattavia toimintamalleja ja antavat niihin osallistuville nuorille merkittäviä kokemuksia vaikuttamisesta yhdessä muiden kanssa. Itselleni tutummaksi ja merkittävämmäksi nuorten vastuuttamisen, valtauttamisen ja vapauttamisen keinoksi on vähitellen muodostunut yrittäjyyskasvatus.

Yrittäjyyskasvatus on asennekasvatusta, jossa tavoitteena on luoda nuorelle uskoa siihen, että hän oikeasti on oman elämänsä tärkein tekijä ja että hän voi halutessaan toteuttaa unelmiaan. Yrittäjyyskasvatukseen liittyy aina toimintaa, kokemuksia ja niistä oppimista. Aina kaikki ei onnistu, mutta väliäkö siitä, sittenpä hän tietää mikä ei ainakaan toimi. Edisonin keksimä hehkulamppu taisi olla 200. versio, eli hän keksi ensin 199 toimimatonta lamppua, mutta ei lannistunut.

Uskoni yrittäjyyskasvatukseen ei syntynyt koulunpenkillä eikä itsestään. Olen keskiluokkaisten, tavallisten palkkatyöläisten lapsi, enkä nuorena tuntenut yhtään yrittäjää. Minusta yrittäjät olivat kaikki ahneita paskiaisia, joiden tärkeimpänä tehtävänä oli rikastua muiden kustannuksella. Ja tästä olin aivan varma. Vähitellen opintojen, erilaisten ihmisten ja kaikenlaisen työ- ja elämäkokemuksen kautta ymmärsin, että yrittäjyyttä on monenlaista. Yrittäjinä

työskentelevät ihan tavalliset ihmiset, joilla vaan on tarve tehdä jotain omaa, toteuttaa omia ideoitaan, luoda oma työnsä ja sen kautta jättää jälkensä maailmaan. Se vaatii paljon, mutta palkitsee erityisesti silloin, kun näkee miten omassa päässä syntynyt idea, keksintö tai ajatus alkaa toimia käytännössä. Yrittäjän tärkein ominaisuus onkin usko itseensä, omaan osaamiseensa ja toimintakykyynsä. Tällaisten ominaisuuksien kehittymiseen tähtää myös yrittäjyyskasvatus.

Myös valtiovalta on Suomessa innostunut yrittäjyyskasvatuksesta ja yrittäjyydestä ihan taloudellistakin syistä. Tarvitsemme uusia työpaikkoja, uusia tuotteita ja uudenlaista työelämää. Työelämässä toimijat ovat puolestaan innostuneita saadessaan sitoutuneita, innovatiivisia ja kehittämishaluisia työntekijöitä. Olen näistä asioista ihan samaa mieltä. Mutta nuorisotyöntekijä minussa ei syty tällaisista tavoitteista. Se syttyy, kun saan auttaa nuorta kokeilemaan rajojaan, luomaan jotain uutta, kantaamaan vastuuta ja onnistumaan jossain ihan omassa jutussa. Uskon, että sellaiset kokemukset auttavat nuorta kasvussa ja kehityksessä hyväitsetuntoiseksi aikuiseksi, joka löytää paikkansa yhteisöissä ja yhteiskunnassamme ja pystyy elämässään toteuttamaan niitä ideoita, aihioita ja tekoja, joita varten hänet on luotu. Nuoresta kasvaa todellinen oman elämänsä subjekti.

Yrittäjyyskasvatus ei minulle merkitse suoraan samaa kuin yrittäjäkasvatus tai uusien yrittäjien synnyttämiseen tähtäävä toiminta.

600 Jahre
Wipshausen
URKUNDE v. 13. APRIL 1389
WYPTESHAUSEN

Kansainväliset
ohjaushaasteet
alkoivat kesällä 1993
ystävyykskaupunkivierailulla
Saksan Peineen. Kymen
Vartiot ry:n vaeltajaryhmä
Wipshausenin kylän "keskustassa".

Ne ovat kyllä saman jatkumon eri vaiheita, mutta rajaan vain yrittäjyyskasvatuksen nuorisotyön piiriin kuuluvaksi. Me nuorisotyöntekijät emme mielestäni ole ohjaamassa ketään nuorta kohti tiettyä ammattia tai opettamassa nuoria. Me olemme ohjaamassa ja tukemassa nuoria heidän kasvussaan omaksi itsekseen ja terveiksi aikuisiksi. Lisäksi ajattelen, että osallisuuskasvatus tai -toiminta liittyy omien elinolojen ja oman toimintaympäristön kehittämiseen, kun taas yrittäjyyskasvatus selkeämmin oman jutun toteuttamiseen. Raha ja taloudellinen ajattelu liittyvät molempiin siinä, että kaikkeen toimintaan tässä maailmassa tarvitaan rahaa, ja siksi myös tämän asian ymmärtäminen ja sen oppiminen on tärkeää. Raha, tai sen saaminen, on siis molemmissa vain keino toteuttaa jotain, saada aikaan haluttu tulos tai muutos. Toimintana ja tavoitteina näissä kahdessa on paljon samaa, ja molempia tarvitaan, kyse on enemmänkin painotuserosta.

Missä ja miten yrittäjyyskasvatus voi nuorisotyössä sitten toteutua? Lyhyt vastaukseni on: ihan missä vaan. Yrittäjyyskasvatus on yksinkertaisesti sitä, että nuorelle tai nuorille annetaan mahdollisuus ja tila suunnitella ja tehdä jotain omaa, toteuttaa oma unelmansa. Se on toimintatilan antamista nuorelle itselleen. Sen voi alkaa kysymällä nuorelta mitä hän haluaisi tehdä, jos saisi tehdä ihan mitä vaan. Mikä olisi hänen unelmansa? Siitä voi muodostua projekti tai tapahtuma, lehti tai blogi, toimintaryhmä tai nettisivu. Muodolla ei ole väliä, sillä emmehän me voi rajata nuorten unelmia. Kun tuo idea tai

unelma on lausuttu ääneen, tulee aikuisen olla sen toteutumisen mahdollistajana. Mutta vain mahdollistajana. Jälleen painottuu tärkeänä vastuun, vallan ja vapauden pysyminen nuorilla itsellään, ettei aikuinen ihan vaan auttaakseen taas tee asioita nuorten puolesta. Samalla meillä aikuisilla on tärkeä rooli ja tehtävä kannustaa, ohjata ja innostaa nuorta tai nuoria. Voimme ehdottaa *mitä* ehkä kannattaisi tehdä seuraavaksi, mutta ei liiaksi vaikuttaa siihen *miten*. Eikä pidä ihmetellä tai pahastua, jos neuvojamme ei kuunnella. Voimme kysyä nuorelta *miksi*, mutta ei siksi että emme uskoisi ideaan, vaan siksi, että auttaisimme nuorta itseään ymmärtämään motiivejaan paremmin. Tärkein tehtävämme on olla aidosti kiinnostuneita nuorten ideoista ja ratkaisuista niiden toteuttamiseksi, ja kunnioittaa niitä. Tietenkin meidän aikuisten nuorisotyöntekijöiden tulee vastata toimintaympäristössämme siitä, että toiminta on turvallista ja haasteet sopivia kullekin nuorelle tai nuorten ryhmälle. On tärkeää perehdyttää nuori uuteen tehtävään, kertoa hänelle mitä projektin tiedottajan, leirinjohtajan tai kokouksen puheenjohtajan tehtäviin ylipäänsä kuuluu. Emme mekään sitä itsestään tienneet, vaan olemme sen oppineet. Luonnollisesti meidän täytyy myös tietää, mitä nuoret ovat tekemässä.

Kokonaisuutena tämä yhtälö ei ole ollenkaan helppo. Miten tunnistaa raja ohjaamisen ja ohjeistamisen välillä, tai ohjaamisen ja puuttamisen välillä, tai vaaran ja vaarattoman välillä? Mistä tietää milloin puuttua ja milloin olla puut-

tumatta? Mielestäni meidän on luotettava omaan ammattitaitoomme ja omiin nuoriimme. Onneksi tällaisen vähäisen puuttumisen tai mahdollisimman vähäisen päättämisen työotetta voi myös harjoitella ja oppia. Näen tämän yhtenä nuorisotyön ammattitaidon haasteena 2000-luvulla.

Miten sitten itse olen osannut toimia? Olen ainakin yrittänyt harjoitella ja oppia virheistäni. Omat työtehtäväni ja harrastukseni ovat vieneet minua viime vuosina yhteisöpedagogien kouluttamisen lisäksi myös aikuistukijan, toiminnan mahdollistajan sekä luottamushenkilön tehtäviin

Humakin vuosina kehitin osallistuviin oppimismenetelmiin, tiimityöhön ja yrittäjyyskasvatukseen perustuvan Opiskelijatiimi-oppimisympäristön. Tässä ensimmäinen tiimi, Sisuliskot, ja silloinen valmentajaparini Timo Hämäläinen lumikenkäilemässä Jääskelän keväthangilla huhtikuussa 2003.

järjestökentällä. Opettajana tai valmentajana tavoitteenani on luoda opiskelijälähtöistä ja yrittäjäyyskasvatukseen pohjaavaa oppimisympäristöä. Samalla ohjaan opiskelijoita heidän toimissaan itse nuorten ohjaajina. Tällä hetkellä toimin yrittäjänä, ja yhtenä tavoitteenani on kouluttaa nuorten kanssa toimivia ammattilaisia yhä paremmin antamaan tilaa nuorten omalle äänelle ja toiminnalle, kehittymään yrittäjäyyskasvattajina ja luomaan sitä tukevia ympäristöjä. Valmistuin nuorisotyöntekijäksi keväällä 1995, ja jo silloin ajattelin, että tärkein tehtäväni on tehdä itseni tarpeettomaksi. Toimia niin, että nuoret mahdollisimman paljon ottavat itse vastuuta toiminnasta, sen suunnittelusta ja toteutuksesta. Tämä ajatus on ohjannut minua tähänastisen työurani aikana, ja vähitellen se on kiteytynyt otsikossakin mainituksi kolmen v:n teoriaksi.

Miksi uskon niin vahvasti tähän vastuun, vallan ja vapauden ”pyhään kolmiyhteyteen”? Siksi, että olen itse nuorena saanut kokea sen

voiman. Olen päässyt aikaanani järjestöissä, kouluissa ja omassa kotikunnassani sellaisiin tehtäviin ja vastuurooleihin, jotka ovat kasvattaneet minut sellaiseksi kuin olen. Minulle on annettu vastuuta, ja yhdessä muiden kanssa olen suunnitellut ja toteuttanut sellaisia asioita, joihin itse uskon ja jotka koen tärkeiksi. Olen saanut vapauden toteuttaa asioita niin hyvin kuin olen itse osannut, tehnyt virheitä ja oppinut. Olen todella kokenut tekeväni itse. Saatu tuki, ohjaus ja kannustus aikuisilta, ohjaajilta, nuorisotyöntekijöiltä ja opettajilta on välittänyt tunteen, että minua ja meitä, ideoitamme ja tekemisiämme arvostetaan oikeasti. Olen myös itse nähnyt ja muilta kuullut paljon tarinoita vastaavista kehityspoluista ja menestystarinoista, joiden kautta on syntynyt uusia yhdistyksiä, uusia toimintamalleja ja uusia yrityksiä, ja joiden kautta on kasvanut aktiivisia, itseensä luottavia aikuisia. Siksi tiedän, että tämä malli toimii, ja suosittelen sitä kaikille.

Kulttuurinen nuorisotyö

Kulttuuri on ollut nuorisotyössä mukana alusta alkaen, erityisesti järjestötyössä. Erilaiset kerhot, kuorot sekä näytelmä- ja tanssiryhmät ovat koonneet nuoria yhteen harrastamaan. Kulttuurisen nuorisotyön tekijät katsovat, että mielekkäintä työssä onkin yhteisöllisyyden kasvu sekä ihmisen luovuuden kehittyminen. Kuin huomaamatta nuoret luovat uusia kontakteja samalla kun oppivat jotain uutta. Myös rippikouluja voitaneen pitää eräänlaisena kulttuurisen nuorisotyön muotona, erityisesti yhteisöllisyyden muodostajina, ja onhan musiikillakin niissä varsin merkittävä osansa.

Kulttuuri ja taide voivat olla myös apuvälineitä, joilla elämää hallitaan. Näin kulttuurinen nuorisotyö lähenee sosiaalista nuorisotyötä vahvistamalla minäkuva. Kansainvälistyminen on aukaissut ovia ulkomaille, mutta paikalliset kulttuurituotannot ovat edelleen tärkeitä. Ne toimivat paikallisidentiteetin luojina ja vahvistajina. Niihin nuorten on helppo tulla mukaan ja eläytyä!

Kulttuurinen nuorisotyö on nimikkeenä vahvistanut paikkansa vasta 1990-luvulla. Vuoden 2006 nuorisolaissa se jo mainitaan erikseen. Kulttuurinen nuorisotyö on joutunut kamppailemaan asemastaan, sillä usein se on nähty vain yhtenä työvälineenä esimerkiksi edellä mainitussa sosiaalisessa nuorisotyössä. Median vahva nousu nuorisotyössä on osaltaan myös vahvistanut kulttuurista nuorisotyötä, koska usein kulttuurinen nuorisotyö ja mediapajat toimivat yhdessä ja monesti samoissa tiloissakin.

Kulttuurinen nuorisotyö sodan jälkeisessä Suomessa avaa tämän teeman. Siitä kertoo Juhani Yli-Rantala. Millaista on raivata tilaa kulttuurille maan pääkaupungin nuorisosaainkeskuksessa, pohtii Sinikka Haapanen. Jyrki Kemppainen kuvaa samaa työtä maaseudulla Viitasaarella, ja Kaj Bärlund sekoittaa tanssillaan pakan uuteen uskoon. Kertomuksissa liidetään pitkä aika, yli 70 vuotta!

NUORISOTYÖ JA

kulttuuriharrastukset

TOIVAT ELÄMÄNTEHTÄVÄN

Synnyin esikoisena Lapuan Hellanmaassa seitsemän lapsen maanviljelijäperheeseen. Kävin kansakoulun hyvällä menestyksellä ja opettajani halusi, että jatkan oppikoulussa.

Siihen aikaan maaseutukyliltä jatkoivat oppikouluun yleensä vain opettajien ja virkamiesten lapset. Isäni oli kunnallisissa ja monissa muissa luottamustoimissa monet vuosikymmenet, ja talvikaudella kolmekin kuukautta kaikki

arkipäivät 15 kilometrin päässä kirkonkylässä

taksoitus- tai verolautakunnassa taikka

muissa tehtävissä. Jotkut kutsuivatkin

häntä "kunnan mieheksi". Koin,

että talo, äiti ja perhe tarvitsevat minua ja työpanostani,

mutta samalla kävin sisäisesti

ankaraa kamppailua siitä, menenkö

oppikouluun vai

jäänkö kotiin.

Vanhempani

antoivat minulle mahdollisuuden päättää itse. Jonkinlainen velvollisuuden tunne kotia ja perhettä kohtaan saivat minut päättämään, että en mene oppikouluun. Minusta piti tulla maanviljelijä, mutta varsinaiseksi elämäntyöksi tulikin nuorisotyö ja järjestötoiminta. Tähän vaikuttivat aivan ratkaisevasti nuoruusajan kulttuuri- ja liikuntaharrastukset.

Suojeluskunnan poikaosastoon liityin 12-vuotiaana, mutta jo muutamaa vuotta myöhemmin kotikylän nuorisoseurasta tuli monipuolisten harrastusteni pääpaikka. Näytelmät, lausunta, opintokerhotyö, voimistelu ja kansantanssi toivat uutta sisältöä ja tovereita nuoren pojan elämään, jossakin määrin myös urheilu. Talvisodan aikana toiminta pysähtyi, ja nuortenkin oli suunnattava voimansa vakavampiin tehtäviin. Seuramme jäsenistä kuusi nuorta miestä jäi palaamatta. Välirauhan aikana toiminta jatkui jälleen lähes normaalisti. Tilaisuudet ja ohjelmat olivat vain vakavahenkisempiä ja tanssi oli kielletty. Kun ei saanut tanssia, mentiin ohjelman päätyttyä usein ns. parimarssia. Vierailuja tehtiin lähialueen seurantalaille, välillä jopa vähän kauemmaksikin. Hevosilla tai

Kanslianeuvos

JUHANI YLI-RANTALA

toimi Etelä-Pohjanmaan nuorisoseurojen ja urheiluseurojen voimistelun, kansantanssin ja järjestötyön ohjaajana, minkä jälkeen hän siirtyi Suomen Nuorison Liiton miesten liikunnanohjaajan ja varhaisnuorisosihteerin toimeen, ja siitä Etelä-Pohjanmaan Nuorisoseuran toiminnanjohtajaksi. Kesällä 1952 hän aloitti Varsinais-Suomen keskusseuran toiminnanjohtajan tehtävässä. Kolme vuotta myöhemmin hän oli SNL:n järjestösihteerinä. Liiton pääsihteerin toimen hän otti vastaan elokuussa 1958. Tästä työstä hän siirtyi eläkkeelle syksyllä 1986. Siinä ohessa hän toimi myös vuonna 1976 perustetun Vapaan Sivistystoiminnan Liiton (nykyisin Sivistysliitto Kansalaisfoorumi) toiminnanjohtajana ja monissa luottamustoimissa.

kuorma-autolla, joskus onnistuttiin saamaan linja-autokin. Olin tuolloin 17-vuotias ja ollut mukana jo muutamassa näytelmässäkin.

Jatkosodan vuodet katkaisivat työni ja harrastukseni kolmeksi vuodeksi. Kun joulukuussa 1944 pääsin Lapin sodasta 21-vuotiaana siviiliin, jatkuivat myös harrastukset nuorisotyön parissa. Sotien jälkeen nuorilla oli runsaasti suorastaan patoutunutta toiminnan tarvetta ja halua, joka vaikutti niin järjestölliseen toimintaan kuin koulutukseenkin. Mutta ennen kaikkea nuorten keskinäisen seurustelun tarve oli suuri. Monen pojan saattoi olla sotakokemusten jälkeen myös vaikea saada elämästä kunnon otetta. Tähän asiaan järjestö- ja harrastustoiminnasta tuli useille ratkaiseva pelastus. Sodasta vapauduttuani tulin valituksi nuorisoseuran puheenjohtajaksi ja osallistuin vuoden 1945 lopulla Kauhajoella pidetylle viikon kestäneelle maakunnalliselle opastuskursseille. Osanottajia oli peräti 284, pääasiassa nuorisoseurojen puheenjohtajia ja muita nuoria toimihenkilöitä. Seurantalon sali oli aamusta ilta-myöhään tupaten täysi innostunutta joukkoa. Kurssikertomuksen mukaan viikon aikana pidettiin 32 erilaista luentoa ja esitelmää sekä paljon käytännön harjoituksia ja arviointikeskusteluja eri alojen asiantuntijain ohjauksella. Joka illaksi piti keksiä ja valmistaa myös erilaista ohjelmaa. Kurssiviikon merkitys minulle oli suuri innostajana sekä monien tietojen ja käytännön taitojen antajana.

Nuorten seurustelun tarve oli suuri, ja siihen oli järjestettävä mahdollisuuksia. Oli toimeen-

pan-
tava
iltamia,
juhlia ja
muuta kokoon-
tumistilaisuuksia
vähintään joka vii-
konvaihteessa. Ohjel-
maa tarvittiin paljon, sillä
pelkkiin tansseihin oli myytävä
veroliput, eikä niitä muutenkaan
suositeltu järjestettävän. Ohjelman
jälkeen saatiin sitten tanssia tunti tai
puolitoista, mikä oli merkittävä asia. Käy-
tännön tarpeet sanelivat enemmän kuin par-
haatkaan valistusohjaajat sen, mihin nuorten
harrastukset suuntautuivat. Näytelmät, pienet ja
suuremmat, lausunta, musiikki eri muodoissaan,
yhteislaulu, tanhut, joukkuevoimistelu, puhehar-
joitukset ja kirjalliset harrastukset sekä opinto-
kerhot olivat keskeisellä sijalla. Monet tunnit
olen noina vuosina, joko yksin tai yhdessä jonkun
kaverin kanssa, etsinyt Syväojan kirjakaupassa
koko seinän täyttäneestä kirjahyllystä joukol-
lemme sopivia näytelmiä. Lausuntaharrastus oli
laajaa ja usein iltamissa oli useampikin esitys.
Harrastusta edisti myös 30-päinen lausuntakuo-
romme, joka vuonna 1949 esiintyi mm. Helsingin
Messuhallissa monituhatpäiselle yleisölle, muka-
na tasavallan presidenttipari ja suuri osa halli-
tusta. Sellaista oli toiminta yhdistyksessämme

Kuva: Studio-Hirsi, 1983.

sotien jälkeisinä vuosina. Jäseniä oli toistasataa, joista valtaosa 15–25-vuotiaita. Samanlaisesta toiminnasta voisi kertoa lukuisilta muiltakin paikkakunnilta eri puolilta maata. Mutta toimintamme oli kyllä keskimääräistä aktiivisempaa ja seuramme oli, keskusseuran toiminnanjohtajan arvion mukaan, eräinä vuosina toiminnallisesti Etelä-Pohjanmaan yli 150 nuorisoseurasta kolmen parhaan joukossa.

Järjestöjä, joiden toimintaan myös nuorisotyö liittyi muodossa tai toisessa, perustettiin sodan jälkeisinä vuosina useita. Silloin jo 60 vuotta eläneen nuorisoseurajärjestön toiminta oli erityisen voimakasta. Järjestöllä oli valmiina koko maan kattava yhdistysverkosto, 20 piirijärjestöä eli maakunnallista keskusseuraa, vahva toimintaperinne ja lähes 800 toimitaloa. Karjalan luovutetun alueen kymmenet seurat jatkoivat siirto-seuroina toimintaa uusilla paikkakunnilla, ja Lapissa etsittiin ja rakennettiin kokoontumispaikkoja saksalaisten polttamien seurantalojen tilalle. Vuonna 1946, ensimmäisenä sotien jälkeisenä rauhanvuonna, oli toimintaa jo noin 1 350 nuorisoseuralla jäsenmäärän noustessa ensimmäisen kerran yli sadantuhannen. Iltaamia mainittuna vuonna järjestettiin 13 000, ja näytelmiä esitettiin jokaisena viikonloppuna keskimäärin 150. Ohjelmien harjoitus ja tilaisuuksien valmistelu jo yksin vaativat valtavat määrät kulttuurista harrastusta. Seuraavat vuodet toiminta jatkui samansuuntaisena. Vasta 1950- ja 1960-luvuilla alkoi kulttuuritoiminnassa esiintyä jossakin määrin laskusuuntaa, mihin suurelta osalta vaikuttivat

television tulo sekä järjestö- ja muunkin toiminnan voimakas politisoimispyrkimys. Poliittisesti sitoutumattomille järjestöille ennustettiin loppua, elleivät ne tunnustaisi selvästi puoluepoliittista kantaansa. Seuraavat vuosikymmenet ovat kuitenkin osoittaneet päinvastaista.

Toiminta sotien jälkeisinä vuosina oli täysin omaehtoista ja omatoimista. Opetusministeriö antoi vuonna 1945 kunnille kehotuksen perustaa nuorisotyölautakuntia, ja niitä oli 1950-luvun alussa jo noin 300 kunnassa, mutta nuoriso- ja urheilutoiminnan virkoja oli tuolloin vasta 60 kunnassa. Ns. virallinen yhteiskunta ei tuolloin juuri nimeksikään hoitanut tai tukenut vapaata nuorisotyötä ja sen edellytyksiä. Ei tunnettu kuntien avustuksia, ja toimitilatkin hankittiin ja ylläpidettiin pääasiassa omin voimin.

Kulttuurikilpailut tulivat ohjelmaan

Kalevalan päivänä 1946 perustettu Suomen Nuorisojärjestöjen Edustajisto järjesti opetusministeriön aloitteesta vuonna 1947 ensimmäiset Nuorison valtakunnalliset kulttuurikilpailut, joita määrävuosin jatkettiin 1960-luvun alkuun. Kilpailuissa kiinnitettiin huomiota myös esitysten sisältöön ja tasoon, ja niillä oli käsitykseni mukaan merkittävä innostava ja ohjaava vaikutus. SNE:n toiminnan loputtua, lähinnä poliittisiin erimielisyyksiin, järjestettiin 1960-luvun lopulla erillisiä nuorten valtakunnallisia kulttuuritapahtumia. Ne jatkuivat 1970-luvun alusta uusmuotoisina Nuorison Taidetapahtumina ja 2000-luvulla Nuori Kulttuuri -otsikon alla. Näiden kilpailujen

ja taidetapahtumien suunnittelussa ja toteutuksessa olin mukana eri tehtävissä 30 vuotta (1957–1986). Ne nostivat esiin monia tulevia maamme eturivin taiteilijoita. SNE:n aikana sellaisia olivat mm. oopperalaulaja Jorma Falck sekä ohjaaja ja teatterinjohtaja Ossi Räikkä. Falck palkittiin vuonna 1961 kilpailujen parhaana

Helsingin Kestikartanossa esiintyi Lapuan Hellanmaan pojat Juhani Yli-Rantala (oik.) sekä Vilho ja Sauli Kangas vuonna 1948. Kuva: Nasakuva Oy, Helsinki.

laulajana. Muita esiin nousseita taiteilijoita olivat mm. Jukka-Pekka Saraste viulullaan ja Juhani Lagerspetz pianolla (1972), Mats Långbacka, teatteri (1973), Esa-Pekka Salonen, käyrätorvi (1975), Pyry Mikkola, viulu (1975), Satu Silvo, lausunta (1976 ja 1979), Maria Kalaniemi, harmonikka (1978), Karita Mattila, laulu (1978), Sari Kaasinen, laulu ja kantele sekä lausunta (1983, 1984 ja 1988), Jaakko ja Pekka Kuusisto, viulu (1984 ja 1988), Arja Koriseva, iskelmät ja laulelmat (1988), Tuuli Matinsalo, vapaatanssi (1989), ja kymmenet muut, joista useimmat esiintyivät myöhemmin maamme eturivin taiteilijoina.

Näytelmätoiminta oli sotien jälkeisinä vuosina käsitykseni mukaan laajinta kulttuurista nuorison harrastustoimintaa, ellei oteta huomioon urheilua ja muuta liikuntaa. Näytelmäkilpailutkin olivat hyvin yleisiä kunnittain, alueittain sekä maakunnallisina ja valtakunnallisina tapahtumina. Lähes kaikki nuorisoseurojen maakunnalliset keskusseurat järjestivät kilpailuja vuosittain, ja monissa maakunnissa ne saivat osakseen suurta julkisuutta. Harrastusten laajuus ja esiintysten taso tulivat monille arvostelijana toimineille teatterin ammattilaisillekin yllätyksenä. Esimerkiksi Suomen Näyttämöiden Liiton johtaja Albert Saloranta kirjoitti Etelä-Pohjanmaan nuorisoseurojen näytelmäkilpailuista vuonna 1949 seuraavasti: ”Tämä on jotakin erikoista ja ainutlaatuista koko maailmassa. Olin kerran New Yorkissa, jossa oli hiukan samansuuntaiset, mutta näin valtavat eivät nekään olleet. Henkilökohtaisesti lasken Seinäjoella näkemäni maratonkilpailun

Arviointi-
palaverit
olivat tärkeitä
eri harrastus-
alojen kursseilla.
Vuonna 1956 kurssi
pidettiin Kuortaneella
ja ohjaaja Yli-Rantalalta
palautetta saa Pohjois-Savon
ja Pohjois-Karjalan neuvoja
Katri-Helena Eskelinen.

suurimpien teatterielämysten joukkoon.” Edvin Laine totesi arvioinnissaan vuotta aikaisemmin: ”Olen tosiaan yllättynyt näistä positiivisista vaikutteista, joita olen täällä saanut. Varsinkin tämän päivän ja illan suoritukset olivat silmääkin hiveleviä, ja sellaiselle työlle, jota nuorisoseurojen näyttämöillä on tehty, kannattaa nostaa hattua”. Pitkän viikonlopun aikana esitettiin kaksikymmentäkin näytelmää tai suuremman näytelmän osaa, ja tuomaristo pääsi kertomaan arviointinsa ja tulokset usein vasta maanantain puolella, paljon puolenyön jälkeen. Kuitenkin asiaa tuntemattomat ja ennakkoluuloiset toimittajat saattoivat usein arvosteluissaan kirjoittaa väheksyvästi ”nuorisoseuratasosta” silloin, kun halusivat vähätellä jotakin heikotasoista esitystä, myös muiden kuin nuorisoseurojen esittämänä.

Sotien jälkeisinä vuosina nuorisotyön kulttuuriset harrastukset olivat yleisesti ottaen laajoja ja tasokkaita. Musiikki, joka nykyisin on nuorisotyön kulttuurisista toiminnoista laajinta, kuuluvinta ja näkyvintä, nousi voimakkaammin esiin vasta 1960-luvulta alkaen koko maahan laajentuneen musiikkioppilaitosten verkoston sekä järjestöjen monipuolistuneen musiikkitoiminnan ja koulutuksen avulla, Sibelius-Akatemian panosta unohtamatta. Syntyi myös suuri määrä nuorisokuoroja ja -yhtyeitä. Vielä 1940–50-luvuilla kansanmusiikkia harrastivat ja esittivät pääasiassa vain ikäihmiset. Ensimmäinen nuorison kansanmusiikkileiri järjestettiin vuonna 1967 Suomen Nuorison Liiton kansanmusiikkivaliokunnan toimesta Lappeenrannan Skinnarilassa,

joka tunnetaan Alma ja Toivo Kuulan entisenä asuinpaikkana. Leirin johtajana toimi tohtori Erkki Ala-Könni ja opettajina parhaat mahdolliset voimat Jorma Panulasta alkaen. Minä olin leirin ”vääpeli”, joka hoitelin käytännön järjestelyt. Seuraavana vuonna perustettiin Suomen Pelimanniyhdistys, nykyisin Suomen Kansanmusiikkiliitto, ja synnytettiin Kaustisen kansanmusiikin festivaali. Nykyisin nuorison kansanmusiikkiharrastuskin on laajaa ja tasokasta, ja näppäripelimannien satapäiset joukot tunnetaan kaukana maamme rajojen takana.

Monta tarinaa, tapahtumaa ja pientä yksityiskohtaa on jäänyt mieleeni näistä vuosista. Muistan, kuinka ensimmäisellä nuorison kansanmusiikkileirillä nukuimme viikon lyhyet yöt Erkki Ala-Könnin kanssa Skinnarilassa Alma ja Toivo Kuulan sivustavedettävässä sängyssä patjana muutama pari senttiä paksu superlon-levy, yksi peittona ja toinen rullalle käärittynä tyynynä. Olihan se varsin historiallinen sänky! Vuonna 1978 minulla oli kunnia luovuttaa ensimmäinen palkinto nuorten sävellyskilpailun voittajalle, 19-vuotiaalle Esa-Pekka Saloselle Kotkassa

Nuorison valtakunnallisen taidetapahtuman sävellyskilpailun vuonna 1978 voitti 19-vuotias Esa-Pekka Salonen. Palkintoja jakamassa tapahtumatoimikunnan puheenjohtaja Juhani Yli-Rantala. Kuvaaja: Kalevi Sandberg.

Yli kaksi vuosikymmentä toiminut Espoon Sotaveteraanit ry:n voimistelu-ryhmä esittää terässäauva-ohjelmaa Espoon kulttuurikeskuksen Tapiola-salissa vuonna 1996. Yhdistyksen perustajajäsen Yli-Rantala edessä vasemmalla.

järjestetyssä Nuorison Taidetapahtumassa. Toiseksi tuli nykyisin hyvin tunnettu säveltäjä Magnus Lindberg. Kilpailuun osallistui kaikkiaan 127 sävellystyötä. Salosen sävellys oli tehty pianolle ja laululle Paavo Haavikon sanoihin ja nimeltään "Ei koskaan vihassa."

Kun nuoruuteni harrastukset muuttuivat työksi, oli usein vaikeata erottaa mikä oli harrastusta ja mikä työtä. Mutta sitä rajaa ei välttämättä tarvinnut vetääkään. Työ on ollut haastavaa, mutta myös palkitsevaa. Harvoin yksi työpäivä on ollut samanlainen kuin edellinen. Kielteisenä asiana voi mainita sen, että on joutunut olemaan paljon matkoilla ja pois perheen parista. Toisaalta

innostusta, uskoa ja voimia on saanut juuri sieltä työkentältä. On saanut paljon läheisiä työtovereita ja ystäviä kautta maan. Monet ulkomaiset opinto-, esiintymis- ja edustusmatkat ovat olleet antoisia ja opettavia. Voimistelunopettajavaimoni kanssa meillä oli kuitenkin samansuuntainen elämäntavot ja yhteisiä harrastuksia, mikä osaltaan auttoi myös työssäni. En ole koskaan joutunut hakemaan työpaikkaa, vaan polkuani ovat ohjanneet monet sattumukset, kenties johdatuksetkin. Ja jotkut henkilöt, jotka ovat uskoneet minuun enemmän kuin olen itse uskonut. Jos saisin nyt valita työni ja elämänpolkuuni uudelleen, en tiedä osaisinko toivoa toisenlaista.

TARINA

tulesta ja unelmasta

Toimin aiemmin valtakunnallisessa varhaisnuorisojärjestössä, Kalevan Nuorten Liitossa. Olin seurannut helsinkiläistä nuorisotyötä pohtien samalla, miten kunnalliseen nuorisotyöhön mahtoivat sisältyä kulttuurisen pääoman kasvuun liittyvät tekijät. Siksi tahdoin kohdata pääkaupungin nuoret ja asettaa luovuuteni ja intohimoni palvelemaan helsinkiläistä nuorisotyötä. Hain, ja sain haasteen astuessani uuden työpöytäni äärelle

Helsingin nuorisoasiankeskukseen vuonna 1981. Olin asettanut työlleni tavoitteeksi luoda kunnallisen nuorisotyön eetokseen näkemyksen kulttuurisesta nuorisotyöstä.

Helsinkiin oli syntymässä nuorten kulttuuritoimintaa edistävä toimipaikka Itä-Pasilaan. Uusien sisältöjen ja työ-kulttuurin luomiseen tarvittiin

työntekijöiden innostusta, rohkeutta ja taitoa verkostoitua muiden kaupungin hallintokuntien kanssa. Keskeiseksi kumppaniksi muodostui kulttuuriasiainkeskus, jonka johtavana kulttuurisihteerinä toimi Elis Sella. Esimiehenäni oli Kari Naalisvaara, joka luovana ja elinvoimaisena johtajana antoi tuulta kulttuurisen nuorisotyön purjeisiin. Nuorisotyön ytimessä oli, ja on edelleen, yhteisöllisyys. Siihen vastattiin tuolloin yhdyskuntatyöllä, josta käytettiin nimeä aluetyö. Kehitettiin myös pienryhmätoimintaa, kuten teatteria, tanssia, musiikkia, videotuotantoa ja kädentaitoja, joiden avulla toimintaan saatiin nuorille ominainen virtaus. Hallinnollisesti nuorisoasiainkeskus muodostui suurpiireistä. Toimin nuorisosihteerinä keskisen suurpiirin alueella, jonne kulttuuriset toimipaikat muodostuivat.

Nuorten toiminta- ja taidekeskus Narri oli kulttuurisen nuorisotyön kivijalka. Narrin toimintaa kuvaa muusikko Maija Vilkkumaa seuraavasti: ”Narrissa annettiin ihan hirveesti vastuuta nuorille. Sellainen yhteisöllisyys kyllä kohottaa sun itsetuntoa, varsinkin siinä iässä, kun alkaa voimakkaammin kokea, että on omat jutut, joihin vanhemmat ei voi yhtään mitään.” (Blåfield,

SINIKKA HAAPANEN, 62 vuotta, Toivon ja Rauhan lapsi. Haapanen toimii kulttuurisuunnittelijana Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksessa. Työhön hän on liittännyt näkemyksen yhteisöllisyydestä ja luovasta ihmisestä. Kulttuurisesta nuorisotyöstä Haapanen palkittiin ensimmäisellä nuorisotyön tunnustuspalkinnolla vuonna 2002. Edessään hän näkee nuoren, joka jättää puumerkinsä yhteiskuntaan kulttuurisin keinoin.

2001, s. 71). Keskiseen suurpiiriin kuuluivat myös Käpylän taito- ja taidetalo Käpsä, Harjun musiikkipainotteinen nuorisotalo ja Koskelan nuorisotalo. Koskelan nuoret valokuvasivat ohjaajansa Leena Louhivuoren innostamana elinympäristöään. Näistä kuvista syntyi kirja *Koskelan jengi*. Myöhemmin kulttuuriseen nuorisotyöhön profiloituneita toimipaikkoja olivat Nuorten Media ”Hattutehdas” ja nuorten Kulttuuriareena Gloria. Kasvatuksellisia menetelminä olivat yhteisöllisyys ja nuorten osallisuus sisällön tekijöinä ja luojina. Nuoret rakensivat identiteettiään kulttuurisin menetelmin, ja työskentely oli pitkäjänteistä ja tuottavaa niin, että saavutettiin itselle ja ryhmälle asetetut tavoitteet. Keskeistä oli kohdata niin onnistumisen ilo kuin mokaamisen häpeäkin. Kulttuurin kautta kasvettiin yhdessä ihmisiksi.

Keskisen suurpiirin johtamiseen liittyvä filosofia perustui alueen kokonaisuuteen niin, että luotiin nuorille kulttuurisia polkuja eri toimipaikkojen välille. Suurpiiriin kuuluivat myös Vallilan kerhokeskus sekä Kumpulan ja Länsi-Pasilan nuorisotalot. Nuoret kohdattiin omista lähtökohdistaan niin ihmisinä kuin ryhminäkin. Kulttuurisesta nuorisotyöstä muodostui tietoinen menetelmä, jonka avulla vaikutettiin nuorten syrjäytymiskehitykseen. Tahdoimme ennaltaehkäistä ongelmia ja voimaannuttaa nuoria ottamaan vastuuta omasta elämästään. Panostimme yhteisöllisyyteen ja luovuuteen. Tahdoin herätellä henkilöstöä tunnistamaan oman kulttuurisen osaamisensa ja kehittämään sitä. Toivoin, että työn-

teki-
jät nä-
kisivät it-
sensä myös
osana laajaa luova voimaa ja heimolaisuutta. Meitä yhdisti vahvasti nuorisotyön tekijyys ja missio työn merkityksestä. Tähän tarpeeseen syntivät monet työryhmät, joiden tehtävänä oli kehittää nuorisotyön sisältöjä ja kasvatuksellisia menetelmiä kulttuurisin työvälinein. Samanaikaisesti syntyi myös vastareaktio, jossa taide nähtiin elitistisenä toimintana, joka ei kuulunut nuorisotyöhön. Monen mielestä taide jo sanana ei kuulunut kunnallisen nuorisotyön kieleen. Mutta emme luovuttaneet, sillä myös laki taiteen perusopetuksesta oli juuri astunut voimaan. Teimme sinnikkäästi perusteluja aiheesta ja tavoitteesta perustaa nuorisotaloille taiteen perusopetuksen ryhmiä, jotka liittyivät käsityötaiteeseen. Tahdoimme madaltaa taiteen kynnystä niin, että myös vähävaraisilla nuorilla olisi mahdollisuus osallistua pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn non-formaaleissa oppimisympäristöissä nuorisotaloilla. Nämä perustelut tuottivat lopulta tulosta, ja nuorisotaloihin syntyi viisi perusopetusryhmää.

Kuvaaja: Lea Laine, 1996.

Maija Vilkkumaa ja Jonna Isaksson teatterileirillä vuonna 1990. Kuva: Helsingin nuorisosiainkeskus.

1990-luvulla avaimeksi nousi uusi kulttuuri-näkemyks, jossa arjen kulttuurista ja populaari-kulttuurista tuli nuorisotyön väline. Samaan aikaan kansainvälisyys ja monikulttuurisuus valtasivat Helsingin nuorisotoimen. Harjun nuorisotalolle syntyi mm. Color Blind, nuorten monikulttuurinen tanssiryhmä. Ryhmä teki valtakunnallisessa taidetapahtumassa Oulussa vaikutuksen myös *Helsingin Sanomien* kulttuurikriitikko Jukka Kajavaan, joka kuvasi ryhmän esitystä hyväksi esimerkiksi monikulttuurisesta taidetapahtumasta ja haasteesta kehittää tapahtumaa nuorten lähtökohdista.

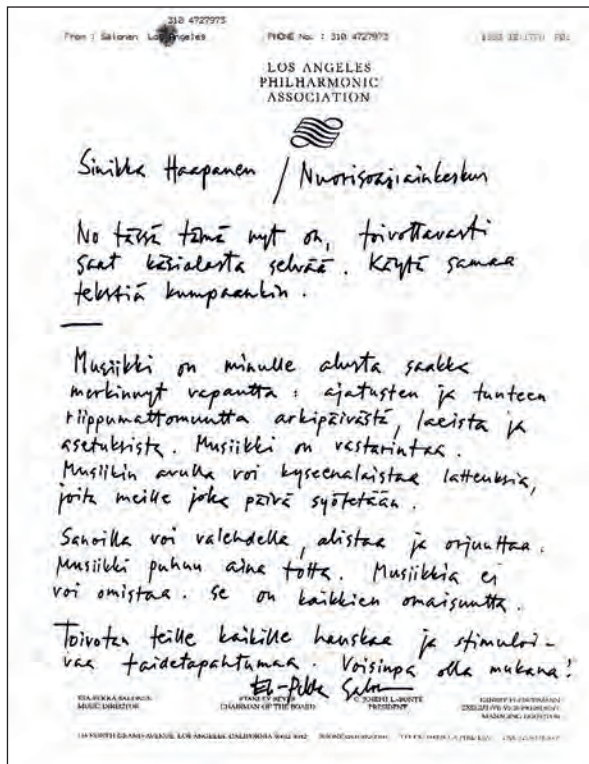
Nuorison Taidetapahtuman muutos alkoi Muuttuvan taiteen tapahtumasta, jonka iskulauseeksi muodostui taiteilija Outi Heiskasen lause: ”Taidetta on se, minkä itse taiteeksi koet.” Nuoret kuulivat uuden kielen ja kutsun. Sadat nuoret valtasivat taidetapahtumat, jotka jatkuivat vuosittain uusilla areenoilla ja nimillä, kuten esimerkiksi Uusi Hohto, Polte, Loiste ja ”Musiikki on muuttuvaa energiaa”. Tämä tapahtuma alkoi siten, että 300 nuorta nousi eduskuntatalon rappusille laulamaan Suomen päättäjille luovaa elinvoimaa. Samaan aikaan Esa-Pekka Salonen oli johtamassa Finlandia-talolla konserttia. Tapasin hänet pyytääkseni viestiä Nuorison Taidetapahtuman käsiohjelmaan. Maestro lähetti Los Angelesista sähkeen: ”Musiikki on totta, musiikki ei valehtelee”, tervehtien näin helsinkiläisiä nuoria. Finlandia-talo ja Lepakko muodostivat tilaparin, joissa molemmissa rinnakkain soivat klassinen musiikki ja rock’n roll. Tapahtuma muuttui

viikon festariksi, jossa oli valtakunnallisen rakenteen ohella helsinkiläinen ”SuperNova”-linja, jossa kuultiin kokeilevia uusia tuotantoja, taiteidenvälisiä uusia kokeiluja ja performancea. Taiteen areenoiksi, vanhojen esiintymispaikkojen rinnalle, löytyivät näyteikkunat, raitiovaunut, puhelinkopit ja puistojen kalliot. Media nosti tapahtumat julkisuuteen, ja niiden status ja imago nousivat huimaa vauhtia. Samalla niiden merkitys nousi myös nuorten keskuudessa.

Punaisena lankana tapahtumissa on ollut nuorten kohtaaminen, leimaamattomuus, ennakkoluulottomuus ja luova suhde tuottamiseen. Nuoret ovat olleet myös itse, mahdollisuuksiensa mukaan, osallisina tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa. Metaforana tapahtumien tuotannosta oli appelsiini, joka kypsyy meheväksi hyvästä — valolla ja lämmöllä tehdystä — työstä. Jokainen tapahtuma oli kokonaisuus, jossa palaset liittyivät toisiinsa raviten niistä jokaista. Luovuuteen ja kokeilevuuteen panostettiin rohkeasti, jolloin myös kunnallisen nuorisotyön perinteisiin rajoihin törmättiin, mutta törmäyksistä selvittiin.

Helsingin juhlat viikot edustaa korkeakulttuurista instituutiota, joka tuottaa vuosittain taiteiden yötä. Pohdimme nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kanssa, miksi siellä ei ole nuorten luomaa ja tuottamaa taidetta. Miksi taiteiden yö on viety vapaasta kaupunkitilasta estradeille, taide-museoihin, teattereihin ja konserttisaleihin? Taiteiden yön tulee elää kaduilla ja puistoissa, ihmisten keskellä. Tulimme mukaan nuorten

tuotannoilla kaupungin ydinkeskustaan Vanhan Ylioppilastalon ja Kolmen sepän patsaan ympärille. Nuorisotalojen nuoret keräsivät valtavat määrät auringonkukkia kaupungin viljellyiltä pelloilta. Kaupungin puutarhan henkilökunnan opastuksella niistä sidottiin isot määrät auringonkukakransseja. Nuorten puumerkki oli kietoa Vanhan Ylioppilastalon parvekkeet ja ikkunat näillä seppeleillä.

Nuorten tuottama taiteiden yö siirtyi ydin-
keskustasta kaupungin kauneimpaan olohuonee-
seen Töölönlahden rantapuistoon. Tuotantoa ku-
vasi nuorten kehittämä ajatus: "Tulee toimia
niin, että pikkulinnut eivät pelästy." Tapahtumaa
toteutettiin eri nimillä meditatiivisena, visuaali-
suuteen, valon ja tulen elementteihin perustuva-
na spektaakkelinä 1990-luvun ajan. Siitä muo-
dostui omaleimainen keidas, jossa esiintyi monia
satoja nuoria. Eri-ikäisiä kaupunkilaisia keitaalle
vaelsi 25 000–30 000. Yön luoma kulttuurinen
traditio on rakentanut helsinkiläisten lasten ja
nuorten suhdetta taiteeseen, luontoon ja koti-
kaupunkiinsa. Laura Toikander kirjoitti *Helsingin
Sanomiin*, että "Töölönlahden taiteiden yö mak-
saa miljoona merkitysmarkkaa". Sen merkitystä
ei siis voi rahalla mitata. Tapahtumaa kritisoitiin
usein siitä, että nuorten kanssa tuotettu taitei-
den yö ei ole nuorisotyötä. Miksi emme ole Es-
pan puistossa, jossa nuoret juovat ja voivat huo-
nosti? Nuorisotyöntekijät työskentelivät myös
Espalla, kun siellä järjestettiin nuorten tukemi-
seen liittyvä operaatio. Tahdoimme luoda Töö-
lönlahdelle vaihtoehtoisen areenan nuorille pit-
käjänteisellä ja tavoitteellisella työskentelyllä.
Sillä onhan siinä eroa, miten nuori käyttäytyy
Espalla tai Töölönlahdella. Uskoimme, että ym-
päristön luoma ilmapiiri ja tunnelma vaikuttavat
siihen, mitä ja miten nuori kokee. Luotimme
vaihtoehtojen voimaan. Eräänä elokuun yönä
havaitsin, kuinka sadat nuoret olivat muodosta-
neet omasta tahdostaan kymmeniä piirejä, joi-
den keskelle he olivat keränneet röykkiöittäin

palavia kynttilöitä. Eväspullo saatettiin kaivaa repusta, ilman että siitä muodostui pienintäkään häiriötä. Mieleeni nousi kuva leirinuotioista urbaanin nuorison ja kaupungin ytimessä. Osa Espan puistossa liikkuneista nuorista oli löytänyt polkunsu Töölönlahdelle. Myös Espan ongelmat olivat vähentyneet.

1990-luvulla nousivat nuorten suosioon kaksi Nuorelle Kulttuurille läheistä tapahtumaa: musiikkia ja bänditoimintaa toteuttava Ääni ja Vimma sekä show- ja discotanssia sisältävä Dance Action. Ääni ja Vimma -tapahtuma muodostui mittavaksi musiikkitapahtumaketjuksi eri vaiheineen. Siihen hakeutuivat bändit ympäri Suomea. Osanottajakiintiö täyttyi nopeasti, ja bändejä oli 120–150. Soittajien joukossa, Kettutien nuorisotalolla, oli myös muuan Rasmus-niminen bändi, saaden raadilta palautetta osaamisestaan.

Musiikin merkitys nuorisotyössä oli, ja on, kiistaton. Musiikki kokosi oman genrensä ympärille nuoria kuin heimoja luoden näin yhteisöllisyyttä. Dance Action syntyi Kontulan nuorisotalolla tulisieluisen nuoren Taisto Bergin innostuksen ja aloitteellisuuden ansiosta. Dance Action edusti nuorten tanssikulttuuria, jossa kaikki olivat voittajia jo siinä, että olivat uskaltaneet tanssin valokeilaan. Dance Action -tapahtuma osallisti Kallion nuorisotalon nuoret vahvasti. Tapahtuma kehittyi nuorten ja ohjaajien yhteistyönä, jolloin nuoret tunnistivat siitä oman tanssikulttuurinsa. Näistäkin tekijöistä johdettua tapahtuman suosio kasvoi vuosi vuodelta, koko pääkaupunkiseudun käsittäväksi. Sillä

nuoret eivät tunnista maantieteellisiä tai hallinnollisia rajoja, vaan ilmaisu ylittää näkyvät rajat. Edellä mainittujen tapahtumien elinkaaret kantavat edelleenkin. Nuorison Taidetapahtumaa, nykyisin Nuorta Kulttuuria, Ääntä ja Vimmaa sekä Dance Actionia toteutetaan tänä päivänä pääkaupunkiseudun kulttuuri- ja nuorisotoimen yhteistyönä.

Helsinki siirtyi uudelle vuosituhannele yhtenä Euroopan kulttuuripääkaupungeista. 1990-luvulla näkyviin noussut postmodernistinen aikakausi jatkui tuoden mukanaan myös kiireen kulttuurin. Yleinen hektisyys kosketti kaikkia, elämän ja työn ollessa kuin kiitorata, jossa syösyttään eteenpäin yhä kiihtyvällä vauhdilla. Vaikuttu siltä, että kestävä elämää oli vaikea löytää, kaikki oli vain väliaikaista. Oliko muutoksesta tullut pysyvä olotila? Useiden mahdollisuuksien keskellä ihmisellä oli kuitenkin vapaus ja paine tulla miksi haluaa, mutta mahdollisuudet vaikuttaa elämänsä ehtoihin olivat vähenemässä. Miten nuorisotyö vastasi 2000-luvun haasteisiin? Kaupunkikulttuuri nousi kulttuuripääkaupunkivuonna luovan kaupungin käsitteeksi. Helsinkiin tarvittiin nuorten kulttuuriareena elävöittämään ja uudistamaan kaupunkia. Areenan tuli sijaita ydinkeskustassa ja nostaa suihkulähteen tavoin esiin nuorten monimuotoista kulttuurista toimintaa, monikulttuurisuutta ja eri nuorisokulttuureja ilmiöitä. Uudet innovaatiot syntyvät usein marginaaleissa, joten areenan tuli koota lähiöiden ja kellaritilojen luovaa osaamista esiin. Löytyi entinen elokuvateatteri ja teatteri keskeltä

Helsinkiä, nimeltään Gloria. Nuorisotoimenjohtaja Lasse Siurala laittoi asiantuntijuutensa ja arvovaltansa käyttöön perustellakseen nuorisolautakunnalle areenan merkitystä. Gloria syntyi tehtävänään toimia nuorisokulttuurisena ikkuna-
na 2000-luvun nuorisotyölle.

Virtuaalisesta ja tietoyhteiskunnan ja tekniikan aikakaudesta huolimatta nuoren kehitystehtäviin ja identiteettityöhön liittyy perustarpeena ihmisen kohtaaminen. Nuori rakentaa identiteettiään roolimallien kautta. Henkisen pääoman kasvuun liittyy kokemus kulttuurisesta osallisuudesta ja luomisen ilosta. Kuka minä olen, mistä minä tulen ja mihin minä menen? Näihin nuorten kysymyksiin ja oman elämän tarpeisiin vastasimme voimatarinan keinoin. Se oli hanke, jonka tavoitteena oli luoda kulttuuriseen nuorisotyöhön tarinallisuuteen ja taiteisiin liittyvä menetelmä, joka osallistaa nuoret oman elämänsä subjekteiksi. Voimatarina toteutui neljässä nuorten yhteisössä: Ruoholahden nuorisotalossa, Tyttöjen Talolla, Spinnussa maahanmuuttajanuorten projektissa ja Visuaalisen taidon ja taiteen talo Valtissa. Hankkeen pohjalta syntyi kirja *Voimatarina nuorisotyössä*, jonka keskipisteessä ovat nuoret ja nuorisohjaajat. Nuorisotyöntekijöiden potentiaalista osaamista ja taitoja tuli nostaa esiin luovalla johtamisella.

Nuorten ja ohjaajien rohkeutta asettua tunte-
mattomille kehille tuli vahvistaa. Innostaminen oli yhteinen tehtävä. Nuorisotyön ytimessä on kokemus ihmisen arvosta ja vapaudesta. Nuoren kokemus omasta arvosta syntyy siitä, että hän tulee kuulluksi ja kohdatuksi omassa tarinassaan. Keskiössä ei ole teos, kuva tai esitys, olennaista on ihminen itse. Voimatarina nosti esiin kaksi myyttiä, myytin taiteesta elitistisenä toimintana ja myytin nuorisotalonuorista hengailijoina, joita taide ei kiinnosta. Tarvitaan toimintatapojen muutosta, jotta myytit murtuvat. Nuorisotyössä tulee kehittää aiempaa rohkeampia ja kokeilevampia sisältöjä, tulee vahvistaa herkkyyttä ja kykyä lukea aikaa ja signaaleja. Sukelletaan syvemmin sisältöihin, luodaan työhön levollisuutta ja merkityksiä, muutoksen ja dynaamisuuden yhteyteen.

Näiden minulle rikkaiden kokemusvuosien aikana muodostui nuorisotyöhön käsite ”kulttuurinen nuorisotyö”. Kun nuorisotyöntekijällä on missio työhönsä, kypsyy se vuosien myötä myös hedelmäksi. Haasteeseen on vastattu. Sisäistetty merkitys luo voimaa ja iloa, ja sen avulla ymmärtää vastoinikäymiset ja epäonnistumiset menettämättä luovuuttaan ja tahtoaan paneutua työhön yhä innovatiivisemmin. Unelmien toteutuminen antaa voimaa!

Kuvaaja: Kaisa Soininen, Terttu Ylönen ja Hilloveena-ryhmän nuoret. Kuva: Helsingin nuorisosiainkeskus.

Tasavertaisen

NAURUNALAISUUDEN PERIAATTEESTA

Niin, se oli ihan tavallinen syksy, tai ainoastaan melkein, koska ilmat eivät kylmenneet lainkaan. Töissä silti käytiin normaaliin tapaan. Nuorisoteatterissa oli edellisenä talvena tuotettu pelkästään tyttöporukalla — plus meikäläinen — Polttarit-työnimellä kulkenutta näytelmää. Sovittiin kuitenkin keväällä, että jatketaan harjoittelua vasta syksyllä ensi-iltaan asti. Kävi kuitenkin niin kuin usein käy asioiden pitkittyessä: ne mutkituvat. Nyt ne menivät ihan solmuun näyttelijäporukan hajaantuessa ympäri suloista

isänmaatamme uusien opiskelupaikkojen perässä. No, eipä siinä muuta kuin ”uutta suoleen, jos entinen kuolee”, kuten entinen mies sanoi. Osa paikkakunnalle jääneistä nuorista neidoista sai houkuteluksi mukaan myös karvaisempia kädellisiä, ja

JYRKI KEMPPAISEN syntymä tapahtui 18.10.1962. Hänellä on vaimo Riitta ja lapset Jussi-Petteri, Anna, Antti ja Topi. Vanhimmat lapsista ovat jo isänsä ikäisiä. Viitasaaren kaupungin nuorisotyöntekijänä Kemppainen on ollut vuodesta 1996. Sitä ennen maatalousyrittäjyyttä toistakymmentä vuotta. Harrastajateatteria ohjaajana, näyttelijänä ja muusikkona. Nuorisoteatteria ohjaajana ja käsikirjoittajana. Rokkia (?) soittajana ja biisintekijänä. Kaikkea muuta paitsi maataloutta edelleen. Studio-, äänentoisto- ja ohjelmapalveluita SAWMAC-toiminimellä. ”Hömpä on hauskaa, vaikka kaikki hauska ei ole hömppää.”

niin pääsimme työstämään uutta käsikirjoitusta. Työmetodi on muovautunut vuosien saatossa sellaiseksi, että porukka ensin tutustuu toisiinsa erilaisten teatteriharjoitteiden ja leikkien kautta, ja sitten alamme tuottaa sovitusta aiheesta yhdessä näyttämökuvia ja kohtauksia improvisoiden ja keskustellen. Niin tälläkin kerralla. Yksinkertainen aihe: nuorenparin suhteen kehittyminen ensitapaamisesta yhteiseen asuntoon. Siinä se. Improja impron perään, väsähtämistä ja uusien lähestymistapojen hakemista koko syksy.

Samaan aikaan kunnassa oli menossa kova vääntö toisen nuorisotyöntekijän kohtalosta. Kahden kunnan yhteistyöalueella (Viitasaari-Pihtipudas) oli kunnallista nuorisotyötä ainoastaan Viitasaarella, ja nyt olisi resursseja siirrettävä sieltä missä on sinne missä ei ole. Vielä kesäkuussa ensimmäisissä asiaa koskevissa palavereissa oli lähtökohta selkeästi sellainen, että Pihtiputaalle palkataan oma nuoriso-ohjaaja ja sillä siisti. Vaan heti kesälomien jälkeen kävikin selväksi, ettei sivistyslautakunta enää ollutkaan samaa mieltä, koska henkilömitoituksessa luki, että koko unionin alueella ei ollut kuin kaksi ohjaajan paikkaa. Moni asia tuntui hiertävän tässä jo

hyväksi koetussa kahden Viitasaarella toimivan nuoriso-ohjuksen mallissa, ja yllättäen asia hier-
si juuri viitasaarelaispäättäjiä. Moniammatillisissa työryhmissä oltiin ihmeissään, miksi toimivaa rakennetta haluttaisiin yhtäkkiä muuttaa. Kirjeitä kirjoiteltiin ja nuoret vetosivat päättäjiin, jotta olemassa oleva tilanne säilyisi ennallaan. Itse olin todella hämmentynyt ja samalla petty-
nyt asian saamista käännteistä. Olin jo 1990-luvun lopulla tehnyt viisi vuotta työtä kunnan ainoana nuoriso-ohjaajana enkä mitenkään halunnut pala-
lata siihen järjestelyyn. Itsensä motivoiminen pitkäjänteiseen toimintaan oli todella vaikeaa, ja asia varmasti vaikutti koko syksyn tulokselli-
suuteen. Näytti koko ajan siltä, ettei mikään järkipuhe pelastaisi toista ohjaajaa jatkoon. Samassa yhteydessä nuorisovaltuustoa oltiin ko-
vaa vauhtia perustamassa ja vaaleja järjesteltiin tulevan vuoden tammikuulle, bändit roikkuivat nuorisotalon ovella kyselemässä treenitilaa ja
laitteita, ja kaiken päälle nuorisokeskus Piispa-
lasta kyseltiin allekirjoittaneen halua ja mahdol-
lisuuksia lähteä ryhmänjohtajaksi nuorten EU-
tapamiseen Makedoniaan. Tottahan sinne, minä
vastasin — tietysti sillä ehdolla, että lähtevä ryh-
mä minut johtajakseen huolii. Yllätys oli melkoi-
nen, kun Piispalasta ilmoitettiin, että ryhmä olisi
kokonaan viitasaarelaisnuoria. Ja tyttöjä. Tietys-
ti. Se on kummallista, miten tytöt paremmin
osaavat löytää ja käyttää näitä mahdollisuuksia,
joita maailma tarjoilee. Ainakin meilläpäin.

Asioilla on tapana järjestyä, ainakin joten-
kin, ja niin tälläkin kertaa. Vuoden viimeisessä

val-
tuus-
ton ko-
kouksessa
nuorisotyö oli
vahvasti puheissa
ja päätöksissä esillä.
Mekin istuimme talotoi-
mikunnan nuorten kanssa
lehtereillä ja jännitimme tu-
levia päätöksiä. Useissa puheen-
vuoroissa muistettiin asioita väärin
ja puhuttiin suoranaisesti epätotta,
jopa niin, että itsekin halusin jo kovasti
käyttää puheenvuoron asioiden oikean laidan
selventämiseksi. Sitä puheenvuoroa ei tieten-
kään minulle suotu, minkä ymmärrän oikein hy-
vin, mutta niin kiehui otsalohkon alla, että pak-
ko oli yrittää. Paljon puhuttiin myös kauniita sa-
noja meidän puolestamme. Ja sitten äänestet-
tiin. Pienimmällä mahdollisella — yhden äänen —
enemmistöllä saimme pitää toisen ohjaajanpai-
kan Viitasaarella. Taistelu oli voitettu ja paljolti
varmaan nuorten aktivoitumisen ansiosta. Joulu-
rauha laskeutui tämänkin asian ylle, ja töitä
päästäisiin jatkamaan vuodenvaihteen jälkeen
huojentunein mielin.

Makedoniaan starttasimme pimeästä poh-
joisesta tammikuun 2. päivä. Puuttuvaa rahoi-
tusta olimme menestyksekkäästi hakeneet pai-
kalliselta Lions Clubilta ja kaupungilta. Sähkö-

postit olivat lennelleet Suomessa ja kansainvälisesti jo joltisestikin ennen kuin olimme tässä vaiheessa. Valmistimme myös ennen lähtöämme pienen videopätkän Viitasaaresta, suomalaisista tavoista ja erikoisuuksista avantouinteineen ja sauvakävelyineen. Päämäärämme Makedoniassa oli pieni Sopotin kylä Kavadararchin kaupungin kupeessa, puolentoistasataa kilometriä pääkaupunki Skopjesta etelään. Jo Budapestin lentokentällä tapasimme samaan meetingiin menevät Espanjan ja Ranskan ryhmät, jotka tuntuivat olevan yhtä epätietoisia kuin mekin siitä, mikä meitä perillä odottaisi. Skopjeen saavuimme yöllä yhden jälkeen, ja sieltä meidät vietiin bussikuljetuksella Negotinoon, jossa viettäisimme kolme ensimmäistä päivää. Jo bussiin astuessamme havaitsimme jonkinasteisen eron noissa kuljetusvälineissä verrattuna niihin, joihin olemme Suomessa tottuneet. Vaneripenkeillä parinkymmenen kohtalotoverimme kanssa matkasimme satakaksikymmentä kilometriä kuunnellen renkaiden ulinaa ja hengittäen pakokaasuja, jotka vapaasti hengittävän lattian alta pääsivät esteettä kulkemaan. Täytyy sanoa, että porukka oli kohtalaisen hiljaista, lukuun ottamatta Montenegron ryhmää, joka lienee tottuneempi paikallisiin busseihin.

Vaikka sikäläiset elivät täältä Pohjolasta katsoen niukkuudessa ja kehittymättömissä oloissa, olivat vieraanvaraisuus ja sydämellisyys päällimmäisiksi mieleen jääneitä asioita. Jo ensimmäinen ilta Sopotin kylässä paikallista joulukokkoa polttaen oli yhteisöllisyydessään ja lämpimydessään vertaansa vailla. Koko kylä vauvasta

vaariin oli kerääntynyt joulutulille, jossa kylän kummisetä tarjoili ruokaa ja viiniä. Laulu ja musiikki raikuivat ihmisten tanssiessa perinteisiä tanssejaan kokon ympärillä. Minulle kokemus toi mieleen 1960–1970-lukujen juhannusjuhlat Suomen maaseudulla, jolloin vielä mekin — suomalaiset — olimme riemulla mukana yhteisissä tapahtumissa. Monia keskusteluja käytiin paikallisten kanssa siitä, kuinka innolla heidän tulisi EU-jäsenyyttä himoita. Itseäni jäi kaivamaan se tosiasia, että länsimaistuminen ja tekninen kehitys toisivat tuollekkin seudulle väijäämättä mukanaan yhteisöllisyyden häviämistä ja oman edun maksimointia, mitä ei voine tuossa ympäristössä kehityksenä pitää. Illat Sopotissa käytiin kirjoittaen nuorisoteaterille tekstiä, joka oli saanut nimekseen ”Vältsyn

Makedonian joulu on kuin suomalainen juhannus, ainakin kerran koettuna. Väki tanssahtelemassa ”joulukokolla” Sopotin kylässä tammikuussa 2008.

Kuvaaja: Jyrki Kemppainen.

ja Sorjolan erinomainen aikamatka”. Katosta roikuvan varjostimettoman hehkulampun alla ja pienen sähkölämmittimen punahehkussa (silloin, kun sähköt pelasivat) syntyi impromuistiinpanojen pohjalta dialogia viitasaarelaisnuorten suihin. Pari vuoden ensimmäistä viikkoa vierähtivät Espanjan, Ranskan, Turkin, Liettuan, Serbian, Montenegron ja Makedonian nuorten ja heidän ohjaajiensa kanssa kielten sekamelskaa kuunnel- len sekä kulttuureja ja tapoja opetellen.

Suomeen palattuani olivat paikalliset nuorisobändit jo täysin kyllästyneitä odottamaan treenitilojen kalustamista. Asia oli jäänyt paikallisen elävän musiikin yhdistyksen huoleksi ja oli edelleen hoitamatta. Pikaisesti päätimme hankkia nuorisotoimelle omat rummut siten, että ne olisivat kaikkien halukkaiden käytössä. Myöhemmin järkkäsimme paikallisin voimin pari rock-konserttia, joista saaduilla tuloilla hankittiin kitara- ja bassokamat yhteiseen käyttöön. Tietysti jatkoimme innokkaasti teatterin parissa; kolme kertaa viikossa kokoonnuimme pakertamaan ja punnertamaan henkeä koko syksyn kaluamaamme aiheeseen. Ideat olivat kaikin puolin lennokkaita, mutta epäilyksien onnistumisesta kävi nuoren ryhmän mielessä useammin kuin kerran. Johtoajatukseksi omassa hommassa, varsinkin teatterijutuissa, on ollut aina synnyttää jonkinlainen yhteinen onnistumisen kokemus, joka parhaimmillaan luo sellaista lämpöä ja kipinää, että siitä kiinnostuvat itse projektin ulkopuolellakin olevat nuoret. Siis synnyttää toimintaan sellaista imua, jolla saavutetaan myös niitä ”ei niin aktii-

visia nuoria”. Samalla teatterituotokset ovat toimineet erittäin hyvänä toimintaympäristönä työvoimatoimiston kautta tulleeille työharjoittelijoille. Meillä he ovat poikkeuksetta olleet nuoria, jotka eivät ole sijoittuneet kouluihin tai joilta puuttuu peruskoulun päättötodistus. Aikaisempi- na vuosina nuorisotiloissamme toimi myös äänitysstudio ja videopaja, joiden kautta moni nuori sai kosketuksen maailmaan, josta on sittemmin löytynyt oma ammattikin. Tänäkin vuonna valojen ja tekniikan pyörittämisessä apunani hyöri yksi tällainen nuorimies. Syksystä kevääseen jatkuneen prosessin aikana oli jälleen kerran huippua huomata, kuinka erilaiset ryhmät hitaasti mutta varmasti sulautuivat yhdeksi suuremmaksi kokonaisuudeksi, joka hyväksyi sisäänsä mitä erilaisimmista lähtökohdista ponnistavia yksilöitä. Ja kuinka tämäkin nuorimies sai tuossa porukassa kokea innostumista ja onnistumista, jopa niin, että paikalliset työvoimaviranomaiset olivat ihmeissään hänen viihtymisestään nykyisessä harjoittelupaikassaan.

Kevättä kohti mentäessä oli pelkästä nuorten suhteen kuvauksesta kasvanut Suomen kaamoksessa ihmeellinen tarina kahdesta nuoresta miehestä ja heidän aikakoneeksi muuttuneesta Ford Escortistaan. Alkuperäinen tytön ja pojan tarina kulki enää eri aikakausia yhdistävänä löyhänä siteenä läpi näytelmän. Yhdistävä tekijä lähes kaikille läpielämälleni teatteriproduktioille on se kummallinen, pari viikkoa ennen h-hetkeä tuleva noste, jolloin usko kaikkeen tekemiseen tuntuu palaavan ja vahvistuvan koko ajan.

Liekö se vaihe, jossa ryhmä tajuaa, että kaikki hommaan uhrattu aika ja vaiva onkin ollut hyvästä ja kantaa riemullista hedelmää, vai onko vain niin, että kohti yhteistä päämäärää ponnisteleva joukko alkaa vasta tuolloin todella luottaa toisiinsa. Se viimeinenkin arkuuden tai pelon kahle poistuu, ja tätä kautta yhteinen tekeminen saa suurempia merkityksiä. Oli miten tahansa, mutta sen kokemuksen toivoisi joskus jokaiselle. Kokemuksesta kirjoittuu yhteinen historia, joka nivoo juuri sen porukan tiettyssä mielessä ikuisesti yhteen. Taisi olla Veltto Virtanen, joka jossain kirjassaan lausui, että ”kun uskaltaa tyhjentyä, täyttyy itsestään”. Tarkoittaen mielestäni juuri sitä, että ollessaan avoin ja aidossa kanssakäymisessä toisten kanssa ihminen ei voi ammentaa itseään kuiviin, jos koko yhteisö on samoin virittynyt. Tällöin on mahdollista myös se, että kokonaisuus kasvaa suuremmaksi kuin osiensa summa, ja tuossa kokonaisuudessa jokainen osa tuntee itsensä suurenmoisen tarpeelliseksi, kuitenkin samalla huolehtien, että muut kokevat samoin.

Olipa juhlavaa. Vaan olkoon — jotenkin noin sen koen. Se, mistä itse ohjaajana tulee yrittää huolehtia, on juuri sellaisen ilmapiirin luominen ja ylläpitäminen, jossa jokainen uskaltautuu edellä mainitun kaltaiseen kanssakäymiseen. Oma ohjenuorani voisi olla nimeltään vaikkapa ”tasavertaisen naurunalaisuuden periaate”, jossa ensi tapaamisesta lähtien myös ohjaaja uskaltautuu tuohon vuorovaikutukseen olemalla aivan yhtä ”tollikka” kuin ryhmänsäkin. Tieten-

kin, kun ja jos lopulta aletaan tuottaa katsottavaa näytelmää, täytyy ohjaajan ottaa se ensimmäisen katsojan asenne ja yrittää tuottaa sellainen kuvaelma, jonka itse haluaa nähdä ja jonka jaksaa katsoa. Teatteria siis tehtiin, ja mielestäni onnistummekin tuottamaan elämyksellisen seitsenkymmenminuuttisen. Osittain päällekkäin tämän produktion kanssa aloimme jo tapella kesäteatteria kasaan, ja osa nuorisoryhmästä siirtyikin sulavasti uuteen tuotokseen. Siinä meni se kevät.

Paikallisella tasolla Viitasaaren onni ja kiros on ollut koko olemassaolonsa ajan Musiikin

Esiintymismahdollisuudet nuorille bändeille ovat maaseudulla harvassa. Nuorisotalon 24 tuntia -tapahtuma on yksi sellainen. Viitasaarelaisbändi ”Suuntaus” teatterin lauteilla toukokuussa 2008. Kuvaaja: Jyrki Kempainen.

Aika -festivaali. Siellä kansainvälisesti merkittävät nykymusiikin säveltäjät ja muusikot ovat tavanneet toisiaan jo neljännesvuosisadan ajan. Vaikka kyseisen festivaalin merkitystä korostetaan usein suomalaisissa musiikkipiireissä, ei aivan vaille vaikutusta jää paikallinen nuorisotyökään. Fyysisesti nämä kaksi yhdistyvät jo tilojensa puolesta, sillä festivaalin toimisto siirtyy jo kesäkuun alussa nuorisotalolle, ja merkittävä osa konserteista järjestetään talon teatterisalissa. Paikallisille nuorille festivaali tarjoaa joka kesä sitä kaivattua työtä. Ja millaista. Ainakin osalle hyvinkin kiireistä ja hermoja kysyvää, mutta samalla kuitenkin avartavaa ja palkitsevaa hommaa. Siellä palvellaan ja yritetään onnistua usein lähes uskomattomilta tuntuissa tilanteissa. Työpäivät venyvät pitkiksi, ja luovuuttaan saavat koetella muutkin kuin taiteilijat. Joka vuosi parikymmentä nuorta pääsee ja joutuu kohtaamaan tämän haasteen.

Allekirjoittanut on puuhaillut aktiivisemmin festivaalilla 1990-luvun alkupuolelta — siis jo ennen nuorisotyöhön siirtymistäni — ns. roudari-ryhmän vetäjänä. Ryhmä on aina iältään nuori ja kokematon, mutta sopivien tyyppien sekamelska saa ihmeitä aikaan. Teemme kaikki mahdolliset konserttien onnistumiseen vaikuttavat tehtävät nuottitelineiden siirroista flyygelin roudaamiseen. Näistä viimeksi mainittu aiheuttaa joka vuosi miehistössä ylimääräisiä sydämentykytyksiä, mutta festivaalin lopulla sekin on muuttunut jo jonkinlaiseksi rutiinisuoritukseksi. Eräänä vuonna palkkasimme yhden nuoren herran kave-

rikseni. Sanoin jo aloittaessamme, että työtä on kuukaudeksi, mutta teemme sen kahdessa viikossa. Tunnit tulivat täyteen, vähän ylikin, ja tuo orjuutettu nuori mies tuli festivaalin jälkeen kiittämään elämänsä parhaasta työkokemukselta. Useat hakeutuvat yhä uudelleen töihin Musiikin Aikaan, koska kokemus on ollut kai jotenkin kasvattava. Taisi juuri professori Hemanuskin jossain yrittäjäseminaarissa puhua siitä, kuinka pelko passivoi ihmisen. Festivaalityössä kaikki kokevat olevansa samassa veneessä, ja siellä on vielä aistittavissa jonkinlaista ”mestari-kisälli”-mentaliteettiäkin, kun taito ja näkemys siirtyvät nuoremmalle polvelle. Pelkäämättä. Yksi tekijä Musiikin Ajassa on vielä sen kansainvälisyys. Siellä nuoret tapaavat eri kulttuurien edustajia ja pääsevät käytännössä kokeilemaan kielitaitoaan, mikä tällaisessa maaseutuympeiristössä olisi muuten hyvinkin epätodennäköistä. Olkoonkin, että nuo muukalaiset eivät edusta mitään oman maansa keskivertokansalaisia. No, sen parempi. Sillä niin peukalo keskellä kämmentä saattaa suurikin taiteilija käytännön asioissa olla.

Ajatus oli tässä jotenkin sivuta myös omaa motivaatiota — tai sen mahdollista hiipumista. Kaikki tuntuu menneen paljon paremmin kuin itse asiassa kuvittelinkaan. Tai sitten jo yksi vuosi kultaa muistot. Uudet teatterijutut ja nuorisotilojen arki vievät ajatuksia jo vahvasti tulevaan, ja uuttakin — tai joitakin vuosia pimennossa ollutta — toimintaa herätellään. Siispä elokuvakäsikirjoituksen kimppuun nyt. Ryhmä tuossa ovella jo hoputtaa ohjaajaansa.

TANSSI ON

loppumaton tie

Se oli 1980-luvun puoliväliä. Breakdance tuli Suomeen. Se kolahti heti. Hiphopista tuli mun li-festyle. Ja mä pelastuin.

Kun lyödään rikolliset, alkoholistit ja narko-maanit kaikki samaan läjään ja lähiöön, niin siitä ei tuu kovin hyvä soppa. Mä vartuin Patolassa, Hel-singissä. Olen paljasjalkainen stadilainen. Patola oli mun nuoruudessa varsin vilkas paikka. Jen-gikulttuuri eli silloin paljon voimakkaammin kuin nykyään. Mä olin pienestä pitäen jengeissä mu-

kana. Harrastin karatee ja judoo, ja sit van-hempana siirryin kickboxingiin. Jujutsu, kungfu, nyrkkeily — kaikkee, mikä toimi katujuttuna. Mä oon aina ollu hyvä tappelemaan. Mulla on ollu tietty rytmin hake-minen aina näissä tap-pelulajeissakin. Että sä tajuut toisen rytmiä, ja osaat rik-koo sitä.

Mun tyyli muuttu ensimmäisenä. Elämäntavat oli edelleen samat mitä oli siellä lähiöslummissa, mutta sitt oli se musiikki. Se musiikkihan kertoo slummeista, ja mitä sulla siellä on. Se kertoo väki-vallasta ja huumeista ja ystävien kuolemasta. Ja tokihan, kun sitt näki paljon erilaisia leffoja, kuten esimerkiksi Beat Streetin, niin se vaikutti tosi pal-jo. Sitä halus pukeutua sitten vielä enemmän. Van-hemmiten se vaan vahvistu, se tapa elää.

Vuosi 1995, se on se virallinen vuosi, millo tanssi kolahti. Mä törmäsin Pera Mäkeen, joka on katupoika, legenda ihan itte. Tanssilinkin kautta se otti mut sinne treenaamaan. Ja sit me siellä breikin kautta vedettiin niitä juttuja. Itse asiassa mä aloitin capoeiralla, toisena lajina oli break-dance. Capoeira on brasilialainen tanssi, joka tehdään taisteluliikkeinä. Se on semmonen gei-mi, jossa on musiikkia. Siinä pitää oppia käyttä-mään liike-energiaa hyväkseen, eikä tarkotukse-na oo osua toiseen. Toki jos sä jätät alle, ja tossu osuu sun päähän, niin se on sun oma virhe. Ca-poeirassa ja breikissä käytetään tosi paljon sa-moja treenejä.

Ehkä mä olin itte siinä vaiheessa kyllästyny kamppailulajimaailmaan, että mulle se ei enää

KAJ BÄRLUND, 35-vuotias tanssija, tanssinohjaaja ja nuoriso-ohjaaja, Helsinki. Lifestylenä hiphop, lajina breakdance, luonteenpiirteenä periksiantamattomuus. Työn motiivin voi tiivistää sanoihin: "tie on tärkeämpi kuin miksi sinne lähdin".

antanu mitään uutta. Ja mä haluun oppii uutta, mun kroppa haluu oppii isoja asioita. Tanssissa on niin erilainen liike-energia, ja mä olin pienestä pitäen käyttäny musiikkii omissa treeneissä. Tanssiminen avas niin paljon kenttää, että tavallaan sä et voi ikinä päästä loppuun tässä lajissa. Koska yks liike avaa aina tuhat liikettä. Se on loppumaton tie. Vain fysiikka ja mielikuvitus on rajana. Mutta oli se kyllä niin paljon rankempaa kuin mikään, vaikka mulla oli siinä vaiheessa hyvä kunto, ja pidin itseäni hyvänä koordinoimaan kroppaani. Mutta sitten pitikin olla ylösalasin ja tehdä muuvei, niin se oli senkin takia uutta.

Mä olin esiintymässä jo kahen viikon jälkeen. Ne näki, ett mussa on potentiaalia, koska mulla oli niin vahva pohja, että mä pystyin tekee jotain liikkeitä saman tien. Ja kiitos Peralle, että se näki musta, että tossa on esiintyjätyyppiä. Ja saman tien, kun mä itte pääsin stagelle, niin mä tiesin, että tässä on sitä jotain. Niin mä ilmasin sitä omaa vihaani, joka oli lähtösin sieltä lähiöistä ja mun aikasemmasta elämästä. Nyt sain suunnattua sitä lattian suuntaan, mikä on parempi ja terveellisempää, kun se, että se levii sivullepäin. Mun tanssityyli on edelleen aika voimakas. Näyttää siltä, että mä taistelisin, niinku mä teenkin. Mä tiedän, että mä tanssin sellasella lähiö-aggressiivisuudella. Toivon, että se ei katookaan, koska sinä päivänä mun ura on ohi, jos se palo hävii siitä. Semmosta asiaa ei voi opetella.

Mä oon aina tullu hyvin toimeen lasten ja nuorten kanssa. Mä ohjasin niitä jo kamppailu-

la-
jeis-
sakin.

Pikku hiljaa se voimistu se tunne, että mä haluun päästä enemmän tekemään, vaikka just noitten lähiölasten kanssa. Meillä itellähän ei ollu mitään nuorisotaloja tai muita. Mä kelaan sitä itte aina, ett jos mä olisin pienenä törmänny johonkin itteni kaltaseen, eikä niihin kulmakunnan kundeihin, jotka opetti meidät ihan eri tavoille. Ois ollu joku tyyppi, joka ois kannustanu. Hyvinhän mulle on siis käyny, mutta nyt mä näen sen niin, että mä yritän tarjota nuorille niitä ovia, joita en itte pystyny sillo näkemään. Ethän sä voi ketään pelastaa, mut mä voin näyttää niille sen tien; että on olemassa muitakin vaihtoehtoja. Jos joku koulussa sanoo, että tietsä, että täällä yhteiskunnassa on muita sääntöjä, niin aivan sama. Ei ne päde siellä maailmassa, jossa sä elät 24 h. Se on se vaikeus, kun lähestytään nuoria, että osaa lähestyä niitten kautta, että osaa kertoa, että täällä on muitakin juttuja. Niitä lähestytään väärällä tavalla. Mä tiedän itte, että mulla on taito puhuu nuorelle sillä kielellä, mitä ne ymmärtää, koska mä tiedän sen maailman. Mä tiedän mistä mä puhun

niitten kanssa, ja mä tiedän mitä siellä tapahtuu. Ja mä nään, mitä elämä siellä perheissä ja lähiöissä vaatii nuorelta.

Mä olin yrittäny jo monin keinoin päästä tähän nuorisotyöhön, olin ollu Fighting Generationissakin töissä, ja mä tiesin sen, että normaali koulutyöllä mä en tuu ikinä pääsee, että mä en pysty istuu siellä koulussa. Mä olin Urban2-projektin kautta opettamassa Kontulassa tanssia, kun sitt Reunasen Kirsi näki jonkun palon mussa ja sano, että sä oot ihan täysin ohjaaja; sun

täytyy tulla oppisopimukseen, että hän fiksa sen. Mä olin sanonu Kirsille, että mä en pysty opiskelemaan normaalisti. Tätä kautta kuitenkin se aukes se paikka.

Kyllä koulu on ollu mulle ensiarvoisen tärkeä, että mä opin ymmärtämään just pedagogiikan kieltä ja niitä harjoitteita, joita mä oon tehny itse asiassa kauan. Mä sain niille nimen ja ymmärsin, miks mä oon tehny niin. Mutta kyllä työn pitäisi korostua opiskelussa enemmän. Alussa oli semmosia jaksoja, että sä oot vaikka yhen

päivän viikossa siellä koulussa, vaikka kolme kuukautta. Sitt siellä on sitä äidinkieltä ja muuta. Kun nää aineet on saatu pois, niin se on enemmän itseopiskelua näyttöjä varten. Mutta on se raskasta, se on äärettömän raskasta. Mun kurssilta selvis kaks, ja oliko meitä kaheksan. Ja kyllä oli välillä vaikeeta ittellänsäkin, ensin pitäis tehdä duunit ja sitten opiskella. Monta kertaa oli lähellä, että nyt mä lopetan. Sit mä oon edelleen ammattilainen tanssija, ja se kuuluu mun hommaan. Mun täyty balanssoida niin, että mä pystyin kuitenkin treenaamaan täysii, ja yöllä ehti opiskelemaan jossain välissä.

Mutta mä jatkoin. Mä en pysty antamaan periks, ja olin antanu lupaukseni tietyille ihmisille, niin ne oli pakko pitää. Mullehan tuo koulu on äärimmäisen vaikee, mä en oikeestaan sitä käyny pienenä. Ihan perusasioita, mulla ei ollu niitä hallussa. Ja sit kun mulla on lukihäiriö ja keskittymishäiriö. Mutta siinä tää koulu tuli vastaan, että mut tutkittiin, ja mä sain paperit siitä. Mä sain erilaisia harjotteita, mitä mä olisin toivonu, että mä olisin saanu jo ala-asteella. Että opiskelee eri tavalla. Mutta sillan, kun mä olin nuori, oli vähän eri systeemi; se oli nuijalla päähän ja ulos. Mulle ei vaan se normaali oppimistapa toimi. Jo tän koulun arvosanat todistaa sen. Mä vaan opin eri tavalla.

Koulut on ainut paikka, missä kaikki tietyn alueen nuoret on. Mun mielestä nuorisohjaajan pitää nimenomaan mennä sinne. Sitä kautta sun naama tulee tutuksi, ja sitä kautta ne sitte tulee sun luo. Se, miten mä itte olen halunnu kehittää

omaa duunii on, että mä menen kouluille vetämään show'n. Oppilaat kerätään yhteen, ja kerotaan nuorisosiainkeskuksesta, jonka jälkeen mä vedän itte sen oman jutun, ja nuoret näkee itte. Jos on oikeesti lähiöslummilapsi, niin ne haluaa todisteita. Mä tiedän mitä mun karisma on, että mä en oo normaali tanssija. Nuoret haluaa nähdä mussa samaa kuin itteessään, ja mun täyty olla vahvempi kun ne, koska ne kokeilee heti alussa. Nyt mä esimerkiksi aloitin kurssin Vantaalla, jossa oli kymmenen todella raffii kundii. Kun tunti alko, niin ne oli valmiina siellä, mut ensimmäisenä ne kysy, että mitä sä osaat. Me ei tehdä mitään homotanssii. "Selvä, ett haluuttekste oppii näitä skillssei?" Ja sit mä panin parastani. Eli sä joudut tavallaan todistamaan taitos. Ja se on mulle ihan normaalia, se maailma opettaa sut epäilemään kaikkee, mitä sä et oo itte nähny.

Virallisestihan mun kohderyhmäni on yli 13-vuotiaat nuoret, mutta mulla on tunnilla 11-vuotiaitakin. Ja semmoseks parikymppiseks. Sit tuntirakennelma on semmonen, että 13-vuotiaasta ja 20-vuotiaasta ei voi laittaa samaan, koska ne on niin eri fysiikkavaiheessa. Ei siitä tulis yhtään mitään. Mulla on nyt viis ryhmää. Tällä hetkellä me treenataan kolmen ryhmän kanssa neljä kertaa viikossa, koska me treenataan niitten kanssa esityksiin. Kolmen ryhmän kanssa eri aikoina. Sit mä itte treenaan viel viis—kuus kertaa viikossa. Toi rytmittäminen on vaikeeta, mulla on aika rankkoja päiviä. Yhtenäkin päivänä on seittämän tuntii opetuksii. Ja mun opetustyyli on ihan erilainen. Sen takia mä oon päässykin

tähän, että se ei ois opettamista. Vaan mä teen itte niitten kanssa, ja mä syötän energiani niihin. Ja se on aika raskasta. Jotta mä pystyn opettamaan, niin mun oma fysiikka pitää olla kunnossa. Jos mä tekisin vaan opetuksii, niin se romahtas hyvin nopeesti. Koska et sä siinä opettaessa itte treenaa, vaan sä keskityt koko ajan siihen mitä ne muut tekee.

Omat treenit on mun tapani uusiutua ja pyösyä freesinä. Sen lisäksi mä rentoudun niin, että mä sulkeudun himaan ja kattelen leffoja. Mä oon niin paljon ihmisten kanssa tekemisissä, että vapaa-ajalla mä en halua olla. Pitää kyllä patte-rit päästä latautumaan. Kavereita mä nään treeneissä, mä en halua istua kuppiloissa enkä halua bilettää. Vielä vähemmän nyt, kun mulla menee näin paljon aikaa, kun mä treenaan ammattimaisesti. Mun täytyy syödä ja nukkuu terveellisesti. Tällä aikataululla mun täytyy käyttää kaikki vapaa-aika kropan palautumiseen.

Mulla on semmonen motto, että ”tie on tärkeämpi kuin miksi sinne lähdin”. Siinä päästään taas tähän mun historiaan. Mä kannoin todella kauan mun menneisyyttä. Kun mä aloin tulla näihin lastenjuttuihin, niin mä huomasin, että ei sitä kannatakaan puhua sillee, koska ihmisillä on hirveesti ennakkoluuloja. Sitte mä sain Haapasen Sinikalta tän moton. Se, mitä mä haluan tehdä, eli vaikuttaa lapsiin, on tärkeämpi, kun mun koko historia. Tärkeintä on vaan ne lapset ja nuoret. Mä luulisin, että tää myös välittyy niille nuorille, joiden kanssa mä toimin. Jos nuoret alkaa keskustelea, niin kyllä mä mielelläni kerron.

Musta ei oo kiva tuputtaa, kyllä ne sit itse kysyy asioita. Ja tosi tärkeetähän on kertoo tän tanssin historiasta, että koska hiphoppi on tullu tänne Suomeen. Musta on tärkeää tuoda esiin historiallisia faktoja, ettei nuoret kuvittele MTV:stä muuta.

Tanssi on universaalia, sitä mä haluan korostaa. Se rikkoo kaikki ennakkoluulot. Siinä ei oo värejä eikä mitään vivahteita. Kaikilla on sama punainen veri, ei pinkkiä eikä keltaista. Breakdance on marginaaliharrastus, ja se soveltuu tietyn tyyppisille. Erilainen kun hiphop-tanssi. Breikki vaatii aika sitkeen luonteen, koska se on todella fyysinen. Sun pitää vaikka käsillä pyöräiä mitä ihmeellisimmissä kulmissa. Tavallaan, kun me ollaan ylhäällä ja tanssitaan näitä normaaleja juttuja, niin se on helppoo, mutta kun mennään alas, niin sit alkaa se, missä mitataan ihmisen sitkeys. Tällä hetkellä mun ryhmissä on tyttöjä suurin osa, se on tosi outo käänne. Kyllä mä oon tällä hetkellä tosi huolestunut poikien fysiikasta, siinä on todellinen romahdus käyny. Kun mä käyn kouluissa opettamassa, niin ihan kolmessa vuodessa näkyy, että nuorten jätkien fysiikka on huonossa kunnossa. Sit ne, jotka tekee, on ihan omassa lajissa, se raja on iso. Nuorten kundien pitäis pystyy tekemään kaikkee, ja olla timmissä kunnossa, mutta ne on kun vanhoja äijii. Mieti kaksikymmentä eteenpäin, kun ne on meidän aikuisii, niin huonolta näyttää. Kentällä riittää töitä.

Mä tiedän, että on nuorii, jotka on ihan muuttunu tän tanssin ansiosta. Esimerkkinä pari

www.beatwarriors.net. Kuvaaja: Pasi Lepistö, 2008.

kundii, jotka tuli kolme vuotta sitten idässä, ja molemmat jätkät oli sen alueen pahimpia tappe-
lijoita ja molemmat suurin piirtein heitetty kou-
lusta ulos. Ne käytti voimaansa vaan pahoin-
pidelläkseen muita ja eli sitä tappelijan elämää.
Molemmat alko tanssimaan tosissaan, ja alko
kääntää sitä voimaansa lattian suuntaan. Toista
mä en oo nähny nyt vähään aikaa, mut vuos
sitten sillä oli kaikki ihan ok. Toinen on mukana
semmosessa tanssiprojektissa, ja se alko opetta-
maan. Todella lahjakas kundi, kävi kilpailemassa
ja kaikkee. Taitaa räppääkin sit vähän enemmän.
Sen näkee, että sillä on kaikki kondiksessa. Ja
niillä oli huumeongelmii ja kaikkee. Molemmat
pääsi kuiville tanssimisen ansiosta. Tanssimisessa
on niitä juttui, joita tapahtuu sun päässä, kun
sä alat treenaamaan. Että en mä nyt tänään pol-
ta, kun on treenit, enkä mä jaksa tehdä. Ja sä
kuitenkin haluut tehdä, kun sä haluut oppii niitä
muuvei. Että en mä tänään voikaan juoda, kun
mulla on huomenna treenit. Että mä haluun
kehittyä. Se kehittyminen siirtyy jotenkin sun
päähäs. Nää tulee silleen pikku hiljaa. En mä

tänään voi valvoo koko yötä. Jos en mä ehi nuk-
kuu, niin mä en jaksa treenaa. Sitä on vaikee se-
littää, sitä ajatuskulkuu mikä siitä tulee, mut
sitä mä yritän siirtää niille nuorille.

Kyllä mä oon kunnossa lopun elämäni, tää
juttu on sisällä. Mä pystyn tanssii vielä pitkään.
Ja duunin puolesta, mä oon sitä mieltä, että
nuoriso-ohjaajiks ei pitäisi päästä liian nuorena.
Joidenkin kohdalla se toimii, mutta suurin osa
ihmisistä ei oo valmis. Ne on tosi vaikutusherkkiä
nuorille. Kyllä se pitäis olla 25–30 se ikäraja,
ett sulla on oikeesti se vastuuntunto ja kaikki
jääny päähän. Herrajumala, mä en ois itte
koskaan päästäny itteeni 18-vuotiaana nuoriso-
ohjaajaks!

Joskus kymmenen vuoden päästä toivoisin
olevani esimerkiksi kouluttaja, opettamassa seu-
raajia. Nyt mä haluan olla kentällä, se on mun
juttu. Välillä tuntuu siltä, että kaikki haluaa vaan
suunnittelijoiksi ja koordinaattoreiks, ja nuoret
kentällä unohtuu. Vaikka just siellä se työ on.
Ja tanssia mä en jätä, se on elämäntapa.
Se tanssin ilo.

Teksti haastattelun perusteella: Minna Heikkinen

Nuoret ja media

Nuoret ja media ovat kulkeneet käsi kädessä jo pitkään. Nuorten juttut paikallislehdissä, television ja radion nuorten ohjelmat ja tietysti myös nuorten omat lehdet ovat tehneet nuorisosta niin median kohteen kuin tekijänkin. Joukkotiedotusvälineiden merkitys on kasvanut koko ajan, ja nykyisin opetetaan medialukijoita, jotta viesti menisi oikein perille.

Media mielletään nopeatempoiseksi. Eilisen uutisia ei kukaan lue, ja internetin tietoja päivitetään jatkuvasti. Uusia pelejä tulee markkinoille. Audiovisuaalisuus on päivän sana. Myös tekninen kehitys on ollut huimaa, olipa sitten kyseessä äänentoisto, kuvaaminen tai lehden tekeminen. Tämän kehityksen pelätään johtavan myös ns. digitaaliseen kuiluun, eli määrittävän ne ihmiset, joilla on varaa hankkia uusimpia laitteita. Tai niihin, jotka edes pääsevät käyttämään laitteita niitä omistamatta. Sillaksi yli tämän kuilun ovat syntyneet nuorisotoimien mediapajat ja -tuotannot. Monesti media mielletään myös kasvattajaksi, josta otetaan mallia, mutta kasvat- taako sen tulos vai sen tekeminen?

Alpo Kejonen kuvaa, millaista on ollut olla tekemässä nuorten kanssa lehtiä silloin, kun vielä miltei kaikki piti tehdä käsin. Jorma Pilke kertoo nuorten ohjelmien kehittämisestä Yleisradiossa, Antti Salminen tempaisee meidät mukaan nuorten audiovisuaaliseen maailmaan ja Perttu Ruotsalainen pohtii median ja nuorisotyön merkitystä uravalinnassaan.

AKUN POSTI JA

Kivikirkon kaiku

Syksyisen illan jo hämärtyessä istun työpöytäni äärellä katselemassa ja lukemassa vanhoja toimittamiani lehtiä *Kivikirkon kaikuja* ja *Akun postia*, jotka olin sidottanut kirjoiksi. Noita vuosikymmeniä sitten painettuja lehtiä katsoessani muistelin rikkaita työvuosiani ja niihin liittyviä toimittajan tehtäviäni. Kirjoittamisen harrastukseni olin aloittanut jo lapsuuteni maisemissa 1950-luvun alkupuolella kirjoittamalla paikallislehteen lähinnä kuvauksia partiotoimintaani liittyvistä tapahtumista.

Varsinainen lehtityöni alkoi kuitenkin vasta vuonna 1956, kun olin helmikuun alussa ottanut vastaan nuorisohjaajan viran Kiteen seurakunnassa.

Kiteeläisillä nuorilla oli herännyt varsin suurisuuntainen ja omaperäinen tarve oman

kirjapainossa painetun lehden julkaisemiseen. Muutama päivä paikkakunnalle muuttamisen jälkeen pidettiin kokous, jossa pohdittiin oman lehden julkaisemismahdollisuuksia. Taloudelliset edellytykset nousivat luonnollisesti esille. Nuorten innostus oli kuitenkin suuri, ja lehdelle luovattiin hankkia niin paljon tilauksia, että tilausmaksut kyllä kattaisivat lehden julkaisemisesta aiheutuvat kustannukset. Suuren innostuksen vallitessa valittiin lehdelle toimituskunta. Työni puolesta jouduin tuon lehtihankkeen toimeenpanijaksi ja perustettavan lehden toimitussihteeriksi. Siitä se sitten alkoi. Ensiksi oli luotava asiamiesverkosto hankkimaan uudelle lehdelle tilaajia. Sitten tehtiin lehdelle yleissuunnitelma, jonka mukaan lehteä julkaistaisiin A4-kokoisena 12-sivuisena kuusi numeroa vuosittain. Lehti painettaisiin joensuulaisessa kirjapainossa. Se olisi lähinnä nuorille suunnattu, ja sisältö esittelisi nuorten toimintaa.

Alussa kaikki oli ihan uutta. Asiamiehet kyllä ahkeroivat, ja tilauksia alkoi kertyä ihan kiitettävästi. Myös materiaalin hankinnassa nuoret olivat ahkeria. Kirjoituksia ja erilaisia juttuja tarjottiin jopa yli oman tarpeen. Lehdessä

ALPO KEJOSEN työ nuorten parissa alkoi helmikuussa 1956 ja jatkui yli neljäkymmentä vuotta, ensin ohjaajana ja myöhemmin nuorisotyön johtajana. Monipuoliseen työhönsä kuului myös nuorille suunnattujen omien paikallisten lehtien toimittaminen. Vuosien saatossa siinä toimittajan työssä kehittyi itsekkin vähitellen pienimuotoiseksi sanankäyttäjäksi ja jonkinlaiseksi susirajan "lehtikeisariksi".

julkaistiin eri aloilta nuorille suunnattuja kirjoituksia ja järjestettiin myös varhaisnuorille kirjoituskilpailuja. Lehti palveli erittäin hyvin tiedotustoimintaamme. Alusta alkaen lehden sivut olivat runsaasti kuvitettuja. Kuvat olivat pääasiassa minun vastuullani, ja niillä rikastutin lehden sisältöä. Lehden ulkoasua saatiin somistamaan myös paikallinen opettaja, taiteilija Pekka Törmä, jonka linoleumilaatoille kaivertamilla kuvilla saatiin väriä erityisesti lehden kanteen, koska kansilehdet painettiin väripainoksena. Runsas kuvitus ja nuoria kiinnostavat ajankohtaiset aiheet lisäsivät nuorten, mutta myös varttuneemman väen, kiinnostusta. Saimme paljon myönteistä palautetta lehdestämme.

Oman lehden tuottaminen lisäsi runsaasti työtaakkaani. Käsityönä tehtynä oli lehden painokuntoon saattaminen työlästä hommaa. Ensimmäinen oli korjattava käsikirjoitukset. Kirjapainossa jutut painettiin pitkiksi liuskoiksi, jotka sitten oikoluin ja leikkelin eli taitoin lehden sivuiksi, lisäksi mahdolliset valokuvat ja valitsin kirjasinlajit otsikoihin ja kuvateksteihin. Kaikki oli minulle ihan uutta, mutta koin työni mielenkiintoiseksi ja tunsin suurta tyytyväisyyttä, kun sain lehden painettuna tutkittavakseni. Innolla odotettu ja suuria toiveita herättävä ensimmäinen lehtemme numero ilmestyi huhtikuussa 1956. Voi sitä riemua, kun pääsin katselemaan kätteni työtä ihan painoasussa!

Alkuvuosina seurakunta ei osallistunut lehden kustannuksiin, vaan ne oli peitettävä lehden tilausmaksuilla. Lehden talouden hoitaminen oli

vaikeimpia asioita nuorten lehtihankkeen toteuttamisessa.

Luomamme asiamiesverkosto toimi kuitenkin hyvin, ja tilaajia saatiin runsaasti, joten tilausmaksuilla pystyttiin kattamaan lehden painatus- ja postituskulut. Julkaisuista kirjoituksista ei maksettu kirjoituspalkkioita, ja kaikki muu julkaisemiseen ja postittamiseen liittyvä työ tehtiin talkoilla, ilman korvausta. Lehden painosmäärä oli noin 2 000 kappaletta, ja sen levikki ulottui laajalle alueelle, aina ulkomaille asti. Vuosien jälkeen, ja uusien kirkkoherrojen myötä, lehti on muuttunut kokonaan seurakunnan kustantamaksi seurakunnan tiedotuslehdeksi, mutta se ilmestyy edelleen ja jaetaan ilmaisjakeluna pitäjän kaikkiin talouksiin.

Partiotyö on aina ollut lähellä sydäntäni. Huhtikuussa 1956 olin ottanut vastuulleni paikalliskunnalla toimineen partiolippukunnan, jonka jäsenistö ja toiminta laajenivat eri puolille laajaa pitäjäämme. Jouduin tekemään ja postittamaan useita satoja kappaleita esitteitä toiminnastamme. Esitteiden tekemiseen ja niiden postittamiseen kyllästyneenä mietin

Kuvaaja: Erkki Mustonen, 2009.

helpompaa ratkaisua, ja niin syntyi lehti, jonka nimeksi tuli *Akun posti*, johon koottiin toimintamme esittely pitkäksi aikaa eteenpäin. Koska olin saanut jo ensituntumaa lehden toimittamiseen *Kivikirkon kaiku* -lehteä tehdessäni, tuntui uusi yritys huomattavasti helpommalta. Aluksi *Akun posti* oli vain kokoelma erilaisia esitteitä vahamonistuskoneella monistettuna ja yhteen nidottuna. Vuosien saatossa tiedotuslehtenä alkanut kokoelma laajeni, ja vahalle piirto-puikolla piirretyt kuvat korvattiin oikeilla valokuvilla, ja lehdessä alettiin julkaista myös nuorten omia kirjoituksia. Niitä täydennettiin ottamillani valokuvilla ja piirroksilla. Kuvituksena käytettiin myös koko sivun mittaisia taustakuvia, joiden päälle teksti painettiin. Suurikokoisilla valokuvilla saatiin lehden ulkoasu varsin näyttäväksi. Kymmenien sivujen monistamisessa oli iso urakka. Työn jälkeen kädet, ja joskus vaatteetkin, olivat musteen tahrimia. Aikaa myöten siirryttiin lehden painamiseen kirjapainossa, ja näin siitä saatiin entistä ehempi. Valokuvien käyttö oli huomattavasti helpompaa ja kuvien laatu parempi kuin aiemmin. Lehden levikki oli noin 250 kappaletta, ja se ilmestyi neljä kertaa vuodessa, joista yhteen numeroon otettiin kannatusilmoituksia, joilla voitiin kattaa lehden kustannukset.

Lukiessani *Akun postin* kertomuksia menneistä tapahtumista tuntuu ihan siltä, kuin eläisin samat hetket uudestaan. Juuri äsken luin kertomusta lippukuntamme pitkältä moottorivenevaellukselta, joka tehtiin Kallavedelle ja

Saimaalle touko—kesäkuussa 1986. Partiolippukunta Lappeen Siniset oli kutsunut meidät vieraaksensa ja tarjonnut saunomismahdollisuutta partiomajallansa. Niinpä sitten vaelluksemme aikana tapasimme Lappeenrannan vierasvenesatamassa, ja saimme avaimen mennäksemme partiomajalle saunomaan. Vahingossa saimme kuitenkin väärän avaimen, ja siitä syntyi pieniä ongelmia. Poimin tähän näytteeksi Mika Parkkon kuvauksen kyseisestä saunareissusta.

Torstai 29.5. Illalla meillä oli tarkoitus mennä saunomaan Lappeen Sinisten kesäpaikalle. Ko-mea paikka se olikin: Hehtaarikaupalla männi-köistä soraharjun kuvetta. Mökkejä harvaksen-sa ja suuria kooltansa. Minä ja Harri lähdimme saunaa lämmittämään. Menimme ensimmäisel-le ovelle kokeilemaan saamaamme avainta — ei tulosta. Toiselle — sama kohtalo ja niin edel-leen jokaisella ovella, kunnes vihdoinkin pääsim-me lukottomaan helpotuslaitokseen. Tästäkö-s ilon ja surun aiheen saimme. Alkoi jo tulla suru puseroon, kun miehisestä rivistöstämme astui esiin korpien kätkeissä kasvanut lippu-kuntamme johtaja Aku ja otti käteensä epä-partiomaisen työkalun, jätti vielä perkeleet lausumatta ja ryhtyi tositoimiin. Hetken ähel-lettyänsä hän pääsi toivottuun tulokseen, kun koki ahaa-elämyksen, kun lähes väkisin avatun ikkunan takaa paljastui, puuntuoksuinen sau-na. No, sitä sitten oli ryhdyttävä lämmittä-mään. Puut kuljetettiin ikkunan kautta ja samoin vedet myös ikkunan kautta, kylpijät

ikkunan kautta ja Akukin ikkunan kautta! Heitimme liiat vaatteet penkille ja tulipa järvi mieleen. No, eipä mitään hätää, taas ikkunan kautta oli ryhdyttävä koluamaan. Järvi löytyi ja sieltä märkää vettäkin ja kun vielä pääsimme kunnolla löhöämään lauteille, niin mikäs sen mukavampaa. (Saunan ovea ei voitu avata sisältä päinkään, koska se oli lukittu riippulukolla). (Mika Parkkonen, *Akun Posti* 2 / 1986.)

Melkein kuulin laineiden liplatuksen läheiseltä lahdelta, ja kuuman kiukaan sihinän löylyvettä heitettyämme. Sieluni silmillä olin vieläkin näkevinäni ryhmämme poikien kiipeävän ikkunan edustalla olevalle penkille, ja siitä edelleen pienen ikkunan kautta saunaan sisälle.

Kirjoittamisesta muodostui elämäntapa

Nuo vanhat lehdet ja niiden kertomukset, joiden tekeminen oli joskus isonkin ponnistelun takana, ovat nyt vuosien jälkeen nousseet ihan uuteen arvoonsa. Olen iloinen siitä, että aikanaan tuli nähtyä vaivaa ja kirjoitettua asioita muistiin ja julkaistua ne jopa ihan lehden muodossa. Iloitsen myös siitä, että sidotin lehdet kirjoiksi. Ne ovat nyt kunniapaikalla kirjahyllyssäni. Sidottuina ne säilyvät paremmin tuleville sukupolville. Näin tuli tallennettua paikallista historiaa ja kuvauksia silloisten nuorten riennoista.

Itselleni kirjoittamisesta ja vaatimattomien lehtieni toimittamisesta tuli yli 40 toimintavuoden aikana käsité, jonka merkitystä on vaikea lyhyesti kuvailla. Lehtieni toimittamisen

myötä muodostui kirjoittamisesta minulle eräänlainen elämäntapa, joka monella tavoin rikastutti työtäni ja antoi siihen ihan uudenlaista ulottuvuutta. Vaikka kovin usein ”kipuilin” kirjoitusteni kanssa, koin sittenkin työni mielekkääksi. Saatua valmiiksi käsillä olleen tehtäväni, tunsin mielihyvää. Oliko tämä tunne merkki siitä, että olin toteuttamassa kutsumustehtävääni, jonka tekemisessä unohtuivat ulkoiset vaivat ja vastukset sekä taloudellinen hyöty? Tärkeintä oli tunne siitä, että tein sellaista, mikä oli lähellä itseäni ja mistä erityisesti pidin.

Kirjoitukset syntyivät joskus hyvin helposti, mutta toisinaan pienenkin jutun tekeminen tuotti vaikeuksia. Erityisenä vaikeutena koin sen, miten pystyisin kertomaan asiani niin, että nuoret jaksavat lukea sen ja myös ymmärtävät, mitä jutullani halusin sanoa. Asiat oli kerrottava mielenkiintoa herättävällä tavalla mahdollisimman lyhyessä muodossa, turhaa jaarittelemista välttämällä. Monesti istuin työhuoneessani kirjoituskoneeni äärellä myöhään yöhön saakka. Tuohon aikaan ei ollut vielä käytettävissäni tietokonetta, jota käyttäen kirjoittaminen tuntuu olevan paljon helpompaa, koska tekstin korjaaminen ja uudelleen muotoileminen käy nopeasti. Kirjoituskoneella nämä tuottivat vaikeuksia. Kovin usein juttu olikin alusta alkaen kirjoitettava uudestaan, ja usein saman jutun joutui kirjoittamaan moneen kertaan. Työ vaati paljon aikaa, ja niin päiväni venyivät varsin pitkiksi, koska kirjoitustyötäni tein usein illalla pitävierailujen ja muiden normaalien työtehtävieni jälkeen.

Vuosien varrella taitoa vähitellen kertyi lisää, ja kokemuksen myötä juttujen tekeminen tuli entistä helpommaksi.

Eläkkeelle jäämisen ja paikkakunnalta poismuuton myötä lehtien toimittaminen loppui,

ja myös itse kirjoittaminen väheni. Kaiken loppumisen jälkeen tuntui ihan siltä, kuin olisi luovuttanut itsestänsä pois jotakin hyvin oleellista ja erittäin tärkeää. Jäljelle jäi sisäinen tyhjyyden tunne, jota olen yrittänyt hieman täyttää

Pala pohjoiskarjalaista historiaa. Kuvaaja: Alpo Kejonen, 2008.

muistelemalla rikkaita työvuosiani. Tässä ovat minua suurenmoisesti auttaneet vanhat toimittamani lehdet ja niiden kertomukset menneistä tapahtumista. Ilman muistiin kirjoittamista monet mielenkiintoiset tapahtumat olisivat varmaankin vuosien myötä vaipuneet unhojen yöhön. Kirjallisessa muodossa muistot säilyvät vuosia, ja jopa vuosikymmeniä, ja niihin voi palata yhä uudestaan.

Mitä sitten omien lehtien tekeminen merkitsi nuorille, jotka olivat mukana kirjoitusvas-
tuuta kantamassa? Nuorten tuntemuksia ja koke-
muksia on vaikea tulkita, mutta jotain voi pää-
tellä siitä, että monista lehtemme avustajista on
myöhemmin tullut ihan ammattikirjoittajia, ja
he ovat löytäneet tiensä maakunta- tai valta-
kunnallisiin lehtiin toimittajiksi. Nuorten omiin
lehtiimme tekemät jutut olivat värikkäitä ja var-
sin ajankohtaisia. Niissä tulivat esille heidän
omat mielipiteensä, toiveensa ja odotuksensa.
Työn tuloksista voi päätellä nuorten innolla pa-
neutuneen tehtävänsä. Selvästi oli myös nähtä-
vissä, kuinka kynän käyttö kehittyi vuosien var-
rella. Kirjoittamisen myötä myös nuorten suulli-
nen ilmaisutaito varmistui, ja niinpä monet
uskaltauivat jo teini-ikäisenä esiintymään
juhliissa sanankäyttäjinä. Muistelen muutamia
paikkakuntamme arvokkaita itsenäisyyspäivä-
juhlia. Ohjelmassa oli myös nuorten puheen-
vuoro, jossa puhuja ryhdikkäästi kertoi siitä,
mitä itsenäisyys merkitsee sen päivän nuorelle.
Se oli vaikuttavaa kerrontaa, jota moni vanhem-
pi kuunteli ihan kyynel silmäkulmassansa.

Oman lehden ilmestymisen jälkeen nuoret
toimittajat kokivat aitoa iloa nähdessään juttun-
sa painetussa asussa. Runsaasti kuvitettuna ja
nuorekkaalla tavalla tehtyinä ne olivat myös
nuorten, ja jo ihan ala-asteikäistenkin, mielen-
kiinnon kohteena. Varmaankin monessa kodissa
tuoreen lehden ilmestymisen jälkeen kuului:
”Äiti kato, tuossa olen minä!”. Oman kuvan
näkeminen lehdessä merkitsi paljon, ja siitä
riitti kerrottavaa muille perheenjäsenille. Jutut,
joissa itse oli ollut mukana, tulivat luetuiksi
moneen kertaan. Uuden lehden ilmestymistä
odotettiin, ja usein kysyttiin, milloinka uusi
Akun posti tulee. Ilmestyneet lehdet eivät
heti joutuneet paperinkeräykseen, vaan niitä
säilytettiin jopa vuosikausia, ja monet lehden
vuosikerrat ovat edelleen tallennettuina muis-
toina menneiltä nuoruusvuosilta. Nuo vanhat
julkaisut jäävät kertomaan nuorten tapahtumis-
ta, ja niistä löytyy myös palanen paikkakunnan
historiaa. Kaikki tämä on arvokasta aineistoa
tutkijoille ja mahdollisille historiankirjoittajille.
Tätäkin taustaa vasten arvostan edelleen suures-
ti työtäni, ja iloitsen siitä vielä vuosikymmenien
jälkeen.

Siinä kirjoituspöytäni äärellä olin pitkän
tovin viipynyt lehtieni parissa, niitä lukien ja
menneitä tapahtumia muistellen. En edes ollut
huomannut ajan kulumista! Havahduin siihen,
kun työhuoneessani oleva vanha arvokas seinä-
kello löi kaksitoista lyöntiä. Oli siis jo keskiyö,
ja aika lopettaa menneiden muistelemisen,
ja panna piste tämän jutun päätteeksi.

Yleisradion kanavat

AUKI NUORILLE

Oppikoulun alaluokkalaisena sain joululahjaksi Ilmari Jäämaan *Nuorten kokeilijain ja keksijain kirjan* ja rakensin itselleni kidekoneen ja radion. Kun transistorit tulivat markkinoille, radioharrastus jatkui. Pitihän sitä rakentaa myös heikkotehoinen lähetin, jonka kytkin levysoittimen perään kavereiden riemuksi. Koulunkäynti Tapiolan Yhteiskoulussa sujui kohtuullisesti kaikenlaisten harrastusten lomassa; elektroniikka kiinnosti kuitenkin yli kaiken. Keskikoulun jälkeen pääsin töihin Geologiseen tutkimuslaitokseen Otaniemeen. Sieltä siirryin armeijan harmaisiin 18-vuotiaana. Tapiolassa tapasin usein Väinö Ryyppön, jonka kanssa keskustelimme silloisen kasvavan puutarhakaupungin nuorisotyön näköaloista. Hän suositti minulle Tampereen Yhteiskunnallista Korkeakoulua.

"Kidekoneista se alkoi ja monimediaan johti". Näin toteaa **JORMA PILKE**, Yleisradion pitkäaikainen nuortenohjelmien tekijä. Hän on saanut tiedonjulkistamisen valtionpalkinnon nuortenohjelmien kehittämisestä vuonna 1975 ja on edelleen innostuneena mukana nuorisotyön uusissa mediahankkeissa ja niiden kehittämisessä Helsingissä, Vantaalla ja Akaassa. Mielessä hänellä on lehtori Kerttu Varjon antama opiskelutehtävä: "Mene ja haastattele nuoria, jotka eivät ole minkään nuorisotyön piirissä. Kysy mitä he ajattelevat ja tekevät." Sillä reissulla hän on edelleen.

Seurakuntanuorten laajassa ystäväpiirissäni oli monia tulevia toimittajia, eräs heistä Leif "Liffe" Fredriksson, joka oli päässyt kuuluttajaksi radioon pääkuuluttaja kreivi Creutzin optiin. Pääsin Liffen mukana lapsuuteni mystiseen radiotaloon. Näin kaikki studiot ja kuuluisat henkilöt, ja koko ilmapiiri valloitti minut. Kyselin Liffeltä, miten pääsisin tekemään juttua. Minulle järjestettiin silloisen tavan mukaan pääsykoe. Siihen kuului koenauhoitus "Päivän Peilin" Fabianinkadun studiossa. Toimittaja Esko Tommola laittoi eteeni *Helsingin Sanomien* aukeaman, tökkäsi sormensa yhden uutisen kohdalle ja käski lukea. Seuraavaksi hän haastatteli minua, ja käski minun haastatella häntä. Tämä nauha lähetettiin suurelle radiogurulle Leo Mellerille. Radiotalon yläkerroksista tuli aikanaan tieto, että "pojalla on radioääni, antakaa sen tehdä koejuttu". Sydän onnesta tykyttäen lähdin nuortenohjelmien päällikön Matti Haran luokse. Harjoitusjuttu tehtiin Tapiolassa nuorten mopoljettajien taitoajoista. Matti veivasi vetoa Maihak-nauhuriin, ja juttu valmistui.

Hain Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opetusjaostoon ja sain kutsun pääsykokeisiin. Minut

hyväksyttiin Tampereelle ja olin innoissani. Opiskelu alkoi syksyllä 1964. Olin juuri perustanut perheen ja vaimoni oli valmistunut ammattiinsa. Hän aloitti työt Tampereella ja minä opiskelin. Radiotoita en jättänyt, vaan hakeuduin Tampereella silloiseen maakuntaradioon ja tein juttuja edelleen myös Helsinkiin, Nuorten Radioon.

Opiskelin päättäväisesti nuorisotyön tutkintoa. Sen ohella hakeuduin toimittajaopintoihin ja pian olinkin jo radiotyön praktikumissa. ”Keka” Varjo oli saanut yliopistolle käyttöönsä uuden hienon nauhurin. Hän pyysi minua syvähaastattelemaan tamperelaisia kaduilla liikkuvia ”passiivisia nuoria”. Löysinkin pari mielenkiintoista ryhmää, jotka olivat kaiken nuorisotyön ulkopuolella. Tekemisen meininki ja ihanteet tulivat nuorisomusiikista, ja ryhmien säännöt käytäytymisestä olivat itse kehiteltyjä. Tein heidän kanssaan keskusteluja ja haastatteluja. Pakollisen kuntaharjoittelun tein Toijalassa. Olin siellä elävä monitoimiohjus, kolmen lautakunnan sihteeri ja kesänuorisotyöntekijä. Olin uimakoulunopettaja, leirinjohtaja, ainoa aikuinen vastamassa koko toiminnasta kellon ympäri. Kunnioitukseni nuorisotyötä kohtaan nousi asteikon huipulle, eikä se ole sieltä koskaan sen jälkeen tullut alas. Koska olin harrastanut pienen ikäni myös valokuvausta ja olin ehtinyt aloittaa jo kaitafilmauksen, pidin Toijalassa myös multi-mediakurssin nuorille.

Sain Tampereella kaikki kurssini valmiiksi ja tein opinnäytetyön, joka käsitteli Yleisradion nuortenohjelmia. Kävin esittelemässä sen Matti

Haralle ja Lasten Radion toimituspäällikkö Lea Pennaselle. Työssäni selvittelin, miten silloisten nuortenohjelmien ja lastenohjelmien välistä puuttui varhaisnuorten ohjelmisto. Ajatuksena oli, että nuoret tekisivät itse ohjelmansa heitä kiinnostavista aiheista ja näin pääsisivät vaikuttamaan niiden sisältöön. Minulta pyydettiin uutta ohjelmaformaattia varten neljä koeohjelmaa. Tein ne keväällä 1966 ja jäin odottelemaan, mitä tapahtuisi. Mitään ei kuulunut, joten jatkoin opintojen parissa ja tein freelance-ohjelmia. Myöhään syksyllä tuli Yleisradiosta pika-kirje, jossa ihmeteltiin, miksen ole hakenut varhaisnuorten toimittajan paikkaa! En ollut nähnyt ilmoitusta. Neuvotteluissa minulle annettiin mahdollisuus jatkaa opintojani työn ohessa.

Vuoden 1966 lopulla alkoi pitkä ura median parissa. Ensin tutustuin muihin samansuuntaisiin työmuotoihin. Lasten Radion yhteydessä toimi ”Lasten teatterikoulu”, jossa koulutettiin lapsia kuunnelmiin esiintyjiksi. Teatterikoulua veti ohjaaja Eija Hiltunen. Kävin tutustumassa tähän toimintaan ja huomasin, että tulijoita on vaikka

Kuvaaja: Seppo Sarkkinen 1944, Yleisradion kuva-arkisto.

kuinka paljon. Pääsin valitsemaan heidän joukostaan, 10–14-vuotiaista, oman ryhmän, josta aloin kouluttaa toimittajaryhmää. Aloitimme poikien ohjelmilla: poikaryhmä sai valita ideomistaan aiheista ne, jotka toteutettiin, ja nuoret

toimittajat suunnittelivat itse kysymyksensä. Tällä formaatilla aloitettiin ikäkaudelle suunnatut journalistiset tieto-ohjelmat. Ne erosivat täysin siitä, miten Kouluradion ohjelmia tehtiin. 1960-luvulla muissa Pohjoismaissa oli vielä

Toimittajat Orvo Kontio ja Jorma Pilke pitämässä nuorille toimittajakoulua vuonna 1969. 10–15-vuotiaat nuoret toimittajat tekivät viikoittain ohjelmia radioon ja televisioon.

"täti ja setä" -vetoisia ohjelmia. Yleisradiossa "Markus-setä" oli lopettanut lastentuntinsa vuonna 1956.

Jatkuvaa opiskelua, uudenlaista yhteistyötä

Yleisradiossa toimi oma ammattiopisto, joka koulutti toimittajia ja kaikkia tarvittavia työntekijöitä kasvavan radion ja television tarpeisiin. Helsingissä toimi myös "Meranon yliopisto", jossa pystyi opiskelemaan tiedotusoppia Tampereen yliopiston tutkintovaatimusten mukaan. Nimensä se oli saanut toimipaikkansa, Viiskulmassa sijaitsevan elokuvateatteri Meranon, mukaan. Nämä paikat olivat kävelymatkan päässä Fabianinkadun toimitalosta. Työn lomassa niissä oli helppo käydä, ja koulutin itseäni media-alan ammatillaiseksi. Huomasin pian sen, etten koskaan olisi valmis, vaan tämä työ olisi jatkuvaa opiskelua. "Kummisetäni" Yleisradiossa olivat Matti Hara, Unto Miettinen ja Martti Silvennoinen. Varsinkin "Silvis" pyysi minut usein kahville ja kyseli kulumisia ja kannusti jatkamaan itseopiskelua.

Uusien ohjelmaformaattien kehittäminen teki toimittajan työn alkuvuosina hyvin mielenkiintoiseksi. Aloitimme tehdä yhteistyötä myös television kanssa ja perustimme yhteisen toimituksen, jolloin nuorten ehdottamista aiheista valittiin sopivimmat radioon ja televisioon. Alkoi kypsyä ajatus myös siitä, että jokaisen toimittajan tulisi hallita kummankin median työprosessit. Koulutimme nuoria viikoittain Yleisradion K-studiolla mahdollisimman autenttisissa olo-

suhteissa. Ohjaaja Orvo Kontio oli innostava yhteistyökumppani sekä nuorten koulutuksessa että uusien työmuotojen kehittelyssä. Teimme myös yhteistyötä kaikkien varhaisnuorisojärjestöjen kanssa. Olimme perustaneet oman epävirallisen elimen, joka aiheutti toiminnallaan joissakin puolueissa ja järjestöissä ärtymystä, sillä järjestöjen konservatiivinen johto ei hyväksynyt tällaista yhteistyötä. Vierailimme silti järjestöjen tapahtumissa ja leireillä. Koulutimme myös järjestöjen edustajia toimittajiksi yhteistyössä Yleisradion ammattiopiston kanssa. Tuloksena syntyi useita radio-ohjelmia ja moniosainen fiktiivinen tv-sarja. Lisäksi jäljelle jäi jäsenten välinen vahva verkosto.

1970-luvulla aloitettiin yhteistyö myös eri kuntien nuorisotoimien kanssa. Kiersimme ääni-auton kanssa leireillä ja kesätapahtumissa aina 1980-luvun loppuun. Otimme ohjelmistoomme televisiossa ja radiossa myös Nuorten Taidetapahtuman ja Koulun Suurjuhlat. Varhaisnuorten ja nuorten ääni kuului vahvana Yleisradion kanavilla. Ohjelmien toimittajat kasvoivat nopeasti ulos rooleistaan, joten näille osaaville nuorille toimittajille kehiteltiin uusia ohjelmia.

Pääjohtaja Revon aikakaudella Yleisradion ohjelmat kuumensivat kansalaisten ja poliitikkojen tunteita. Kattila kiehui yli, ja kaiken seurauksena Yleisradiossa 1974–1975 jälleen kerran organisoitiin. Silloin nuortenohjelmat siirtyivät kokonaan vastuulleni. Saimme oman budjetin ja vakituisia työntekijöitä. Ydintoimituksen lisäksi Helsinkiin kasvoi nopeasti 6–7 freelance-

toimittajan tiimi. Saimme myös freelanceavustajia kaikkiin Yleisradion aluekeskuksiin. Oli erittäin tärkeää, että jokaisessa lähetyksessä kuului myös maakuntien nuorten ääni. Kaikesta huolimatta Yleisradiota ja sen ohjelmia haukuttiin Helsinki-keskeisiksi. Ohjelmissa käytettiin yleisesti puhekieltä, ja se sai varsinkin opettajat ohjelmien kimppeeseen. Vaihtelua radioelämään toi se, että olin vuoden television puolella apulaisohjaajana kuusiosaisessa nuorten jännäriässä. Ohjasin myös itse kirjoittamiani kuunnelmia ja sketsejä radioon. Lisäksi vedin vuoden ajan Yleisradion ammattiopiston toimittajakoulutusta. Kaikki tämä oli tervetullutta vaihtelua varsinkin hektisiin tuottajan ja päällikön tehtäviin.

Ohjelmien lähetyssajat vaihtelivat usein mielivaltaisesti eri ohjelmakausina, mutta hyvin tehdyt ohjelmat löysivät kuuntelijansa ilman suurempaa mainostusta. Sana levisi nuorten keskuudessa läpi maan muutamassa viikossa, jos ohjelma oli nuorten mielestä hyvä. 1970-luvun lopussa perustimme nuorten ohjelmiin mahdollisimman osaavan toimituksen. Saimme käyttööme tuolloin radion iltapäiväajat. Seuraavana vuonna arki-iltapäiviä täydensi vastaperustettu Rockradio. Tämän jälkeen ohjelmien kuuntelijaluvut nousivat uskomattomiin lukemiin. Kuunteli-

Välillä television puolella apulaisohjaajana nuorten jännäriin kuvauksissa Vaasassa 1970-luvun alkupuolella.

joiden määrä vaihteli päivittäin 400 000:sta miljoonaan! Nuortenohjelmia ja Rockradiota kuunneltiin myös Virossa. Tästä jouduin Moskovassa 1980-luvun alussa puhutteluun, sillä ohjelmien epäiltiin aiheuttaneen nuorisokapinaa...

Jokaisen vuosikymmenen Ylen nuortenohjelmat ovat olleet liian rohkeita omalle aikakaudelleen, 1960-luvulta lähtien. 1980-luvulla Yleisradion ohjelmaneuvostossa aiheutti skismaa Kultiveera-ohjelma ja sen toimittajat. Kaikesta kohusta huolimatta ohjelman toimittajat palkittiin tiedonjulkistamispalkinnolla. Yleisradion monopoli oli murtumassa, ja kaupalliset radiot aloittivat toimintansa vuonna 1985. Samana vuonna oli kansainvälinen nuorisovuosi, ja sen vanavedessä aloitettiin kamppailu Yleisradion omasta nuorten radiokanavasta. Siinä sitten saunottiin ja neuvoteltiin kaikkien nuorisojärjestöjen edustajien kanssa useaan kertaan. Vihdoin myös valtion nuorisoneuvosto saatiin asian taakse, ja Radio Mafia aloitti toimintansa syksyllä 1989. Nuorten Radion ja Rockradion työntekijät siirtyivät osin uuden radion palvelukseen. Minä siirryin suunnittelutehtäviin: tein erityisprojekteja ja selvityksiä Ylen johdolle. Osa entisistä nuortenohjelmien toimittajista oli saanut tehtäväkseen kehittää television poliittisen satiirin ohjelmaformaattia. Sain eräänä päivänä vuonna 1993 kutsun tekemään pilottiohjelmaa nimeltä Iltalypsy. Näin syntyi "erikoistoimittaja Aimo Surakka" laukomaan totuuksia elämän menosta. Piristävä sivutoimi jatkui pidempään kuin kukaan tekijöistä oli uskonut, vuoteen 2001 asti.

Yleisradiossa tehtiin päätös siirtymisestä digitaaliseen tuotantoon ja lopulta myös digitaaliseen lähetyksimuotoon. Radiotoimialan johtaja Tapio Siikala pyysi minua kehittämään yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa opintoradiokonseptia aluksi Kuopioon ja Turkuun. Tavoitteena oli kehittää tulevaan digitaaliseen lähetyksjärjestelmään opintoradioiden verkosto maakuntaradioiden kainaloon. Mielenkiintoiseen tehtävään liittyi runsaasti haasteita. Radioiden yhteyteen suunniteltiin heti verkkomedia radiotoiminnan rinnalle. Mikkeliin perustettiin maan ensimmäinen journalistinen verkkomediakonsepti Nettiradio Mikaeli. Myös Tampereen yliopiston Radio Moreeni ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu halusivat olla mukana uuden median kehitystyössä. Rinnalle nousivat myös opetushallituksen etälukio ja virtuaaliyliopistohankkeet. Opintoradiotoiminta laajeni kattamaan myös Yleisradion laajan arkistomateriaalin käytön, aluksi Lahden Museoradiossa, ja alueellisia yrittäjäradioita perustettiin. Nuoret tulivat mukaan monilla paikkakunnilla omilla lähetyksillään, ja mediadiplomia suorittavat lukiolaiset olivat innolla mukana. Yleisradiota organisoitiin lähes vuosittain, ja minä siirryin organisaatiosta toiseen erilaisilla päällikkönimikkeillä.

Pyysin Vesa Jaakolan Helsingin nuorisosiainkeskuksesta kehittämisseminaareihin. Hän esitti nuorisomedian perustamista Helsinkiin.

Siemen oli kylvetty: aika oli kypsytynyt siihen, että nuorisotyö ottaa sähköisenkin median haltuunsa. Ajassa oli jo merkkejä siitä, että kehittyvä internet ja sen palvelut olivat tuleva nuorten media. Leena Ruotsalainen jatkoi ponnekkaasti yhteistyöneuvotteluja ja Lasse Siurala puolsi hanketta. Niinpä Yleisradio teki yhteistyösopimuksen Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen kanssa. Siitä alkoi Hattutehtaan rakentaminen. Mutta tämä oli vasta alkua, sillä sana kiiri ympäri maan. Nuorisotyön koulutukseen otettiin oppiaineeksi mediakasvatus, ja siitä tuli osa myös nuorisotyön käytäntöä.

Koko urani ajan, yli 40 vuoden aikana, ovat Yleisradion ohjelmistot heijastaneet yhteiskunnan kehitystä. Lasten- ja nuortenohjelmat eivät kuitenkaan aina ole olleet poliitikkojen ja johdon suosiossa. Päällikkönä olen joutunut käymään taistelua kahdella, joskus jopa kolmella rintamalla. Ohjelmien tarpeellisuus ja merkitys on täytynyt osata selvittää, ja ohjelmien on myös pitänyt saada katselijansa ja kuuntelijansa omasta kohderyhmästään. Tehty työ on ollut aina kaikkien nähtävillä ja kuultavissa. Kritiikkiä on pitänyt kestää eikä kehuista ole saanut ylpistyä eikä seisahtua paikalleen. Olen saanut voimaa ajatuksesta, että minun tehtäväni on ollut, ja on edelleen, taistella myös nuorten mediapalveluiden puolesta tässä yhteiskunnassa.

Ilталыпсын
ерикоистоимиттаја
Аимо Суракка
ваудисса 1993—2001.

Кувааја: Сеппо Сарккнен,
Yleisradion кува-аркисто.

NUORI

median tekijä

Teen työtä nuorten parissa käyttäen välineenä mediaa. Se on kasvun tukemista ja osallistamisesta, jossa perusajatuksena on saada nuorten äänet kuuluviin tuottamalla ja ylläpitämällä nuorten omaa mediaa. Lähtökohta on nuorten osallistamisessa niin, että nuoret luovat otsikot itse ja myös tekevät itse. Nuorisotyöntekijät ovat työn mahdollistajia ja sivustaseuraaajia, mutta samalla he myös tukevat toimintaa.

Nuoret kokevat, että myös heillä on sanottavaa tästä maailmasta, ja he haluavat oman äänen kuuluviin kirjoittamisen, kuvaamisen, musiikkikappaleen tai tanssiesityksen kautta.

Nykyään nuorten kasvuun ja oman identiteetin löytämiseen liittyy vahvasti myös media. Internetin vahvistuminen on avannut laajat areenat nuorille,

jotka voivat perustaa kuvagallerioita ja radiokanavia ja laittaa omat videoelokuvat julkisesti jakoon. Näin oma minä ja oma tuotos näytettyvät haluttaessa kuvien ja äänien kautta koko maailmalle. Tämä meidän kaikkien yhteinen maailma pitää sisällään toisistaan poikkeavia ja pienempiä maailmoja, joissa kaikki ikäryhmät, lapset, nuoret ja aikuiset, ovat omissa lokeroissaan. Aiemmin aikuiset opettivat nuoria, nykyään nuoret osaavat joitain asioita paljon paremmin kuin aikuiset. Tässä maailman muutoksessa olen mukana, ennen kaikkea erilaisten maailmojen kohtaamisissa.

Omat ensimmäiset kosketukset median tekemiseen tapahtuivat ala-asteella. Tämän päivän hieno sana, non-formaali eli tekemällä oppiminen, oli meille koulun toimittajakerholaisille mukavaa harrastamista, kavereiden kohtaamista ja asioiden pohtimista samojen aiheiden äärellä. Toimittajakerho vei meidät 12-vuotiaat lähiradioon, jossa teimme viikoittain ohjelmaa, nauhoitettuja sekä suoria, kahden vuoden ajan. Kodin läheisyydessä sijaitti myös Itäkeskuksen nuorisotalo, jonka yläkerrassa oli videopaja. Olin hyvin kiinnostunut tietenkin laitteista, mutta ennen

ANTTI SALMINEN toimii vastaavana päätoimittajana ja mediatuottajana Nuorten Mediakeskus Hattutehtaalla kaupungin tapahtumien sykkeessä. Työnantajana on ollut Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus vuodesta 1997 lähtien. Aluksi hän siirtyi nuorisotalolta toiselle, ja myöhemmin, mediaa työvälineenä käyttäen, mediaan keskittyneeseen taloon. Intohimona hänellä on maailman tallentaminen kuvan ja äänen avulla.

kaikkea intohimonani oli dokumentointi! Miten kameran linssin läpi näkee maailman ja valitsee juuri ne kiehtovimmat kuvat. Kamerani kuvasi paljon omaa lähiympäristöä, sen rosoista kauneutta, kotiseutua ja siten omaa pientä maailmaani.

Vuodet kuluivat nuorisotalolla, ensin innokkaana vapaaehtoistyöntekijänä ja myöhemmin tuntityöntekijänä. Olimme mukana erilaisissa tapahtumissa, sillä meidän "videofriikkien" tehtävänä oli tallentaa muistoja tapahtumiin osallistuville esiintyjäryhmille. Kiersimme ahkerasti lähes kaikki nuorisosiainkeskuksen tapahtumat niitä taltioiden. Paikallisen nuorisotalon tunti-työstä avautui mahdollisuus nuorisotyön oppisopimukseen, ja se puolestaan avasi tien sinne, mistä olin aina pitänyt, eli videoiden ja medioiden maailmaan.

Vuonna 1997 järjestimme hiphop-tapahtuman, jonka lähetimme internetiin webkameran välityksellä. Käytännössä tapahtumaa pystyi siis seuraamaan kotona, yhden kuvan sekuntivauhdilla. Intoa riitti, teimmehän jotain aivan mullistavaa ensimmäistä kertaa Suomessa! Yhteistyökumppaniksi saimme silloisen HPY:n, joka mahdollisti suoran videolivelähetyksen tekemisen internetiin kuvan ja äänen kera.

Näin kiinnostus livelähetyksiä kohtaan kasvoi koko nuorisosiainkeskuksessa. Kulttuuriareena Gloriassa työskenteli tuolloin tuottajana Vesa Jaakola, jolla oli visiona kehittää toimintaa niin, että areenan esiintymisiä pystyisi katsomaan myös kotikoneilla. Asiasta kiinnostunut joukko

lähti Vesan johdolla tutustumaan Yleisradion opintoradion toimintaan. Seurauksena oli, että Ylessä pitkään toiminut Jorma Pilke otti nuorisosiainkeskuksen vahvasti mukaan toimintaan, ja Yleisradio ja nuorisosiainkeskus tekivät yhteistyösopimuksen. Yleisradion tehtävänä oli kouluttaa ja teknillistää nuorisotoimen mediatoimintaa. Tästä alkoi vuosien tiivis yhteistyö, josta saatiin uudenlaista mediaosaamista nuorisotyön puolelle. Vuoteen 2000 astuttaessa siirryin mediakeskushankkeeseen, ja sillä tiellä olen edelleen. Yhteistyön ja uuden mediakeskuksen ansiosta syntyi nuorten verkkoareena Free Your Mind, jonka kantavana alkuvoimana olivat monikameralähetykset. Monikamerasta oli helppo siirtyä monimediallisuuteen, jossa yhdistetään eri mediat saman aiheen äärelle: koko median paletti, kirjoittamisesta kuvaamiseen ja radioon.

Nuorten media-areena Free Your Mind

Free Your Mind on pitänyt sisällään perinteistä kirjoittamista, videoklippejä, nettiradion, monikameralähetyksiä, kuvagallerioita ja erilaisia

Kuva: Free Your Mind -toimitus, 2007.

"Heijastettava graffitin" aikaansaamiseksi osoitettiin laserpointterilla tasaiselle pinnalle, jota samalla kuvattiin videokameralla. Tietokone oli kamerassa kiinni ja muodosti videotykillä kuvan reaaliajassa. Näin tehtiin Nuoren Kulttuurin digitaalisen taiteen festivaaleilla (Digitaika) syksyllä 2007. Kuvaaja: Antti Salminen.

keskustelumahdollisuuksia kuten foorumeja, chatteja ja blogeja.

Suurin ja pitkäjänteisin tapahtuma on vuosien varrella ollut Ääni ja Vimma -bänditapahtuma, jossa on vuosittain noin 600 osallistujaa, osa aloittelevia muusikoita, osa kokeneitakin lahjakkuuksia. Siinä, missä lavalla tapahtuvaa esitystä on seurannut paikan päällä yli 500 ihmistä, on kotikoneilla saattanut olla vajaa pari tuhatta katsojaa seuraamassa monikameralähetystä. Haasteellista tekemisessä on ollut parinkymmenen erilaisen nuoren yhdessä tekeminen, yhteisen tuotoksen aikaansaaminen, jossa jokaisella on tärkeä paikkansa. Ryhmän on toimittava hitsautuneesti yhteen. Kameroiden on kuvattava erilaiset ja erikokoiset kuvat, ohjaajan ohjattava lähetystä, ja kaiken on tapahduttava nopeasti, sekunti sekunnilta. Kun ohjaaja valitsee lähetykseen menevän kuvan, tulee hänellä olla jo mietittynä seuraava kuva, mutta sen lisäksi hänen tulee salamana kertoa ajatuksensa ja näkemyksensä radiopuhelimen välityksellä kuvaajille.

Toiminta saattaa näyttää ulkopuolisen silmin hyvin ammattimaiselta, ja sitä se tavallaan onkin. Itse tekninen jälki on tämän päivän laitteilla huippua. Teknologian kehittyminen on antanut mahdollisuuden keskittyä itse sisältöön ja sen tekemiseen. Monelle toimintaa seuraavalle tulevat kuitenkin yllätyksenä tekijöiden taserot, sillä ryhmässä saattaa olla hyvinkin nuoria kuvaajia, jotka ovat mukana ensimmäistä kertaa, kokenut ohjaaja tai muutamia kertoja mukana ollut kuvaussihteeri. Erilaiset ja eri tasolla

olevat tekijät kohtaavat. Toimintaa ohjaava nuorisotyöntekijä varmistaa omalla ammattitaidollaan eri tekijöiden saumattoman yhteistyön. Ohjaamisen lisäksi on toisella kädellä varmistettava tekniikka, kolmannella kädellä hoidetaan ruoka-huoltoa ja neljännellä tehdään tekijänoikeussopimuksia! Samaan aikaan jutellaan erilaisella tempolla ja äänenpainolla eri ihmisille. Uusille tekijöille selitetään rauhallisesti neuvoen, tapahtuman tuottajille selkeästi ja ripakasti. Lähetysten ohjaajalle puolestaan kieli on hyvin napakkaa ja kiivastakin. Lavalla tapahtumat menevät nopeasti eteenpäin, ja neuvottelut lähetyksen aikana ovat mahdottomia. Kun hektisyyden tiedostaa, on tilanteet aina jälkeensä hyvä käydä läpi rauhassa koko tekijäporukan kesken. Pitkään mukana olleet tietävätkin ettei kukaan ole henkilökohtaisesti kenellekään ilkeä. Parhaimmillaan ryhmässä kaikki ohjaavat toisiaan. Kokeneet jakavat kokemuksiaan, ja nuoremmat voivat luottaa siihen, että apua tulee varmasti. Kun katsoo tapahtumia kokonaisuutena, sitä miten paljon on osallistujia ja yleisöä, kuinka hyvin kuvat ovat lähetyksessä kohdillaan ja miten draaman kaaria on syntynyt, on koko joukko lähes hurmoksessa. Hyvin toiminut iso tapahtumakokonaisuus innostaa niin nuoria kuin ohjaajia, ja ohjaajat ovat tällöin samalla viivalla nuorten kanssa.

Median tekeminen vaatii aikaa. Kun lähetykset kestävät tunteja, isoissa tapahtumissa jopa useita päiviä, hitsautuu ryhmä väkisin yhteen. Median tekeminen on edelleen

”se juttu”, mutta myös yhteisöllisyys tekijöiden kesken saa oman vahvan merkityksensä. Uusia, pitkään kestäviä kaverisuhteita syntyykin paljon. Jopa vuosien jälkeen saattavat vanhemmat tekijät tulla meitä auttamaan. Motiivina on hyvä tekemisen meininki ja erinomainen ilmapiiri, jossa jokainen saa olla oma itsensä.

Isojen tapahtumien myötä nousevat nettisivujemme viikkokävijämäärät useisiin kymmeniin tuhansiin. Lehtemme on puolestaan ilmestynyt neljä kertaa vuodessa, ja videoklippejä on katseltu useita tuhansia päivittäin. Sisältö on kohdannut vastaanottajan, ja tekijöitä on riittänyt joka osaluokalle. Joka viikko tarvitaan 40 radio-ohjelman tekijää, mutta jatkuvasti tarvitaan tekijöitä myös monikameralähetyksiin, joissa parhaimmillaan 50 nuorta on tehnyt yhteistä ohjelmaa. Free Your Mindista kasvoi aidosti nuorten kanava.

Media voidaan käsitteenä ymmärtää monella tapaa. Toisille se on oman elokuvan tekemistä, toisille nettisivun koodaamista, joillekin jutujen kirjoittamista ja osalle kuvaamista tapahtumissa. Työni on lähtökohdiltaan ns. massamediaa, joukkoviestintää. Median avulla tavoittaa isoja joukkoja, ja nuorten ajatukset tulevat kuuluviin. Nuorisotyö on perinteisesti siellä, missä nuoretkin ovat. Klassisesti todettuna nuorisotyön tekijä menee ostareille ja muille kokoontumispaikoille. Miksei siis myös median pariin. Isoille massoille tekeminen tarkoittaa meille työntekijöille moniosaamista. Tässä onkin ollut tasapainoilemista. Tulee osata erilaiset mediat ja niiden ominaispiirteet. Jutun kirjoittaminen radioon on

sinänsä samantapaista kuin jutun tekeminen lehteen, mutta esimerkiksi jutun rytmi on erilainen. Ja toisille sopii paremmin kirjoittaminen, toisille puhuminen. Ohjaajien tulee hallita myös erilaiset tekniset välineistöt ja ohjelmistot, jotta voi jakaa osaamistaan. Silloin kun tekniikka pettää, yleisö ei saa sisältöä. Ilman yleisöä ei ole kuin tekijä, ja toiminta hiipuu hyvin äkkiä. Kukapa nyt tyhjälle salille haluaisi esiintyä?

Maailman siirtyminen entistä enemmän internetiin on ollut muutos, joka on kyllä huomattu, mutta muutoksessa toimiminen on nuorisotyön kentässä vaatinut uskoa omaan tekemiseen runsaasti. Jopa työyhteisössä on joutunut jatkuvasti perustelemaan omaa olemistaan, ja vähätelyä on saanut kuulla alusta näihin päiviin saakka. Myös taloudelliset asiat ovat aiheuttaneet kitkaa. Kun tehdään liikkuvan kuvan kanssa töitä, tarvitaan paljon laitteistoa. Kun lähiössä toimiva nuorisotalo kamppailee ostaakseen esimerkiksi uudet pelivälineet vaikkapa pingikseen, tuntuvat mediapuolen isot laiteinvestoinnit varmaankin kohtuuttomilta. Tästä on jäänyt elämään harhakäsitys, että mediaa tekevät elitistiset ihmiset, vaikka työssäni olen kohdannut nuoria laidasta laitaan. Joukosta ovat nousseet esiin niin hyvät koulumenestyjät kuin ns. pulpettikammoisikin. Hyvät arvosanat eivät kuitenkaan aina tarkoita sitä, että oma minuus olisi löytynyt ja että oman asian saisi kuulumaan kaikille. Pulpettikammoisille on puolestaan ollut antoisaa siirtää syrjään teorian ja kokeilla, miltä itse tekeminen maistuu. Tähän tekemisen meininkiin

on ollut helppo tarttua ja olla siinä mukana, sillä omakin luonteeni on enemmän tekevä kuin teoriaa paperista imevä.

Kun Free Your Mind kasvoi niin isoksi, että sitä todella luettiin, ja kun kirjoituksilla oli merkitystä jopa päätöksenteossa, alkoi myös kiinnostus sitä kohtaan kasvaa. Monelle vanhemmalle tuli eteen myös putoamisen tunne, kun verkko-maailma alkoi hallita entistä enemmän elämää. Haluttiin hallita mediaa, kontrolloida verkkoa, valvoa ja moderoida. Tämä on näkynyt myös arjessa. Millainen nuorten verkkoareenan tulisi olla, siitä on näkemyksiä runsaasti. Siis aikuisilla. Iso kävijämäärä innoittaa laittamaan nuorten verkkoareenalle kaikenlaista sisältöä, esimerkiksi mainoksia, jotka eivät ole lähtökohtaisesti nuorten tekemiä. Tällöin katoaa koko peruslähtökohta, eli se, että nuoret luovat otsikkonsa itse. Nuorten tarpeille tulee olla oma paikkansa ja areenansa.

Työni on toisinaan yhtä vuoristorataa. Tekniikan pettäessä tai kiireessä lentelevät kirosanat helposti ja jutut kasaantuvat. Kiire tarttuu, tuntuu ja näkyy myös niissä ihmisissä, joiden kanssa työskentelen. Silloin vaaditaan hetkellistä työn mielekkyyden pohdintaa. On parempi heittäytyä itselle mukaviin hommiin, vaikkapa ihan vain hetkeksi, tai sitten voi vetäytyä leirisaaressa ja antaa mukaville ajatuksille tilaa. Omat harrastukset, kuten retkipyöräily, auttavat jaksamaan ajatuksella eteenpäin. Sadepäiviä seuraavat aina aurinkoiset päivät! Tärkeintä on matkan tekeminen ja perille pääsy!

Harrastuksista saa mielenrauhaa. Moottoripyörällä mentiin Turun saariston ympäri syksyllä 2008.

Kuva: Anu Tiuraniemi.

Syntynyt

MEDIA-ALALLE

Minulle media-alalle päätyminen on lähes aina ollut itsestäänselvyys. Joskus tuntuu, että vaihtoehtoja ei edes ollut, jos ottaa huomioon, minkälaisesta kodista olen kotoisin. Kotini oli ulkoapäin ihan kuin mikä tahansa muu koti Ivallossa, mutta Luojan kiitos kodissamme on aina ollut erityislaatuinen kiinnostus erilaisiin viestintä- sekä viihdevälineisiin. Isäni ansiosta minun kiinnostukseni heräsi jo pienenä etenkin liikkuvaan kuvaan ja ääneen. Isäni on lehtimies,

mutta toiminut myös valokuvaajana. Hän on aina ollut jonkinlainen teknologiafriikki. Meillä oli jo 1980–1990-lukujen taitteessa kodissamme erilaisia viihde-elektroniikan tuotteita, kuten Commodore 64 -pelikone, Nintendo, VHS-nauhuri, stereot, televisio ja tietokoneet, jotka eivät

Olen **PERTTU RUOTSALAINEN**, 24-vuotias media-alan osaaja. Alun perin olen lähtöisin Ivalosta, Inarin kunnasta, jossa vietin elämästäni 21 vuotta, mutta alavalintani takia opiskelu toi minut yli tuhannen kilometrin päähän kotikonnuiltani, Helsinkiin. Pienestä pitäen minua ovat kiehtoneet liikkuva kuva ja äänimaailmat sekä näiden tallentaminen. Vanhemmilta saatua kannustusta ja positiivista palautea helpottivat myös alan valintaa.

ainakaan Ivalossa olleet mitään joka kodin laitteita. Olen siis lapsuuteni kasvanut erilaisten teknillisten ärsykkeiden ympäröimänä. Pelkääntään laitteet eivät mielestäni kuitenkaan selittäneet sitä, miksi perheessäni on aina ollut vahva osallistuminen erilaisten media-alojen parissa. Suurin inspiraatio minulle on tullut, kun olen seurannut perheessäni vuosien saatossa tehtyjä erilaisia luovia projekteja, joissa ei tallennettu pelkääntään sukumuistoja.

Meillä oli kotona myös kaitafilmikamera, jolla monet perheemme historian ikimuistoiset hetket on tallennettu. Jo 1970–1980-lukujen taitteessa sukumme keksi kuvata kaitafilmille muutakin kuin vain yhdessäoloa mökillä. Näin syntyi sukuelokuvaklassikko nimeltään Leipärosvot, jossa muukalaiset toiselta planeetalta vievät viattomien kesälomalaisten leivät. Muukalaiset tulivat taivaalta lentäen lasten puhallettavalla kahluualtaalla, päässään uimalasit ja sukahousut. Itse en vielä ollut syntynyt, kun tämä kyseinen teos valmistui, mutta monet kerrat olemme kotona nauraneet itsemme kipeiksi elokuvaa katsellessamme. Toinen suosikkini on isäni nerokas ajatus kävellä talvella vajan katolla

taaksepäin katon reunalle, hypätä sieltä alas ja kävellä taaksepäin pois. Sanomattakin on selvää, että tämä elokuva on tarkoitus katsoa pyörittämällä filmiä toisinpäin, jolloin näyttäisi siltä kuin isäni hyppäisi katolle. Nyt vanha kasimillinen on periytynyt isoveljen kautta minulle. Väkisinkin pistää miettimään, minkälaisen perinnön olen saanut kotoani jo ennen kuin olen syntynyt. Uskon vakaasti, että näinä hetkinä, kun olemme perheen kesken nauraneet juuri näitä omia tekeleitämme, on minuun kylvetty siemen ja halu omien elokuvien ja tarinoiden luomiseen.

Suurin mielenkiintoni heräsi, kun saimme videokameran 1990-luvun alkaessa. Kyseessä ei ollut mikään taskuun laitettava nykyaikainen pikkukamera, vaan olkapäällä pidettävä monen kilon mötikkä, jolla perheemme on tallentanut kaikki sukujuhlat ja kesälomatapahtumat. Kameralle löytyi pian muutakin käyttöä, kun me lapset ja meidän serkkumme jatkoimme vanhempiemme viitoittamaa tietä ja teimme kesäisin mökillä ollessamme useita VHS-kasetillisiä erilaisia sketsejä ja pieniä elokuvia. Tuolloin syntyi myös mummolleni 70-vuotislahjaksi elokuva, jossa koko perheemme näytteli pitkästä aikaa yhteisessä projektissa. Etenkin isoveljeni oli kovasti ohjaamassa ja käsikirjoittamassa erilaisia tarinoita, joita sitten kuvasimme ja näyttelimme. Ei liene yllätys, että isoveljenikin päätyi media-alalle. Isoveljeni on myös aina ollut minulle tietynlainen esikuva, jonka tekemisiä olen seurannut läheltä, etenkin nuorempana. Nyt, kun olemme päätyneet samalle alalle, olen kuitenkin

halunnut ottaa hänes-
tä etäisyyttä,
ja haluan itse
luoda urani ja tehdä
omat virheeni ilman,
että isovelji on jatkuvasti
opastamassa tai neuvomassa
kuinka asiat tulee tehdä.

Kesälomaelokuvien aikaan olin vielä liian nuori operoidakseni kameraa, mutta kasvettuani vanhemmaksi heräsi oma kiinnostukseni kuvaamista kohtaan. Saatoimme nuoremman veljeni ja kavereideni kanssa kuvata ja käsikirjoittaa omia elokuviamme, jotka siihen aikaan olivat vielä melkoista väkivaltaaviihdettä. Useasti elokuvien juoni oli hyvinkin simppele ja lyhyt, mutta nurkan takaa syöksyvät taistelevat ninjat toimivat aina erinomaisesti. Toinen elokuvamuoto, jota harrastimme paljon etenkin nuoremman veljeni kanssa, oli still-motion-animaatiot, joissa usein seikkailivat lapsuutemme pehmolelut. Omien elokuvien lisäksi sain kuudesluokkalaisena myös vastuuta luokkaretkemme tallentamisesta ja leikkaamisesta, koska olin niitä harvoja meistä, joilla oli kokemusta kameran operoimisesta. Näiden lisäksi kuvasimme myös joskus harrastuksiamme. Kavereiden kanssa kuvatut pätkät keskittyivät enemmän skeittaukseen.

2008

On hassua miettiä, että nykyään kuvaan videolle sekä normaalille valokuvakameralle skeit-tausta yhä enemmän ja enemmän. Toisaalta tämä on vain yksi esimerkki lapsuudesta jääneestä kipinästä, joka on kasvanut vuosien myötä yhä suuremmaksi liekiksi ja josta voisi jopa haaveilla tekevänsä rahaa tulevaisuudessa. Rahanteko taitaa tosin jäädä skeittibisneksessä haaveeksi, ellei sitten poistu Suomen kamaralta ja suuntaa rapakon taakse, missä skeittielokuvat ovat huomattavasti isompi bisnes. No, saan sitten tulevaisuudessa skeittauksen tekemisestä rahaa tai en, on ainakin varmaa, että harrastuksena aion edelleen tallentaa omia ja kavereideni suorituksia laudan päällä ja leikata niistä elokuvia, vaikkapa vain sen takia, että vanhana miehenä kiikkustuolissa on sitten mukava katsella mitä nuorena on tullut tehtyä. Ehkäpä omat lapset ja lastenlapset saattavat saada samalla tavoin kipinän tekemisiinsä, kuten minulle kävi lapsena. Ajatuksenahan on oikein mukavaa, että lapseni joskus kirjoittaisi tämänkaltaista tekstiä, missä mainitsee isänsä yhdeksi suurimmista vaikuttajista, ja ylistäisi minun tekemiäni videoita samalle tasolle kuin itse arvostan Leipärosvoja.

Uravalinta alkaa selvitä viestintäpajalla

Inarin kunta on Suomen suurin kunta pinta-alaltaan, mutta asukasmäärältään yksi pienimmistä. Inarin kunta sijoittuu myös Suomen mediakeskitymästä eli Helsingistä yli tuhannen kilometrin päähän. Miten ihmeessä Ivalosta kotoisin oleva voi mitenkään saada kipinää media-alan työhön

Jumalan selän takana olevassa tuppukylässä? Minun onnekseni Ivalossa on toiminut jo toistakymmentä vuotta Inarin kunnan viestintäpaja. Se on kunnassa aina toiminut järjestävänä tahona, kun on ollut kysymys äänentoistoa vaativista tapahtumista, joissa tarvitaan laitteet ja joku niitä käyttämään. Lisäksi viestintäpajalla on ollut videokameroita ja valoja sekä editointitarvikkeet, joita on maksua vastaan voinut käyttää. Paja on myös tallentanut lukuisia tapahtumia Inarin kunnassa aina vanhojen tansseista poroerotuksiin. Tiloissa on toiminut myös paikallisradio Radio Inari, joka aluksi toimi satunnaisesti, mutta on vuosien saatossa vakiintunut ympärivuorokautiseksi radiokanavaksi.

Olen jo pienenä seurannut isoveljeäni viestintäpajalle, kun hän leikkasi tuotoksiaan editointitiloissa. Olin itse ensimmäistä kertaa töissä viestintäpajalla, kun yhdeksäsluokkalaisena sain kutsun tulla tekemään nuorten radio-ohjelmaa. Päätin tarttua haasteeseen, ja sen jälkeen jokakeskiviikkoinen perinne jatkui useamman vuoden ajan. Työni poiki myös lisää hommia Radio Inarin puolella, jossa sitten tein useana vuonna myös kesätyöni. Olin mukana seuraamassa Radio Inarin kehitystä pienestä osa-aikaradiosta ympärivuorokautiseen radio-ohjelmaan. Radio Inari ja viestintäpaja saivat jossain vaiheessa 2000-luvulla valtion avustuksia, jolloin laitteisto päivitettiin vastaamaan ”oikeiden” radioasemien laitteistoa, joten sain sitä kautta myös äärimmäisen hyvää oppia ammattimaisesta radiotyöstä.

Radiotyön lisäksi olin myös mukana muissa viestintäpajan hommissa, ja päädyinkin kuvaamaan erilaisia ivalolaisia tapahtumia. Näitä oli mm. paikallinen kesätapahtuma Watercross, jossa moottorikelkat ajavat Ivalojoella ympyrää veden päällä, tai paikallisten pelastustahojen järjestämä pelastusharjoitus. Mielenkiintoisin projekti oli kuitenkin, kun pääsimme dokumen-

toimaan Rajarock-nimistä musiikkifestivaalia, joka kiersi Ivalossa, Torniossa ja Venäjällä Apatintyn kaupungissa. Kyseessä oli ensimmäinen iso projekti, jossa olen ollut mukana, ja ensimmäinen kerta, kun monia asioita täytyi suunnitella ja kuvata ammatillisessa mielessä. Tuotannon tärkeyttä ei yhtään pienentänyt se, että se toteutettiin yhteistyössä samankaltaisen venäläisen

Kuka uskaltaa
mennä jonon jatkoksi?

Kuvaaja: Perttu
Ruotsalainen, 2008.

työpajan kanssa. Projektin yhteydessä minulle järjestettiin, muutaman muun työntekijän kanssa, teatteriohjaajan pitämä kurssi dramaturgias- ta ja tarinankerronnan eri muodoista. Rajarock- projektin kanssa teimme monenlaista hommaa, mitä emme ennen olleet tehneet. Valaisimme, kuvasimme, haastattelimme, nauhoitimme mu- siikit eri laitteille ja lopuksi leikkasimme lähes 20 tunnin materiaalmäärästä dokumentin. Tie- tenkin, jos vertaan työskentelyäni festareiden tallentamisessa siihen, mitä olen oppinut opiske- luissani, tekisin kaiken toisin. Silloin olin tietä- mätön, mutta täynnä halua ja mielenkiintoa, ja tuloksesta tuli loppujen lopuksi ihan siedettävä.

Uravalintaani ajatellen on viestintäpajalla vietetty aika ollut kaikin puolin vaikuttavinta. Osaksi asiaan vaikuttaa varmasti se, että tein töitä pajalla siinä elämänvaiheessa, kun oli pak- ko alkaa miettiä tulevaisuuttaan. Toki, vastoin kaikkia odotuksia, menin ensimmäistä opiskelu- paikkaani hakemaan liiketalouden puolelta, mut- ta onneksi pääsykokeiden aikana tajusin, että kyseessä ei ole minun juttuni. Iso kiitos kuuluu myös silloiselle pomolleni, joka repesi nauruun kuullessaan, että olen hakemassa lukemaan tra- denomiksi. Hän ei vain pystynyt kuvittelemaan minua istumassa kokouksissa puku päällä! Media- ala on käytännössä ollut ainoa työsarka, joka minua on koskaan kiinnostanut. Viestintäpajalla vietetty aika vain vahvisti sitä halua ja kutsu- musta, mihin olin kasvanut.

Olisi mielenkiintoista palata jossain vai- heessa viestintäpajalle töihin, edes hetkeksi,

ja yrittää kehittää toimintaa eteenpäin niillä opeilla mitä olen saanut. Haluaisin käyttää tuot- tajan koulutustani hyväksi esimerkiksi radiopuo- lella erilaisten ohjelmaideoiden kehittämiseen. Lisäksi videopalveluissa haluaisin ehdottomasti korostaa ja opastaa työntekijöitä tavoittelemaan yhä ammattimaisempaa otetta etenkin kuvalli- sessa kerronnassa, oli kyse sitten häiden tallen- tamisesta tai rockfestivaalin kuvaamisesta. Vies- tintäpaja on työpaja, joka työllistää sekä alasta kiinnostuneita että myös monia nuoria, joilla ei sillä hetkellä ole suuntaa elämässään. Sen ta- voitteenä on antaa heille jonkinlaista mielekästä tekemistä ja mahdollisuus oppia media-alan saloja. Itse kuuluin ensimmäiseen joukkoon, ja olen vielä tänäkin päivänä kiitollinen niistä opeista, mitä sieltä olen saanut. Enkä varmasti ole ainoa ivalolainen, joka on kiitollisuudenve- lassa mahdollisuudesta, joka meille on siellä suotu. Sillä Ivalosta on lähtöisin lukuisia valta- kunnallisia media-alan osajia, jotka ovat saa- neet ensimmäiset kokemuksensa ja innoituksen työhön juuri viestintäpajalta. Harva lappilai- nen pikkukylä on varustettu viestintäpajan kal- taisella mediakeskuksella, jonka toiminta jatkaa edelleen voimakkaana ja joka pitää yllä Inarin rikasta kulttuuritoimintaa.

Nyt, kun olen viimeistä vuotta vaille valmis medianomi, ovat mielessäni pyörineet monet asiat tulevaisuutta ajatellen. Mistä töitä, minkä- laisia töitä tulen tekemään, ja voiko töitä tehdä muualla kuin Helsingissä? Olen jo Helsingissä ol- lessani työskennellyt useissa eri tv- ja elokuva-

Skeittielokuvan
tekemisessä riittää
vauhdikkaita tilanteita.

Kuvaaja: Perttu
Ruotsalainen, 2008.

projekteissa. Näitä ovat olleet mm.Canal+-työt jääkiekon SM-liigälähetyksissä, Extreme Duudsonien kolmas tuotantokausi ja Bam Margeran elokuva Where the F**K is Santa, joka oli amerikkalainen tuotanto, jota kuvattiin Suomessa puolen toista viikon ajan. Silti minua huolettaa tulevaisuus ja tämän alan työpaikkatarjonta. On sanomattakin selvää, että Suomen kokoisessa maassa ovat media-alan työt keskittyneet pääsääntöisesti Helsingin seudulle, jossa on jo valmiiksi osajia ja tarjontaa työntekijöistä. Itse olen onnekaassa asemassa, koska opiskeluni sijoittuivat Helsinkiin, ja sitä kautta olen pystynyt luomaan suhteita eri ihmisiin. Mutta kuinka yleisesti pohjoisesta tulleet osajat voivat työllistyä alalla? Monet eivät päädy koskaan Helsinkiin asti, vaan tekevät töitä pienemmässä mittakaavassa Oulussa, Tampereella tai Rovaniemellä paikallisissa mediakeskittymissä. Itselläni on halu päästä työskentelemään valtakunnallisiin tuotantoihin. Yleisesti on vaikea sanoa, onko pohjoisen ja etelän tekijöissä mitään eroa, mutta olen useaan otteeseen tuotannoissa saanut kuulla, kuinka hyviä tekijöitä lappilaiset ovat, ja kuinka tuottajat ovat mielellään palkanneet pohjoisesta tulevia henkilöitä asenteen ja työmoraalin vuoksi. Mielestäni on positiivista, että itse saa olla mukana levittämässä tällaista kuvaa pohjoisen pienten kylien osajista.

Tällä alalla, jossa työt ovat lähes poikkeuksetta pätäkätöitä, on taloudellisen pakon takia oltava mukana mahdollisimman monessa. Minua

kiinnostaisi edelleen olla mukana tekemässä jääkiekon SM-liigan suoria lähetysksiä tai vaihtoehtoisesti Exreme Duudsonit -tyylisiä projekteja, joiden kuvallinen kerronta ja fiilis ovat hyvin lähellä suurinta intohimoani, eli skeittauksen ja lumilautailun kuvaamista. Aion tehdä opinnäyte-työni skeittauksesta, ja tarkoituksena on viedä skeittielokuvan kuvallista kerrontaa muutama aste ylöspäin siitä, mihin on totuttu. Harrastusmielessä tulen tekemään skeittausta aina. En näe sitä täysin typeränä ideana senkään takia, että skeittauksen kuvakerronta on tyyliiltään hyvin musiikki- ja mainosvideomaista, mistä varmasti on minulle hyötyä, kun yritän oppia uutta niin leikkauksen kuin kuvauksenkin suhteen. Ala menee niin äärettömän suurta vauhtia eteenpäin, että on lähes mahdotonta pysyä mukana uusissa trendeissä, etenkin opiskeluiden jälkeen. Siksi oma kiinnostus, myös vapaa-aikana, on mielestäni todella tärkeää itsensä kehittämisen kannalta.

Lähitulevaisuudessa haluaisin päästä töihin johonkin isompaan tuotantoyhtiöön, jotta pystyisin oppimaan mahdollisimman paljon lisää tuottajan hommista ja saamaan elannon, koska sitä hän varten ammatit hankitaan. Sen jälkeen olen haaveillut perustavani oman firman muutaman ystäväni kanssa, jotka jakavat kanssani samat intohimot, ja alkaa tuottaa erilaisia mainoksia sekä mahdollisesti pieniä tv-sarjoja. Mutta ennen kaikkea haluan vapaa-aikanani tehdä skeittielokuvia ja yrittää kehittää niitä Suomen kokoisessa maassa urauurtaviksi koko maailmassa.

Sosiaalinen nuorisotyö

Sosiaalisen nuorisotyön esikuvat tulevat ulkomailta. Puhutaan angloamerikkalaisesta ja saksalaisesta perinteestä. Jälleen kerran ovat seurakunnat olleet meillä ensimmäisiä tekijöitä. Kirkon nuorisotyön yksi lähtökohta on edelleen sosiaalinen nuorisotyö, hengellisen ja pedagogisen ohella. Sosiaalinen nuorisotyö on nimikkeenä uusi, mutta sen sisältö on monelle tuttu. 1960-luvulta aina 1980-luvulle asti tunnetuinta tämän alan työtä kutsuttiin jengityöksi, ja nuorisotyöntekijät jalkautuivat kaduille auttamaan nuoria. Työn tavoitteena on alusta asti ollut nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja päihteettömyys. Työ on ollut heti verkostoitunutta ja moniammatillista. Tosin samaa työtä tekevä verkoston toinen osapuoli on voinut olla alkuun varsin kaukana. Kaduilla valvomisen lisäksi ovat pienryhmätoiminta ja erilaiset kampanjat olleet työvälineinä. Ennaltaehkäiseminen on avainsanoja. Turvallinen aikuinen auttaa nuoria elämänhallinnassa, nuoren suostumuksella. Työntekijän vaitiolovelvollisuus on itsestäänselvyys. Jengityön lisäksi sosiaalinen nuorisotyö pitää sisällään mm. yhdyskuntatyön, työpajat ja sukupuolisensitiivisen työn, jossa tytöille ja pojille on omat ryhmänsä ja tilansa. Näin on saatu tilaa erityisesti tyttöjen parissa tehtävälle työlle, maahanmuuttajia unohtamatta.

Sosiaalisessa nuorisotyössä ongelmalähtöisyys näkyy nuorisotyön aloista selkeimmin. Nuorten oloissa on muutokselle huomattu tarve, ja työtä on alettu tehdä ja kehittää eteenpäin. Hämmöttääkö tulevaisuudessa kuitenkin paluu vanhaan, esimerkiksi yhdyskuntatyöhön, tosin hiukan eri kohderyhmällä ja uusin menetelmin?

Pauli Parviainen aloittaa teemaperheen kertomukset kuopiolaisesta jengityöstä 1970-luvulla. Siitä jatkaa Jouni Erola joensuulaisten näkökulmasta. Päivi Anuntin jutussa vilahtaa jo tämän päivän sukupuolisensitiivinen työ yhdyskuntatyön rinnalla, ja Ulla Toukonen kertoo moniammatillisesta työstä nuorten ja opiskelijoiden parissa.

Kuopiolaisen jengityön

SYNTYHISTORIAA

Vuosikymmenen taittuessa 1970-luvulle mielpideilmasto alkoi tiuketa edellisen liberaalin vuosikymmenen jälkeen. Yhteiskunnalliset epäkohdat, kuten joukkotyöttömyys, kiinnittivät ihmisten huomion omaan turvallisuuteen. Yleinen solidaarisuus ja lähimmäisenrakkaus vähenivät selvästi. Vuosikymmentä voidaan luonnehtia välinpitämättömyyden vuosikymmeneksi. Nuorisokulttuurin näkyvänä ilmiönä, ja ilmeisesti erään-

laisena välinpitämättömyyden vastareaktiona, Suomeen rantautui vuosikymmenen lopulla punk, josta kehkeytyi suomalaisen muoto "uusi aalto".

Jengityön määritelmät vaihtelivat tuolloin esittäjän tai työn tekijän mukaan. Seurakuntien jengityötä Helsingin Snellussa tekevä eräs työntekijä määritteli sen lyhyesti: työ

on nuoren auttamista kadun yli. Tietysti työn tuli olla muutakin, mutta tässä sanomassa kiteytyi jengityön yksi perusajatus — työntekijän tuli apua tarvitsevan nuoren löytämisen lisäksi opastaa nuori vaikean paikan yli mukana kulkien, ja sen jälkeen päästää nuori yksin jatkamaan matkaa. Seurakunnat olivat työssä pidemmällä kuin kunnallinen nuorisotyö. Tähän vaikutti jengityön pitkä perinne, mikä osaltaan jäntevöitti työn teoreettisen viitekehyksen muodostamista. Jengityön "esihistoriallisella kaudella" oli havaittavissa sudenkuoppa, johon varsinkin työtä aloittelevat kokemattomat työntekijät helposti sortuivat. Työtä yritettiin tehdä messiaanisella työotteella, jolloin raja työn ja työntekijän vapaa-ajan välillä hämärtyi. Jotkut työntekijät veivät kotiinsa yöksi nuoria, joilla ei ollut yösiijaa tiedossa. Kaikkensa antaneet työntekijät kokivat pahoja pettymyksiä ja etenkin turhautumista, kun heidän hyvää tarkoittaneet toimensa eivät johtaneetkaan toivottuun lopputulokseen.

Yleisesti jengityön ymmärrettiin kohdistuvan irrallisiin ja epäsosiaalisesti käyttäytyviin nuoriin. Irrallisuudella ymmärrettiin tässä yhteydessä nuoria, jotka eivät kuuluneet järjestöihin

PAULI PARVIAINEN on Nuorten Palvelu ry:n toimialajohtaja, monessa mukana ollut, nuorten elämää loputtoman uteliaasti seuraava kotitarvekitaristi, jolla on avoin ja nuori mieli. Vuonna 2007 Parviainen sai työstään nuorisotyön tunnustuspalkinnon.

tai osallistuneet järjestettyyn toimintaan. Jengityö yhdistettiin usein erityisnuorisotyöhön tai avoimeen työhön, joiden työtavat ja myös kohderyhmät olivat toiset. Erityisnuorisotyöhön on käsitteenä laajempi kuin jengityö, ja se kattaa periaatteessa kaikki erilaisuuden tai poikkeavuuden muodot.

Kuopiolaisen jengityön syntysanat lausuttiin 1960-luvun lopussa ollessani nuorisotyön harjoittelijana ja miettiessämme kaupunginhallitukselle esitystä jengityöntekijästä. Tointa ei varmaan olisi saatu, ellei tehtävään olisi kytketty raittiustalouden sihteerin tehtäviä. Kaupunginhallitus hyväksyi toimen perustamisen tehtävänimikkeellä raittiustalouden ja jengityöohjaaja, ja kaupunginvaltuusto myönsi tarvittavat määrärahat raittiustoimen ja nuorisotoimen talousarvioihin. Toimen täyttö poikkosi nykykäytännöstä, koska minut kutsuttiin tehtävään ilman, että tointa pantiin hakuun. Tehtävänimike oli epäedullinen jengityön kannalta, koska raittiustyön osuus vaikeutti luottamuksen syntymistä päihteitä käyttäviin nuoriin. Minun oli käytettävä runsaasti aikaa luottamuksellisten suhteiden rakentamiseen ja syntyneiden epäluulojen hälventämiseen. Aluksi nuoret pitivät minua raittiustoimen vakoojana ja potentiaalisena ilmiäntajana. Vasta henkilökohtainen tuttuus ja sitä kautta syntynyt luottamus mahdollistivat sen, että saavutin oikeutuksen puuttua nuorten asioihin.

Havaitsin mielenkiintoisen piirteen jengityöstä käydyissä keskusteluissa. Jengi-sanalla oli lähes poikkeuksetta negatiivinen kaiku, jota sillä

ei aina-kaan kaikissa yhteyksissä pitäisi olla. Jengiytyminen, sakkiutuminen tai ryhmäyttyminen on nuoren sosiaalisuuden prosessin aikana pikeminkin lainalaisuus kuin poikkeus. Oma jengi tarjoaa nuorelle oivallisen kasvualustan, turvallisen ja demokraattisen ympäristön opetella sosiaalisia taitoja. Jengin jäsenet toimivat myös peilinä toisilleen, joskus pahassakin.

Kun nyt jälkeenpäin tutkin silloisia tehtäväkuvia, ihmettelen ajankäytön mahdollisuutta. Minulla on hämärä mielikuva, ettei minulla ollut vapaa-ajan ongelmia. Vapaa-aikaa ei ollut varsinkaan työn alussa, jolloin aikaa meni asioiden opetteluun ja työhön perehtymiseen. Varsinkin kontaktien luominen kohdenuoriin oli tavallista hitaampaa osittain merkillisen tehtävänimikkeen vuoksi. Työn tekemisen rytmitys oli myös vaikeaa. Suurimmalta osalta raittiustoimen työt oli tehtävä päivällä, jolloin kaupungin virkamiehet ja muut yhteistyötahot olivat tavoitettavissa. Nuoret taas olivat tavoitettavissa parhaiten iltaisin. Välillä työpäivät venyivät mahdollittoman pitkiksi. Lisäksi minulle oli säädetty kokonaistyö-

Kuvaaja: Eija Antikainen, 2002.
Kuva: Nuorten Palvelu ry.

Tehtäväkuvani mukaisesti minun tuli raittiustoimen osalta:

1. Seurata alkoholioloja kaupungissa ja tehdä raittiuslautakunnalle esityksiä ja aloitteita havaittujen epäkohtien korjaamiseksi.
2. Olla läheisessä yhteistyössä kunnallisen alkoholitarkastajan ja muiden raittius- ja alkoholikysymyksiä hoitavien viranomaisten kanssa.
3. Olla määrättyä aikana yleisön tavattavissa ja antaa pyydettyä neuvoja ja ohjeita lautakunnan toimialaan kuuluvissa asioissa.
4. Pitää kortistoa kaupungissa raittiustyötä tekevästä järjestöistä ja laitoksista sekä toimia näiden kanssa läheisessä yhteistyössä.
5. Laatia suunnitelmia ja tehdä esityksiä ja aloitteita lautakunnan toimialaan kuuluvien tehtävien kehittämiseksi ja edistämiseksi.
6. Valmistella käsiteltävät asiat ja esitellä ne lautakunnan kokouksissa.
7. Laatia pöytäkirja kokouksista sekä huolehtia päätösten täytäntöönpanosta.
8. Hoitaa lautakunnan kirjeenvaihto ja huolehtia arkiston hoidosta kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaan.
9. Laatia vuosittain ehdotukset lautakunnan toimintasuunnitelmaksi, talousarvioksi ja toimintakertomukseksi.
10. Huolehtia lautakunnan käsikirjaston ja havaintovälineiden hoidosta, luetteloinnista ja lainauksesta sekä täydennyksistä kaupunginhallituksen ja lautakunnan päätösten mukaan.
11. Varmentaa allekirjoituksellani lähetettävät kirjeet, tehdä esityksiä lautakunnalle myönnettyjen varojen käytöstä, hyväksyä menotositteet ja maksumääräykset tilisäännössä määrättyllä tavalla.

12. Tehdä esitelmä-, puhe- ja valistustoimintaa kaupungin eri puolilla lautakunnan hyväksymän suunnitelman mukaan.
13. Järjestää ja ohjata lautakunnan toimeenpanemia kursseja, esitelmä- ja neuvontatilaisuuksia ja juhlia.
14. Edistää raittiuslehtien ja -kirjallisuuden levittämistä ja huolehtia niiden tilaamisesta lautakunnan päätösten mukaan.
15. Huolehtia lautakunnan toimialaan kuuluvasta tiedotustoiminnasta.
16. Avustaa poliisiviranomaisia väkijuomarikollisuuden vastustamisessa.
17. Kehittää kansalaistoimintaa juoppouden ja väkijuomarikollisuuden vastustamiseksi.
18. Tehdä muut raittiuslautakunnan toimialaan kuuluvat tai liittyvät minulle uskotut tehtävät.

Nuorisotyön osalta minun tuli:

1. Olla yhteydessä päihiteitä väärinkäyttäviin jengeihin niiden saamiseksi nuorisotyön piiriin.
2. Tehdä henkilökohtaista huolto- ja ohjaustyötä nuorten auttamiseksi sekä hoitaa yhteydet sosiaali-, koulu- ja poliisiviranomaisiin tarvittaessa.
3. Olla yhteydessä vaikeuksissa olevien nuorten perheisiin, opastaa ja neuvoa vanhempia mm. nuorten hoitoon hakeutumisessa.
4. Antaa kaupunkiin muuttaneille nuorille tietoja opiskelu- ja työmahdollisuuksista sekä vapaa-ajan toiminnasta.
5. Osallistua ohjaustyöhön lautakunnan ja mahdollisuuksien mukaan myös järjestöjen järjestämillä nuorisoleireillä ja -retkillä sekä kursseilla.
6. Tehdä vuosittain toimintaselostus työstäni nuorisotyölautakunnalle.
7. Noudattaa lautakunnan ja nuorisotoimenjohtajan antamia työhön liittyviä neuvoja ja ohjeita.

Moottoripyöräkerhoja perustettiin moniin kaupunkeihin. Kuva: Turun nuorisoasiainkeskus, 1977.

aika, johon kenenkään järkevän ihmisen ei pitäisi suostua. Vaikka minulla periaatteessa oli mahdollisuus säädellä työaikaani ja pitää vapaata mahdollisuuksien mukaan, ei se käytännössä ollut mahdollista.

Työn tavoitteet ja käytännöt

Työlleni asetettiin kaksi selkeää päätavoitetta. Ensiksi tuli luoda kontakteja epäsosiaalisesti oireileviin nuoriin, ja toiseksi piti pitää tiivistä yhteyttä Kuopiossa toimivaan moottoripyöräkerhoon. Yleinen käsitys moottoripyöräkerhosta oli, että se harrastaa ei-toivottuja asioita. Itse huomasin muutaman kuukauden työskentelyn jälkeen, ettei moottoripyöräkerho tarvitse ulkopuolista kaitsijaa. Toki usean suuritehoisen moottoripyörän joukkoliikkuminen kaupungilla herätti huomiota, mutta siihen ei liittynyt mitään laitonta, kuten ei muuhunkaan kerhon

toimintaan. Pikemminkin kerho oli positiivinen asia jäsenilleen, jotka mm. noudattivat liikennesääntöjä ajaessaan kaupungilla. Pyörien tehoja, ja varmaan myös huippunopeuksia, kokeiltiin Kuopion lähettävillä sijaitsevalla lentokoneiden varalaskupaikalla.

Varsin pian tärkeäksi kohderyhmäksi valittiin huumeiden kokeilijat. Tähän vaikutti etenkin tekemäni selvitys kuopiolaisesta huumeilanteesta, samoin omat intressini perehtyä tarkemmin ongelmaan. Selvitys antoi kuopiolaisesta huumeilanteesta varsin negatiivisen kuvan. Tein työtä kentällä yksin, mikä nykyisin olisi edesvastuuton. Minulla ei ollut oikein ketään, jonka kanssa olisin voinut neuvotella työn tekemisestä käytännössä, puhumattakaan työnohjauksesta, joka olisi ollut ehdottoman välttämätöntä nuorelle, mitättömän kokemuksen omaavalle työntekijälle. Mielenkiintoiseksi työn teki tiivis yhteistyö

nuorisopoliisin kanssa. Nyt tämän jo uskaltaa tunnustaa. Salassapitosäännöistä ei missään vaiheessa tullut ongelmaa, vaan vaihdoimme sujuvasti tietoja puolin ja toisin. Pidimme johtajuksena kaikessa toiminnassamme nuorten etua.

Jos mielestämme nuoren edun mukaista oli tehdä radikaali interventio kutsumalla nuori poliisin kuulusteluun, se tehtiin. Yhteistyön valtti oli myös täydellinen avoimuus. Emme pitäneet yhteyttämme nuorilta salassa, vaan kävimme myös

Kuopion tori vuonna 1973. Kuvaaaja: Martti Lähti. Kuva: Kuopion museo.

yhdessä puhumassa kouluissa päihdeasioista. Kun nuoret havaitsivat, ettemme olleet vastustajia, vaan pikemminkin heidän puolestapuhujiaan, avoimuus myös nuorten puolelta lisääntyi.

Työn tehokkaan ja systemaattisen tekemisen hankalin este oli ajan puute. Olennaisen osan työstä veivät raittiuslautakunnan hallinnolliset tehtävät. Jengityö ajoittui pääosin iltoihin, eikä aikaa jäänyt kaupungissa liikkuvien nuorisoryhmien perusteelliseen kartoitukseen. Työ oli pakko kohdistaa vain kaupunginosaan, joissa esiintyi nuorisongelmia. Aluksi minulla ei ollut edes henkilökohtaiseen neuvontaan ja luottamuksellisiin keskusteluihin sopivaa tilaa, ja se vaikeutti ennestäänkin haasteellista työtä. Tilanne parani oleellisesti raittiustoimen uusien toimistotilojen myötä. Lisäksi koin haasteellisina työhön kohdistuneet suuret odotukset. Työtä leimasi palokuntamainen ajattelutapa myös nuorisolautakunnassa, jossa kuviteltiin, että palopesäkkeen sammutukseen riittää porhaltaminen paikalle ja ongelman pikainen hoitaminen. Kontaktien luominen, luottamuksen voittaminen ja sitä kautta puuttumisen oikeutuksen saavuttaminen olivat aikaa vieviä. Myös työn sijoittuminen nuorisotyön kenttään oli hahmottomaton. Erityisen maininnan hyvästä taustatuesta ansaitsee silloinen, nyt jo edesmennyt nuorisotoimenjohtaja Juha Antikainen, joka mahdollisti tarvittavan työrauhan ja ymmärsi työn vaativuuden ja odotettavissa olevat tulokset.

Olin vuonna 1969 ollut perustamassa Nuorten Palvelu -yhdistystä. Kokosin 1970-luvun alussa

Nuorten Palvelu ry:n Kuopion toimipisteeseen neuvottelukunnan, jossa oli mukana nuorten kanssa tavalla tai toisella työskenteleviä ammatilaisia. Neuvottelukunta toimi merkittävänä työnohjauksellisena keskustelufoorumina, joka antoi tukea työlle. Lisäksi minulla oli käytettävissä joukko koulutettuja vapaaehtoisia, joiden kautta sain arvokasta tietoa kuopiolaisten nuorten maailmasta.

Urani jengityön käytännön tekijänä jäi muutaman vuoden mittaiseksi, sillä siirryin vuonna 1975 nuorisosihteerin virkaan. Tehtäväkuvani muuttui tällöin tekijästä organisoijaksi. Toimialaani kuuluivat edelleen jengityön, jota kutsuttiin nuorisoneuvonnaksi, organisointi, avoimen nuorisotoiminnan kehittäminen, nuorisotapahtumien järjestäminen ja kansainvälinen toiminta. Samana vuonna olin mukana vaikuttamassa Kuopion seurakuntien yhteisen erityisnuorisotyöntekijän toimen perustamiseen.

Kun ajattelen kokonaisuutena jengityössä vietettyjä vuosia, täytyy olla kiitollinen siitä valtavasta kokemismäärästä, joka antoi käyttökelpoisia eväitä myöhemmille tekemisilleni. Olen kiitollinen siitäkin hullusta rohkeudesta, jolla paneuduin vaativaan työhön, kylläkin koulutettuna, mutta olemattomalla pahan maailman kokemuksella varustettuna. Nykyjärjellä ajatellen ei tuonaikainen yksin toimiminen tulisi kuuloonkaan. Oikeastaan voisin siteerata Eeva Kilven runoa kuvaamaan tuntojani: ”Kiedo hellästi riekaleesi minun hajoamistilani ympärille, pitele minua varovasti ihmisen poika!”

TEHTÄVÄNÄ

puuttumisen oikeutus

Joensuun kaupungin katukuva oli tietysti 1980-luvulla hyvin erilainen kuin nykyisin. Kaupungin keskusta oli nuorten pääasiallinen kokoontumispaikka, ja voimassa oli vahva korttelin kiertämisen kulttuuri. Viikonloppuiltojaan ulkona viettävien nuorten toiminta keskittyi hyvin pienelle alueelle, toisin kuin tänä päivänä.

Yhdyskuntatyö eli loistoaikaansa ja erilaisia hankkeita oli lähiöissä lähtenyt liikkeelle.

Hervanta, Koivukylä, Itä-Pasila ja Joensuun Rantakylä muiden mukana etsivät keinoja betonilähiöiden asukkaiden kotouttamiseen, vai pitäisikö nykykielellä puhua yhdyskuntasuhteiden löytämisestä. Nythän näitä samoja asioita pohditaan maahanmuuttajien näkökulmasta. Rantakylän asukkaista suurin osa oli muuttanut ympä-

röivistä kunnista. Vahva kunnallinen vuokra-asuttaminen mahdollisti monen perheen ja vanhuksenkin kaupunkiin muuton. Kuinka sopeutua seinän takaa kuuluviin ääniin, taloyhtiön saunan käyttöön ja polkupyörävaraston jatkuvaan epäjärjestykseen? Kuinka tottua toisten ihmisten jatkuvaan läheisyyteen? Entäpä kuinka muotoutuvat lasten leikit viimeistelemättä jääneellä pihamaalla? Siinäpä ne kai olivat, ne yhdyskuntatyön keskeiset haasteet. Avuksi ongelmaan tulivat yhdyskuntatyöntekijä (allekirjoittanut), korttelipoliisi ja alueellinen sosiaalityöntekijä, täydennettynä toimeliaalla kerho-ohjaajalla. Taloyhtiön kerhohuoneeseen sisustetun toimiston ovella oli useana maanantaiaamuna jono. Mutta ensin oli tehtävä perinteinen käynti alakerran ”Kissa-mummon” tuhdilla aamukahvilla, ja vasta sitten alkoi ovella odottavan joukon viikonlopun murheiden purku.

Yhdyskuntatyöstä ei ollut pitkä matka jengityöhön, vaikka käsitteenä jengi onkin tässä yhteydessä aika vapaa. Se saattoi olla kerrostalon murrosikäisten nuorten löyhä yhteenliittymä, joka haki lähinnä turvaa toisistaan uudessa kaupunkimaisessa ympäristössä, tai pikkurikoksia

JOUNI EROLA, nuorisopäällikkö Joensuusta. Huhtikuussa 1981 pidettiin Kuopiossa nuorisotyökonferenssi teemalla ”Yhdessä ehjä”. *Savon Sanomat* kirjoitti siitä otsikolla ”Yhdyskuntatyöstä sirkushuveihin”. Jutussa painotettiin erityisesti nuorten vaikeaa työllisyystilannetta, jonka vuoksi itse pääsin mukaan näihin sirkushuveihin. Ja sillä tiellä olen edelleen.

tekevä joukkio, joka kesäisin vietti aikaansa läheisen joenrannan metsikössä ja talvisin autoilun. Keskeistä kai lienee se, että näissä molemmissa työmuodoissa kohdattiin niin sanottu asiakas heidän omassa luonnollisessa elinympäristössään, jossa työntekijä hakee itse hyväksyntänsä saada kuulua joukkoon. Näin kohtaamisen tasosta muodostuu hyvin erilainen kuin perinteisessä virastokulttuurissa. Kun työntekijän asema on hyväksytty, syntyy myös puuttumisen oikeutus, eikä yhteisö koe sitä ulkopuolisena kontrollina vaan yhteisön sisältä tulevana tukena. Tämä puolestaan mahdollistaa erilaisia toimintatapoja, joita ei muulloin olisi mahdollista käyttää. Työllistämisvaroin palkatut jengityöntekijät olivat liikkuneet Joensuun kaduilla jo 1970-luvun lopulla. Itselläni oli etuoikeus ottaa kyseinen virka vastaan 6.7.1981. Työ oli vieras, kuten vielä kaupunkikin, mutta osa sen asukkaista ja kaduista jo kovin tuttuja.

Koulukatu 26, Nuorten Tukipisteen synty

Joensuu leimautui 1980-luvun alussa maan rikollisimmaksi kaupungiksi, jossa erityisesti väkivaltarikokset puhuttivat kaupunkilaisia. Katutyölle ja Nuorten Tukipisteelle tuntui olevan oma tilauksensa. Kun aloitin tässä vaiheessa työni, en oikein tiennyt, oliko tehtävä minulle oikea. Oliko tämä se työ jota olin etsimässä, ja oliko minulla siihen edellytyksiä? Siitä piti ottaa selvää.

Joensuun jengityö sai toimintaa aloittaessaan vuonna 1981 kaupungilta käyttöönsä vanhan

omakotitalon kaupungin keskustasta. Talon oli ollut pitkään tyhjiällä, ja kunnostukseen myönnetty varat olivat osaltaan niukat. Talokoihin osallistui parinkymmen nuoren joukko, työnjohdossa puuhasi ammattikirvesmies. Talon kunnostus kiinnosti hyvin monia joensuulaisia, mikä näkyi runsaana kalusteiden lahjoittamisena. Saimmepä viikonloppuisin eräältä paikalliselta leipomoyrittäjältä tuoretta kalakukkoakin talkooväen jaksamisen ylläpitämiseksi. Talon toiminta muistutti viikolla hyvin paljon normaalia nuorisotilaa, sillä erotuksella, että talon vapaaehtoiset perusnuoret toimivat iltaisin aktiivisesti ovella vastaanottajina ja juttukaverina. Tavoitteena oli saada hyvä kontakti ja löytää jokaiselle sopivaa tekemistä. Jonkin aikaa talolla oli myös oma päivystävä puhelin, joka viikonloppuina oli yhdistetty katupäivystykseen.

Aika nopeasti sai todeta, että varsinaisia malleja jengityölle ei ollut. Ehkäpä se oli hyväkin, koska näin pystyi itse ottamaan asioista selvää. Yksi esimerkki kuitenkin oli, nimittäin Nuorten Palvelun aktiivinen katupäivystys monilla paikkakunnilla. Sen sisältöjen sopivuutta kartoi-

Niskakadun
rundikorttelissa
riitti nuorisoa.

Kuvaaja: Kari
Rouhiainen, 1982.

timme, ja mm. viikonloppupäivystyksen mallin saimmekin pääasiallisesti sieltä. Koko toiminnan keskeisenä vahvana ohjenuorana oli ennen kaikkea se, että työ tehdään siellä missä nuoret liikkuvat. Koska jengityö Joensuussa oli tuolloin puolittain raittiustyön alaisuudessa, pääsin tutustumaan eri puolilla Suomea työskentelevään joukkoon nimeltä nuorisoneuvojat. Työtavoitteeni oli hyvin samantyyppinen kuin heillä. Työssä kehittymisen kannalta tuolla vertaisryhmällä oli oma merkityksensä jengityön sisältöjen kehittämiseen, sillä tätä kautta muotoutuivat ehkäisevän päihdetyön mallit, joita toteutettiin kouluilla. Yksittäisten nuorten kanssa tehtävä tukityö ja vahva verkostollinen toimintatapa muotoutuivat myös nuorisoneuvojien työn kautta.

Jengityön katupäivystystä aloitettaessa koottiin moniammatillinen taustaryhmä, jonka rooli työmuodon menestymisessä oli tärkeä lähes parin vuosikymmenen ajan. Mukana olivat poliisin, oppilashuollon, päihdetyön ja sosiaalityön sekä nuorisopsykiatrian edustajat. Joku ryhmän jäsenistä oli aina mukana perjantai-illan päivystyksessä. Myös kesäisin toteutetuilla leireillä ohjaajakunta koostui pääsääntöisesti tämän ryhmän jäsenistä. Valitettavasti edes tuo vahva ryhmä ei pystynyt turvaamaan Koulukadun tilan säilymistä vuonna 1984. Uusien, pienempien tilojen myötä iltatoiminta jäi pois, ja painopiste siirtyi enemmän alueille ja yksilötyöhön. Ryhmäläiset kuitenkin tukivat jengityötä ja sen tekijöitä usein, vaikka ryhmän toiminta aktiivisine koontumisineen lakkasikin.

Heti jengityön alkaessa luotiin oma koulutusmalli vapaaehtoisina päivystäjinä toimiville nuorille. Ensimmäiset nuoret, joista monet olivat jo nuoria aikuisia ja SPR:n toiminnassa mukana olevia, koulutettiin partiolaisten leirikeskuskella Kiihtelysvaarassa. Joukosta tuli toiminnan vahva ydin moniksi vuosiksi, mutta pian katupäivystys alkoi tuottaa myös itse uusia vapaaehtoisia. He olivat joko aktiivisia nuoria tai sitten nuoria, jotka tulivat mukaan oman asiakkuutensa kautta. Nuoremmat aloittivat vapaaehtoisen uransa olemalla iltaisin mukana muiden päivystäjien huoltajina. Iän ja taitojen karttuessa he pääsivät mukaan kadulle ensin paripartiossa kolmantena ja myöhemmin varsinaisina päivystäjinä. Keskustan ”rundikortteli” ja 597 askelta tulivat vuosien mittaan tuolle joukolle hyvinkin tutuiksi. Toimijajoukko oli tiivis, ja koska vapaaehtoisena toimimisen aika sijoittui monenkin kohdalla vahvaan omaan kasvuprosessiin, ovat sosiaaliset verkostot säilyneet osalla aina näihin päiviin saakka. Tuo arjen sankarien joukko, ”peukalojengi”, kuten lehdistö meitä kutsui, oli se, joka laajensi muutaman vakituisen työntekijän työpanoksen vaikutukset paljon suuremmiksi.

Vahva toimijaverkko syntyi myös Nuorten Palvelun eri päivystyspaikkakuntien välillä, ja yhteistyö oli aktiivista erityisesti vapaaehtoisten koulutuksen osalta. Teimme koulutuksellisia päivystysvierailuja vuosien varrella niin Nokialle, Mikkeliin kuin Lahteenkin. Yhteistyön kautta tulivat mukaan myös festivaalien päivystykset,

joista tärkein oli tietysti oma Ilosaarirock, mutta parina vuonna olimme mukana myös Mikkelin Dinosaurockin toiminnassa. Festivaalipäivystykset olivat keskeisiä yhteistyön luojia eri paikkakuntien välillä, koska lähes kolmen vuorokauden mittainen ympärivuorokautinen päivystys vaati kolmenkymmenen hengen joukon, jolla oli oltava

va runsaasti kokemusta kentällä toimimisesta. Kaikkiaan ensimmäisen kymmenen vuoden aikana toiminnassa oli mukana 150 vapaaehtoista.

Jengityön asiakaskunta oli hyvin kirjava. Voinee kuitenkin sanoa, että ongelmat olivat pääsääntöisesti päihteisiin liittyviä. Päihteet olivat joko syy tai seuraus, mutta näyttelivät

hyvin suurta osaa. Kadulla näkyivät kyllä perinteiset huumeetkin, mutta muoti-ilmiöksi alkoi muodostua lääkkeiden käyttö. Lääketilanteen seuraaminen tapahtui keräämällä kadulta ja roskiksista pakkauksia ja liuskoja, joita yhden perjantain aikana saattoi keskustan alueelta löytyä runsaastikin. Näin tiedettiin, mitä aineita kadulla liikkui. Tilanteesta keskusteltiin niin poliisin, apteekkien kuin terveydenhuollonkin kanssa. Aktiivinen kokoontumispaikkojen seuranta tuotti tietoa käyttäjien paikoista. Se mahdollisti myös varhaisen puuttumisen esimerkiksi tietyllä alueella alkaneisiin impausaaltoihin, kuten tapahtui osassa lähiöistä vuonna 1987. Aikuisia ja vanhempia heräteltiin aktiivisesti myös median kautta. Ilmiöistä tiedotettiin yleisesti alueen kouluille, ja työntekijöiden sekä katupäivystäjien toimintaa suunnattiin ongelma-alueille. Näin päästiin varhain kosketuksiin alueella olevien nuorten kanssa ja pohtimaan auttamiskeinoja. Noissakin tapauksissa nuoria tavattiin ensin heidän omilla kokoontumispaikoillaan tutustuen ja luoden luottamusta. Keskustelut siirtyivät koteihin ja kouluihin, kun nuori itse oli valmis siihen. Apu ja auttamiskeinot räätälöitiin yksilöllisesti. Silti auttajien verkostot toimivat. Nuoret ja heidän perheensä tiesivät, ketkä heidän kanssaan työskentelivät. Kun puuttumisen oikeutus oli annettu, ei hyvälle verkostotyölle syntynyt esteitä.

Nuorten Tukipisteen vielä toimiessa Koulu-
katu 26:n tiloissa kävi siellä päivisin myös ”ranta-
poikien” joukko. Ryhmä koostui hyvin eri-ikäisistä

nuorista aikuisista ja jo varttuneemmista miehistä. Talon ollessa autiona oli tämä ryhmä viettänyt päivittäin tiheäpensaisella takapihalla. Nuorten Palvelun alkaessa tuo joukkio ei sopinut erityisen hyvin talon mainoskampanjaksi, joten takapiha siivottiin. Joukkio kuitenkin jäi. Tein poikien kanssa pari vuotta kestäneen sopimuksen, jossa ryhmälle oli päivisin varattu pari tuntia aikaa ennen tilan aukeamista muille nuorille. Lämpimään päästyään osa ryhmäläisistä vietti aikaansa lepäilemällä, mutta nuoremmat juttelivat aktiivisesti minun ja muiden työntekijöiden kanssa. Joskus jokin ongelmakin saatiin lähemmäs ratkaisua. Kontaktien kautta tuli esiin myös heidän kantamansa huoli vielä nuorempien tekemisistä, joten keskustelu oli usein varsin rakentavaa.

Nuorisoneuvojen joukko katosi kuntien palvelukartalta joskus 1980-luvun lopulla tai 1990-luvun alussa. Samoihin aikoihin alkoi poistua koko raittiustyö kuntien perustehtävistä. Näytti kuitenkin siltä, että jengityö, joka ylpeänä kantoi valtakunnallisestikin outoa työnimeään, jäisi henkiin. Joensuun raittiussihteerin työnkuva oli jo alusta alkaen ollut vahvasti jengityön kanssa sidoksissa, joten raittiustyön lakattua sellaisenaan saimme koko sen resurssit käyttöömmä. Näin kaupunkiin syntyi entistä vahvempi kolmihenkinen jengityön yksikkö. Viikonloppupäivystysten rooli alkoi heiketä vasta 1990-luvun puolivälin tienoilla. Jengityön hallinnollinen koti siirtyi sosiaalityön osaksi, ja vahvemman roolin saivat sovittelutoiminta

Koulukadun jengityötilassa diskoa pyörittämässä dj. Igor. Kuvaaja: Jouni Erola, 1982.

ja ehdonalaisvalvonnat. Asiakkaat eivät enää löytyneet ainoastaan katutyön kautta, vaan ennemminkin koulujen, lastensuojelun, kriminaali-huollon ja poliisin kautta. Työn vahvuudet olivat kuitenkin kiinni vanhoissa arvoissa, sillä sitä tehtiin ihmisten parissa. Työllä oli puuttumisen oikeutus ilman kontrollin ja leimaamisen statusta.

Kaikkea osaamista tarvittiinkin taas 1990-luvun vaihteessa, sillä katuväkivalta puhutti vahvasti vuonna 1989. Tällä kertaa nuorisokulttuuristen ryhmien keskinäiset yhteenotot ennakoivat kautta, joka johti Joensuun pitkään leimaantumiseen suvaitsemattomuuden ja rasismien kaupungiksi. Edessä oli opintie, jossa vain tehokkaalla kenttätyöllä ja eri tahojen yhteistoiminnalla voitiin saavuttaa tuloksia. Sai olla kiitollinen siitä kaikesta opista, joka lähes vuosikymmenen toiminnasta oli kerätty. Itse taisin jälleen ilmoittautua vapaaehtoisesti urakkaan, jossa yhteisöön piti palauttaa tasapaino ja ihmisille turvallinen mieli. Poliisin puolelta sain valita vapaaehtoisista työparini, ja hyvän valitsinkin. Alkoi uudenlaisen katutyön ajanjakso, omalaatuisuudessaan ainutkertainen.

Eri nuorisokulttuuristen ryhmien ja myöhemmin myös maahanmuuttajien kanssa työskentely vaati puolueettomuutta ja kadulla mukana oloa. Esiin piti nostaa ne asiat, jotka olivat

yhteiskunnan ja lakien näkökulmasta kiellettyjä, kuten väkivalta ja rasismi. Kentällä nuorten periaatteet ja arvot eivät olleet keskeinen keskustelunaihe, vaan teot, joihin nämä nuoret kokivat ja luulivat aatteidensa puolesta olevansa oikeutettuja. Jengityöntekijä ja poliisi olivat outo yhdistelmä katukuvassa, mutta onneksi saimme itse kertoa kaikille, miksi siellä olimme ja mitä halusimme.

Jengityön ja sen menetelmien aika oli toisen vuosikymmenen jälkeen ohi. Oltiin tulossa jo 2000-luvulle. Joensuun kaduille jäi jengityöstä edelleen elämään poliisin ja erityisnuorisotyöntekijän työpari, johon 2000-luvulle siirryttäessä tuli mukaan myös sosiaalityöntekijä. Nykyisessä yksikössä on kaksi poliisia, erityisnuorisotyöntekijä ja kaksi sosiaalitoimen työntekijää. Voihan olla, että resurssien niukkenemisen myötä opimme taas uudelleen palaamaan lähemmäs asiakaslähtöisiä työmenetelmiä ja yhdessä tekemisen ideologiaa.

Kenttätyöt loppuivat vuonna 2002 ja huomasi, että ne alkuvuosien haasteet olivat vie-neet työelämän purtta kuin huomaamatta tehtävissä kasvamisen myötä. Polku ei ole missään vaiheessa tuntunut huonolta, vaikka olikin paikoittain raskas. Ehkä tehtävä oli minulle kuitenkin se oikea.

Lähiöiden parantamisesta

TYTTÖJEN TALOON

Aloitin työni vuonna 1975 nuorisotalotoiminnassa. Syksystä 1976 tein aluetyötä, josta myöhemmin kehittyi yhdyskuntatyö. Suomi eli maalta-muuton kiihkeitä vuosia 1960–1970-luvuilla. Helsinkiinkin oli rakennettu monia lähiöitä, mm. Kontula, Jakomäki ja Maunula, jotka alkuvaiheessa olivat erittäin suosittuja maaltamuuttajien asuinpaikkoja. Isot asunnot ja luonto lähellä; valitettavasti kaupat ja kunnon liikenne-yhteydet saatiin aina myöhemmin kuin asunnot. Pitkät välimatkat keskustaan eristivät lähiöt helposti omiksi maailmoikseen.

Ihmisten irrallisuus, sosiaaliset ja mielenterveysongelmat sekä nuorisorikollisuus olivat kasvaneet. Haluttiin tehdä jotain konkreettista asukkaiden tilanteen parantamiseksi. Itä-Pasilan alueella työ-

kenteli monia virkamiehiä. Tapasimme toisemme sattumalta, sillä asukkaat kertoivat meille toisistamme. Vähitellen muodostimme jo ongelmalliseksi ja leimautuneeksi alueeksi koetun Itä-Pasilan yhdyskuntatyöryhmän, josta tuli yksi suomalaisen yhdyskuntatyön pioneereista. Työryhmän jäsenistä taas tuli elinikäisiä ystäviä, kuten minusta ja psykologi Soili Salmisesta ja silloisesta kulttuurisihteeristä Vesa Hulkkosesta. Olen kiitollinen, että tämän ryhmän kanssa saatoin oppia aivan toisenlaista virkamiesyhteistyötä, jossa jokainen laittoi myös oman henkilökohtaisen persoonansa peliin, jotta yhdessä asukkaiden kanssa saisimme aikaan muutoksia.

Vuosina 1979–1980 Itä-Pasilan tavoitteeksi tuli tavoitteellisen muutosprosessin aikaansaaminen koko yhteisön voimin. Työmuotoja oli kolme. Ensiksikin oli ruohonjuuritason työ eli asukkaiden — ensisijaisesti kaupungin vuokratalojen tuolloin alioikeutettujen asukkaiden — aktivointi ja mukaan saaminen, toiseksi virkamiesten ja järjestöjen aktivointi ja kolmanneksi suunnittelijoiden ja päätöksentekijöiden saaminen mukaan toimintaan. Ruotsissa, josta mallimme otimme, mukana oli myös neljäs toimintamuoto, nimittäin

PÄIVI ANUNTI, 55 vuotta, projektipäällikkö, yhteiskouluttaja, työnohjaaja ja yhteisöpedagogi. Olen tehnyt koko elämäntehtäväni nuorisotyössä ja vielä samassa virastossa. Melkein kaikki hankkeeni ovat olleet uusia pioneirihankkeita ja kehittämistehtäviä. Punaisena lankana työssäni on ollut ihmisten aktivoiminen ja osallistaminen. Olen ikuinen maailmanparantaja. Tärkeintä työssäni on ollut aina se, että ihmiset ottavat vallan käsiinsä ja yhteisönä toimien parantavat maailmaa eivätkä ole vain passiivisia autettavia.

suora toiminta. Koivukylän, Nurmeksen ja Itä-Pasilan yhdyskuntatyöryhmät muodostivat keskeisen suomalaisen yhdyskuntatyön kehittämisen ytimen. Yhteiskunnallisessa keskustelussa pohdittiin yhdyskuntatyön vaikutuksia; pelättiin sen olevan vain näennäisdemokratiaa. Sen ajateltiin passivoivan asukkaat, jolloin he eivät olisi niin valmiita taistelemaan oikeuksistaan. Tästä oli huolissaan erityisesti Tampereen yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen tutkija Jorma Sipilä, joka oli hyvin kiinnostunut kaikesta yhdyskuntatyöstä ja kriittinen sitä kohtaan. Hän otti kantaa myös Itä-Pasilan yhdyskuntatyöhön. Hyvä asia sekin, koska hän laittoi meidät pohtimaan tavoitteitamme ja toimintaamme perusteellisesti. Mutta toisaalta suututti, koska yliopiston tutkijoilla ei kuitenkaan ollut todellista kontaktia asukkaisiin.

Yhdyskuntatyön ideologian pohjalla oli aivan uudenlainen ihmiskuva. Eri-ikäisiä asukkaita haluttiin aktivoida muuttamaan omaa elämänsä ja asuin- ja elinympäristöään itse. Virkamiesten tehtävänä oli tiedottaa, auttaa ja tukea sekä luoda rakenteita, jotta ihmiset pääsivät vaikuttamaan. Tämä edellytti toisenlaista virkamiesroolia, ja eri tahoilla käytiinkin keskusteluja siitä, voiko virkamies toimia näin. Entä jos hallinnon ja asukkaiden intressit menisivät ristiin? Mutta pohjoismaisen mallin mukaisessa yhdyskuntatyössä tavoitteena olikin tuoda ristiriitoja päivänvaloon. Myös asukkailla oli uskonpuutetta omiin kykyihinsä. He kokivat olevansa huonoja ja tunsivat että ”heillä ei olisi voimia

hoi-
taa
yhteisiä
asioita,
kun omissakin
asioissa oli teke-
mistä”. Ensimmäiset
ristiriidat syntyivät pian
kaupungin vuokratalojen
asukkaiden ja isännöitsijöiden
kesken. Heti kun asukkaat akti-
voituivat, osoittautui, etteivät he
voineetkaan juuri mihinkään vaikuttaa.
Itä-Pasilan vuokrataloissa ei ollut kerho-
huoneita, vain satoja metrejä pyöräkellareita
ja muita varastoja; talojen pihoilla oli leikkiväli-
neitä mutta muille asukkaille ei mitään, eikä ka-
toksia saanut katsesuojaksi laittaa. Ilkivalta oli
valtavaa, koska kukaan ei pitänyt huolta ympä-
ristöstä. Lisäksi joillakin asukkailla oli paljon
päihde- ja mielenterveysongelmia, joten poliisit
saattoivat vierailla taloissa viikoittain.

Vähitellen virkamiesten työ vuokrataloissa
alkoi tuottaa hedelmää. Syntyi sekä talotoimi-
kuntia että talokerhoja, ja ympäristöstä ryhdyttiin
pitämään parempaa huolta. Yhdyskuntatyö-
ryhmä puuttui huoltomiesten, isännöitsijätoimis-
tojen ja suunnittelijoiden ylivaltaan ja sai käyn-
nistettyä keskustelut asukkaiden asemasta.
Parissa vuodessa päästiin uudelleenlaiseen asen-
noitumiseen vuokratalojen asukkaita kohtaan,

Kuvaaja: Ulla Pauku, 2009.

Helsingin kaupunki, Nuorisosiainkeskus
Hesan Nuorten Ääni -kampanja
HELSINKI 1999

Kun Hesan Nuorten Ääni
-kampanjaa aloitettiin,
tehtiin nuorisotoimelle
myös oma käsikirja.
Helsingin nuorisosiainkeskus,
1999.

ja heidän toiveitaan ja ehdotuksiaan ryhdyttiin ottamaan tosissaan. Kesti kuitenkin lähes kymmenen vuotta ennen kuin kaupungin vuokratalojen talodemokratiaa ryhdyttiin Helsingissä tosisaan parantamaan. Tärkeää oli myös se, että asukkaat vihdoinkin uskalsivat toimia ja nousta epäoikeudenmukaisuuksia vastaan. Kaupungin vuokratalojen pihuille rakennettiin katoksia ja penkkejä sekä aikuisille grilli- ja muita välineitä, ja pihoja kunnostettiin. Vuokratalojen rappukäytävät maalattiin, ja osaan taitavimmat asukkaat saivat luoda maalaismaisemia ja muita kuvia. Talotoimikunnat toimivat aktiivisesti järjestäen eri-ikäisten asukkaiden toimintaa, tapahtumia, kerhoja, julkaisemalla talon omaa lehteä sekä luoden taloihin yhteiset pelisäännöt ja yhteishenkeä. Talotoimikuntien puheenjohtajat olivat merkittäviä neuvottelijoita talon asioissa ja koko alueen kehittämisessä.

Ruohonjuuritasolla, yhdessä kaikkein syrjäytyneimpien asukasryhmien kanssa, käynnistyi myös arkielämän ihmissuhderyhmiä ja tukiryhmiä mm. itsemurhien ehkäisytyössä. Tätä työtä tehtiin mielenterveystyöntekijöiden tuella. Ennen kaikkea syntyi kuitenkin aivan uudenlaista virkamiesten kontaktipintaa asukkaisiin, ja sitä kautta paranivat mahdollisuudet tehdä ennalta ehkäisevää työtä. Muuttoliike Itä-Pasilasta pysähtyi neljässä vuodessa, ja ihmisten voimaantuminen näkyi positiivisempina ja myös vähemmän kriisiytyneinä suhteina sosiaali- ja terveystoi-meen. Koko Itä-Pasila ei muuttunut onnelaksi, jossa ei olisi ollut ongelmia, mutta ihmisten usko

omiin kykyihinsä ja oman elämänsä hallintaan kasvoi. Yhdyskuntatyö osoittautui yhdeksi parhaimmista keinoista vaikuttaa lasten ja nuorten elämään ennalta ehkäisevästi. Lisäksi onnistuttiin nuorten syrjäytymiskiirteen katkaisussa, koska vanhemmat ja muut talon aikuiset määrittivät nuorille rajat ja olivat itse mukana huolehtimassa omien nuorten kasvusta.

Samantapainen yhdyskuntatyön prosessi käynnistyi myös Malminkartanossa. Käynnistäjänä oli terveystyö ja sen Terve kaupunki -hanke, johon mukaan kutsuttiin alueen virkamiehet ja asukasjärjestöt. Jakomäessä alkoi laaja perusparannushanke sekä Jakomäki–Kotimäki-hanke sosiaalitoimen ja muiden virkamiesten tuella. Tavoitteena oli myös estää lähiöiden negatiivinen leimautuminen. Itä-Pasilasta muodostui vähitellen hyvin toimiva ja vihreä asuinalue, mutta kivikaupungin leimasta ei päästä varmaan koskaan. Malminkartano säästyi varsinaiselta leimautumiselta, ja Jakomäki–Kotimäki paransi koko ajan mainettaan.

Työ yhdyskuntatyöryhmissä oli valtavan antoisaa, ja siitä oppi todellisen verkostoitumisen mahdollisuudet. Itä-Pasilan yhdyskuntatyöryhmän jäsenistä tuli vähitellen koko kaupungin virkamiestyön asiantuntijoita ja kouluttajia. Parhaimmillaan Helsingissä oli 25 virkamiestyöryhmää ja useita alue- ja yhdyskuntatyöhankkeita. Tärkeintä yhdyskuntatyössä oli, että asukkaat pääsivät oikeasti mukaan oman asuin- ja elinympäristön parantamista koskevaan päätöksentekoon tai päättäjien kanssa käytyyn vuoro-

puheluun. Ilman toimivaa yhteistyöverkostoa ja muita samanmielisiä virkamiehiä ei yhdyskuntatyöryhmän tehtävä muutosagenttina olisi onnistunut.

Yhteiskunnallista keskustelua osallisuudesta

Laman myötä siirryin vetämään työllistämispajoja, kuten taide- ja mediapajoja sekä Nuoret Yrittäjät -projektiä. Sen jälkeen jätin kaikki hankkeet ja olin vuoden Muoniossa vuorotteluvapaalla aivan toisenlaisissa ympyröissä. Vuonna 1998 palasin ja ryhdyin ensin käynnistämään Herttoniemenrannan asukastalo Ankkuria, sen jälkeen Hesän Nuorten Ääni -kampanjaa sekä kumppanuushanke Tyttöjen Taloa. Näissäkin hankkeissa oli kysymys eri-ikäisten asukkaiden sekä nuorten ja tyttöjen aktivoinnista mukaan toimintaan.

Pahimman laman ohitettua Suomen, 1990-luvun lopulla, virisi uudenlainen yhteiskunnallinen keskustelu. Ryhdyttiin keskustelemaan siitä eikö myös lapsilla ja nuorilla olisi oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Siihen kuului nuorisovaltuustojen ja muiden lasten ja nuorten osallisuushankkeiden perustaminen ja kehittäminen, ja myöhemmin myös opetusministeriön tasa-arvon valtavirtaistaminen, johon meillä kuului mm. uudenlaisen tyttötyön tekeminen. Työvälineet nuorten osallisuus- ja tasa-arvotyöhön siirtyivät suoraan yhdyskuntatyöstä. Näitä menetelmiä olivat mm. tulevaisuusverssaat, pienryhmien yhteistoiminnalliset mallit, ruohonjuuritasolta lähteminen, hyvä kokemus

nuorten osallistamisesta yhteisten toimintojen suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä usko tavallisten ihmisten mahdollisuuteen oppia vaikuttamaan. Ilman yhdyskuntatyöstä saatua kokemusta emme olisi osanneet käynnistää uutta osallisuustoimintaa.

Hesän Nuorten Äänestä, jota teimme yhdessä opetusviraston Leena Nousiaisen kanssa, muodostui ensimmäisen viiden vuoden aikana edelläkävijä uusien ja demokraattisesti valittujen oppilaskuntien kehittäjänä ja kouluttajana. Hesän Nuorten Ääni toi myös muita pohjoismaisia kokemuksia suomalaiseen osallisuustoimintaan. Esimerkiksi Norjan Porsgrunnista saatiin yliopimestarin kokoukset, joissa lapset ja nuoret päättivät isolla summalla parantaa omia koulupihojaan ja ympäristöään. Nuorten Avoimet Foorumit syntyivät nuorten ja päättäjien kohtaamisen, keskustelun ja väittelyn areenoiksi nuoria kiinnostavista yhteiskunnallisista asioista.

Tapasimme vuonna 2000 Setlementtiliiton työntekijän Mari Uusitalon kanssa ja keskustelimme mahdollisuudesta perustaa tyttöjen oma talo. Nuorisotoimen osastopäällikkö Kari Naalisvaara näytti vihreää valoa kumppanuushankkeellemme (Setlementti Nuorten Liitto, Kalliolan Nuoret ry ja nuorisotoimi), ja saimme vähitellen Kallion kerhohuoneiston käyttöömmme. Omalla kohdallani se oli nuorisotoimessa kolmas tyttötyön aalto. Mielikuvia Tyttöjen Talosta oli monenlaisia. Hesarin miestoimittaja kysyi Myllypuron nuorisotalon tyttöryhmältä, ovatko he niitä feministejä. Tytöt esittivät vastakysymyksen:

"Mikä on feministi?" Tyttöjen Talo leimattiin siis aluksi feministien pesäpaikaksi tai ongelmatyttöjen taloksi. Talon motoksi tuli kuitenkin "Tyttöydestä positiivista energiaa" ja symboliksi juliste, jossa tyttö kurkottaa tähteä taivaalta. Halusimme luoda matalan kynnyksen paikan, "kundivaapaan vyöhykkeen", jossa olisi monenlaisia tyttöryhmiä tarpeiden mukaan. Nykyään Tyttöjen Talosta on tullut iso toimintakeskus, jossa on avointa kahvilatoimintaa, vuorovaikutteisia tyttöryhmiä, iso seksuaalikasvatushanke ja -klinikka, nuorten äitien ja maahanmuuttajien ryhmiä sekä tapahtumia. Helsingin Tyttöjen Talo on toiminut mallina muillekin suomalaisille tyttöjen taloille ja ollut siten merkittävässä roolissa sukupuoli-sensitiivisessä tyttö- ja poikatyössä.

Työni on koko kolmenkymmenen vuoden ajan ollut eri-ikäisten kuntalaisten aktivointia ja yhteiskunnallisten muutosprosessien käynnistämistä, joiden aikaansaaminen edellyttää todellisuuden ja totuuden kohtaamista kaikissa ongelmassa, joita yhteiskuntamme sisältää. Olemme demokraattinen ja tasa-arvoinen yhteiskunta, jolla on kuitenkin vielä paljon kehitettävää. 1960–1970-lukujen poliittisesti aktiivisten kausien jälkeen seurasi kaksikymmenvuotinen niin sanotun neutraalin politiikan kausi. Osa opetushallinnosta ja muista yhteiskunnallisista vaikuttajista kärsi eräänlaisesta teiniliittoallergiasta ja ajoi aktiivisesti mm. politiikasta vapaata ja neutraalia koulua. Tulokset näkyivät vuonna 1999 kansainvälisessä Civic-tutkimuksessa, jonka mukaan suomalaisilla nuorilla on tietoa, mutta syrjäytyneet

asenteet osallistumiseen ja yhteisen hyvän tekemiseen. Nuoret eivät olleet siis kiinnostuneita yhteiskunnallisten asioiden hoitamisesta.

Kuvat: Helsingin nuorisosaatokeskus.

TYTTÖJEN TALO

Aukioloajat:
Ma-ti 14-20
Ke 14-17
To 14-20,
ajoittain viikonlopputapahtumia

Puh. (09) 824 052 22
Fax. (09) 824 052 20

E-mail:
tyttojentalo@tyttojentalo.fi

Porthaninkatu 2
00530 HELSINKI, FINLAND

Tervetuloa!

No olipas mukavaa,
että päädyit tänne
piipahtamaan, joo
toki pidemmäksiin
aikaa! Sivuiltamme
löydät kaiken tiedon
toiminnastamme.

Olemme täällä Sinua varten.

Olemme täällä juuri sinua varten n.10-28-vuotias tyttö tai nuori nainen. Löydät varmasti juuri sinulle sopivia juttuja, puuhastelua, tukea ja apua vaikeuksiin ja pohdintoihin. Mahdollisuuksia osallistua Tyttöjen Talon toimintaa on monia. Voit tulla paikanpäälle, astua ovesta sisään, rauhoittua kaikesta hälinästä ja nauttia tunnelmasta.

Voit oleilla, osallistua erilaisiin ryhmiin, tutustua talon aikuisten ja tyttöjen kanssa tai viettää hetken vain itsellesi. Valitse mitä Tyttöjen Talo voi juuri sinulle tarjota. Kuuntelemme sinua ja vaihdamme mielellämme kokemuksia, ajatuksia tyttöydestä, naiseudesta, elämästä ja kaikista ihmetyksistä maan ja taivaan välillä. Täällä on mahdollisuus kohdata kaiken ikäisiä, näköisiä, monenlaisia tyttöjä ja naisia. Täällä voit olla juuri sinä ja sinulle on tilaa pohtia kuka olet.

Tyttöjen Taloon voi
tutustua myös netissä,
www.tyttojentalo.fi.
9.2.2009.

Muista Pohjoismaista poiketen oli meillä jätetty koko koulujen oppilaskuntatoiminta kehittämättä, jolloin suomalaisilla lapsilla ja nuorilla ei ollut edes mahdollisuuksia opetella yhteisten asioiden hoitoa. Siksi yhä vieläkin, vuonna 2008, kamppaillaan tämän osallistumisongelman kanssa. Tämä näkyy nuorisotyössä erityisen selvästi, kun kysytään miksi nuorten pitäisi osallistua elleivät he halua. Jos nuorilla ei ole hyviä kokemuksia eikä heitä ole opetettu osallistamaan toimintakulttuuriin kouluissa, nuorisotaloilla tai järjestöissä, miten he voisivat sitä edes haluta tai siitä innostua?

Jos haluamme saada aikaan muutoksia, syntyy väistämättä toiminnan rajapinnoilla ristiriitoja, joista tulee näkyviin aivan uusia mahdollisuuksia. Kun nuoret ovat aidosti mukana demokraattisessa toimintakulttuurissa, he myös testaavat sen rajoja ja etsivät uusia toimintatapoja ja vaikuttamisväyliä. Jos haluamme nuoret mukaan päätöksentekoon, meidän pitää kestää nämä ristiriidat ja tukea sekä aktivoida hallintoa ottamaan nuoret mukaan tähän järjestelmään. Demokratian toimivuuden yksi mittari nuorten kohdalla onkin se, että ristiriitoja syntyy, mutta niiden kautta syntyy myös uudenlaisia ehdotuksia. Muuan tutkija on kerran todennut, että jokaisen sukupolven on ymmärrettävä, että heidän on otettava vastuu ja pelastettava maa. Meidän vanhempien sukupolvien on kasvatettava, aktivoitava ja luotava rakenteita sille, että tämä tapahtuu jokaisen sukupolven kohdalla mahdollisimman laajasti ja demokraattisesti.

Työurani on ollut kaikkea muuta kuin perinteistä nuorisotyötä. Olen koko ajan toiminut eri hallintokuntien rajapinnoilla ja verkostoissa. Joskus se on ollut tosi rasittavaa, sillä vaikka yhteistyöhön kannustetaan, ei sitä kuitenkaan tueta. Pääsääntöisesti yhteistyö on ollut antoisaa, ja se on tuonut nuorisotyöhön toisenlaisia näkökulmia ja resursseja, sekä ennen kaikkea yhteiskunnallista tavoitteellisuutta ja ajattelua. Tämä on hyvä, sillä me nuorisotyöntekijät olemme usein niitä, joilla tavoitteiden ja toimintojen pohtiminen yhteiskunnallisesta perspektiivistä ei ole parhaimmasta päästä. Itse koen olevani ideankantaja, joka tekee ajatuksista ja unelmista lihaa ja verta olevan todellisuuden. Punaisena lankana on ollut yhteiskunnallinen toiminta sen eri muodoissaan, sekä ihmisten mahdollisuus yhteisönä osallistua ja toimia demokratiassa. Olen kehittynyt yksilötyöntekijästä yhteisöjen kehittäjäksi ja verkostojen kutojaksi sekä yhä laaja-alaisempien hankkeiden virittäjäksi. Tärkein elämäntehtäväni on ollut eri-ikäisten asukkaiden osallisuuden kehittäjänä toimiminen. Työni lasten, nuorten ja tyttöjen osallisuuden parantamisessa ja kehittämisessä on mielekästä, haastavaa ja merkittävää. Aika näyttää, mitä tapahtuu, mutta suhtaudun luottavaisesti tulevaisuuteen. Tärkeintä itselleni on ollut uskaltaa avata aina se seuraava ovi ja katsoa, mitä sen avaaminen tuo tullessaan. Uskon, että osallisuustoiminta saa tulevaisuudessa pysyvää jalansijaa kunnissa, ja että osallisuus sekä sukupuolisensitiivinen tyttö- ja poikatyö tulevat osaksi eri hallintokuntien arkea.

Kasvatusyhteisön

VOIMAA

Arki näyttää ihmisten elämässä paljon kiihkeämältä kuin kaksikymmentä vuotta sitten, vaikka työaika on lyhentynyt ja vapaa-aika lisääntynyt. Yhteinen vuorovaikutus on vähäisempää niin kodeissa kuin koulussakin. Yksilöllistyminen on vallannut alaa, vaikka samaan aikaan puhutaan yhteisöllisyyden lisäämisestä. Sanoma tuntuu olevan nyt kaikkien huulilla. Yhteisöllisyys luodaan teoilla, ja siinä on lähdettävä liikkeelle omista arvoista ja asenteista. Sitä ei voi opettaa eikä sitä voi lisätä toimenpidesuosituksina. Näin se vain on.

Yhteiskunnallinen rakenneuudistus, jossa vastuu on siirtynyt perheyhteisöiltä yhteiskunnalle, sekä jatkuvasti koveneva kilpailu kouluissa ja työmarkkinoilla, synnyttävät haasteita nuoren

selviytymiselle. Mielestäni hyvinvointivaltion olemassaolon voi kyseenalaistaa, jos osa nuorista ei kykene selviytymään tai syrjäytyy. Olen ollut lähes koko työurani nuorisokasvatustyössä. Olen nähnyt aikakauden, jolloin jokainen toimija työskenteli itsenäisesti saman nuoren kanssa hyvin pirstaloituneessa palvelujärjestelmässä, jossa kaikilla ammattilaisilla oli oma kapea-alainen näkemyksensä nuoren tarpeista ja hänen elämästään. Nuorisotyössä ollessani olen joutunut perustelemaan ja hakemaan oikeutusta sille, miksi yhteistyön kehittäminen koulujen ja muiden nuorta auttavien tahojen kanssa on tärkeää. Auttamista pidettiin aluksi sosiaalityönä, joka ei perinteisesti nuorisotyön tehtäväkenttään kuulunut.

Itse edustan sitä näkemystä, että moniammatillisen yhteistyön avulla saamme kokonaisvaltaisempaa kuvaa nuoren tilanteesta, lisäämme yhteistä ymmärrystä ja toivottavasti tuotamme uusia oivalluksia. Nuorilla, joita olen työssäni kohdannut, on ollut hyvin monella elämän osa-alueella haasteellisia ongelmia. Näistä on selvitetty silloin, kun kaikki viranomaiset toimivat yhteistyössä päämääränään nuoren elämänpolun

ULLA TOUKONEN, yhteisöpedagogi ja humanistisen kasvatustieteen opettaja. Toukonen on toiminut Lahden kaupungin nuorisopalveluissa nuorisotyöntekijänä, nuorisosihteerinä ja tukipalveluiden päällikkönä, Lahden diakonia-instituutissa nuorisotyön opettajana sekä Koulutuskeskus Salpauksessa projektipäällikkönä. Tällä hetkellä hän opettaa Salpauksen erityisopetuksen yksikössä.

etsiminen. On myös muistettava, että teemme työtä nuorta varten ja että nuoren edun ja tavoitteiden saavuttamisen pitäisi olla aina ensisijaista.

Nuorisotyöntekijällä on moniammatillisessa yhteistyössä sellaisia vahvuuksia, joita ei ehkä ole osattu vielä hyödyntää riittävästi. Tärkeimmät asiat ovat nuoren kohtaaminen ja luottamuksellisen suhteen rakentaminen. Olen saanut tehdä töitä huipputyyppien kanssa, jotka ovat välittäneet aidosti nuoresta, suhtautuneet häneen avoimesti, olleet joustavia tarpeen niin vaatiessa sekä turvallisia aikuisia ja läsnä tarvittaessa. Nuoren luottamus aikuisiin on kuitenkin se voimavara, jolla päästään eteenpäin. Toinen yhtä tärkeä asia on nuoren oma sitoutuminen yhteistyöhön.

Nuorisotyöntekijät tapaavat nuoria päivisin, iltaisin ja viikonloppuisin tiloissa, kaduilla, leireillä ja retkillä. He saattavat tavata samoja nuoria monina iltoina viikossa ja usean vuoden ajan. He ovat siis läsnä nuoren elämässä moninaisesti tukien ja auttaen. Olisi perin kummallista, jos tätä kokemusta ja tuntemusta ei käytettäisi hyödyksi nuorten parissa työtä tekevillä taholla. Nuorisotyöllä on paljon annettavaa myös koulumaailmalle, koska koulussakaan ei osata kaikkia niitä asioita mitä nuori kasvussaan tarvitsee. Nuorisotyöntekijöiden ammattikunnassa on myös monen alan osaajia, on kasvatusta ja yhteiskuntatieteiden maistereita, yhteisöpedagogeja ja sosionomeja. Se, missä nuorisotyöntekijät voisivat tsemkata, on moninaisen palvelukonseptin

muok-
kaami-
nen sel-
keäksi koko-
naisuudeksi. Sitä
kautta lisääntyisi
myös tieto siitä, miten
monipuolista ja laaja-
alaista osaamista nuorisotyöntekijöillä on. Koulumaailman työ- ja toimintakulttuuria olisi hyvä vahvistaa nuorisokasvatuksen keskeisillä teemoilla, kuten osallisuuden vahvistamisella ja yhteisöllisillä työmenetelmillä.

Moniammatillisessa työssä on menty paljon eteenpäin, mutta vieläkin on parantamista tietojen vaihdossa, yhteisissä työtavoissa, nuoren tarpeisiin ja odotuksiin vastaamisessa. Julkisessa hallinnossa moniammatillisen työn kenttä voisi pohdiskella edelleenkin toimintatapojensa kehittämistä. Pitäisi katsoa laaja-alaisesti ja tavoitteellisesti ohi oman hallinnonalan intressien ja paneutua syrjäytymiskehityksen ehkäisemiseen yhteisellä panostuksella, koska haasteet tulevat vaikeutumaan. Ongelmiin pitäisi päästä tarttumaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, ja löytää nuorelle häntä vahvistavia ja tukevia teki-
jöitä. Arjen vaikeuksia tulisi voida ennakoida ennaltaehkäisevän työn keinoin.

Kuvaaja: Benita Leppänen, 2008.

Opiskelijoiden ryhmätyö
taide- ja kulttuurijaksolta.
Kuvaaja: Riitta Stenström, 2008.

Muuttuva koulu

Yhä useammin kuulen, että opiskelijat ovat vaikeita ja opettajat uupuneita. Mikä neuvoksi? Työpaikalla tarvitaan myös yhteistyötä eri asian tuntijoiden kesken, jotta saadaan parempia tuloksia. Opiskelijoilla on erilaisia vaikeuksia, on motivaation puutetta, keskittymisvaikeuksia, sosiaalisia ongelmia ja oppimisvaikeuksia. Opettaja on tottunut tekemään työtään itsenäisesti ja omatoimisesti. Tapana on ollut selvittää yksin eteen tulleista haasteista. Kun opettajan luottamus omiin selviytymismahdollisuuksiinsa vähenee, näemme uupuneen opettajan.

Opiskelijoiden huolten ja ongelmien säännöllinen yhdessä pohtiminen moniammatillisissa yhteisöissä, kuten oppilashuoltoryhmässä, on ensiarvoisen tärkeää. Ongelmat tulisi havaita riittävän ajoissa koulutyön arjessa. Opiskelijahuollon henkilöstöllä tulisi olla tuttuutta ja kosketusta luokkien arkipäivään ja elämään. Usein käy niin, että aika kuluu ”tulipalopesäkkeiden” sammuttamiseen eri paikoissa. Olen kokenut miten tärkeää opiskelijalle on, että hän tuntee henkilön, jonka kanssa hän työskentelee ja luottaa tähän. Nuoren on tällöin helpompi olla aito ja rehellinen sekä ottaa tukea vastaan. En kannata sellaista mallia, jossa opiskelija kriisitilanteen kohdatessa lähetetään lähes ventovieraiden ihmisten luo selvittelemään tilannetta. Luulen, että opiskelijahuoltoon joudutaan panostamaan oppilaitoksissa tulevaisuudessa entistä enemmän. Samassa yhteydessä on mietittävä ulkopuoliset tukiverkostot ja yhteistyötahot, työn

suunnitelmallisuus, yhteiset tavoitteet ja seuranta.

Opettajan rooli on koulussa muuttumassa koko ajan. Työn tavoitteet, työskentelytavat ja toimintaympäristöt muuttuvat. Opettaja ei onneksi tiedä eikä osaa enää kaikkea. Opettaja toimii entistä enemmän oppimisen ohjaajana ja valmentajana elämää varten. Opettaja laittaa opiskelijat itse etsimään vastauksia eikä anna niitä valmiina. Yhteinen tavoite on soveltaa tietoa käytäntöön. Erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita on ammatillisellakin puolella lähes joka koulutusaloilla. Koulutusaloilla on suuri houkutus ottaa sisään ainoastaan ns. hyvin selviytyviä opiskelijoita, koska muut vievät aikaa ja tuovat vaivaa, eikä opettajilla välttämättä ole toimintamalleja, -välineitä ja resursseja heidän kanssa toimimiseen.

Keskeinen haaste tämän päivän ammatillisessa koulutuksessa on syrjäytymisvaarassa olevien opiskelijoiden ja erilaisten oppijoiden opiskelun ja heidän tarvitsemansa tuen järjestäminen, sillä erityistä tukea ja ohjausta tarvitsevien opiskelijoiden määrä oppilaitoksissa on kasvanut huomattavasti viime vuosina. Ammatillisessa koulutuksessa vaikeuksia kokeneilla nuorilla on ollut hankaluuksia koulunkäynnissä usein jo peruskoulussa. Ongelmat liittyvät hyvin monimutkaisiin elämänhallinnan vaikeuksiin. Näiden asioiden purkaminen ja käsittely sekä nuoren tukeminen ovat välttämättömiä, jotta opiskelu saadaan etenemään toivotulla tavalla.

Peruskoulun vuosi-ikäluokka on Suomessa noin 65 000 nuorta. Vuonna 2006 peruskoulun päättäneestä ikäluokasta 8,8 prosenttia ei aloittanut toisen asteen opintoja. Määrä on huomattava: 5 798 nuorta. Peruskoulun päättävissä oppilaissa on runsaasti sellaisia, jotka riittävän tuen puutteessa eivät pysty tekemään koulutusvalintoja. Vuonna 2006 Lahden kouluterveyskeskuksessa opiskeluvaikeuksia oli yli kolmasosalla, eikä 9 prosenttia oppilaista saanut vaikeuksiinsa apua koulusta eikä kotoa. Peruskoulun jälkeen 10,5 prosenttia ikäluokasta ei jatkanut tutkintotavoitteisessa koulutuksessa (Tilastokeskus). Koulutuskeskus Salpauksen toisen asteen opiskelijoista 12,6 prosenttia keskeytti opintonsa vuonna 2007. Positiivisia keskeyttäjiä (siirtynyt toiseen tutkintoon Salpauksen sisällä, oppisopimuskoulutus, ammattikorkeakoulu) näistä oli 5,9 prosenttia, ja negatiivisia keskeyttäjiä (motivaation puute, terveydellinen tai taloudellinen syy) oli 6,7 prosenttia. Tutkimusten mukaan koulutuksen nivelvaiheessa on selvä vaje ohjaus- ja tukipalveluiden saatavuudessa niiden nuorten kohdalla, joiden toisen asteen koulutukseen hakeutuminen ei ole mutkatonta. Suomalainen yhteiskunta on muotoutunut koulutusyhteiskunnaksi. Ne nuoret, jotka eivät pysy tässä valtavirrassa, ovat vaarassa joutua muita heikompaan asemaan niin sosiaalisesti kuin työmarkkinoillakin.

Duuri-projekti toteutettiin vuosina 2006–2008 yhteistyössä Lahden nuorisopalveluiden ja Lahden Salinkallion peruskoulun kanssa. Projektia hallinnoi Lahden nuorisopalvelut, ja rahoitus

Työpajakoulun opiskelijoita ja ohjaajia. Kuvaaja: Riitta Stenström, 2008.

saatiin Etelä-Hämeen lääninhallitukselta. Tavoitteena olivat syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden sitouttaminen säännölliseen koulutyöhön, elämänhallintataitojen lisääminen ja hallittu siirtyminen kouluasteelta toiselle.

Sain mahdollisuuden tehdä projektin hanke-suunnitelman vuonna 2005, ja lopputulokset poimin loppuraportista. Hyviä käytänteitä olivat mm. kouluun tulon tehoseuranta, henkilökohtainen lisätuki, yksilöohjaus ja ryhmätykset. Kouluasteelta toiselle siirtymistä tuettiin, ja kaikille oppilaille tehtiin hallittu jatkosuunnitelma koulutukseen tai työpajoihin. Tulokset perustuvat kodin ja koulun koko henkilöstön sekä projektin henkilöstön tiiviiseen yhteistyöhön. Tarvittaessa mukana ovat olleet sosiaalityöntekijät. Koulutuskeskus Salpaus on ollut mukana miettimässä jatkokoulutuspolkuja. Myös ammatilliseen koulutukseen valmentava AVA-koulutus on ollut yhtenä vaihtoehtona.

Tapasin tänä syksynä Koulutuskeskus Salpauksessa opiskelijan, joka oli ollut Duurin asiakkaana. ”Maija” kertoi kokemuksistaan projektissa seuraavasti. ”Olin projektissa 8. ja 9. luokalla. Minulla oli lintsauksia ja keskittymisvaikeuksia. Aamuisin kouluun lähteminen oli vaikeaa. Ohjaaja soitteli minulle aamulla, ja seurasi koulunkäyntiäni. Koulussa hän auttoi minua koulu-tehtävien suorittamisessa. Yhdeksännen luokan

keväällä tulin itsenäisesti kouluun ja lintsauksia ei juuri ollut. Sain henkilökohtaisen tuen avulla paremmat numerot päättötodistukseen sekä apua koulutuslavalintaan. Ohjaaja oli myös tärkeä: hänelle pystyin puhumaan kaikesta.”

Duuri-projektin työstäminen oli itselleni merkityksellinen, koska suunnittelutyön jälkeen päätin lopullisesti, että jätän virkani Lahden nuorisopalveluissa ja siirryn lopullisesti koulu-puolelle työskentelemään erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kanssa. Koulutuskeskus Salpaus oli luonteva valinta, koska olin toiminut siellä virkavapaalla ollessani projektissa, jossa kehitettiin erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työssä oppimista.

Jokaiseen työelämän muutokseen sisältyy sekä hyvää että huonoa. On totta että itsekin mietin, mitä asioita menetän vaihtaessani työpaikkaa. Asiaa pohdiskeltuani tulin siihen tulokseen, että tunnistan kuitenkin enemmän uusia mahdollisuuksia. Ajattelin, että tässä tulee taas uusi kasvun, kehittymisen ja uudistumisen paikka. Se motivoi minua ja tuntui virkistävältä haasteelta. Uskalsin myös ottaa riskejä ja opin tästä, että elämässä on aina vaihtoehtoja. Pitää vaan lähteä liikkeelle ja uskaltaa tarttua mahdollisuuksiin. Uusiutuminen on mielentila, jolla jokainen voi vaikuttaa itsensä toteuttamiseen ja omaan tulevaisuuteensa.

Nuorten tilat

Kunnalliset nuorten tilat ovat käyneet läpi varsinaisen mullistuksen. Toisten nurkista, esimerkiksi koulujen tiloista, on siirrytty omiin huoneistoihin ja taloihin, ja niistä edelleen rajattomaan ja virtuaaliseen tilaan, fyysisten tilojen rinnalla. Nuorisokahvilat ja ns. avoimet tilat jakoivat tullessaan mielipiteitä rajusti. Vuoden 1972 laki näyttää olleen selkeä vedenjakaja nuorten tilojen saannissa. Valtiolta saatu rahoitus laittoi alkuun monia uusia nuorisotaloja. Tilojen saaminen ei kuitenkaan ole ollut itsestäänselvyys, vaan yleensä jokaista tilaa on pitänyt ajaa voimakkaasti, jotta päätöksiä on tehty. Kuntien asukkaat, ja myös päättäjät, hyväksyvät esimerkiksi uusien liikuntatilojen rakentamisen mieluummin kuin uusien nuorisotilojen. Virtuaalinen tila ei puolestaan paljoa fyysistä tilaa tarvitse. Sen sijaan esille nousee kysymys, mitä tilan sisällä tapahtuu, miten sitä valvotaan ja ohjataan. Kuulostaako tutulta? Samoja asioitahan pohditaan edelleen myös fyysisten tilojen kohdalla.

Vaikka erilaisia tapaamispaikkoja nuorille olisi tarjolla, löytyy silti aina innokkaita talonvaltaajia, joille valmiit tilat eivät ole riittäviä. Halutaan omaa ja omin ehdoin. Eivätkö tilasuunnittelijoiden ja käyttäjien mielipiteet kohtaa todellisuudessa, vai kuuluuko jokaisen sukupolven vain vuorollaan kapinoida? Pekka Vihervuori kertoo erityisesti vuoden 1972 lain merkityksestä nuorten tilojen suunnittelussa ja hankinnassa. Jarmo Laitinen ja Marko Seppälä tekevät ajassa huiman loikan ja pureutuvat virtuaalisen tilan mahdollisuuksiin ja käytäntöihin. Pertti Mäkelä avaa ovia talonvaltauksen Lahdessa, ja ”Heikki Paja” selvittää, miksi vielä nykyisin tilaa tarvitaan myös valtauksen avulla.

Nuorisotiloja

KOUVOLAAN

Kauhajoen tapahtuma ja sitä seurannut selvittely, miksi ja minkä tähden tähän oli tultu, palauttavat mieleeni tapahtumia ajalta, jolloin nuorisotalotoiminta virisi. Toiminnan lähtökohtana oli yhteisöllisyys, joka näyttää tälläkin hetkellä olevan yhteinen nimittäjä, kun puhutaan nuorten pahoinvoinnin ennakoinnista. Merkillä pantavaa oli, että tuolloin katsottiin nuorisojärjestötoiminnan, tai yleensä järjestettyyn toimintaan osallistumisen, olevan

ainoaa oikeaa nuorisotoimintaa. Järjestötoiminnassa nuoria voitiin valvoa ja

ohjata. Nuorisotalossa voitaisiin saada väriä vaikutteita ja löytää huonoa seuraa, ja löhöilytaloissa vain passivoisi.

Lisäksi kuviteltiin, että nuorisotalossa oleskelu veisi järjestöjen asiakkaita.

PEKKA VIHER- VUORI.

Kouluaikana kylän tädit olivat sitä mieltä, että Pekasta tulee kanttori. Ei tullut kanttoria. Vanhempani luonnollisesti olivat sitä mieltä, että opettajaksi on luettava. Ei tullut opettajaa. Oppikoulussa historian ja kuvaamataiteen opettajat esittelivät Ateneumia tulevana oppilaitoksenani. Ei tullut kuvataiteilijaakaan. Tuli kuitenkin nuorisotyöntekijä, vanhemman veljeni anopin esityksestä. Hän kun ehdotti, että pyrkisin Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun tekemään nuorisotyöntutkimusta. Ja näin tein. Ensimmäinen työnhakupaikkani oli Kouvolan kaupunki, ja kertaheitolla tärppäsi. Kouvolan kaupungin nuorisotoimenjohtajan virasta siirryin kadun toiselle puolelle Kymen lääninhallitukseen vuonna 1981. Läänin lopetuksen jälkeen olin Etelä-Suomen läänin sivistystoimentarkastajana. Vuonna 2001 koitti eläkeikä. 38 vuotta nuorisotyössä ja pari lukukautta opettajan sijaisena menivät, ja veljeni anopin toivomus oli täytetty.

Nämä kaikki väitteet osoittautuivat ajan myötä vääriksi.

Kun kesäkuun ensimmäisenä päivänä 1963 saavuin Kouvolaan, oli olo kuin pirulla Kalajoen markkinoilla. Olin ensimmäistä kertaa kaupungissa. En tuntenut ketään. Olin ottanut vastaan ensimmäisen työpaikkani. Kukaan ei ollut vastaanottamassa, työhön perehdyttämisestä puhumattakaan. Ensimmäinen haastattelijani oli kaupunginjohtaja, joka oli kiinnostunut vain siitä, olenko urheilumiehiä. Onneksi sain vastata, että todistus näyttää kymppiä voimistelusta ja urheilusta. Työt piti kuitenkin aloittaa, vaikka en oikein tiennyt mistä ja miten, koska toimintasuunnitelmaa vuodelle ei ollut tehty. Onneksi työympäristö oli kunnossa, ja nuorisotoimistossa työskenteli toimistovirkailija, jolta sain kaupunkiopastusta.

Nuorisojärjestöjen toimitilatilanne oli Kouvolaan jo silloin suhteellisen hyvä. Tiloja oli kuusi ja huoneita niissä yhteensä 19. Järjestöjen yksinomaiseen käyttöön oli annettu 14 huonetta. Järjestäytymättömillä nuorilla ei kokoontumispaikkoja ollut. Tornionmäen nuorisotalon isäntänä 20 vuotta toiminut Aulis Päivinen kirjoittaa

Torkkari — nuorisotalo -kirjassaan: ”Pekkaa kiinnosti kovasti järjestöön kuulumattomien nuorten toiminnallisten mahdollisuuksien organisoiminen. Hän oli tutkinutkin joitakin vaihtoehtoja kaupungin keskustassa, mutta sieltä tilojen saaminen vaikutti ongelmalliselta. Tornionmäessä oli kokonainen talo, mutta sekin oli pahaksi onneksi kaikkea muuta kuin nuorten käytössä. Talo oli kuitenkin nuorisotyölautakunnan hallinnassa, ja ainahan käyttötarkoitusta voidaan muuttaa, kun sellaiselle on perustellut syyt.”

Kouvolan kaupunginvaltuuston ja -hallituksen edustajille todettiin 12.3.1964 nuorisotyölautakunnan toimesta järjestetyssä keskustelutilaisuudessa, että nuorisojärjestöjen toimitilat olivat yllättävän hyvät. Sen sijaan suurimpana puutteena kirjattiin järjestäytymättömän nuorison kokoontumistilojen puute. Yksimielisesti todettiin, että ns. joutilaan nuorison kokoontumis- ja toimitilojen puuttuminen on aiheuttanut tilanteen, johon olisi mahdollisimman pian saatava muutos aikaan, ja siihen tarvitaan nimenomaan kaupungin välittömiä toimenpiteitä. Kevään 1964 aikana asia eteni pala palalta, joskin vaikeuksiakin tilojen saamiseksi riitti. Nuoret kuitenkin osoittivat aktiivisuutta ja sitkeyttä Tornionmäen nuorisotalon valtauksessa. Ensimmäin sinne saatiin orkesteri harjoittelemaan, sitten purjelentokone harjoitushuoneesta ulos, ja pieniä ryhmiä kuuntelemaan soittoa. Asian etenemistä auttoi ratkaisevasti se, että talon vahtimestarina toimi nuorten asioista kiinnostunut Aulis Päivinen. Annoin omalla vastuullani nuorille

luvan päästä nuorisotaloon kuuntelemaan musiikkia. Ehtona oli, että vahtimestari huolehtisi järjestyksestä. Monien vaiheiden jälkeen nuorisotyölautakunta käsitteli Tornionmäen nuorisotalon tilannetta (14.12.1965) ja antoi tilan nuorten käyttöön. Samanaikaisesti oli kehitteillä nuorisotalo keskustaan. Lautakunta tutustui joulukuussa 1965 Kouvolan Harmonikka Oy:n hallinnassa oleviin tiloihin ja totesi, että sellaisenaan tilat eivät riitä. Nuorisotalon piirustukset olivatkin jo tammikuussa 1966 lautakunnan käsittelyssä. Ne hyväksyttiin lopullisesti helmikuun alussa, ja talon avajaiset pidettiin 27.9.1966. Nuorisotalon mottona oli: ”Toisia palvellen, palvelemme itseämme”.

Nuorisotyölautakunta jatkoi aktiivisesti esityksiä nuorisotaloista. Kaunisnurmen kaupunginosaan ja Viitakumpuun esitettiin hankittavaksi nuorisotilat samassa kokouksessa 16.1.1968. Kellomäkeen suunnitteilla olevan keilahallin yhteyteen esitettiin nuorisotiloja, joiden huoneti-laohjelma hyväksyttiin syyskuussa 1969. Keilahallia ei kuitenkaan Kellomäkeen rakennettu,

Kuvaaja: Terttu Vihervuori.

Tornionmäen nuorisotalon väkeä vuodelta 1966.

joten nuorisotiloja ei saatu. Keskustan nuorisotalo Lärvä oli lyhytaikainen ilo, sillä jo vuonna 1970 tilat jouduttiin luovuttamaan työmaapariksi, koska paikalle rakennettaisiin kirjasto. Esitys uusista tiloista tehtiin 21.11.1969. Asia eteni nopeasti, sillä jo 16.1.1970 kaupungin arkkitehti esitteli huonetilaehdotuksia vanhaan rakennustoimistoon tulevista nuorisotiloista. Talo avattiin 14.9.1970. Eskolanmäen nuorisotiloista tehtiin esitys 13.5.1971. Samassa yhteydessä esitettiin, että kaupunki määräisi jokaiseen kerrostaloon rakennettavaksi nuorten oleskelu- ja askartelutilat. Jälkikäteen ajatellen nuorisotilojen suunnittelu ja rakentaminen sujui Kouvolassa hyvin. Viitakummun nuorisotiloista lautakunta käsitteli kahta vaihtoehtoa 3.8.1971. Tässä yhteydessä vedottiin esitystä tehtäessä tulevaan lakiin

kuntien nuorisotyöstä, joka mahdollistaisi valtionavun. Viitakummun nuorisotalon avaus viivästyi jonkin verran, koska se tapahtui vasta 18.12.1973.

Nuorisotalojen käynnistyminen ja niiden erinomainen suosio kannustivat nuorisotyölautakuntaa jatkamaan talotoiminnan kehittämistä. Niinpä lautakunta teki 29.11.1966 Kouvolan kaupunginhallitukselle esityksen, että se antaisi Kouvolan yleiskaavaa suunnitteleville virkamiehille määräyksen nuorisotalojen huomioimiseksi yleiskaavassa. Esityksessä mainitaan, että ”Kouvolassa tarvittaisiin jo nyt kaksi uutta nuorisotaloa jo toiminnassa olevien lisäksi. Muualla maailmassa on suuntana, että 3 000 asukasta kohti on yksi nuorisotalo. Nuorisohuoneistojen ei suinkaan tarvitsisi palvella yksinomaan nuorten vapaa-aikaa,

vaan ne voisivat päivisin toimia lasten päiväkotina tai leikkikouluina tai niissä voisivat kokoontua eläkeläiset. Helsingissä Maunulan nuorisotalossa toimii tällä hetkellä raajarikkoisten lasten koulu”.

Nuorisotalojen käynnistäminen ei ollut ongelmatonta. Toiminta oli uutta ja ennen kokeilmatonta. Ennakkoluuloja ja epätietoisuutta talotoiminnan tarkoituksesta kohdattiin melkoisesti. Nuorisotalotoiminnan aiheuttama häirintä oli lautakunnan listalla ensimmäisen kerran huhtikuussa 1969, jolloin kaupunginhallituksen edustaja otti esille nuorten lauantai-iltaiset häiriöt Liiketornien asukkaille keskustassa. Keskustelussa todettiin kuitenkin, että häiriön aiheuttajina eivät ole nuorisotalon vakinaiset käyttäjät, vaan useasti vieraspaikkakuntalaiset nuoret, jotka humalatilat tai muun syyn takia eivät pääse taloon. Häiriötä saattoivat aiheuttaa myös ne alle 18-vuotiaat, jotka eivät päässeet lauantai-iltoihin Valion Baariin. Oli lähes huvittavaa se tarmo, millä eräskin läheisessä kerrostalossa yksinään asuva opettaja vahti nuorisotalon ulkopuolella olevia nuoria. Myös paikallinen lehti otti osaa ”valvontaan” lähettämällä sunnuntaiaamulla kuvaajansa ikuistamaan talon edustalta löytyviä viinapulloja. Kuvatekstissä luki: ”Sunnuntaiaamun satoa Kouvolan nuorisotalon tuntumassa, jossa epäluukuinen pullomäärä, muutama rikkoutunut sateenvarjo ja erinäiset muut jätökset kertoivat kultaisten nuorisotalojen jaloista harrastuksista.”

Kouvolan kaupungintalon valmistuttua vuoden 1968 lopulla myönsi kaupunginhallitus talon

alakerran kerhotilat (520 m²) nuorten käyttöön. Tilojen avauksen jälkeen paikallislehti paheksui pääkirjoituksessaan tilojen luovutusta. Asiasta kimpaantuneena kutsuin *Apu*-lehden toimittajat tutustumaan Kouvolan nuorisotyöhön. Lehti kirjoitti erittäin myönteisen neljän sivun jutun, jossa myös kommentoitiin pääkirjoitusta: ”Aivan varauksetta nuorisotiloja ei ole Kouvolassakaan saatu näin hyvään asemaan. *Kouvolan Sanomat* syytti kaupungin isä suorastaan maolaisuudesta — lehden pääkirjoituksessa kavahdettiin perhe-suhteiden katkeamisesta muka sen takia, että yleiset nuorisotilat vetävät nuoria pois kotipiiristä. No, tuo pelko tuntuu haetulta, suorastaan hupaisalta.” Jutun tekijöinä olivat Arto Paasilinna ja Kalle Kultala. Nuorisotilan sijoittaminen asuin-tilan lähinaapuriksi tuotti ongelmia Viitakummussa, kun asukkaat valittivat häiriöistä kaupunginhallitukselle. Asiaa pohdittiin asukkaiden, nuorisotyölautakunnan ja työntekijöiden välisessä neuvottelussa, joka oli paikoin melko kiihkeä. Keskustelussa todettiin tässäkin tapauksessa, että suurimpana syynä levottomuuteen ja häiriöihin on samassa talossa sijaitseva olutbaari, joka sulkee ovensa nuorisotalon kanssa yhtä aikaa.

Laki kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtioneuvoston päätöksestä (117/72)

Laki tuli voimaan 1.7.1972, ja se oli koko nuorisotyötä ajatellen merkittävin edistysaskel maamme nuorisotyön historiassa. Nuorisolauta-

kunta määrättiin pakolliseksi, jolloin taattiin myös nuorisotyön jatkuvuus ja kehittäminen. Lain avulla laajennettiin myös nuorisotyön käsitettä, koska siihen aikaisemmin oli yleisesti ottaen luettu vain nuorten vapaamuotoinen harrastustoiminta. Annetussa laissa toiminta määriteltiin vapaaksi kansalaistoiminnaksi, jolla luotiin edellytyksiä nuorisotoiminnalle ja tuettiin sitä. Nuorisolautakunnasta tuli myös sikäli merkittävä, että sen jäsenille määrättiin pätevyysmääräyksiä. Merkille pantavaa oli, että laki lisäsi taloudellista vaikuttavuutta, mutta myös nuorisotyön arvostusta yleisesti. Se toi selkärankaa toiminnan kehittämiseen ja arvovaltaa nuorisolautakunnan esityksiin. Myös nuorisotyöntekijöiden asema ja painoarvo kunnan työntekijöiden hierarkiassa paranivat. Taloudellinen tuki oli merkittävää, sillä mieleeni muistuu keskustelut, joita kävin kaupunginjohtajan kanssa nuorisotilahankkeita esitellessäni. Ensimmäinen kysymys oli aina, että ”saadaanko siihen valtion rahaa?” Rahoitus edesauttoi nuorisotilojen saamista Viitakumpuun (Jukola), keskustaan (Kisko), Eskolanmäkeen (Haanojan Haali) ja Lehtomäkeen (Lehdokki). Lisäksi saatiin vuokra-arvojen perusteella myöhemmin vielä Kouvola-talon nuorisotilat. Jonkinlaista ylpeyttä tuntien voin todeta, että vuoden 1981 aikana Kouvolassa saavutettiin ensimmäisenä paikkakuntana opetusministeriön suositusarvot nuorisotiloista. Ministeriön asettama tavoite oli 0,5 neliometriä nuorison käyttöön tarkoitettua tilaa laskettuna paikkakunnan nuorta kohden.

Pätevien nuorisotyöntekijöiden saaminen nuorisotaloihin oli alkuvaiheessa erittäin vaikeaa. Hakijajoukko oli kirjava. Kenelläkään ei ollut nuorisotyöntekijäkoulutusta, puhumattaakaan kokemuksesta. Useimmat olivat työttömiä tai eläkkeellä olevia vanhempia miehiä, joiden tausta saattoi olla epämääräinen. On ymmärrettävää, että koulutettuja nuorisotyöntekijöitä ei silloin Kouvola-seudulta löytynyt, koska nuorisotyöntekijöiden koulutus oli siihen aikaan vähäistä. On sattumaa, että esimerkiksi Tornionmäen nuorisotalon isännäksi saatiin heti nuorisotyöhön täysillä vihkiytynyt henkilö. Myös nuorisotalo Kiskoon saatiin alkuvaiheessa asiansa osaavat työntekijät. Sen sijaan Viitakummun nuorisotalon isännän valinnoissa epäonnistuttiin. Tosin paikkakin oli vaikea. Nuoret oppivat vedättämään isäntää, joka nuorten kosiskelulla luuli pääsevänsä vähemmällä. Lautakunta joutui erottamaan erään apuohjaajan sopimattoman käytöksen johdosta. Ennen asian käsittelyä oli esiintynyt uhittelua, että jos henkilö erotetaan, tapahtuu sitä ja sitä. Heti lautakunnan kokouksen jälkeen minulle soitettiin ja tiedusteltiin päätöstä. Ilmoittaessani työntekijän erottamisesta luurista sinkosi painokelvotonta tekstiä, v-lua ja uhkailua. Ilmeni, että työntekijä oli värvännyt agitaattorinsa soittamaan. Tapaus opetti kuinka tärkeää on, että isännällä on tahto ja kyky toimia johdonmukaisesti, tiukasti ja kuitenkin niin, että nuorten ja vanhempien luottamus säilyy. Talo rauhoittui vasta, kun osa taloa terrorisovista nuorista saatiin kiven sisään.

Vuonna 1975 kartoitettiin Kouvolassa nuorisotalojen entisten käyttäjien mielipiteitä nuorisotalojen tarpeellisuudesta. Selvityksen mukaan entiset nuorisotalolaiset, samoin kuin heidän vanhempansa, puolustivat nuorisotalojen tarvetta. Niiden tulisi olla entistä enemmän paikkoja, joissa voi tavata toisia nuoria sekä toimia ammattitaitoisen henkilökunnan myötävaikutuksella. Selvityksessä todettiin, että nuoret käyvät nuorisotalossa keskimäärin 2,7 vuotta. Sen vuoksi henkilökunnan määrää tulisi lisätä, ja kasvatuksellisiin menetelmiin olisi kiinnitettävä huomiota. Mitä pysyvämpää ja ammattitaitoisempaa henkilökunta olisi, sitä suuremmat mahdollisuudet heillä olisi luoda hyvät kontaktit nuoriin ja auttaa heitä selviytymään nuoruusiän voimakkaista murroksista. Mielenkiintoinen tilastoluku löytyi myös vuodelta 1976. Kouvolan nuorisotalojen yhteinen kävijämäärä oli vuoden aikana huikea — 130 986 käyntikertaa! Keskimäärin siis jokainen kouvoolalainen 7–24-vuotias nuori oli käynyt nuorisotiloissa 14,5 kertaa vuoden aikana.

Nuorisotaloissa käynti ei ollut pelkästään oleilua. Taloissa virisi monimuotoista aktiivista toimintaa. Mainio esimerkki on pöytätenniskerhon aloitus, joka johti Kouvolan ensimmäisen pöytätennisseuran perustamiseen. Myös moottorikerhotoiminta johti moottoripyöräseuran perustamiseen. Vuonna 1980 nuorisotaloissa harrastettiin käsitöitä, shakkia, kaukalopalloa, voimailua, jalkapalloa, tennistä, pöytätennistä, askartelua, keilailua, tyttöjen kuntopiiriä, biljardia,

pesäpalloa, lentopalloa, sählyä ja karatea. Viimeisimpänä tuli mukaan ratsastus. Talviliikuntalajeina olivat puulaakihiihto ja laskettelu.

Nuorisotyölain purku ja valtionavustustoiminnan muutos olivat alkua nuorisotilojen ja koko nuorisotoimen taantumiselle. Korvamerkitusten lopettaminen ja siirtyminen kuntien kokonaisvaltaiseen valtionosuu-teen lopetti ainakin Kouvolassa ja entisessä Kymen läänissä nuorisotalojen suunnittelun ja rakentamisen. 1990-luvun alkupuolella lama-kauden ansiosta, ja sen varjolla, kunnat yrittivät keksiä säästökohteita. Nuorisotyö oli ensimmäisiä, joihin säästökuuri kohdistui. Huolehdittiin vain ns. peruspalveluista. Nuorisotyöllä ei ollut puolestapuhujia, kun nuorisolautakunnatkin oli lopetettu. Tuntui vaikealta lukea lehdestä, että Tornionmäen nuorisotalo ja nuorisotalo Kisko suljetaan. Tätä vartenko oli työskennelty, nuoret koonneet lähetystöjä, laatineet adresseja ja pitäneet talkoita? Ihmeen rauhallisesti ja alituneen tuntuisesti talojen sulkeminen otettiin paikkakunnan nuorisotyöntekijöiden taholla vastaan. Myöskään nuorten vastareaktioita ei kuulunut. Oliko lama lyönyt leimansa myös ihmisten asenteisiin?

Työskennellessäni Kouvolan nuorisotoimen johtajana minua joskus askarrutti, että toimesani en näe työni tuloksia. Siirtyessäni lääninhalituksen virkamieheksi vuonna 1981 huomasin, että luulo oli ollut väärä. Valtion virkamiehenä olin vain byrokraatti. Edellisessä työssäni sain kohdata myös työni todellisen objektin, nuoren,

joskin aika harvoin. Paras tunnustus työstäni oli, kun nyt jo lähes kuusikymppinen, entinen nuorisotalon nuori, nykyinen valtion virkamies, sanoi minulle puolukkametsällä: "Ilman sinua ja sinun tekemääsi työtä elämäni olisi todennäköisesti sivuraiteilla." Olin siis onnistunut saamaan ainakin yhden nuoren yhteiskuntakelpoiseksi, eikä nuorisotyö ollut omalta osaltani mennyt hukkaan. Tällaiset tapaukset osoittavat ennalta ehkäisevän työn merkityksen lasten ja nuorten parissa. Työn taloudellista merkitystä voidaan vain arvella. Se on säästöä tulevaisuudelle kaikilla mittareilla luettuna, puhumattakaan henkisen hyvinvoinnin tuomasta tasapainosta ja terveen itsetunnon kehittymisestä.

Kiskon nuorisotalon bändi 1970-luvulta.

NUORISOTILAA

vallataan Lahdessa

Yhden asian liikkeet ja talonvaltaukset saivat nuorison liikehtimään 1970–1980-lukujen vaihteessa. Talojen valtaukset aloitettiin Helsingin Lepakosta vuonna 1979. Lahtelainen nuoriso oli ajan hengessä mukana ja lähti liikkeelle heti seuraavan vuoden alussa. Samoihin aikoihin vallattiin Vantaan Vernissa, Tampereen Vuoltsu ja Turun Panimo. Kaikki kohteet olivat vanhoja tehdaskiinteistöjä. Lahdessa kohteena oli entisen huonekalutehtaan, Häklin, 14 000 neliön kiinteistö, jonka kaupunki omisti Sammonkadulla. Talossa oli neljän eri hallintokunnan tiloja, mm. nuorisotoimen tuhannen neliön askartelukeskus.

Tampereella oli ollut talonvaltaus, josta nuorten lähetystä oli iltamyöhällä mennyt valtaus-
adressin ja

PERTTI MÄKELÄ syntyi Orimattilassa vuonna 1937. Vierumäen urheiluoipiston liikuntateknikkokurssin jälkeen hän oli Savi-
taipaleen kunnan nuoriso-, urheilu- ja raittius-
ohjaajana sekä keskikoulun voimistelunopettajana.
Yhteiskunnallisen Korkeakoulun nuorisonohjaaja-
tutkinnon jälkeen hän toimi Orimattilan kunnan nuoriso-
sihteerinä. Työelämän viimeiset 26 vuotta vierähtivät
Lahden kaupungin nuorisotoimenjohtajana. Hän oli nuoriso-
työssä mukana vuosina 1959–2000. Alusta loppuun hän teki
työtään innostuneesti, ottamalla kädet avuksi, kun sanat eivät
riittäneet, ja siksi Matti Telemäki nimesikin hänet tulisieluseksi
nuorisotyöntekijäksi kirjassaan *Taitava nuorisonkasvattaja*.

vaatimusten kanssa apulaiskaupunginjohtajan kotiovelle. Tapaus uutisoitiin lehdistössä näyttävästi. Silloinen esimieheni, lähellä eläkeikää oleva apulaiskaupunginjohtaja, kutsui minut välittömästi luokseen ja sanoi: ”Pidä huoli, että Lahdessa ei tällaista tapahdu. Täällä ei kaupungin tiloja vallata, ja minun asunnolleni ei mitään adresseja tuoda.”

Lahdessa muodostui nuorten, eläkeläisten ja elävän musiikin väestä äänekäs Sammonkatuliike, joka otti tavoitteekseen 2 000 neliön valtaamisen Sammonkatu 8:sta. Liikkeen edustajien kanssa kävimme tutustumassa Lepakon tiloihin ja toimintaideaan, joka viehätti edustajia, ja he ryhtyivät ajamaan Sammonkadusta vapaan kansanliikkeen hallitsemaa toimitilaa. Keskustelin pariinkin kertaan Elmun ja Lepakon vetäjän Christian Moustgaardin kanssa vapaasta toimintamallista. Mitä jos malli ei toimisikaan Lahdessa vaikka kuinka niin toivoin? Sammonkatuliike lähti siitä, että edustajat valtaavat tilan itselleen. Mutta entä jos liikkeestä ei löydykään sellaista johtajuutta, jolla toiminta pysyisi hanskassa? Alkuinnostuksen jälkeen toiminta saattaisi kaatua sekasortoisena nuorisotoimen syliin.

Toisaalta kansanliike ei enää ollut pysäytettävissä. Sitä tarvittiin ajamaan tilahanketta, joka ei ollut viiden vuoden suunnitelmassa eli KTS:ssä. Sanottiin, että Lahdessa ei rakenneta ohi KTS:n kuin hyppylimäkiä. Sammonkatu-liike oli vauhdissa, ja minä pelkäsin esimieheni uhkakuvan toteutuvan: sisälle taloon mentäisiin omin luvuin.

Nuorisotoimessa oli iltaohjaajana ja monitoimimiehenä Pekka Parviainen, joka oli nuorten innostaja ja idoli. Sovin hänen kanssaan niin, että hän puuhaisi Sammonkatu-liikkeen kanssa torille näyttävän vauhditustilaisuuden toimitilan saamiseksi. Annoin luvan käyttää nuorisotoimiston äänentoistoa ja muuta kalustoa. Minun ei kuulunut missään vaiheessa tietää ko. järjestelyistä. Operaation tarkoituksena oli purkaa painetta torilla, mikä olisi tehokkaampaa ja asian kannalta myönteisempi vaihtoehto kuin sisään meno valtaamalla.

Etelä-Suomen Sanomat kirjoitti 27.3.1980: "Nuoret ja vanhat haluavat Sammonkatu 8 itselleen. Sammonkatu 8:aa vaaditaan nuorten ja eläkeläisten käyttöön. Hanketta ajamaan on perustettu Sammonkatu toimikunta, joka järjesti kysely- ja tiedotustilaisuuden Lahden torilla keskiviikkona. Paikalle kokoontui arviolta 1 500 nuorta ja eläkeläistä. Entisen Häklin tehtaan kokonaispinta-ala on noin 14 000 m², sinne mahtuisi sekä isoja halleja että pieniä kokoustiloja." Lehden uutisointi oli lyhyttä ja ympäröivää. Tarkoituksellako?

Viikko toritapahtuman jälkeen nuorisolautakunta teki kaupunginhallitukselle esityksen

Sammonkadun rakennushankkeesta. Yllättäen kaupunginjohtaja Seppo Väli-salo saapui kokoukseen, vaikka kaupunginjohtajilla ei ollut tapana vieraila lautakuntien kokouksissa. Silloin Mäkelää hirvitti! Menikö toritapahtuma sittenkin minun piikkiini työnantajaa vastaan? Mikä kurinpalautus tästä seuraisi? Onneksi pelko oli turha. Rakennushankkeen käsittelyn yhteydessä kaupunginjohtaja kysyi minulta, siirtyykö nuoriso viikonloppuisin torilta Sammonkadulle, jos tila rakennetaan. Vastasin, etteivät kaikki siirry, mutta osa nuorista kyllä. Melko uuden ykkösjohtajan suhtautuminen Sammonkatu-hankkeeseen oli myöhemminkin varsin myönteistä.

Toritapahtuman jälkeen lähtivät ensin liikkeelle kaikki poliittiset nuorisoyhdistykset, joista jokainen erikseen antoi seikkaperäisen vauhditus- ja vaatimusesityksen kaupunginhallitukselle. Seuraavaksi kaikki suuret valtuustoryhmät vuorotellen tekivät Sammonkadusta valtuustoaloitteen. Myös yksittäisiä valtuutettuja oli liikkeellä aloittein ja kyselyin. Lukuisa määrä eri kansalaisjärjestöjä lähetti kaupunginhallitukselle

2001

kannatuskirjelmiä. Valtauksessa oli myös hupaisia piirteitä, sillä esimerkiksi Saksanpaimenkoiraliiton Lahden osasto esitti kaupunginhallitukselle, että sen 120 jäsenelle varattaisiin kokous-tiloja Sammonkatu 8:sta! Vajaan vuoden aikana nuorisolautakunta antoi jokaisesta esityksestä lausunnon kaupunginhallitukselle. Kunkin kokouksen lausunnot maakuntalehti uutisoi tunnollisesti. Kunnallisvaalivuosi näkyi tämän valtauksen osalta laajalla rintamalla, vaikka se ei suinkaan yksinään selitä sitä huumaa, joka oli täysin vierasta Lahden nuorisotilahankkeissa. Tässä vaiheessa minun ei kuitenkaan tarvinnut kuin kirjoitella lausuntoja ja keskittyä tilan suunnitteluun.

Teknisessä virastossa oli nuorisotoimen tilasuunnittelun ”hoviarkkitehdiksi” ristitty Jouko Mattila, joka oli luova ja nuorisotilas suunnittelusta innostunut arkkitehti. Hänen kanssaan tein pitkän ja läheisen yhteistyörupeaman. Kunnallisvaalien alla lokakuussa 1980 nuorisotoimisto järjesti Mattilan johdolla Sammonkadulla tilojen suunnittelu- ja ideointitilaisuuden. Minä selostin eri ryhmien käyttömahdollisuuksia tiloissa, jos ne saadaan käyttöön. Kiersimme 2 000 neliön saneeraamattomat teollisuustilat porukalla. Ideoita ja käyttötarpeita oli esittämässä 41 henkilöä, jotka edustivat 20:tä eri järjestöä. Eläkeläisten ja Sammonkatu-liikkeen edustus oli vahva, ja heidän johdossaan oli taitavia vaikuttajia, joilla oli hyvät yhteydet päättäjiin. Minusta tilaisuudessa oli innostunut yhteinen tahto hankkeen läpiviemiseksi. Todettakoon tässä kohtaa, että missään vaiheessa Sammonkadulle ei suunniteltu

nuorisotalotoimintaa, koska keskustassa oli tilava nuorisotalo sitä varten. Päätökset etenivät, ja päästiin laatimaan muutos- ja saneeraustöiden piirustuksia. Suunnitteluvaiheessa arkkitehti uhraisi useammankin lounastunnin kanssani tilan pohdiskeluun, ja lukuisa määrä ravintolan serviettejä täyttyi tilapiirroksilla. Kiinteistön tilojen yhteensovittamista helpotti se, että Mattila vastasi koko ison kiinteistön saneeraussuunnittelusta.

Kasisali valmistuu ja nuorisokeskus vihittään

Päättäjien oli helppo tehdä rakentamis- ja rahoituspäätökset, kun tilan valtausta oli ajettu laajalla rintamalla, joten rakennustyöt etenivät joutuisasti ja ongelmitta. Tammikuussa 1982 valmistui ensin 900 neliön juhlasali ja monitoimitila, joka ristittiin Kasisaliksi. Tila tuli toimimaan perjantai-iltoina myös nuorten diskona, jona se avattiinkin näyttävästi. Jopa valtakunnallinen lehdistö tiedotti tilaisuudesta.

Nuorisokeskuksen kolmannen vaiheen 1 000 neliön tila sijaitsi toimistosiivessä, ja se liittyi välittömästi askartelukeskukseen ja Kasisaliin. Makasiiniksi ristitty tila käsitti kahvila-, kokous-, musiikki- ja toimistotiloja. Muutostöiden valmistuttua, elokuussa 1982, voitiin viettää 3 000 neliön nuorisokeskuksen vihkiäisiä. Nuorisotoimiston ideoita pursuava väki suunnitteli huolella keskukselle näyttävän vihkikaavan, jossa myös nuorilla oli omat värikkäät osionsa. Suuren mielenkiinnon kohteena ollut tilahanke kokosi vihkiäisiin näyttävän kutsuvierasyleisön, ja

Nuorisokeskuksen
edessä on hyvä
poseerata.

Kuva: Lahden
nuorisotoimi, 1996.

Nuorisokeskuksen
päädyssä oleva
fresko on nimeltään
"Nuoren kasvu".

Kuva: Lahden nuorisotoimi.

opetusministeri lupautui vihkimään valmistuneet tilat. Ministeriön virkamies Kimmo Aaltonen soitti minulle varmistaakseen tilaisuuden ohjelman. Kerroin, että avauksessa on päädytty vihkikaavan mukaiseen rituaaliin, jossa ministeri toimii vihkipappina. Kimmo totesi, että: "Sitten minulla menee ministerin puhe uuteen kirjoitukseen."

Sosiaalidemokraatin sivun laajuisessa jutussa 15.9.1982 todettiin mm., että "Sammonkatu 8 jättää sittenkin mieleen joitakin avoimia kysymyksiä: Miten kävi nuorten ja eläkeläisten yhteisen Sammonkatu-liikkeen? Sen rooli näyttää jääneen vain aloitteen ja painostuksen suorittamaksi kansanliikkeeksi, joka ei enää tilojen suunnittelussa, toteuttamisessa tai käytössä ollutkaan mukana. Ajoiko nuorisotoimisto kansanliikkeen ohi? Jotkut kansanliikkeen aktivisteista ovat pettyneitä lopputulokseen: heidän mielestään hyvä hanke on viety käsistä". Minusta tilanne ei tuntunut eikä näyttänyt tuon kirjoituksen mukaiselta, sillä 3 000 neliöstä löytyi toimintatilaa monenlaiselle porukalle. Esimerkiksi Kasisali oli käytössä 80 tuntia viikossa. Sehän kansanliikkeen aktivisteja oikeasti närästi, että tila oli nuorisolautakunnan hallinnassa ja siellä toimi nuorisotoimen palkkaama henkilökunta.

Jonkin ajan kuluttua taistolaiset keräsivät Lahdesta, teemalla "Mäkelä ulos virasta", 3 000 nimen adressin, jonka luovuttivat kaupunginvaltuustolle. Toisen kerran tämän hankkeen aikana minua pelotti, kummin päin peukalo kääntyy. Savustamiseen saattoi myös jonkin verran vaikuttaa vuosiavustusten jako, sillä Lahdessa oli

silloin sinipaitoja enemmän kuin punapaitoja. Eihän noin iso joukko voi ihan väärässäkään olla, mutta nähdä nyt noin iso vaiva pikkuvirkamiehen pään menoksi! Tiesin, etten ollut sinipaitojen mieleen, sillä he kävivät nuorisotoimistossa minua ojentamassa. Onnekseni kaupunginvaltuusto merkitsi kuitenkin paksun adressikirjan vain tiedoksi nuorisolautakunnan ja kaupunginhallituksen esityksen mukaisesti.

Sammonkadun askartelukeskus muutettiin nuorisotyöpajaksi. Nuorisotyöttömyyden kasvassa työpaja tarvitsi lisätilaa. Kasisalin seinän takana oli samanlainen 1 000 neliön saneeraamaton teollisuushalli, joka oli Ammatillisen kurssikeskuksen hallinnassa. Mielestäni halli ei ollut kovin tehokkaassa käytössä. Ajoin sen valtausta ilman kansanliikettä, matalalla profiililla, virkamieskunnassa. Olin kerran kurssikeskuksen rehtorin kanssa samoilla iltakokkareilla, ja siinä lasin ääressä tarinoidessa keskustelu kääntyi kyseiseen hallitilaan. Esitin siinä tilanteessa ehkä liiankin suoraviivaisesti, että nuorisotoimella olisi tilalle tärkeää työpajakäyttöä. Rehtori vimmasui ja sanoi, että jos vielä ajan hallin saamista nuorisotoimelle, hän lyö minua! Todennäköisesti rehtorille oli jäänyt edellisestä valtauksesta jotain hampaankoloon, koska kaupunginhallitus oli määrännyt Kasisalin tilan nuorisolautakunnan hallintaan. Lisätilan valtausyritys jäi kuitenkin siihen keskusteluun. Jäin odottamaan parempia aikoja. Täytyihän 14 000 neliön kiinteistöstä löytyä vielä tilaa, vaikka niistä kilpaili kolme muutakin toimialaa.

Toimistosiivestä muutti terveysviraston valvontaosasto pois. Tilojen seinän takana majaileva Taideinstituutti iski ensin. Minä en ollut hereillä. Väliin oli paha mennä, mutta oli pakko, koska tavoitteenani oli saada nuorisotoimen toimistotilat samaan kiinteistöön. Pyynnöstä eräs vaikutusvaltainen päällikkö toimi niin, että kaupunginhallitus muutti päätöstä ja antoi kyseiset tilat nuorisotoimistolle, koska sen laajat toimintatilat olivat siinä välittömässä yhteydessä. Samassa kokouksessa kaupunginhallitus myönsi Taideinstituutille sen tarvitsemat tilat toisaalta. Minun olisi tietenkin pitänyt hoitaa tämä järjestely ajoissa ja kauniimmin. Myöhemmin nuorisotoimi sai vielä toisesta siivestä isot varastotilat, minkä jälkeen meillä oli 4 000 neliötä käytössä. Poliittiset nuorisoyhdistykset perustivat Lahden seudun nuorisotasunnot, ja siihen tarkoitukseen annettiin toimistotilaa nuorisotoimiston yhteydestä. Unelmani oli toteutunut: lahtelainen nuori sai samasta talosta työtä, asunnon, harrastuksia, neuvontaa ja toimistopalveluja. Haaveenani oli myös, että nuorisoyhdistysten kahdeksan päätoimista työntekijää olisivat saaneet samasta kiinteöstä toimistotilat, mutta se oli epärealistista. Toisaalta tämä prosessi osoitti minusta sen, että pitkäjänteisyys kannattaa ja että tarvittaessa voi olla joskus hiukan itsekäskin.

Joutjärven nuorisotalohanke

Sammonkadun tilojen rakennusvaiheen aikana lähti liikkeelle uudisrakennushanke Joutjärven kaupunginosaan. Kun Sammonkadun tilahank-

keella oli vauhdittajia laidasta laitaan, niin Joutjärven hankkeelle niitä ei riittänyt. Oli vain vahvoja jarruttajia. Monien vaiheiden jälkeen lähetettiin kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi talon piirustukset, joihin oli merkitty saunatilojen yhteyteen tilava takkahuone pikku keittiöineen. Kaupunginhallitus palautti piirustukset merkinnällä, että nuorisotoimi ei tarvitse edustustiloja. Vastustus tiedettiin vahvaksi, joten annoimme ajan kulu. Nuorisotoimen mainio hoviarkkitehti keksi muuttaa takkahuoneen kerhohuoneeksi, ja takan kohdalle kirjoitettiin pienellä ”lämpimän ilman poistolaite”. Hiukan peloissamme pukkasimme piirustukset uudelleen kaupunginhallitukselle. Sillä kertaa kaikki eivät olleet hereillä, ja oli tärkeämpääkin päätettävää, sillä piirustukset menivät läpi. Ei kuitenkaan mennyt kauaa, kun vahinko huomattiin. Seuraava haaste oli vastata masinoituun pitkään nimilistaan, jossa vastustettiin nuorisotalon rakentamista jälleen kerran. Hankalaksi tilanteen teki se, että listassa oli yhden merkittävän kaupunginhallituksen jäsenen nimi.

Kun lopulta talon rakentamismääräraha oli kaupunginvaltuuston talousarviokokouksessa, järjestivät sinipaidat kokouspaikan edustalle riehakkaan mielenosoituksen talon rakentamisen puolesta. Tarkoitus oli kai hyvä, mutta mielenosoittajat olivat lainanneet nuorisotoimiston lainavälinevarastosta puolijoukkueteltan kamiinoineen sekä muuta rekvisiittaa. Valtuuston kokouksesta tuli minulle tosi vihainen puhelinsoitto siitä, että kaupungin omaisuutta käytetään mielen-

osoituksessa kaupunkia vastaan. Tämä vaaransi hankkeen läpimenon. Arveltiin jopa, että minä olen mielenosoituksen takana, vaikka sillä kertaa en ollut. Minulle jäi epäselväksi sinipaitojen tarkoitus: halusivatko he edistää talohanketta vai vauhdittaa meidän kamoillamme minun uloslyöntiäni? Valtuuston päätös oli kuitenkin myönteinen, eikä se edellyttänyt valtionapua. Opetusministeriöltä tulikin kielteinen avustuspäätös. Kaupunginhallitus oli vilkkaasti liikkeellä ja päätti, vastoin valtuuston päätöstä, että nuorisotaloa ei rakenneta ilman valtionapua. Minulle se merkitsi paluuta lähtöruutuun, ja alkoi uusi vääntö. Joku voisi kysyä: miltä tuntui? Vastaan, että tässä hankkeessa virkamiehet toimivat tiukasti KTS:n mukaisesti, päättäjät eivät. Nuorisotalo otettiin käyttöön syyskuussa 1984, pari vuotta aiottua myöhemmin.

Seurasin läheltä näitä kahta prosessia. Arvoitukseksi minulle kuitenkin jäi, miten suunnilleen samanaikaisesti vireillä olleet kaksi hanketta saivat niin erilaisen kohtelun vauhdituksessa ja päätöksenteossa. Oliko kysymys asian ajamisen kasautumisilmiöstä? Oli miten tahansa, minulle tuo aika oli värikästä ja elämän makuis-ta. Siinä tuntui ajan syke.

Pertti Mäkelä avaamassa
nuorisokeskuksen kiipeily-
seinää vuonna 1999.

Kuva: Lahden nuorisotoimi.

Katukivet kourassa

KULTTUURIN JA YHTEISÖN PUOLESTA

Helsingin yli pyyhki vuosina 2007 ja 2008 kaikkien aikojen talonvaltausaalto. Yhden vuoden aikana vajaan viisitoista taloa vallattiin ja myös häädettiin. Valtauksia tuettiin useilla mielenosoituksilla ja kadunvaltauksilla. Ympäri Helsinkiä tägit ja tarrat kehottivat valtaamaan ja taistelemaan häättöjä vastaan.

Helsingin nykyisen talonvaltausliikkeen tarina kulkee monen vuoden taakse. 2000-luvun alussa globalisaation vastainen liike alkoi vetää viimeisiä hengenvetojaan, ja siinä toimineet ihmiset alkoivat miettiä paikallisuutta. Ylikansallisten kauppasopimusten vastustamisesta siirryttiin arkipäivän rakenteisiin. Kapitalismin vastustaminen jatkui pohjavireenä, mutta nyt alettiin rakentaa vastarintaa suoraan

omassa elämässä. Vallatut talot olivat tähän tarkoitukseen ihanteellisia paikkoja. Ne olivat oma tila, johon tuottaa ja josta levittää toisenlaista elämää.

Näiden vuosien taistelujen tuloksena vakiintui tilaksi sosiaalikeskus Siperia, vuonna 2002 asunnottomien yönä vallattu pieni puukartano Helsingin Herttoniemen metsissä. Tämän ajan kertomusten ei kuitenkaan kuulu tulla minun suustani. Kun Siperia vuonna 2006 paloi maan tasalle hämärissä olosuhteissa, luin siitä vasta seuraavan päivän lehdestä. En ollut Siperiassa koskaan käynyt ja harmistuin ainoastaan kavereiden puolesta, joiden tiesin hengailleen mestoilla.

Ensimmäinen merkittävä kosketukseni autonomiseen tilaan ei tullut Suomessa vaan Tanskassa. Kesällä 2006 hain yöpaikkaa Kööpenhaminasta ja mieleeni tuli kaverin heittäämä vihje. Nørrebro'n kaupunginosassa sijaitseva Ungdomshuset oli hänen mukaansa vapaamielinen paikka, josta saattoi hyvinkin saada katon päänsä päälle ilmaiseksi. Ungdomshuset ylitti kaikki odotukseni. Vaikka paikka oli kesätauolla ja käytännössä tyhjä, erottui se heti ympäristöstään. Valtava talo oli ulko- ja sisäpuolelta graffitien ja isku-

lauseiden peitossa. Sisäpuolelta löytyi bändikämppiä, pari baaria, iso juhlasali ja keikkatila, pienempi keikkatila ja valtava keittiö. Sotkuisella mutta viihtyisällä pihalla istui ihmisiä nauttimassa kesäpäivästä. He kertoivat koko talon olevan heidän ja kaupungin muiden radikaalien nuorten käytössä. He päättivät talon asioista yhdessä, kaikille kiinnostuneille avoimessa talokokouksessa.

Olin täysin häkeltynyt. Tämä yksi talo todisti vääräksi kaikki väitteet ihmisten kyvyttömyydestä toimia keskenään tasa-arvoisesti. Ungdomshusetiin kiteytyi kompromissiton radikalismi ja raivokas luovuus, jonka kaltaista en ollut koskaan ennen nähnyt. Talon tuhannet käyttäjät eivät kumartaneet kenellekään eivätkä millekään, kuten maailma tulisi pian näkemään.

Sinä kesänä Ungdomshusetin idylli oli murtumassa. Talo oli myyty pari vuotta aikaisemmin äärioikeistolaiselle uskonnolliselle lahkolle, joka halusi häätää talon saatanalliset käyttäjät tiloistaan. Vastarintaa tehtiin alusta asti kaikilla tasoilla, mutta nyt häätö näytti vääjäämättömältä. Hovioikeus oli osoittanut talon lahkolaisille, ja kaupungin poliitikot olivat pesseet kätensä asiasta. Päätös oli pöyristyttävä. Kööpenhaminan kaupunki oli luovuttanut Ungdomshusetin kaupungin nuorille vuonna 1982, vuosikymmenen alun talonvaltausaallon jälkeen. 17 vuotta myöhemmin talo oli myyty, jotta mekkaloivista nuorista päästäisiin eroon.

Neljännesvuosisata autonomista ja radikaalia kulttuuria oli nyt uhattuna, koska kaupungin

poliitiko-
liiti-
kot ei-
vät voineet
sietää heistä
riippumatonta
elämää. Vaikka vir-
kamiehet olivat heittä-
neet kapuloita talon käyt-
täjien rattaisiin sen koko ole-
massaolon ajan, niin vuodesta
1999 jatkunut poliitikkojen, oikeus-
laitoksen ja poliisin vetämä farssi mur-
si täysin Ungdomshusetin käyttäjien ja tu-
kijoiden luottamuksen virkavaltaan. 16. jou-
lukuuta, pari päivää sen päivän jälkeen jonka
Kööpenhaminan poliisi oli ilmoittanut poistumis-
takarajaksi Ungdomshusetista, kaupungissa puh-
kesivat suurimmat mellakat sitten toisen maail-
mansodan. Korkein oikeus oli ilmoittanut, ettei
se käsittele Ungdomshusetin tapausta, ja siten
sulkenut viimeisen rauhanomaisen vaikuttamisen
oven talon käyttäjiltä. Tuhannet ihmiset lähtivät
kaduille osoittamaan raivonsa, ja koko Tanska
kuohui yhteenotosta. Kun Ungdomshuset lopulta
hädettiin 1. maaliskuuta, kalpenivat 16. joulu-
kuuta tehdyt yhteenotot sen kaupunkisodan rin-
nalla, joka puhkesi Nørrebro kaduilla. Pari tun-
tia hädän jälkeen tuhannet nuoret ottivat yh-
teen poliisin kanssa Tanskan pääkaupungissa, ja
mellakat jatkuivat kolme päivää.

Sosiaalikeskus Rajatila haastoi näyttävästi Helsingin nollatoleranssin graffitia vastaan.

Kuvaaja: Laura Böök, 2008.

Taistelu hävittiin kuitenkin hetkellisesti. Ungdomshuset purettiin — vastoin kaikkia paikallisen museoviraston suosituksia — pari päivää myöhemmin. Kun näin tv-kuvissa purkukoneiden repivän taloa maan tasalle, mureni luottamukseeni kapitalistiseen yhteiskuntaan kertaheitolla olemattomiin. Uutinen hädöstä kantautui heti Suomeen, ja solidaarisuustoimia alettiin valmistella. Akateemisen kirjakaupan yläpuolella sijaitsevan Tanskan suurlähetystön ulkopuolella käytiin osoittamassa mieltä moneen otteeseen, ja suurlähetystön kilvet töhrittiin tietojeni mukaan moneen kertaan.

Uutta kotirintamalla

Helsingin radikaalit vastakulttuurit olivat eläneet hiljaiseloa jo vähän aikaa. Ungdomshusetin häätö sytytti kauan kaivatun kipinän toimia myös omassa ympäristössä. Häätöjen vastaiset protestit toivat yhteen ihmisiä eri piireistä, eikä kestänyt kuin pari kuukautta, kun ensimmäinen talo pitkästä aikaa vallattiin Helsingissä Katajanokalta. Valtaus oli monille ensimmäinen kosketus käytännön autonomiaan. Viikon ajan valtaajat päättivät itse ja yhdessä siitä mitä tehdä ja miten. Monen kymmenen ihmisen joukko järjesti yhdessä juhlia, elokuvailtoja ja keskustelutilaisuuksia. Mediatyö ja neuvottelut kaupungin ja naapureiden kanssa jaettiin monen henkilön kesken. Katajanokan valtaus kesti vain viikon. Vaikka nuorisosiainkeskuksen virkamiehet olivat käyneet paikan päällä lupaamassa, että neuvottelut jatkuisivat toistaiseksi, oli poliisi ovella jo

seuraavana aamuna. Valtaus opetti niille valtaajille, joille 2000-luvun alun väännöt eivät olleet tuttuja, että viranomaisiin harvoin on luottaminen.

Minulle kokemukset Katajanokalta jäivät ainiaaksi mieleen. Taloon syttyi sellainen solidaarisuuden ja yhteistoiminnan henki, jota mikään ylhäältäpäin ohjattu toiminta ei koskaan voi tuottaa. Häädön jälkeen toimintaan oli liittynyt useita uusia ihmisiä, ja lähes kaikille tuntui selvältä, että hommaa ei lopeteta ennen kuin Helsingissä on autonominen sosiaalikeskus.

Suomessa valtausten yhteiskunnallinen kriitikki on eristetty tehokkaasti. Toimintaan melkein väkiväkityksellä iskeyty nuorisoleima on muodostunut pakkopaidaksi. Se tuntuu olevan ainoa tapa ymmärtää radikaalia toimintaa: laittaa se nuorten hälinän piikkiin. Vaikka on totta, että valtaosa Helsingin valtausten aktiiveista on nuoria, kätkee annettu leima toiminnan todellisen luonteen ja radikalismien. Valtaajat itse ovat olosuhteiden pakosta alistuneet tähän kategoriaan, sillä valtaajat häädetään lähes poikkeuksetta, ja nuorisosiainkeskus tarjoaa vaadittavan raon yksityisomaisuutta suojelevan hallinnon ohi. Kaupungin olisikin opittava suhtautumaan omaehtoiseen toimintaan rakentavammin. Kun ihmisten itsenäistä vaikuttamista ilmenee ja siihen on välttämättä puututtava, tulisi sen lähteä toimijoiden tarpeesta eikä kaupungin tarpeesta mahdollistaa kaikki toiminta omiin rakenteisiinsa ja määritelmiinsä.

Katajanokan valtauksen jälkeen Helsingissä nähtiin valtausten kesä. Kolmen valtauksen jälkeen neljäs näytti vihdoin osuvan oikeaan. Se oli Elimäenkadulta elokuussa vallattu vanha ravintolarakennus, jonka omistava yritys lähti neuvottelemaan kaupungin kanssa talon vuokraamisesta autonomiseksi sosiaalikeskukseksi. Elimäenkadulla Helsingin varttuva autonominen kulttuuri pääsi ensimmäistä kertaa todelliselle kokeutukselle. Sain kokea sekä positiivisia että negatiivisia tuntemuksia. Olihan nyt todella luotava horisontaalisen toiminnan kulttuuri lähes tyhjästä. Tämän ajan monet onnistumiset sekä epäonnistumiset antoivat eväitä tulevaisuudelle.

Elimäenkadulta syntyneet kokemukset ajoivat minut vieroksumaan paljon käyttämäämme käsitettä vapaa tila. Huomasin, että käsitteeseen yleensä vetosivat neljältä yöllä riehuvat öykkärit, joita ei millään saatu poistumaan talosta. Tilahan on vapaa, joten kuka tahansa saa tehdä mitä tahansa. Sosiaalikeskuksen ei mielestäni tule olla vapaa tila tässä merkityksessä. Se ei ole tila, jossa ei ole mitään sääntöjä tai logiikkaa ja jossa kaikki sekoilu on mahdollista. Pikemminkin sen kuuluisi olla tila, jossa on läpinäkyvät ja osallistavat rakenteet. Vapaa sen tulisi olla siinä merkityksessä, että toimintaan saa osallistua kuka tahansa, joka hyväksyy talon säännöt. Tilan määrittävät siihen sitoutuneet ihmiset. Tila on avoin, mutta ei vapaa.

Elimäenkadun tulikoe läpäistiin haasteista huolimatta. Talolla kävi syksyn aikana tuhansia ihmisiä kulttuuritapahtumissa ja poliittisissa

tilaisuuksissa sekä ennen kaikkea hengailmassa ilman mitään suorituspaineita. Talo oli myös sosiaalikeskus juuri siinä mielessä kuin itse toivoin sosiaalikeskuksen olevan. Vaikka talon olemassaolo oli jatkuvasti vaakalaudalla, yhteisö jaksoi provosoida ympäröivää yhteiskuntaa. Pirate Cinemassa näytetyt laittomasti ladatut leffat herättivät poliisin, jotka iskivät väitettyjen järjestäjien kimppeen, mutta esitykset saivat aikaan myös laajaa keskustelua piratismista.

Sosiaalikeskuksen seinään maalattu graffiti Nokian johtaja Olli-Pekka Kallasvuosta herätti

Talonvaltauksset ovat vaatineet tilaa epäkaupalliselle toiminnalle ja osoittaneet, että kaupunkitilassa kytee monia hiljennettyjä konflikteja. Kuvaaja: Laura Böök, 2008.

keskustelua graffiteista ja yksityisten yritysten vaikutusvallasta. Nollatoleranssin Helsingissä jo pelkkä graffiti talon seinässä oli provokaatio, jota vastaan monet tahot hyökkäsivät lähettämällä valituksia nuorisosiainkeskukselle, vaati-
tien rivien välissä häätöä. Tätä kirjoittaessani nollatoleranssi on kumottu. Uskon, että tähän on vaikuttanut suuresti valtausten tarjoama tila niille kulttuurimuodoille, jotka on asetettu pannaan. Sosiaalikeskus on osoittanut olevansa tila

toiminnallisille ihmisille, jotka ovat yhteiskunnan kanssa jatkuvassa vuorovaikutuksessa. Tila on ollut alusta sille turhautumiselle, jota on koettu steriilissä ja kesyssä Helsingissä.

Vaikka Elimäenkatu tyhjennettiin vuoden 2007 lopussa neljän kuukauden neuvottelujen jälkeen, oli autonomisen sosiaalikeskuksen vaatimus saanut tuulta alleen. Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen esitti valtaajille antamassaan audienssissa, että Helsingissä olisi oltava tilaa autono-

Sosiaalikeskuksissa on järjestetty laajasti erilaista omaehtoista toimintaa. Kuvaaja: Laura Böök, 2008.

miselle sosiaalikeskukselle. Nuorisolautakunta asetti 20 000 euroa tälle projektille vuodeksi 2008, kunhan sopiva rakennus löydetäisiin.

Elimäenkadulta toimintaa jatkettiin useiden valtausten voimalla heti vuoden vaihteen jälkeen. Häätö tuli poikkeuksetta, kunnes huhtikuussa tärpäsi. Töölön Rajasaaresta vallattu vanha pumppuasema sai vuokrasopimuksen kesän ajaksi, ja pian nuorisoasiainkeskus ilmoitti kaupungin löytäneen rakennuksen, johon voitiin tarjota pitkäaikaisempaa sopimusta. Kun Rajasaaren sosiaalikeskus "Rajatila" tyhjennettiin lokakuussa, oli meillä jo käsissämme nuorisoasiainkeskuksen lupaus saada talo Sompasaaren teollisuusalueelta vuoden vaihteessa.

Valtausten hullun vuoden aikana oli meitä yhdessä valtauksessa häätämässä reilu sata poliisia karhukoplan armeijan helikopterin avustamana. Valtaajia pahoinpideltiin, ja otimme vastaan sakkoja tuhansien eurojen edestä. Miksi sitten jatkoimme valtauksia? Ehkäpä elämä tässä yhteiskunnassa on monelle meistä muuten niin sievätöntä? Minua on ajanut eteenpäin ennen kaikkea toivo toisenlaisesta elämästä tässä ja nyt, ja tieto siitä, että se on mahdollista.

Työ sosiaalikeskuksen kanssa on kuitenkin vasta alkanut. Horisontaalisesti järjestäytyneen yhteisön rakentaminen ei ole helppoa maassa, jossa radikaali kulttuuri on useimmiten ollut autoritääristä ja totalitaarisiin valtioihin haikailevaa. Sisäisten hierarkioiden purkaminen sekä avoimen ja helposti lähestyttävän tilan luominen ovat paljon suurempia haasteita kuin poliisia vastaan

pullisteleminen. Sompasaareen syntyvä sosiaalikeskus ei myöskään tule jäämään staattiseksi ja eristäytyneeksi tilaksi. Se tulee olemaan graffiteilla peitetty, musiikkia raikua ja elämällä täytetty riiviö siistissä ja valvotussa Helsingissä. Me emme tule sopeutumaan! Sosiaalikeskus tulee haastamaan yhteiskunnallisia normeja, tuottamaan antikapitalistista politiikkaa ja nousemaan otsikoihin. Se tulee olemaan ainutlaatuinen tila Helsingissä, koska se on todella käyttäjiensä tila.

Autonomisen sosiaalikeskuksen käsite tulee alun perin Italiasta. Sillä viitataan maan kaupungit täyttäviin vallattuihin taloihin, jotka toimivat tiettyjen piirien tai naapurustojen kohtaamispaikkana. Taloja pyörittävä porukka on yleensä järjestäytynyt horisontaalisesti, eli muodollisia hierarkioita ei ole, vaan asiat päätetään yhdessä talokokouksessa.

Sosiaalikeskukset eivät Italiassa useimmiten ole mitään ympäröivästä yhteiskunnasta eristäytyneitä aktivismin pesäkkeitä vaan tiloja, jossa eri-ikäiset ja -taustaiset ihmiset voivat kohdata yhteisöllisessä toiminnassa. Talot toimivat myös ruohonjuuritason vastarinnan pesäkkeinä kapitalistisen yhteiskunnan ylilyöntejä vastaan. Tarkoituksena ei siis ole eristäytyä omaan moraaliseen ylivermaisuuksiinsa, vaan levittää täysin erilaisia yhteiselon ja tekemisen malleja.

Sosiaalikeskus rikkoo kaupunkitilan logiikan, jossa sisältö on legitimoitava joko rahan tai hallinnollisten tavoitteiden nimissä. Se on avoin tila, johon talon käyttäjät voivat tuottaa mieleisensä sisällön.

NETTIIN

nuoren mieli tekevi

"Nähääx galtsus?"

Nuorisotyötä on tehtävä siellä missä nuoret ovat. Tänä päivänä verkossa tehtävälle nuorisotyölle on yhä suurempi tarve, ja työmuoto onkin lähtenyt käyntiin hyvällä menestyksellä. Ammattilaiset tietävät miten työtä pitäisi tehdä, ja nykuteknologia tarjoaa työmuodolle hyvät mahdollisuudet. Käytännön toteutukseen tarvitaan kuitenkin vielä lisäresursseja.

Lapset ja nuoret omaksuvat helposti monikanavaisen median käytön ja ovat teknisesti taitavia. Sisällöllisesti heidän tietotaitonsa ovat kuitenkin puutteelliset, ja he tarvitsevat niiden parantamiseen aikuis-ten ja ammattilaisten tukea. Mediakulttuuri kehittyä ja muuttuu koko ajan, ja kaikilla on pääsy sen sisältöjen

ääreen. Koskaan aiemmin nuorten mediakulttuuri ei ole ollut näin läpinäkyvää. Silti aikuiset kasvattajat eivät koe tuntevansa lasten ja nuorten mediamaailmaa. Aikuiset kokevat median yksisuuntaisena, kun taas nuoret ovat tottuneet siihen, että se on kaksisuuntainen ja että he voivat vaikuttaa tuottamalla itse sisältöä, esimerkiksi Habbossa ja IRC-Galleriassa.

Voidaankin päätellä, että lapset, nuoret ja myös aikuiset tarvitsevat mediakasvatusta ymmärtääkseen monikanavaisen median sisältöjä. Parhaiten tätä tukea voivat antaa lasten ja nuorten parissa työtä tekevät ammattilaiset ja mediaa tuntevat tahot.

"Mä postaan sen urlin sun homeen"

Verkkoyhteisöjä on oikeastaan ollut jo ennen graafisia www-sivuja niin kauan kuin internetillä on ollut käyttäjiä. Yhteisöllinen kehitys alkoi verkossa jo 1970-luvulla, kun keksittiin, miten tieto voi liikkua pakettikytkentäisenä. Tämä mahdollisti internetin synnyn. Verkkoyhteisöt eivät ole siis uusi asia. Aiemmin ne ovat syntyneet ihmisten mielenkiinnon ja innostuksen johdosta jotakin asiaa kohtaan. Nykyään verkko

JARMO LAITINEN ja **MARKO SEPPÄLÄ** työskentelevät molemmat Oulun kaupungin nuorisoasiainkeskuksessa kehittämistoiminnan yksikössä. Laitinen toimii suunnittelupäällikkönä ja Seppälä puolestaan projektipäällikkönä Seudullisessa virtuaalinuorisotyön hankkeessa.

itsessään kiinnostaa ihmisiä, ja uusia yhteisöjä syntyy pelkän verkkoyhteisöllisyyden tarpeesta.

Ensimmäiset verkkoyhteisöt luotiin sellaisten ryhmien käyttöön, joilla oli yhteiset päämäärät, kokemus sekä kommunikointiohjelmisto. Tällaisia ryhmiä oli 1970-luvulla esimerkiksi ARPANET:issa, joka oli Yhdysvaltain puolustusministeriön käytössä. Siellä verkkoyhteisöjen käyttäjät olivat tutkijoita, ja keskustelu oli pääosin ammatillista. 1980-luvulla internet alkoi kehittyä yliopistojen ja korkeakoulujen tarpeesta välittää ja siirtää tietoa keskenään. Tällöin perustettiin myös Suomen korkeakoulujen ja tutkimuksen tietoverkkohanke FUNET. Nykyään verkkoyhteisöt ovat suurimmaksi osaksi interaktiivisia: keskusteluissa pitää olla mukana joka hetki ja käyttäjät itse tuottavat sisältöjä yhteisöihinsä.

”Ivlistä irliin”

Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen luotsaama Netari.fi-hanke toteuttaa ja kehittää verkossa tehtävää valtakunnallista nuorisotyötä. Toiminnan tavoitteena on saada yhteys niihin nuoriin, jotka viettävät suuren osan ajastaan verkon erilaissa toimintaympäristöissä. Netari-toiminta lähti liikkeelle vuonna 2004 pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyöhankeena. Hyvien tulosten ansiosta opetusministeriö myönsi Helsingin nuorisosiainkeskukselle syksyllä 2007 hankerahoituksen ja mandaatin lähteä laajentamaan toimintaa valtakunnalliseksi. Syksystä 2008 lähtien toiminnassa ovat mukana jo 18 kunnan nuorisotoimet. Jokaisessa kunnassa verkkonuorisotyötä tekee

yksi tai useampi nuorisohjaaja osana omaa työnkuvaansa. Toiminnan koordinoimista ja kehittämisestä vastaa keskitetysti Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön tuella.

Netarin verkkonuorisotyötä tehdään kahdessa nuorten suosimassa verkkoympäristössä, Habbossa ja IRC-Galleriassa. Kummassakin ympäristössä toimii Netarin virtuaalinen nuorisotila, jossa nuoren on mahdollista käydä reaaliaikaista keskustelua sekä toisten nuorten että koulutetun nuorisotyön ammattilaisen kanssa. Vuonna 2008 nuorisotilat olivat avoinna yhteensä kuutena iltana viikossa. Kevään 2008 aikana Netarin virtuaalisissa nuorisotiloissa vieraili reilut 53 000 nuorta, eli keskimäärin 600 nuorta yhtä aukioloiltaa kohden.

Virtuaalisen kohtaamisen ohella Netari järjestää verkossa tavatuille nuorille reaali maailman tapaamisia eli miittejä, ja kesäisin järjestetään valtakunnallinen Netari-leiri. Näiden tapaamisten tarkoituksena on tukea ja vahvistaa verkossa paljon aikaa viettävien nuorten sosiaalisia kontakteja myös kasvotusten. Lisäksi nuorille

Kuvaaja: Satu Tähtinen, 2008.

tarjotaan myös mahdollisuus kouluttautua vapaaehtoisiksi apuohjaajiksi, jotka osallistuvat verkkonorisotyöhön varsinaisen Netari-ohjaajan avustuksella. Hankkeen tavoitteena on kehittää verkossa tapahtuvan nuorisotyön laatua sekä luoda yhtenäinen työmalli ja toimintakulttuuri valtakunnalliseen verkkonorisotyöhön. Lisäksi tavoitteena on moniammatillisen verkkonorisotyön kehittäminen, sillä näin madalletaan esi-

Netarin etusivu 13.2.2009.

merkiksi verkossa kohdattujen nuorten kynnystä asioida tarvittaessa sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä aktivoidaan ja autetaan sosiaali- ja terveyspalveluita kehittämään omia verkkotyön malleja.

”Floodaaja saa bannit”

Nuorisotyössä on aina ollut tavoitteena olla tavoitettavissa siellä missä nuoretkin ovat. Viimeistään 1980-luvulla nuorisotyöntekijät jalkautuivat kaduille, kun huomattiin nuortenkin olevan siellä. 2000-luvulla mennään internetiin, koska nuoret viettävät huomattavan paljon aikaa verkon eri ympäristöissä.

Aikuiset mieltävät usein, että internet on erillään muusta maailmasta, mutta nuoret kokevat internetin muun maailman jatkeeksi. Verkko on nuorille yksi sosiaalinen ympäristö siinä missä koti, koulu ja harrastuksetkin. Nuoret kokevat verkkokontakteissaan syvää yhteisöllisyyttä, ja verkossa tapahtuvat kontaktit ovat nuorille yhtä aitoja ja arvokkaita kuin face to face -kohtaamiset. Verkossa tehtävä nuorisotyö on läsnäoloa, neuvontaa, eteenpäin ohjausta sekä lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen kasvun tukemista. Se noudattaa samoja periaatteita kuin nuorisotaloilla tehtävä nuorisotyö, ja työmuodot tukevat toisiaan. Toiminnalla yritetään parantaa nuorisotyön saavutettavuutta: nuori, joka ei syystä tai toisesta pääse nuorisotalolle, voi saada luotettavan kontaktin nuorisotyöntekijään verkon välityksellä. Toiminta tukee siten myös haja-asutusalueiden nuorisotyön palveluntarjontaa.

Verkkokulttuurissa yhteisöissä toimitaan usein nimimerkin suojissa, ja tämä mahdollistaa nuorelle matalan kynnyksen tulla keskustelemaan nuorisotyöntekijän kanssa vaikeistakin asioista. Anonyymisyys mahdollistaa syvän luottamuksen varhaisessa vaiheessa. Kunnallinen verkossa tehtävä nuorisotyö tarjoaa verkossa läsnä olevan koulutetun aikuisen, jonka kanssa voi keskustella reaaliaikaisesti. Jos nuori tarvitsee jatkotoimenpiteitä, hänet yritetään ohjata eteenpäin esimerkiksi kouluterveydenhoitajalle. Anonyymin verkkokontaktin syventäminen ja nuoren ohjaaminen eteenpäin reaali maailman kontaktin pariin vaativat intensiivistä työtä nuoren kanssa.

”Tässä forkassa ei idlata”

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa on huomioitu myös verkossa tehtävä nuorisotyö, ja ohjelman mukaan työmuoto halutaan laajentaa valtakunnalliseksi. Jokelan ja Kauhajoen tapatumien jälkeen ovat myös eri ministeriöt löytäneet rahoitusta Netarille nopeutetussa aikataulussa. Nyt on toden teolla huomattu verkko-yhteisöt, joissa nuoret kokoontuvat ja joihin he tuottavat sisältöjä. Näistä hyvänä esimerkkinä on videopalvelu YouTube.

Kunnallinen nuorisotyö on mennyt verkkoon jo vuonna 2005, jolloin ensimmäinen verkkonuorisotila Netari avasi ovensa Habbossa. Työmuoto on koettu tarpeelliseksi niin kohderyhmän kunniammattilaisten keskuudessa. Tällä hetkellä toiminnan laajentumisen esteinä ovat verkkotyökalun puuttuminen ja koulutuksen puute.

Liikenne- ja viestintäministeriön Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunnan alaisuuteen on perustettu Lasten ja nuorten mediafoorumi, jonka tehtävä on arvioida median ja internetin roolia lasten ja nuorten arjessa. Foorumi etsii uusia keinoja, joilla voidaan edistää lasten ja nuorten valmiuksia toimia sähköisessä viestintäympäristössä. Mediafoorumi on edistänyt vahvalla panoksella valtakunnallisen verkkotyökalun rakentamista nuorisotyöhön Suomessa. Verkkotyökalun tehtävänä on mahdollistaa laadukkaan verkkonuorisotyön tekeminen valtakunnallisesti ja moniammatillisesti, riippumatta työntekijän fyysisestä sijainnista ja teknisistä resursseista.

”Wtf — ubiikki?”

Entä jos tietotekniikalla voisi oikeasti tehdä jotain muuttavaa ja sen avulla voisi keksiä aidosti maailmaa parantavia asioita? Tuleeko elämästä täysin riippuvaista informaatioteknologiasta, kun mennään kohti ubiikkiyhteiskuntaa? Informaatioteknologian kannalta ubiikilla tarkoitetaan tietoyhteiskunnan kehittyneempää muotoa, jossa palvelut ovat kaikkialla ja kaikissa tilanteissa käytävissä. Ubiikin tavoitteena on helpottaa kansalaisten ja yritysten jokapäiväistä toimintaa. Liikenne- ja viestintäministeriö puhuu ubiikin sijaan mieluummin uuden arjen tietoyhteiskunnasta.

Teknisesti ubiikkijärjestelmä perustuu käyttäjälle näkymättömään ja kaikkialle ulottuvaan verkkoon, jossa palvelu annetaan käyttäjälle kulloinkin parhaimman palvelutason mahdollisella tavalla teknologialla. Jos esimerkiksi nuori on

ilmoittanut järjestelmään olevansa kiinnostunut rap-musiikista, hän saa ajankohtaista tietoa ja tarjontaa aiheesta kävellessään vuorovaikutteisten ilmoitustaulujen ohitse. Ubiikin mahdollisuudet ovat rajattomat, ja se tulee muuttamaan myös nuorisotyön menetelmiä siten, että nuorisotyössä hyödynnetään teknologiaa entistä tehokkaammin. Siksi on tärkeää, että nuorisotyö ja nuorisotyön koulutus reagoivat ja osallistuvat teknologian kehitykseen sekä verkottuvat moniammatillisesti tällä osa-alueella.

”BTW”

Virtuaaliset yhteisöt ja tilat eivät tulevaisuudessaakaan kilpaile fyysisten tilojen kanssa, vaan tarjoavat loogisen jatkumon nuorisotyölle. Tämä asettaa paineita nuorisotyölle, sillä sen on kyettävä toimimaan myös verkkoympäristöissä. Työntekijän täytyy perehtyä ja kouluttautua, jotta hänellä on valmiudet työskennellä virtuaalisissa tiloissa. Tämä on otettava huomioon jo ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmissa. Kunnissa on herättävä siihen, että resurssien tarve verkossa tehtävään nuorisotyöhön tulee entisestään kasvamaan. Kuntien on suunnattava henkilöstöä verkkonuorisotyöhön, jotta työn jatkuvuus ja laatu turvataan sekä paikallisesti että kansallisesti.

Ennustamme, että viiden vuoden sisällä verkossa tehtävä nuorisotyö on vakiinnuttanut paikkansa ja että sitä tehdään moniammatillisesti ja kansallisesti Utsjoelta Hankoon. Tämä kuitenkin edellyttää, että työmuodon vaatimat

työkalut ovat kunnossa ja että työntekijöillä on mahdollisuudet laadukkaaseen ja tasavertaiseen työhön sijainnistaan riippumatta. Teemme työtä sellaisessa ympäristössä, joka vaatii tekijältään jatkuvaa itsensä kehittämistä ja kiinnostusta toimia ympäristöissä, jotka kehittyvät huimaa vauhtia. Yleensä mielletään, että informaatio-tekнологia ja nuorisotyö eivät kuulu yhteen, mutta nyt on tullut aika muuttaa näitä ennakkoluuloja. Haluamme olla tässä asiassa motivoiva esimerkki!

KIRJOITUKSESSA KÄYTETYT NETTISLANGIT:

galtso	= IRC-Galleria
postata	= viesti keskustelufoorumille
urli	= tarkoittaa yleensä webosoitetta
home	= kotisivu esim. Habbossa
IVL	= in virtual life
IRL	= in real life
floodata	= kirjoittaa samaa tekstiä peräkkäin esim. keskustelupalstalla
bannit	= antaa porttikielto esim. keskustelupalstalle
forkka	= keskustelufoorumi
idlata	= henkilö joka vain oleskelee esim. IRC-kanavalla eikä puhu mitään
WTF	= what the fuck
BTW	= by the way

Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus

Suomen nuoriso kansainvälistyi viime sotien jälkeen varsin nopeasti. Erityisesti järjestöt tekivät omia matkojaan maamme rajojen ulkopuolelle. 1950-luvulla virisi ystävyyskaupunkitoiminta Neuvostoliiton kanssa, minkä myötä moni suomalainen pääsi tutustumaan itäiseen naapuriin. Pohjoismainen yhteistyö rakentui vilkkaaksi erityisesti Ruotsin ja Norjan kanssa. Saksojen, pääasiassa Itä-Saksan, kanssa tehtiin yhteistyötä. 1960-luvulla television kautta saatiin uudenlaista kuvaa muusta maailmasta, ja myös matkustamisen helpottuminen lisäsi kosketuksia muihin maihin. Nykyisin ystävyyttä haetaan aina Kiinasta asti. Euroopan unionin sisällä nuorisovaihto on vilkasta ja monipuolista. Kaukaiselta tuntuu nyt tieto siitä, että Turun ja Göteborgin välillä oli jo vuonna 1947 ystävyystoimintaa. Tämän yhteyden ansiosta turkulaiset nuoret saivat tuolloin göteborgilaista voita kesäleireillensä.

Kansainvälistymistä on pidetty esiasteleina kohti monikulttuurista Suomea, jonka toivat yhteiskunnalliseen keskusteluun erityisesti maahanmuuttajat 1990-luvulta alkaen. 2000-luvun Suomessa asuu kymmeniä eri kansallisuuksia. Kontaktien luomista eri kulttuureihin siis riittää. Voikin kysyä, onko Suomi monikulttuurinen, kun täällä asuu riittävän monia kansallisuuksia, vai tarvitaanko monikulttuurisuuteen muutakin kuin ihonväriltään erilainen tai vierasta kieltä puhuva naapuri.

Kansainvälisen teemaperheen keskustelun aloittaa Markku Kärkkäinen kuvailemalla kansainvälisen nuorison festivaaliliikkeen kehitystä ja erityisesti Suomen ja Neuvostoliiton nuorison ystävyysfestivaalitoimintaa. Pauliina Arola maalaillee suomalaisen nuoren vaikuttajan Eurooppa-kuvaa ja Erja Salo kertoo suomalaisten partiolaisten toiminnasta kansainvälisessä järjestössä. Hasan Habib keskittyy monikulttuurisuuteen.

Festivaaliliike

AVASI LAAJAN KANSAINVÄLISYYDEN SUOMALAISNUORILLE

Kaikki alkoi kohdallani kuulaan kirkkaana lokakuuisena iltana maakellarin katolla Karjalankylän kansakoululla Pieksämäen maalaiskunnassa yli viisi vuosikymmentä sitten vuonna 1957. Radio oli kertonut, että tähtitaivaalla voi nähdä oudon liikkujan, Sputnikin. Ajatuksissani voin vieläkin aistia tuon 9-vuotiaana kokemani tunnelman, kun sain iltayönä katseeni kiinnitetyksi tuohon uuden aikakauden airueeseen. Tietysti kuulen myös sen piipityksen ”täällä Moskova”. Eikä pojan intoni suinkaan laantunut, kun maailmalle levisivät huhtikuussa 1961 kuvat Juri Gagarinista, maailman ensimmäisestä avaruuslentäjästä, kosmonautista. Jo saman vuoden marraskuussa Juri Gagarin vieraili Suomessa ja sai suuret kansanjoukot liikkeelle, sen ajan mediaylläkän.

MARKKU KÄRKKÄINEN, Suomi–Venäjä-seuran projekti-päällikkö. Työura seurassa on jatkunut vuodesta 1985. ”Uskon, että olisi jo aika kirjoittaa Suomen nuorison kansainvälisen toiminnan historia esimerkiksi vuodesta 1944 aina 2000-luvulle saakka. Suomen nuorison kansainväliset tavoitteet ovat todella suurella panoksella vaikuttaneet kansainväliseen kanssakäymiseen ja myönteisen Suomi-kuvan luomiseen maailmalla.”

Suomen nuoriso heräsi laajaan kansainväliseen toimintaan 1960-luvulla. Toiminnan varsinaiseksi kukoistuskaudeksi muodostuivat sitten 1970–1980-luvut. Sodan jälkeinen festivaaliliike teki korvaamatonta perustyötä. Sen seurausta oli Maailman nuorison ja ylioppilaiden 8. festivaalin järjestämisvastuun antaminen Suomelle. Tapahduma järjestettiin Helsingissä kesällä 1962. Aika oli suurvaltasuhteissa hyvin kireää, ja niinpä Helsingissäkin koettiin rajuja mielenosoituksia festivaalia ja erityisesti neuvostonuoria vastaan. Mellakoinnin taustavoimaksi paljastui tutkimuksissa itse CIA. Helsingissä mukana ollut runoilija Jevgeni Jevtušenko kirjoitti kuohuksissaan kuulusan runonsa räkänokkaisesta fasismista. Presidentti Urho Kekkonen päätti osallistua näyttävästi festivaalin aikana järjestettyyn Unkarin kansalliseen konserttiin.

Olin festivaalin aikaan ensimmäisellä ulkomaanmatkallani, kansainvälisellä pioneerileirillä DDR:ssä Rostockin lähellä Prerowissa. Itämeren rannalla jännityksestä kertoivat hävittäjien toistuvat lennot saaremmekin yli. Leirissämme sen sijaan kukoisti teiniromantiikka. Muistan, että itse viihdyin erityisesti norjalaisten tyttöjen

seurassa. Mikä voisikaan olla parempi kansainvälisyyteen kasvamisen tie kuin tuollaiset leirit, joissa eri maista ja kulttuureista tulevat nuoret kohtaavat ja tutustuvat.

Vietnamin sodalla oli sisällöllisesti voimakas vaikutus nuorten maailmankuvaan 1960-luvulla. Se synnytti myös Suomessa laajan solidaarisuusliikkeen nuorison keskuudessa. USA:n maailmanvaltaa ja imperialismia vastustettiin, ja haluttiin tukea kehitysmaita. Näitä taustoja vastaan täytyy nähdä myös vuoden 1968 Vanhan valtaukset ja radikaalin opiskelijaliikkeen nopea synty ja kasvu Suomessakin.

Armeijan sotaleikkien jälkeen aloitin opiskelut Tampereen yliopiston uudessa, taloudellishallinnollisessa tiedekunnassa syksyllä 1967. Aika oli niin kiihkeää, että parin vuoden ahkeramman opiskelun jälkeen opiskelijapolitiikka tempaisi täysin mukaansa ja muuttui päätyöksi – tosin vailla palkkaa. Olin kesätöissä morsiameni kanssa Tukholmassa 1969, ja viikonloppuisin olimme Vietnam-mielenosoituksissa. Niitä taisi olla siellä lähes joka viikko. Uusien nuorisoliikkeiden lehtiä ja monisteita oli jaossa niin paljon kuin ikinä jaksoi tutkia.

Neuvostoliiton sputnikkien, kosmonauttien ja urheilijoiden luoma kansainvälinen imago kärsi pahan kolauksen Tšekkoslovakian miehityksen myötä elokuussa 1968. Lukuvuoden käynnistyesä oli Tampereen yliopistolla laajoja mielenosoituksia, joista ovat jääneet mieleen Liisa Mannisen (nykyinen toimittaja Liisa Liimatainen, Roo- ma) tulisieluiset palopuheet. USA:n yhä voimis-

tuva
soti-
minen
Vietnamissa
ja siihen liitty-
vä voimakas anti-
kommunismi käänsi-
vät kuitenkin nuoret
mielet pohtimaan ja tutki-
maan tuota kommunismia,
jota piti napalmilla vastustaa.
Marxin, Engelsin ja Leninin teokset
alkoivat kiinnostaa montaa opiskelijaa
enemmän kuin tenttikirjat.

Kansainvälinen liennytyskehitys otti ensi-
askeleitaan kylmän sodan vastakkainasettelun
vähentämiseksi 1970-luvulla. Nuorisojärjestöt
Euroopassa astuivat yhteisiin neuvottelupöytiin,
minkä seurauksena nuorisojärjestöjen johtajien
tasolla järjestettiin Euroopan nuorison turvalli-
suus- ja yhteistyökokousten sarja (NETK). Suo-
malaiset nuorisojärjestöt isännöivät näitä tärkei-
tä eurooppalaisia nuorisokokouksia ainakin kah-
desti Espoon Dipolissa. Se oli jo oikeata nuoriso-
diplomatiaa kaikkine öisine pilkunvääntöineen
asiakirjoihin. Nuorisoyhteistyö sai tästä merkit-
tävää ja konkreettista poliittista sisältöä ja jat-
kuvuutta.

Jos NETK-kokoukset olivat puhtaasti nuo-
risojohdon tapaamisia, niin maailman nuorison
ja opiskelijoiden 10. festivaali kesällä 1973

Markku ja
Kresen-ryhmä
Novgorodin
folklore-festi-
vaaleilla kesäl-
lä 2007.

Berliinissä oli valtaisa nuorisojoukkojen yhteinen tapahtuma. Suomessa järjestettiin satoja valmistelutapahtumia, ja festivaaleille lähdettiin uskomattoman pitkällä festivaalijunalla, joka matkasi Berliiniin useamman päivän. Mukana oli lähes 700 nuorta. Jo junamatka oli ikimuistoinen! Alkaen siitä, että ensimmäisessä pysähdyspaikassa Viipurissa muutamat innokkaimmat, mm. Ilkka Kanerva, myöhästyivät junasta ja saatiin mukaan milliisiauton kiidättäminä Leningradissa. Ja jatkuen niin, että esimerkiksi Minskissä ja Varsovasa oli suuret vastaanottojuhlat. Mieleen jäi myös junan ”pyörien vaihto” Puolan rajalla Brestissä. Raideleveys on yhä kapeampi Keski-Euroopassa kuin Venäjällä ja Suomessa. Berliiniin saapui kaikkiaan yli 30 000 nuorta reilusti yli sadasta maasta. Frieden, Freundschaft, Solidarität (rauha, ystävyys, solidaarisuus) kaikuivat viikon aikana miljoonia kertoja. Me suomalaiset nuoret saatoimme olla ylpeitä, kun vetäjämme, kansanedustaja Ilkka-Christian Björklund puhui saksalaisen koulun kasvattina joukkokokouksissa sujuvasti saksaa. Omasta oppikoulun pitkästä saksasta oli tuolloin paljon iloa, vaikka toki Englanti oli varmaankin festivaalin valtakieli. Tapahtumalla oli valtaisa vaikutus myös nuorisokulttuuriin. Suomessakin nuorison laululiike synnytti varmasti satoja ryhmiä ja lauluja. Itse seurasin läheltä tamperelaisen Sissiteatterin esiintymisiä ja menestystä festareilla.

Berliinin festivaalin aikoihin toimin jo koulupoliittisena sihteerinä Suomen Demokraattisessa Nuorisoliitossa, SDNL:ssä. Elettiin suomalaisen

nuorisokentän kiivaimman politisoitumisen vuosia. Eduskunta sääti nuorison kovan painostuksen seurauksena lain kouluneuvostoista. Ne toivat poliittisen keskustelun ja liikehännän kouluihin, mikä huipentui syksyllä 1973 ensimmäisten kouluneuvostovaalien myötä. Kymmenettuhannet koululaiset olivat ehdokkaina ja ottivat kantaa koulun ja yhteiskunnan asioihin. Kansainväliset kysymykset olivat voimakkaasti esillä mm. taksivärkkitoiminnan myötä. Nuorten passiivisuudesta ei puhunut kukaan, liiallista aktiivisuutta sen sijaan kauhisteltiin.

Ensimmäinen matkani Neuvostoliittoon toteutui niinkin myöhään kuin keväällä 1973. SDNL piti yllä läheisiä suhteita ”neuvostonuorison etujoukkoon”, Komsomoliin. Keväällä 1973 oli vuorossa yhteistyöseminaari Moskovassa, jonne meitä SDNL:n edustajia osallistui noin 30. Pääsin ensi kerran todelliseen kosketukseen suuren maan suuren nuorisojärjestön suurten johtajien kanssa. Kansainvälisistä suhteista länsimaiseen nuorisojärjestöihin vastasi Neuvostoliiton Nuorisojärjestöjen Komitea, KMO. Sen legendaarisena ja pelättynäkin puheenjohtajana oli pitkään

Maailman nuorison ja ylioppilaiden festivaalien avajaismarssiin Helsingissä vuonna 1962 osallistui monia eri kansallisuuksia. Kuvaaja: Eino Laitinen. Kuva: Laitinen/Nuoperi.

Markku Kärkkäinen pitää puheen solidaarisuuskokouksessa Havannan telakalla vuonna 1978.
Kuvaaja: Eino Laitinen. Kuva: Laitinen/Nuoperi.

Gennadi Ivanovitš Janajev, jonka kaikki 1970-luvun suomalaiset nuorisajohtajat oppivat tuntemaan järkkymättömänä neuvottelijana, mutta myös melko mukavana seuramiehenä. Mutta silloin ei saanut olla absolutisti; ilo ilman viinaa ei ollut mahdollista.

SDNL:n veljesjärjestösuhde merkitsi sitä, että yhteistyöseminaareissa käytiin hyvinkin avointa ja perusteellista keskustelua SDNL:n toiminnasta sekä tietysti maittemme nuorisosuhteiden kehittämisestä. SDNL oli jakautunut punapaitaiseen enemmistöön (saarislaiset, joihin itsekin kuului) ja sinipaitaiseen vähemmistöön (taistolaiset). Yhteistyöseminaareissakin otettiin kovasti yhteen. Seminaarit olivat kuitenkin merkittäviä ja mielenkiintoisia, sillä KMO:n tieteelliset neuvonantajat esittelivät tuoreita taustatietoja maailman ja Neuvostoliiton kehityksestä sekä yrittivät pohjata keskustelua marxilaiseen teoriaan, tietysti omine tulkintoineen. Minun marxilaisuuden tuntemukseni pohjasi vain oma-kohtaiseen lehtien ja kirjojen lukemiseen koulu- ja yliopistoaikoina. Mutta siitäkin huolimatta käytin seminaareissa puheenvuoroja, joissa koetin perustella myös teoreettisesti SDNL:n suurta linjaa demokraattisten voimien yhteistyön rakentamisessa niin Suomessa kuin kansainvälisillä areenoilla. Ilmeisesti nämäkin esiintymiset osaltaan vaikuttivat siihen, että Gennadi Janajevin kanssa rakentui vähitellen hyvä keskustelusuhde.

Keväällä 1976 minut valittiin SDNL:n puheenjohtajaksi jättimäisessä liittokokouksessa

Helsingissä. Sain täytettäväksi edeltäjäni Pekka Saarnion suuret saappaat. Gennadi Janajev oli salissa ja ensimmäisten onnittelijoiden joukossa. Sain kutsun Moskovaan, jossa sitten pohdimme perusteellisesti maittemme nuorisoyhteistyön tilaa ja tulevaisuuden näkymiä. Sen lisäksi kävimme pitkän keskustelun kansainvälisen nuorisoliikkeen kuvioista ja erityisesti valmistautumisesta maailman nuorison festivaaliin Kuubassa, Havannassa, vuonna 1978. Suomen ja Neuvostoliiton nuorisosuhteita arvioimme niin, että ensimmäisen massamittaisen Suomen ja Neuvostoliiton nuorison ystävyysfestivaalin (SNNYF) järjestäminen olisi mahdollista, ja tavoitteeksi asetettiin sen järjestäminen kesällä 1977. Pitsundan suomalais-venäläiseltä nuorisoleiriltä, jossa oli mukana laajasti Suomen nuorisojärjestöjen edustajia, tuli samansuuntaisia viestejä. Syksyn aikana käytiin monia keskusteluja erityisesti poliittisten nuorisojärjestöjen kesken ja päädyttiin ystävyysfestivaalin järjestämiseen. SNNYF:lle valittiin juhlallisesti myös järjestelytoimikunta, jonka puheenjohtajaksi valittiin valtion nuorisoneuvoston puheenjohtaja, ministeri Olavi Martikainen.

Ensimmäisen Suomen ja Neuvostoliiton nuorison ystävyysfestivaalin pääpaikkana elokuussa 1977 oli Lahti, jonne suomalaisia kokoontui pääjuhlaan lähes 10 000 nuorta, ja paikalla olivat tietysti myös vieraaksi saapuneet neuvostonuoret. Tapahtuma oli täynnä asiapitoisia seminaareja, jotka täyttivät koko Lahden urheilutalon. Ystävyysfestivaali kesti viikon, ja neuvosto-

Leningradissa juhlittiin neljänsiä ystävyysfestivaaleja kesällä 1983. Kuva: Kansan Arkisto.

nuorten valtuuskunnat lähtivät isäntineen Kuopioon, Tampereelle ja Poriin sekä Sputnik-turistirymät noin 15 ystävyyskaupunkiin. Lopuksi kokoonnuttiin päätösjuhliin Helsinkiin Finlandia-talolle juhlistamaan lokakuun sosialistisen vallankumouksen ja Suomen itsenäisyyden 60-vuotisjuhlavuotta. Tästä alkoi nuorison ystävyysfestivaalien sarja, joka jatkui vuonna 1979 Neuvostoliitossa, 1981 taas Suomessa, 1983 Neuvostoliitossa ja 1985 Suomessa. Kuudes SNNYF järjestettiin vuonna 1987 Neuvostoliitossa ja viimeinen vuonna 1989 Suomessa.

Ystävyysfestivaalijunaa vuonna 1979 veti vahvalla auktoriteetilla Olavi Martikainen, ja festivaali suuntautui Moskovasta Tbilisiin, Riikaan ja Vilnaan. Lopuksi kokoonnuttiin yhteen Leningradissa. Osalla matkalaisia oli ollut kaupungeissaan ruoan tai veden kanssa ongelmia. Niinpä junaamme vastassa oli Vainikkalassa ambulansseja, ja iltapäivälehdet kirkuivat punataudista. Harmillista. Mutta se ei haitannut tahtia.

Suomen ja Neuvostoliiton kesken oli valtiolisella tasolla UKK:n johdolla muodissa niin saannotujen pitkän aikavälin yhteistyöohjelmien laadinta. Niinpä SNNYF-2:n jälkeen alkoivat neuvottelut myös nuorison pitkän aikavälin yhteistyöohjelman laatimiseksi. Se oli tiukka prosessi, jonka tuloksena syntyi monikymmensivuinen asiakirja Nuorison PAO. Asiakirja saatiin valmiiksi muistaakseni viimeisenä mahdollisena yönä pitkissä neuvotteluissa hotelli Presidentin kabinetissa. Nuorison PAO allekirjoitettiin juhlallisesti 25.1.1981 valtioneuvoston juhlahuoneistossa

Smolnassa kulttuuriministeri Kalevi Kivistön suojeluksessa. Suomen puolelta ohjelman allekirjoittivat valtion nuorisoneuvosto ja 37 suomalaisen nuorisojärjestön puheenjohtajat. Neuvostoliittoa edusti yhteensä viisi nuorisojärjestöä. Ja sitten kilisteltiin samppanjalla.

Kolmas ystävyysfestivaali oli vuorossa kesälä 1981 Suomessa. Järjestelytoimikuntaa veti nyt valtion nuorisoneuvoston puheenjohtaja, kansanedustaja Markku Kauppinen, jonka kanssa tulin hyvin juttuun, oltiinhan jonkin sortin savolaisia molemmat. Festivaalin avajaisjuhlat olivat elokuun alussa Turun urheilupuistossa, ja mukana virallisessa valtuuskunnassa olivat peräti 42 suomalaisen nuorisojärjestön edustajat. Avajaisissa yleisöä oli noin 5 000 henkeä. Ystävyysfestivaalin pienelle suomalais-venäläiselle johtoryhmälle järjestettiin vierailu Kultarantaan, jossa saimme kunnian tavata presidentti Urho Kekkosen. Presidentti oli hiljan palannut kohtalokkaalta Islannin-matkalta ja oli jo sairas mies. Hän kuitenkin innostui meidän nuorison edustajien tapaamisesta ja kertoili juttuja mm. Kostamuksen rakentamisesta. Ajatus tuntui kuitenkin osin vaikeasti seurattavalta. Muistan, kuinka Eero Heinäluoma sanoi minulle poistuessamme Kultarannasta, että kaikki ei nyt ollut kohdallaan. Mutta olimme saaneet kokea todella historiallisen hetken, ja vieraamme olivat haltioituneita. Runsaan kuukauden kuluttua Suomen ja Neuvostoliiton sodan jälkeisten suhteiden ylivertainen rakentaja ja kansan isä pyysi dramaattisesti eroa tehtävistään sairauden edetessä.

Olin jo nuorison ystävyystoiminnassa niin paljon touhunnut, että minut valittiin järjestelytoimikunnan puheenjohtajaksi, kun valmistauduttiin 4. nuorison ystävyysfestivaaliin vuonna 1983 Neuvostoliitossa. Tämän ystävyysfestivaalin johtoryhmässä oli jäsenenä NKL:n puheenjohtaja Matti Vanhanen. Siviilissä olin tuolloin opiskelija, koska Tampereella kesken jääneet opinnot piti vielä saada kunnialliseen päätökseen. SDNL:n puheenjohtajan tehtävät olin jättänyt keväällä 1982, mutta toimin edelleen luottamustoimisena Suomi–Neuvostoliitto-Seuran, SNS:n, nuorisovaltuuskunnan puheenjohtajana. Myös Neuvostoliiton nuorisojärjestöjen komitean johto oli vaihtunut. Janajevin jälkeen uutta, selvästi dynaamisempaa sukupolvea edusti Vladimir Aksjonov, joka saikin luotua varsin mutkattomat suhteet suomalaisiin nuorisajohtajiin. Kutsuimmekin häntä poikamaisesti Aksuksi. Ei sen puoleen, olihan Janajevkin koko ajan suomalaisten suussa Janatuinen.

Eittämättä yksi elämäni kohokohta oli avajaisjuhla Moskovassa Lužnikin jäähallissa. Isännät olivat sinne värvänneet paikalle reilut 10 000 moskovalaisnuorta, ja pidin heille puheen, jonka ensimmäisen sivun latelin suoraan venäjäksi. Junamatkalla Moskovaan teimme tulkkimme Leena Kauppilan kanssa tekstin ”venäjäksi”, latinalaisin aakkosin kirjoitettuna niin kuin se olisi äännettävä. Aplodeista päätellen puheeni ymmärrettiinkin. Kun sitten vuonna 1984, opintojen päättämisen jälkeen, pääsin työhön nuorisovuoden 1985 projektsihteeriksi SN-seuraan,

aloitin systemaattisemmat venäjän opiskelut, mutta opiskelun alku lähti korvakuulolta nuorisoseminaareista.

Maaailman nuorison festivaali vuonna 1985 Moskovassa oli historiallinen. Se muodosti maailmanlaajuisen nuorisoliikkeen lakipisteen, jonka jälkeen näin massamittainen kansainvälinen nuorisoliike alkoi vähitellen hiipua. Se on pysynyt tähän asti selvästi pienimuotoisempana, mutta mitä ilmeisemminkin on taas versomassa uuteen kukoistukseen. Pysähtyneisyyden kausi oli takana, ja 30 000:ta eri puolilta maailmaa saapunutta nuorta tervehti Moskovon olympiastadionin avajaisissa Neuvostoliiton keväällä valittu hyvin määrätietoisen ja vahvan oloinen johtaja, Mihail Sergejevitš Gorbatšov. Tunnelma oli täysin toinen kuin vuonna 1980, kun joukko suomalaisia nuorisajohtajiakin samalla stadionilla kuunteli L.I. Brežnevin vaikeasti lausumia olympialaisten avajaissanoja.

Moskovon festivaaliin matkasi peräti kolme junalastillista suomalaisnuoria, lähes 2 000 nuorta, joista virallisessa valtuuskunnassa noin 650. Suomen festivaaliklubista muodostui yksi keskipiste, sillä joka yö siellä esiintyivät *Sielun Veljet* Ismo Alangon johdolla, paidattomina ja valtavat irokeesikampaukset päässään. Koko kahden viikon ajan oli minun tehtäväni huolehtia lähes 1 400 ystävyysjunilla saapuneesta nuoresta. Asuimme Moskovon yliopiston kampuksella Lenin-vuorilla, jotka nykyisin tunnetaan vaatimattomammin perinteisinä Varpusvuorina. Tuon keikan jälkeen oli kyllä huilin paikka,

ja siihen oikeastaan varsinainen nuorisourani päättyikin.

1970–80-lukujen nuorisofestivaalien runsas 15 vuoden historia on jälkikäteen arvioituna hyvin merkittävä monessakin mielessä. Maailma avautui lopullisesti suomalaiselle nuorisolle. Suomen nuorisojärjestöt lunastivat merkittävän, voi sanoa keskeisen, roolin eurooppalaisessa nuorisoliikkeessä. Suomalaiset nuoret vaikuttivat merkittäväällä tavalla jopa globaalissa nuorisoliikkeessä. Nuorisojärjestöjen edustajat kohosivat monien kansainvälisten nuorisojärjestöjen johtotehtäviin ja toimivat yhteistyön rakentajina. Suomalaisten nuorisojärjestöjen keskinäinen yhteistyö kansainvälisessä toiminnassa oli lähes päivittäistä. Tietysti asioista oltiin monta mieltä, mutta aina haettiin ja löydettiin yhteiset kannat, joita sitten yhdessä myös tuettiin ja tarvittaessa puolustettiin tiukastikin. Tämä asia päti niin nuorison ETYK-kokouksissa, maailman festivaaliliikkeessä kuin Suomen ja Neuvostoliiton nuorisoyhteistyössäkin.

Tuon ajan nuorisopolitiikka, jossa kansainvälisellä toiminnalla oli aivan keskeinen sija, toimi samalla yllättävänkin voimallisena yhteiskunnallisena kouluna. Opittiin asettamaan tavoitteita ja perustelemaan näkemyksiä; opittiin yhteistoiminnan merkitystä ja laajasti ajatellen myös Suomen, pienen maan ja kansan, etujen ajamista ja vaalimista. Nuorisojärjestöt ja yhteiset kansainväliset projektit kasvattivat monia kansallisia päätöksentekijöitä suomalaisen yhteiskunnan eri tehtäviin. Suomen EU-komissaari

Olli Rehn on kertonut, että toiminta 1980-luvulla Suomen Nuorisojärjestöjen Toimikunnan (SNT) puheenjohtajana ja mm. neuvottelut Neuvostoliiton ja muiden maiden nuorisojärjestöjen kanssa olivat kullanarvoinen kokemus, joka on suuresti auttanut työssä laajentumiskomissaarina. Uskon, että moni muu voi oman tehtävänsä hoidon osalta yhtyä tuohon näkemykseen.

Moskovan seminaarimatalla tutustuin nuoreen tulkki-huoltajaan Vjatšeslav Tutšniniin. Pidin itseäni silloin vielä melkoisena maalaispoikana, joka pääsi suuren maailman pyörteisiin. Slava kyseli, olisiko minulla jotain ostotoiveita Moskovassa. Mieleepä tuli uuden parranajokoneen hankinta, kun isältä saatu vanha Remington veteli jo viimeisiään. Slava vei minut oitis Punaisella torilla GUM:n tavaratalon eräseen kauppaan, josta ostin muutta mutkitta uuden Braunin edullisesti.

Vasta myöhemmin tajusin, että kävimme Slavan propuskan avulla niin sanotussa puoluekaupassa, jonne tavallisella neuvostokansalaisella ei ollut mitään asiaa katsomaan länsituotteita. Slavan kanssa meille muodostui tähän päivään asti jatkunut ystävyys suhde. Slavan viimeisin pesti Suomessa oli toistaiseksi ministerineuvoksen virka Venäjän suurlähetystössä.

EUROOPASTA TULI

kotikyläni

Vuonna 1994 osallistuin Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n edustajana kansainväliseen kokoukseen. Kokouksen päätösmainingeissa hämmennyin minulle silloin tuntemattomien ruotsalais-ten ja brittien kahvipöytäpuheista. Tulevana vuonna pidettäisiin EU:n Nuorisofoorumin yleis- kokous Pariisissa, ja heidän mielestään Allianssin pitäisi laittaa minut ehdolle kattojärjestön halli- tukseen. Pidin ideaa vähintäänkin omituisena,

mutta Allianssin piirissä käytyjen keskuste- luiden jälkeen asiaa ryhdyttiin edistä- mään. Tulin valituksi ja pääsin samalla mukaan prosessiin, jonka monimut- kaisuutta en valintahetkellä täy- sin ymmärtänyt. Kolme eu- rooppalaista nuorisotyön kattojärjestöä (EU:n Nuorisofoorumi,

kansallisten
nuorisokomi-
teoiden
CENYC

ja kansainvälisten nuorisojärjestöjen ECB) ha- luttiin yhdistää yhdeksi yleiseurooppalaiseksi organisaatioksi. Siinä olisivat mukana niin kan- salliset nuorisojärjestöjen katto-organisaatiot eli niin sanotut nuorisokomiteat kuin kansain- väliset eurooppalaiset nuorisojärjestötkin. Yhdistymishankkeen taustalla olivat paitsi po- liittiset muutokset Euroopassa myös kansalais- toiminnan ja nuorisotyön uudet haasteet sekä eurooppalaisen nuorisotoiminnan suhteet insti- tuutioihin.

Olin EU:n Nuorisofoorumin hallituksen jäse- nenä mukana yhdistymisneuvotteluissa. Tavoit- teenani oli yleiseurooppalainen ja yhteinen, vah- va ja toimintakykyinen nuorten kansalaistoimin- nan, nuorisojärjestötoiminnan ja nuorisotyön eurooppalainen kattojärjestö. Kun Euroopan Nuorisofoorumi lopulta syntyi, tuntui minusta luontevalta lähteä kisaamaan puheenjohtajan nuijasta. Kulunut vuosi hallitustyössä oli ollut hyvä kansalaiskasvamisen koulu. Samalla se oli herättänyt minussa monia kysymyksiä toiminta- tavoista, tavoitteista ja käytetystä valtapoliti- kasta. Allianssi halusi lähteä tarjoamaan tälle vaihtoehtoa. Suomalainen — totta kai!

PAULIINA AROLA.

Olen 35-vuotias suomenlinnalainen. Elämäni kaksi tärkeää napaa ovat pieni perheeni kotisaarella — mies ja tytär — ja maailma, johon työni kautta kiinnityn. Tätä ny- kyä työskentelen etelän köyhyyden vähentämisen parissa Kirkon Ulkomaanavussa. Viime vuosina rauha ja kehitys etelässä ovat olleet rakas, vaikea ja opettava työmaani. Uskon muutoksen mahdollisuuteen ja siihen, että omenapuu kannattaa istuttaa vielä tänäänkin. Työssäni osallisuuden edistäminen on tärkeää. Etsin aktiivisesti erilaisia menetelmiä osallisuuden ja osallistumisen edistämiseen. Itse ajat- telen, että se on nuorisotyön puremaa minussa. Elän siis kylässä ja maailmassa. Mutta ennen tätä kaikkea oli Eurooppa.

Minut valittiin syntyneen yleiseurooppalaisen Euroopan Nuorisofoorumin ensimmäiseksi puheenjohtajaksi vuonna 1996. Olin 23-vuotias! Valintani puheenjohtajaksi oli karvan varassa. Vastaehdokkaani oli 35-vuotias saksalainen sosialisti, joka markkinoi aktiivisesti puoluekantaansa. Tukea suomalaisehdokkaalle ei löytynyt muilta skandinaaveilta, jotka olivat sopineet äänten jaosta poliittisen perheensä sisällä. En voinut kuin ihmetellä tätä puoluepolitiikan paperitiikerin päännousua keskellä nuorisotyön ja nuorisopoliitiikan toimintaympäristöjä. Mutta näitä leikkijä-hän turhautuneet aikuiset leikkivät kotimaassakin. Jälkeenpäin olen saanut kuulla, että puheenjohtajavalinta ratkesi juuri ennen äänestystä. Saimme vastaehdokkaani kanssa pitää puheet, joissa selvitimme visioitamme. Sisältö myi. Olin itsekin hämmentynyt valinnastani. Ehdokkuushan oli syntynyt lähinnä jonkinlaisesta protestista, tarpeesta haastaa se, mitä pidettiin väistämättömänä, vaikei toivottuna. Samalla halusimme tuoda Euroopan Nuorisofoorumin toimintaan mukaan nuorten kansalaistoiminnan rinnalle ammatillisen nuorisotyön näkyjä.

Puheenjohtajuudesta tuli minulle merkittävä, vaikkakin veronmaksajille melkoisen kallis kansalaiskasvamisprojekti. Sadat kokoukset, konferenssit ja neuvottelut, valmistellut politiikkapaperit, kannanotot ja kampanjat rutinoivat minut johtamiseen ja kansalaisjärjestötoimintaan monikulttuurisessa ympäristössä. Pääsin suunnittelemaan ja toteuttamaan vaikuttamisen strategioita, järjestämään tilaisuuksia ja

puhumaan erilaisille yleisöille.

Sain miettiä motivointia ja etsiä kannustamisen tapoja sekä keinoja osallistaa, myös Nuorisofoorumin omassa toiminnassa. Kaksikymppiselle kansalaistoimijalle puheenjohtajan työssä opituista sovittelu- ja neuvottelutaidoista oli myöhemmin hyötyä, työssä ja vapaa-ajalla. Opin politiikkaa ja opin politiikasta. Joskus tosin toivoin, etten olisi kaikkea sitä oppinut tai nähnyt, mitä sain kokea. Mutta lopulta kokemus oli enemmän myönteinen kuin kielteinen.

Työmaani ovat olleet viitisentoista vuotta kansainväliset. Näin jälkeenpäin ajatellen huomaan, että olen saanut valmiudet kansainvälisiin kohtaamisiin jo nuorena harrastaessani seurakunnan kerhoissa ja järjestöissä. Myös ammattikoulutuksesta on ollut hyötyä. Opettajakoulutuksessa ja työssä opettajana pedagogista silmää harjaannutetaan. Siitä on ollut apua konfliktiympäristöissä toimiessa ja tavoitteita edistettäessä. Ihmisistähän on aina kyse!

Aloittaessani nuorten kansalaistoiminnan parissa eurooppalaisissa toimintaympäristöissä

2009

näin yleensä ensin paljon uutta ja erilaista. Tutustumiset uusiin maihin ja kulttuureihin olivat kuin lahjapaketteja, joita sain innolla avata. Pikkuhiljaa aloin kuitenkin nähdä yhä enemmän yhtäläisyyksiä ja samankaltaisuutta. Ensin luulin sitä eurooppalaisuudeksi, mutta myöhemmät työvuodet eteläisellä pallonpuoliskolla ovat osoittaneet, että kysymys on kuitenkin yleisinhimillisyydestä. Ihmiset ovat hyvin samanlaisia, vaikka kulttuurit ja tavat saattavatkin poiketa toisistaan. Isät rakastavat tyttäriään, äidit huolehtivat lapsistaan, ystävät luottavat toisiinsa ja ihmiset ovat vieraanvaraisia. Tärkein työkalu kansainvälisissä yhteyksissä onkin se arvo-osaaaminen, joka näkee arvokkaan myös toisessa – ulkoisin piirtein erilaisessa. Pelottavissakin tilanteissa, vaikkapa väkivallan uhan edessä, olen yrittänyt nähdä asian näin.

Eurooppalaisesta kotikylästä käsin on ollut turvallista tutustua muuhun maailmaan. Maailmankylässä Eurooppa voi halutessaan olla edistämässä oikeudenmukaisuutta ja yhteisten ongelmien ratkaisua. Monet ratkaisut edellyttävät paitsi tinkimistä omista välittömistä hyvinvointieduista myös rajojen avaamista. Mietin usein, onko meistä tähän.

Kansalaistoimintaa uudessa Euroopassa

Olin saanut kutsun kouluttajaksi Euroopan neuvoston nuorisojärjestöille tarkoitetulle kurssille Venäjälle, Tulan kaupunkiin. Vuosien mittaan sain myöhemminkin ihmetellä EN:n ranskalaista organisaatiokulttuuria. Matkajärjestelyt hoidettiin,

mutta kutsumateriaalissa istui sitkeästi osoitteena vain Tula. Yritin soitella vielä kurssia edeltävinä päivinä EN:n sihteeristöön Strasbourgiin kyselläkseni osoitteen perään. Sain puhelinnumeron, johon voisin Moskovassa soittaa, jos tarpeen olisi. Minut kuitenkin noudettaisiin lentokentältä, ja lähtisin muutaman venäläisosanottajan kanssa kohti Tula. Lähdin luottavaisin mielin matkaan. Moskovassa ei kuitenkaan ollut ketään eikä puhelinnumerosta vastannut kukaan. Miliisitkin alkoivat kiinnostua lentokentällä odottelevasta kaksikymppisestä. Joitakin tunteja kentällä notkuttuani silmäni osuivat huolestuneen näköiseen nuoreen mieheen. Mieleeni pälkähti, josko huolestuneen olisi sama. Kävi ilmi, että itävaltalainen Günther oli myös matkalla Tulaan. Päätimme jatkaa matkaa yhdessä, ja lyöttäydyimme amerikkalaisen jalkapalljoukkueen mukaan. Pääsimme heidän bussillaan rautatieasemalle. Onneksemme emme tienneet Moskovian monista asemista, ja onnenkantamoinen vei meidät juuri oikealle asemalle. Pääsimme Tulaan menevään junaan. Ajattelimme, että olimme jo voiton puolella. Saavuttuamme Tulaan oivalsimme, että toden totta, kysehän oli parin miljoonan asukkaan kaupungista, ja vailla osoitetta kurssipaikan löytäminen voisi olla haaste. Löysin rautatieasemalta nuoren taksikuskin, joka puhui yhtä paljon saksaa kuin minä venäjää. Parinkymmenen taksitunnin – ja monen kolutun hotellin, koulun ja vierasmajan – jälkeen löysimme parinkymmenen kilometrin päästä Tulan ulkopuolelta entisen pioneeri-

Nykyisessä työssään Arola näkee lapsia ja nuoria myös Euroopan ulkopuolella. Nämä tytöt ovat Dominikaanisesta tasavallasta. Kuvaaja: Lauri Soini, 2008. Kuva: Kirkon Ulkomaanapu.

kiinteistön. Siellä Euroopan neuvoston virkailijat hymyilivät iloisesti toivottaessaan meidät tervetulleiksi. Olimme kiukkuisia kuin ampieiset, mutta iloisia siitä, että paluumatka sujui todennäköisesti lempeämmissä merkeissä. Kurssi osoittautui onnistuneeksi, ja tuulikin parani hetki hetkeltä.

Kolmen eurooppalaisen nuorisotoimialan kattojärjestön yhdistymishankkeeseen liittyi monta mutkaa ja intohimoa. Vapaalle nuorisotyölle on tyypillistä epämuodollisuus ja spontaanisuus, mutta organisoituneelle nuorisotoiminnalle, ainakin vielä 1990-luvulla, puolestaan komitologia ja lukuisat organisaatiot. Pitkälti 1960-luvun peruina ja erilaisten valta- ja tasapainokysymysten siivittelyä eurooppalaiset nuorisojärjestöt olivat käärineet itsensä sellaiseen organisaatoriseen pakettiin, jolle oli viimeistään 1990-luvun puolivälissä pakko tehdä jotain.

Yhdistymishanke osoittautui kuitenkin kinkkiseksi. Euroopan rajoista oli kiistaa: keitä kaikkia voidaan ottaa mukaan? Jollain oli myös pelkoja siitä, että yleiseurooppalaisen nuorisojärjestöjen kattojärjestön luominen vaarantaa yhteistyösuhteet Euroopan komission kanssa. Kuinka selittää EU-byrokraateille, että uuden Euroopan Nuorisofoorumin EU-politiikkaa olisivat luomassa niin azerbaidžanilaiset kuin valkovenäläisetkin? Näitä pelkoja komission pelokkaat pikkuvirkamiehet mieluusti ruokkivat. Mukana oli myös ihmisiä, jotka nauttivat työryhmistä, rakenteista ja byrokraattisista kiemuroista yli kaiken säädyli-

lisyyden. Mutta samalla mukana oli monia, jotka toivoivat työrauhaa, mielekkyyttä ja johdonmukaisuutta. Yhtäaikaaisesti ilmassa oli Berliinin muurin murtumisen jälkimainingeissa historian lehtien havinaa: jos ei nyt, niin milloin?

Pidin itse yhden järjestön luomista järkevänä ja välttämättömänä. Tavoitteiden edistäminen ja aikaansaavuus katosivat liian helposti byrokratian ja järjestöpolitiikan taakse. Pidin tärkeänä sitä, että käytettävissä olevat voimavarat voitaisiin käyttää toimintaan eikä kokousmaratoneihin. Samalla ihmettelin, miksi me nuoret olimme pelokkaita ja konservatiivisia Eurooppaa määritelleissämme. Käytännössä järjestön yleiseurooppalaisuus osoittautui aluksi melko vaikeaksi. Vasta puheenjohtajuuskauteni lopulla, syksyllä 1998, aloin huomaamaan, että muutosprosessin tuottama häly alkoi hälvetä. Myös kysymykseen Euroopan rajoista oli saatu väliaikainen ratkaisu. Komission ärhentelykin oli loppumaan päin — siinä auttoi silloisen komission puheenjohtajan isällinen ohjaus ja muutaman virkamiehen vaihtuminen. Mutta silti yhteisenä yleiseurooppalaisena toimijana työskentely oli vaikeaa. Kokousmaratoneja pidettiin järjestöjen välisen luottamuksen ylläpitämiseksi edelleen aivan liikaa.

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön kysymykset olivat kovin erilaisia Moldovassa ja Luxemburgissa. Uusien demokratioiden nuorisojärjestöt kasvoivat vanhojen Komsomol-rakenteiden päälle ja väleistä. Niillä oli paljon selvitettävää paitsi menneisyyden, myös omaisuuden saralla.

Uusien nuorisojärjestöjen ja niiden toimijoiden tarpeet kansalaistoiminnan taidoissa olivatkin huutavat. Euroopan neuvoston toiminta kansalaistoiminnan kouluttajana oli 1990-luvulla vähintäänkin merkittävää.

Osallistuin 1990-luvun aikana kouluttajana lukuisille kansalaistoiminnan kursseille Strasbourgissa, Budapestissa ja uusissa demokratioissa. Kansalaistoiminnan taitojen jano oli lähes lii-kuttavaa. Kursseilla unelmoitiin ja keskusteltiin yhteiskunnallisesta muutoksesta, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä yhteiskunnan rakentamisesta ja siitä, miten se voitaisiin toteuttaa. Kursien metodologia ja osallistavat käytännöt olivat pitkälle hiottuja, ja uskon että oppimistavoitteisiin päästiin. Jälkeenpäin olen havainnut, että jotkut kursseille osallistuneet ovat myöhemmin olleet omissa yhteiskunnissaan vastuunkantajina, moninaisissa tehtävissä.

Nyt kun ajattelen asiaa, nimeäisin eurooppalaisen nuorisojärjestötoiminnan elvyttämisen idässä ja sen uudistamisen ja kehittämisen län-nessä Euroopan Nuorisofoorumin merkittävimmäksi toiminnaksi. Sen piirissä kasvoi kansalaisia, jotka samalla tulivat uudistaneiksi tai vahvistaneiksi sitä nuorten kansalaisyhteiskuntaa, jossa he toimivat. Tehtävää oli paljon, ja jotain saatiin aikaankin. Sentimentaalisesti ajattelen myös, että haluan kertoa tyttärelleni joku päivä siitä, miten sain olla rakentamassa omalta pieneltä osaltani demokratian ituja Itä-Eurooppaan. Sinne, missä kaikki oli alkamassa uudestaan, alusta.

Ei ole ehkä sattumaa, että Euroopan Nuorisofoorumin perustamisen jälkeen sen johtopaikoilla on nähty muitakin suomalaisia. Allianssissa ja sen jäsenjärjestöissä oli alettu nähdä komiteakansainvälisyyden kuolinkorinat. Käsitys siitä, mitä kansainvälinen yhteistyö voisi olla, monipuolistui organisoidusta opintomatkailusta, jota sitäkin toki tarvitaan, laajemmaksi. Kiinnostuksen kohteiksi tulivat nuorten monikulttuuriset taidot, kansainvälisyys- ja ihmisoikeuskasvatus, rasmin kitkeminen, oman kotimaisen monikulttuurisuuden edistäminen ja käytännön avut nuorten vapaan kansainvälisen liikkuvuuden toteutumiseen. Tämä tarjosi suomalaisille nuorisojärjestöille laajempia kansainvälisen osallisuuden ja vaikuttamisen kanavia perinteisten järjestöketjujen rinnalle.

Kotimaisesta kulttuuriperinnöstä oli johtamistehtävässä omat hyötynsä. Sovittelevuus ja käytännöllisyys osoittautuivat hyviksi avuiksi. Joskus kiihkeät eurooppalaiset välienselvittelyt ja tunteiden dramatiikka hämmensivät suomalaismpuheenjohtajaa, mutta ristiriitojen ja konfliktien ympäristössä oli hyödyllistä oppia elämään. Lopulta en tuntenut sisäistä pakkoa sovittaa kaikkea, vain sen olennaisimman.

Euroopasta katsottuna näyttäytyi suomalaisen nuorisotyöperinteen ominaispiirteinä ammatillisen nuorisotyön ja nuorten oman kansalaistoiminnan vahvan vastakkainasettelun puuttuminen. Olisin monesti kaivannut nuorisotyön ammatillaisia mukaan myös eurooppalaisiin rakenteisiin. Nuoria vaikuttajia ja vastuunkantajia

olisi kannustettu rajaamaan tehtäviään, ja toteutetut hankkeet olisivat olleet tarkoituksenmukaisia, ammattilaisten tuella. Käsitykseni on, että suomalaisesta nuorisotyöperinteestä puuttuva vastakkainasettelu vapaaehtoisten ja ammattilaisten välillä on tarjonnut hyvää ammatilaispanosta nuorisojärjestötoiminnan sisällä. Lisäksi se on tarjonnut mielekästä yhteistyötä kuntien ja seurakuntien nuorisotyön ja järjestöjen nuorisotyön parissa. Lisäksi kotimaassa ammatillaiset ovat myös halunneet, jopa kunta-palveluiden sisällä, etsiä keinoja nuorten osallisuuden virittämiseksi.

Jos myönteinen suhde ammatillisuuteen oli meillä 1990-luvun kansainvälisessä nuorisotyössä mahdollistavaa, koin sentimentaalis-nostalgisen Suomi-projektin ajoittain ongelmalliseksi. Välillä tuntui, että ”suomalaisuus” oli kokoava voima, jonka taakse halusimme linnoit-tautua kaikki suomalaiset, vaikka näkemyksem-me olisivat toisistaan poikenneet. Vapaa euroop-palaisuus ja EU-jäsenyys olivat meille uusia asioita. Ehkäpä Suomi-lipun innokas heiluttelu piti ymmärtää tästä näkökulmasta. Saatoimme hämmentyneinä seurata miten partiolainen ja sosialisti, samasta maasta, ottivat tulikivenkat-kuisesti ja riittävästi yhteen. Me kun olisimme pi-täneet niin kummallisena ja jopa vastenmielise-nä sitä, että suomalainen olisi eri mieltä toisen

Narunhyppelijä Mosambikista. Kuvaaja: Hannamari Rinne, 2008. Kuva: Kirkon Ulkomaanapu.

suomalaisen kanssa! Uskon, että tästä liiallisesta kansallisuuden taakse linnoittautumisesta on jo viimeistään nyt päästy eroon, myös nuorisojärjestötoiminnassa. Myös näkemyksellisyydellä on väliä. Olimme kai aika konservatiivisia silloin, me suomalaisnuoret. Tosin näiden ”kansallisten projektien” avulla saatiin monenlaista, poliittiset jakolinjat ylittävää aikaan.

Jälkeenpäin olen ajatellut, että alueellisten kattojärjestöjen toimintalogiikkaan ja toiminnan haasteisiin liittyy paljon samankaltaisuuksia. Muutama vuosi sitten olin mukana johtamassa eurooppalaisten rauhanrakennusjärjestöjen kattojärjestöä. Joskus oli pakko pidätellä hymyä, koska monet puheenvuorot, nähdyt ongelmat ja haasteet tuntuivat niin tutuilta vuosikymmenen takaa. Samalla olen ollut iloinen siitä, että vaikka monissa nuorisojärjestöissä on vahvoja perinteitä lippuineen ja viireineen, on nuorten maailma aina jossakin määrin historian. Pari vuotta sitten puhuessani eräässä YK-konferenssissa tuli kokoustaulla minulle esittäytymään nuori mies, joka halusi kertoa seikkaperäisesti työstään Euroopan Nuorisofoorumissa. Kuuntelin kiinnostuneena, tein pari kannustavaa kysymystä ja poistuin kokousviidakkoon. En kehdannut siinä vaiheessa enää näille kirkkaille silmille kertoa, että kyllä minäkin, silloin joskus.

Nuoria naisia Mosambikista. Kuvaaja: Hannamari Rinne, 2008.
Kuva: Kirkon Ulkomaanapu.

YSTÄVYYTTÄ

yli rajojen

Kuulostaa ehkä juhlavalta, mutta muistan aidosti, miten minun henkilökohtainen kansainvälistymiseni alkoi. Seitsemänvuotiaana liityin parti-oon. Alusta asti leikkien, tarinoiden ja retkien kautta minua kannustettiin ryhmän jäseneksi, nykytermein yhteisölliseksi. Siitä lähtien olen kuulostellut ja opetellut partioihanteiden haasteita. Ihan alkuun ne olivat vain ulkoa hoettuja asioita, kunnes vartiolaisena kolahti! Partiolaisen ihanteena on rakentaa ystävyyttä yli rajojen. Konkreettisesti olin ajatellut sitä kehotuksena tutustua erilaisiin ihmisiin, vaikkapa naapuriin. Ajattelin, että rakentaa-sana on hyvin vaativa, sillä sehän edellyttää oma-aloitteisuutta, jopa rohkeutta. Muistan kuinka porukallakin puhuttiin, miten vaikeaa tuolaista olisi todeksi elää.

ERJA SALO.

Olen 44-vuotias helsinkiläinen, kumpulalainen. Minun perheeni on mies ja kolme tyttöä. Uusin perheenjäsenemme on collie-koira. Olen tehnyt viime vuodet töitä nuoriso- ja järjestöalan koulutuksen parissa. Olen saanut vuosien varrella toimia opiskelijajärjestössä ja tutustua sen kansainvälisiin ulottuvuuksiin. Nuorisoyhteistyö Allianssin kautta pääsin kansallisen nuorisokomitean kyydissä ymmärtämään sen tavoitteita kansainvälistymisessä. Viimeiset neljä vuotta (2005–2008) olen luotsannut luotsannut Suomen Partiolaisia.

Ajattelin, etten ikinä osaisi olla niin aloitteellinen. Ja muistan myös täsmälleen, miten 12-vuotiaana minulle avautui melkoisen juhlallinen partioihanne: rakentaa ystävyyttä yli rajojen.

Lippukunnassamme pidettiin kansainvälistä iltaa, jossa johtajat kertoivat tarinoita eri maissa asuvien perheiden elämäntavoista. Mieleepi jäi brasilialaisen Paolon perheen elämä köyhänä banaaniviljelijänä. Heidän elämänsä määritti kansainvälinen banaaniyhtiö ja sen suhde viljelijäänsä. Kuuntelin kiinnostuneena vanhemman johtajan värikästä ja toiminnallista kertomusta banaanijätistä. Elettiin seitsemänkymmentälu-
kua, jolloin kuluttajaliike tai globaalin markkinatalouden ymmärtäminen oli harvempien harteilla kuin nykyisin — tietoa ei ollut tulvimalla. Ajattelin lempihedelmäni viljelijän Paolon ja hänen perheensä köyhää arkea. Lapset jäivät ilman koulutusta, vaikka perheen isä työskenteli viljelyksillä pitkiä päiviä. ”Tuo kansainvälinen yritys jätti paikalliselle viljelijälle vain hedelmän pään verran tuloja”, kertoi partionjohtaja, ja piti banaanin kädessään. Hän leikkasi dramaattisesti banaanin päätyrangan Paolon palkan symbolina. ”Loppuosa banaanista häviää muualle globaalin

kaupan syövereihin. Kansainvälinen yhtiö ei ole kiinnostunut kylän hyvinvoinnista — se ei rahoita sinne koulua.” Tuolloin minun ystävyuteni ihanne kansainvälistyi. Tajusin ystävyuden merkitsevän myös kaiken kaikkiaan oikeudenmukaisemman maailman rakentamista.

Kansainvälisyyskasvattajana voin kehua tuota johtajaa. Joku voisi sanoa, että hän paasasi omaa vahvasti väritettyä eetostaan, eikä niin saa tehdä. Niinpä niin, hän oli selvästi kiinnostunut itse aiheesta ja tiesi mistä puhui. Väriytyksestä viis — sydän oli mukana. Hän onnistui houkuttelemaan minut ajattelemaan toisen ihmisen tarinaa. Hahmotin, että Suomessa kaikki lapset pääsevät kouluun, kun taas brasilialaisen viljelijän lapset eivät. Tarinan, kokemuksen ja eläytymisen kautta lapsi ja nuori herätellään ajattelemaan ja toimimaan. Minulle heräsi kiinnostus siihen, mitä muualla maailmassa tapahtuu. Vaikuttamisenhalun ja ystävyuden rakentamisen siemen oli kylvetty.

Peilattuna muuhun seitsemänkymmentäluvun kansainväliseen herättelyyn, oli partiolla hyvää tarjontaa: aitoa tekemistä ja kansainvälistä toimintaa. Pienenä purona partion jäsenlehti tarjosi kirjeenvaihtoilmoituksia, joiden kautta sain ensimmäiset henkilökohtaiset vieraan kulttuurin kokemukset. Minä vaihdoin ajatuksia itävaltalaisen tytön kanssa nelisen vuotta. Oli mukavaa harjoitella englantia ja havaita, miten samanlaista elämä on muuallakin. Teini-iän kynnyksellä oli opettavaista havaita eri uskontokuntaan kuuluvan ihmisen ilojen, surujen ja unelmien

olevan samanlaisia kuin minulla.

Partion kansainvälisyyskasvatuksen huippuhetkinä voidaan pitää kansainvälisiä leirejä ja erilaisia kehityskumppanuushankkeita. Itselläni ensimmäinen kansainvälinen suurleiri oli 15-vuotiaana Suomen Kolilla. Olimme superinnostuneita tilanteista, joissa pääsimme tekemisiin ulkomailta tulleiden partiolaisten kanssa. Muistan, kuinka kiinnostuneita olimme siitä, mitä he partiossa tai vapaa-aikanaan yleensäkin tekevät. Olimme viattoman uteliaita siitä, miten muualla eletään ja mitä asioista ajatellaan. Mietinkin näin jälkeensä, että kansainvälinen järjestö on aidosti peruskouluttanut minut omaksumaan hyviä asenteita, sillä kiinnostuin kansainvälisyydestä, erilaisuuteen suhtautumisesta, suvaitsevaisuudesta, monikulttuurisuudesta ja maailmanparannuksesta. Partion parissa ja muissa järjestöissä on tarjoutunut monia tilanteita, joissa olen saanut katsoa asioita toisin, vaikuttaa ja toimia.

Suomi kansainvälistyy

Parikymppisenä opettajan sijaisena tutustuin Espooseen muuttaneisiin vietnamilaisiin pako-

2007

laisiin. Elettiin 1980-lukua, ja he olivat ensimmäinen mediassa laajasti käsitelty pakolaisryhmä. Lasten suhtautuminen uusiin luokkakaverihin oli suojelevaa ja kannustavaa. Eräskin poika opasti minua: ”Huan ei osaa vielä kunnolla suomea, hän on tullut ulkomailta. Hän ei voinut jäädä kotiinsa, siellä sodittiin, siksi hän tuli tänne Suomeen uuteen kotiin ja kouluun.” Ihailin pienen pojan rohkeutta ja halua luokkakaverin auttamiseen. Myöhemmin pakolaisuus ja työperäinen muutto ovat tuoneet Suomeen lisää ihmisiä rajojemme ulkopuolelta. Ilmiöitä tyypitelään, ja median viattoman tuntuiset heitot yleistyvät koskemaan koko maahanmuuttajapopulaatioita. Väärät käsitykset ja uskomukset ovat jääneet elämään erityisesti pakolaistaustaisten ihmisten taakkoina. Ihmisistä puhutaan etnisinä ryhminä, kulttuurien piirteitä oikaistaan ja yksittäistapauksista tulee koko ihmisryhmää kuvaavia esimerkkejä. Tuo aiemmin mainitsemani pikkupojan kannustava ote on usein tipotiessään. Henkisesti tuntuu, että mielessämme sanomme: ”Kukin pärjätköön omillaan.” Maahanmuuttajakysymysten käsittely on saanut outoja vivahteita. Tuntuu, että jotain käsittelemätöntä muhii meidän suomalaisessa yhteiskunnassamme. Siksi juuri nyt on rakennettava lisää ystävyyttä!

”Erilaisuuden kunnioitus ei tapahdu itseltään — siihen on kasvettava ja kasvatettava.” Tämä lause on lainaus ”Kaikki erilaisia, kaikki samanarvoisia” -kampanjasta kahden vuoden takaa. Monesti ongelmaksi muodostuu nimenomaan erilaisuudesta lähtevä toiseen tutustu-

minen. Vaikka me ihmiset olemme niin samanlaisia, että voisimme joskus lähtökohtaisesti jättää kulttuuriset erityispiirteemme vähemmälle huomiolle. Tiivistäinkin asiani niin, että ihmisten samanlaisuuden hahmottaminen helpottaa kaikkia. Sielunkumppanin tai harrastuskaverin voi löytää niin savolaisvanhempien kuin senegalilaisten vanhempien jälkeläisistä. Me kaikki olemme persoonina keskenämme niin erilaisia, ettei sen korostaminen johda mihinkään. Sillä jos ihmiset eivät aidosti koe asioita yhdessä, muodostuu ongelmia, ja pysymme edelleen vieraina toisillemme.

Kymmenen vuotta sitten kirjoitin partion haasteista, ja kutsuin niitä paineiksi kansainvälistyä kotimaassa. Ajattelin tuolloin, että lisäämällä puhdasta tietoa ja monikulttuurisuustaitoja paikalliset lippukunnat avaisivat ovensa uusille tulokkaille. Kirjoitin: ”Hyvien esimerkkien ja kokemusten esille nostaminen on tärkeää. Asioiden avoin läpikäyminen ei muodostu vain pienen ryhmän erikoistaidoksi. Partion omassa julkisuuskuvassa ja markkinoinnissa on otettava huomioon maahanmuuttajat.” Nämä reilut kymmenen vuotta sitten kirjaamani tavoitteet voidaan pitää edelleen voimassa. Samalla voidaan jatkaa ajatusta: miten partiota tuntematon maahanmuuttaja voisi edes löytää koko harrastuksen? Vaikka lapset vielä tiedon saisivatkin, se ei riitä. Lasten on vaikea hakeutua harrastuksiin, joita heidän vanhempansa eivät tunne tai joihin lapsia ei kannusteta. Kuten muuallakin, on partiossa kymmenenä viime vuotena painettu

Kesällä 1990 järjestettiin Tervas 90 -suurleiri, jossa rakennettiin mm. omatekoinen kuumailmapallo.

Kuvaaja: Aino Ruohola. Kuva: Suomen Partiomuseo.

Valtakunnallisella
Loisto-leirillä
Lappohjassa järjestettiin
myös kamerahaikki,
vaellusta kameran kanssa.

Kuvaaja: Arja Niemi, 1996.
Kuva: Suomen Partiomuseo.

esitteitä eri kielillä ja puhuttu monikulttuurisen työn tärkeydestä. Innokkaiden kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta liputtavien ihmisten työllä on tehty pieniä murtumia — tiedämme, että kansainvälistyminen kotimaassa voi johtaa monikulttuuriseen yhteisöön.

Pieni kylä

Omassa ajassamme meidän on helppo ymmärtää, että maapallo on pieni kylä. Olemme totisesti vastuussa toisistamme ja toisillemme. Tästä solidaarisuuden tunteesta alkoi minun kyläni kartan piirtäminen. Ihmisten globaalit taloussuhteet ja luontokin auttavat meitä siinä. Kylän toisen laidan ongelmat ovat aina myös omiamme, ennemmin tai myöhemmin. Kansainvälisyys ei ole tuolla jossain, vaan se on meidän arkeamme. Meillä on ollut erilaisia suvaitsevaisuuskampanjoita ja joukostamme löytyy monikulttuurisuusammattilaisia, on maahanmuuttajien omia kulttuuri-, urheilu- ja muita järjestöjä, ja meillä on tarjolla etnisiä kauppoja. Lisäksi me matkustamme enemmän kuin koskaan. Kuitenkin tutkimusten mukaan kansalais- tai nuorisotoimialamme on hatarasti pystynyt harrastuttamaan eritaustaisia ihmisiä yhdessä. Maahanmuuttajataustaiset ovat siis vähäisesti löytäneet harrastustarjontamme.

Nuoret itse kertovat, että eri ryhmät eivät kohtaa, vaan vähemmistöt ovat omissa ympyröissään ja valtaväestö omissa joukoissaan. Julkisesti nuoret eivät ole edes kiinnostuneita toisistaan — erilaisuus pelottaa ja suvaitsemat-

tomuus nostaa vahvasti päätään. Esimerkiksi neljä vuotta samalla luokalla ollutta somalipoikaa ei ole pyydetty esittelemään kulttuuriaan, vaan hänet on jätetty porukan ulkopuolelle. Tai vanhempainillassa kukaan ei ole ottanut puheeksi miten venäläinen perhe on kotiutunut. Albaanityttöä ei kukaan ole houkutellut mukaan partioharrastukseen. Maahanmuuttajaäidit harmittelevat, etteivät he ole käyneet suomalaisissa kodeissa. Koko kylän porukalla on siis vielä paljon opeteltavaa kumppanuuden poluilla!

Kymmenen vuotta sitten kannustin partioita paikallistasolla monikulttuuristumaan, ja sitä kannustusta voi jatkaa. Meillä on varaa innostua lisää. Partio on järjestönä tuottanut viimeiset vuosikymmenet paljon materiaalia ja mahdollistanut kansainvälisiä nuorisotapaamisia. Kansainvälisenä juhlavuotenumme huipentunut rauhanprojektimme lähti liikkeelle henkilökohtaisesti, kaverin kiusaamisesta ja ihmisten välisestä sovusta, ja otti vasta sitten kantaa valtioiden välisten sotien syntyyn. Partion kansainvälisissä asioissa kokoustetaan ja järjestetään seminaareja ennätystahtia. Suurin joukkue ikinä, 1 500 suomalaista, leireili Englannissa partion 100-vuotisjuhlaleirillä, jossa oli kaikkiaan 40 000 osallistujaa. Järjestön kansainvälisyyskasvatuksellinen kumppanuushanke odottaa rahoituspäätöstä ja alkaa toivottavasti ensi vuonna. Perusteellisen kehitystyön jälkeen olemme juuri lanseeranneet uuden partio-ohjelman. Siinä on mukana elementtejä niin kansainvälisyyteen kuin monikulttuurisuuden kasvuunkin.

Partio haluaa olla avoin kaikille. Olen saanut olla mukana rakentamassa sitä halua ja asennetta, mitä avoimuus tarvitsee. Kaikki ihmiset ajattelevat kaveruudesta ja yhteisöön kuulumisesta melkoisen samalla tavalla. Kaikki me haaluamme kuulua johonkin. Partio toivoo saavansa toimintaansa mukaan maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria. Odotamme, että voimme aloittaa määrätietoisen ”Avoin partio” -mallintamisen. Nyt ei paineta pelkkiä esitteitä, vaan menään mukaan sinne missä ihmiset ovat. Tarvitaan asiaan sitoutuneita koulutettuja johtajia, ihmisiä, joilla on intoa. Partion pitää opastaa uusia jäseniä siihen, mitä metsäkulttuuriamme tuntematon haluaa tietää. Suunnitelmissa on kehittää paikallistoiminnan tueksi malleja. Mallinnus varmistaa vanhempien tiedonsaannin ja uudelle tulijalle turvallisen ja kannustavan harrastuspolun alun. Tavoitteena on saada suomalaisen partion juhlaleirille vuonna 2010 paljon kansainvälisiä vieraita ja ennätysmäärä maahanmuuttajataustaisia nuoria. Ihanteet auttavat, mutta teot ja sydän ratkaisevat. Tarvitsemme monikulttuuriin Suomeen uuden vaihteen päälle — kaveruutta ja ystävyyttä. Haastan kaikki mukaan!

Ulkoruokailun ihanuutta Loisto-leirillä heinäkuussa 1996. Kuvaaja: Arja Niemi. Kuva: Suomen Partiomuseo.

21 798

Erilaisuuden

JA UUDEN KOHTAAMISESTA

Sotien jälkeen sulkeutunut Suomi astui alun varovaisin ja vaatimattomin askelin monikulttuuriselle tielle vuonna 1973. Tuolloin se otti pienen ja symbolisen osan kansainvälisenä toimijana kohti omaa vastuunkantoa, kun ensimmäiset pakolaiset saapuivat Chilestä ja myöhemmin Vietnamista. Varsinaiseksi maahanmuuttomaaksi Suomi tuli vasta 1990-luvun alussa, jolloin myös taloudellinen lama muokkasi valtiollista olemassaoloa.

EU:iin liitettiin vuosikymmenen puolivälissä.

Nämä asiat ovat vaikuttaneet myös maahanmuuttopolitiikkaan ja yhteiskunnan todellisuuteen. Mallia uuteen tilanteeseen on haettu muiden maiden kokemuksista. Myös nuorisojärjestöissä on ollut

tarpeen hyödyntää kansainvälisiä kokemuksia osana monikulttuurista toimintaa.

HASAN HABIB, yhteisöpedagogi, monikulttuurisen toiminnan koordinaattori, Turun kaupungin nuorisoasiainkeskus. Työhöni kuuluu erityisesti verkostotyö, johon sisältyy hallintokuntien yhteistyö maahanmuuttajalasten ja -nuorten asioissa sekä yhteistyö monikulttuuristen yhdistysten kanssa. Turun nuorisoasiainkeskuksessa olen työskennellyt vuodesta 1997 lähtien. Kansainvälisesti merkittävimmät oppimiskokemukset ovat liittyneet Euroopan neuvoston pitkäkestoiisiin koulutuksiin. Suomessa olen kouluttanut hyvin erilaisissa tilaisuuksissa, joista osa on ollut kansallisia ja osa kansainvälisiä tapahtumia. Olen suunnitellut ja toteuttanut opettajana Monikulttuurisen ohjaamisen opintokokonaisuuden Kanneljärven Opistossa. Järjestötoiminnassa olen ollut mukana yli 20 vuotta ja nuorisotyöntekijänä melkein 11 vuotta.

Kansainvälisyys ja kansainvälinen nuorisotyö ovat monelle nuorisotyöntekijälle kiinnostavia ja myönteisiä asioita. Samaa ei aina voi sanoa monikulttuurisesta nuorisotyöstä. Kansainvälisessä nuorisotyössä kohdataan erilaisuutta ja saadaan kokemuksia kestoaltaan rajatuissa yhteyksissä. Kun vierailijaryhmä poistuu maasta, voidaan palata normaaliin arkeen joitain kokemuksia rikkaampana ja ehkä uutta oppineena. Uudenlainen ja erilainen voidaan hallita helposti ja rajata tiettyyn aikaan ja toimintaan kuuluvaksi. Toimintatapoja ja rutiineja ei tällöin ole tarve muuttaa. Tilanne on hieman erilainen monikulttuurisen ja paikallisen moninaisuuden kanssa toimittaessa.

Monikulttuurisuus yhdistetään usein erilaisiin ongelmiin, joissa uusi asia, ryhmä, tapa toimia tai tapa ajatella ei olekaan tilapäinen, vaan pysyvä osa arkea. Tästä huolimatta voidaan ajatella, että sekä kansainvälisessä että monikulttuurisessa nuorisotyössä on pohjimmiltaan kuitenkin kyse samasta asiasta: erilaisuuden ja uuden kohtaamisesta ja arvostamaan oppimista. Molemmissa on mahdollisuus tarkastella omia perinteisiä tapoja toisenlaisen tavan kautta

peilaten. Monikulttuurisessa työssä opitaan kulttuurien välistä vuorovaikutusta samalla lailla kuin kansainvälisissä yhteyksissäkin. Yksi tapa kehittää molempia työmuotoja on niiden toisiaan vahvistavien puolien löytäminen, sillä monikulttuurinen työ voi olla kansainvälisen ja monikulttuurisen toiminnan yhteisen alueen etsimistä ja yhdistämistä.

Suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle on Suomessa havahduttu siihen, että meillä on työvoimapula. Samanaikaisesti hallitus on tehnyt maahanmuuttopoliittisen ohjelman, jossa korostetaan työperäistä maahanmuuttoa. Uutta työvoimaa on lähdetty hakemaan mm. Venäjältä, Kiinasta, Filippiineiltä, Romaniasta, Intiasta ja Virosta. Tulevaisuudessa ainakin palvelu- ja hoitoalojen työpaikat ovat yhä monikulttuurisempia. Lisäksi meillä on humanitaarista maahanmuuttoa ja täällä jo asuvien perheiden kautta tulevia muuttajia. Mutta miten ihmiset, joilla on eri kielet, kulttuurit, tavat ja uskomukset, onnistuvat työskentelemään tehokkaasti keskenään. Entä miten tulijat sopeutuvat Suomeen?

Myös käsitteet ja nimikkeet ovat muuttaneet maahanmuuttajien lisääntyessä. Sanojen ja nimitysten myötä on kuljettu pitkä tie työ sisältöjen etsimisessä. Aluksi puhuttiin muukalaisista ja ulkomaalaistyöstä, sen jälkeen maahanmuuttajatyöstä, monikulttuurisuustyöstä ja kulttuurien välisestä kasvatuksesta. Nykyään taas puhutaan monimuotoisuudesta ja moninaisuudesta. Osaltaan kansainvälistä yhteisomaisuutta oleva yhdenvertaisuuslainsäädäntö muokkaa

myös oikeaa tapaa puhua ja tarkastella asioita. Kansainvälisten organisaatioiden tavoitteena onkin ollut tehdä selkoa koko mannerta muovaavista ilmiöistä, kuten siirtolaisuudesta. Myös monikulttuurisuuden ja moninaisuuden herättämät sivuilmiöt on otettu huomioon. Rasmin ja syrjinnän vastainen tietoisuus ja toiminta ovat saaneet sykäyksiä kansainvälisiltä tahoilta.

Nuorisolain tavoitteita ovat nuorten kasvun ja itsenäistymisen sekä nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja sosiaalisuuden vahvistaminen. Lisäksi lain toteuttamisen yhdeksi lähtökohdaksi mainitaan vielä monikulttuurisuus, joten voidaan todeta sen olevan keskuudessamme myös hallinnollisesti. Monikulttuurinen ja -arvoinen maailma asettaa nuorisotoiminnalle omat vaatimuksensa. Esiin nousevat kysymykset ammattitaidosta ja ammatillisuudesta. Loppujen lopuksi kyse on kuitenkin ihmisten kohtaamisen taidoista — kulttuurisilla lisillä maustettuna. Asiaa voi, ja tulee, tietysti tarkastella työntekijän ja organisaatioiden lisäksi erityisesti myös nuorten kokemusten kannalta. Mitä ajatuksia ja tunteita monikulttuurinen ja kansainvälinen työ herättävät

2008

nuorissa ja minkälaisia kokemuksia heillä niistä on? Usein todetaan nuorten kasvaneen etniseen moninaisuuteen ja ottavan sen luonnollisena asiana. Olisiko tämä hyvä lähtökohta ammatti-laistenkin toiminnalle? Keskityttäisiin asioihin, ilmiöihin ja ihmisiin sellaisina kuin ne ilmenevät. Sillä ihmisen perusolemuksen kuuluu hyväksynnän ja arvostuksen hakeminen. Tämä koskee niin yksilöitä, ryhmiä kuin kansakuntiakin. Asia kannattaisi pitää mielessä nuorten parissa toimiessa.

Kansalaisyhteiskunta ja julkishallinto ovat suomalaisessa arjessa tärkeänä osana. Mutta miten ne ottavat huomioon monikulttuurisuuden, ja miten se näkyy jokapäiväisessä elämässä? Kiinnostavaa on se, miten ne voivat vaikuttaa esimerkiksi monikulttuurisen yhteiskunnan rakentamiseen ja ihmisten väliseen tasa-arvoon. Kaikkein tärkeintä on kuitenkin yhteisten sääntöjen ja arvojen korostaminen sekä eri tahojen yhteistyö. On myös tärkeää olla rohkea ja tarttua uudenvälisiin ratkaisuihin, jos niihin itse uskoo. Tässä nuorisotoiminnalla ja -työllä on hieno mahdollisuus! Työhön sisältyy myös iso haaste, nimittäin eriarvoistavan suhtautumisen ja ajattelun ilmentymät, jotka ilmenevät rasismina, syrjintänä tai vieraspelkona.

Vaikka kulttuurinen, uskonnollinen, kansallinen tai rodullinen moninaisuus tuottaa rikkautta ihmiskunnalle, ovat nämä olleet myös vihan, suvaitsemattomuuden ja hyödyn tavoittelun kohteena eri yhteisöissä. Rasismi on universaali ilmiö, joka esiintyy eri maissa, uskonnoissa,

ryhmissä ja yksilöissä. Se voi myös ilmentyä valtioiden välisissä suhteissa. Rasismi, muukalaisviha ja suvaitsemattomuus ovat yhtä vanhoja kuin ihmisen historia. Se on tapa syrjäyttää ihmisiä. Sen avulla tietty ryhmä mm. voi hankkia taloudellista hyötyä. Ideologinen oman paremmuuden tunteen leviäminen tietyn ryhmän keskuudessa ja toisten demonisoiminen ovat pahimmillaan johtaneet kansanmurhiin ja ihmisten käsitämättömiin kärsimyksiin. Viime vuosituhannella olemme todistaneet kauhistuttavaa rasismia, muukalaisvihaa ja suvaitsemattomuutta. Esimerkiksi orjakauppa ja kolonialismi ovat tästä perintönämme. Ja yhä edelleen rasismi on todellisuutta miljoonille ihmisille. Se on muuttanut ilmettään yhteiskunnan ja maailman muuttuessa. Nykyään rasismia kutsutaan syrjinnäksi, mutta seuraukset ovat samat: se tuottaa ihmisille kärsimyksiä. Eivätkä nuoretkaan voi tältä välttyä. Monikulttuuristen nuorten harrastustoimintaa selvittävä tutkimushanke osoitti rasismin olevan osa monien Suomessa asuvien nuorten elämää ja kokemuksia.

Olen asunut Suomessa pitkään ja huomannut, että täällä epäillään rasismin olemassaoloa. Ihmiset yleensä sanovat, että sitä ei ole, täällä vain toimitaan näin ja noin, eikä se ole rasismia. Jos sinua syrjitään, tulee sinun miettiä tapahtuneeseen muita syitä kuin rasismi. Monet syrjityt on opetettu olemaan kohteliaita, ja heitä on kielletty olemasta törkeä toisia kohtaan. Heidän pitää unohtaa loukkaavat koetteluksensa ja välttää tilanteita, joissa voi joutua loukatuksi.

Esiintymässä Pietarissa vuonna 1999. Kuva: Turun nuorisoasiainkeskus.

Pitää myös yrittää käsitellä ja ymmärtää, jos heidän perhettään tai ystäviään on loukattu. Rasismin kokeminen on työyhteisössäkkin vaikeaa, eikä kokemuksen jakaminen ole helppoa. Kohteen pitää perustella ja todistaa tunneasiaa oikeaksi. Usein käy niin, että jos joku kokee tai sanoo rasismin ongelmaksi, sanovat ihmiset, että kyseinen henkilö ottaa asian liian henkilökohtaisesti.

Nuori, joka on kokenut rasismia, on usein syrjäytymisvaarassa. Se estää nuoren oman minäkuvan ja itseluottamuksen rakentumista. Nuori kokee itsensä yhteisössä ulkopuoliseksi, mikä puolestaan estää nuorta osallistumasta. Hyväksynnän ja yhteenkuulumisen positiivisen tunteen ylläpitäminen on vaikeaa, jos torjuntaa tulee omalta asuinalueelta tai työyhteisöstä. Tällä on

Kansainvälisesti ja monikulttuurisesti Englannissa vuonna 2000. Kuva: Turun nuorisosiainkeskus.

seurauksia myös nuorten elämän ja asenteiden kannalta. Rasismi ei elä vain ihmisten mielissä, vaan sitä on myös yhteiskunnan rakenteissa. Asenteiden muutos on mahdollista vain, jos me avaamme mieliämme ja sydämiämme.

Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen monikulttuurisen toiminnan tavoitteissa on toimintaan osallistuvien nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja osallistumisen edistäminen. Hyvin eritaustaisten nuorten osallistuminen edellyttää erilaisten toimintatapojen hyödyntämistä. Monikulttuurista nuorisotyötä tehdään yksilö- ja ryhmätyönä. Kulttuurien välisen vuorovaikutuksen avulla maahanmuuttajat oppivat esimerkiksi suomalaiseseen yhteiskuntaan kiinnittymistä. Yhteistyön, harrastustoiminnan, yksilö- ja ryhmätyön kautta nuoret saavat rohkaisua tehdä omia valintoja ja uskallusta tehdä harkittuja päätöksiä. Tieto yhteiskunnasta on lähtökohta, mutta vasta erilaisten toimintamallien avulla voidaan heidän itseluottamustaan ja kasvuaan kehittää. Lisääntynyt elämänhallinta ja taidot tukevat maahanmuuttajanuoria kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Tällä tavalla turvataan nuorten osallistuminen ja yksilöllinen kasvu. Samalla nuoret tukevat perheidensä integraatiota ja lisäävät kontakteja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Toiminta on tarkoitettu kaikille nuorille, mutta varsinkin syrjäytymisvaarassa oleville ja syrjäytymisuhan alaisille maahanmuuttajanuorille. Etsivän nuorisotyön sekä muiden yhteistyötahojen, yhteisötyön ja havainnoinnin avulla solmitaan kontakti näiden nuorten kanssa. Tarpeen

mukaan nuoria motivoidaan ja annetaan tukea elämänhallintaan, oman kiinnostuksen mukaisesti. Toimintaan osallistuu niin suomalaisia kuin maahanmuuttajataustaisiakin nuoria, jotta vähemmistöjen ja enemmistön vuorovaikutus lisääntyisi. Eri ryhmien välisen vuorovaikutuksen lisääminen onkin koko suomalaisen maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikan tavoitteena.

Onko Suomessa tilaa monenlaisille identiteeteille – miten jaksaa monikulttuurinen yhteiskunta?

Suomalaisessa yhteiskunnassa, kouluissa ja muissa nuoriso-organisaatioissa elää ajoittain yksipuolinen kuva maahanmuuttajista. Heidät nähdään usein avuttomina, köyhinä, tyhminä, alistuneina tai vallattomina. Aivan kuin heillä ei olisi valinnan mahdollisuuksia tulevaisuutensa suhteen. Usein ajatellaan, että maahanmuuttajien vanhemmat ja heidän traditionsa dominoivat heitä, erityisesti maahanmuuttajatyttöjä. Muutenkin mielikuvat eri ryhmistä voivat olla pinta-puolisia ja yleistäviä. Venäläiset ja virolaiset nuoret naiset liitetään helposti prostituutioon, arabinaisten käsitetään olevan vailla minkäänlaisia oikeuksia kotona ja perheessä. Monien ryhmien ajatellaan junailevan järjestettyjä avioliittoja ja estävän nuorten itsenäistymistä ja tyttöjen koulunkäyntiä. Nämä mielikuvat ovat varsin laajalle levinneitä, ja joissakin tapauksissa yleistys voi tietysti pitää paikkansakin. Mutta yleistys on aina yleistys, ja se antaa epätäydellisen ja puolueellisen kuvan koko tilanteesta. Yleistys

mustamaalaa vähemmistöryhmiä. Se, että yleistyksen elävät, johtuu taas siitä, että maahanmuuttajat ja suomalaiset eivät ole juuri keskenään tekemisissä. Yhteiskunta, jossa erilaisuus nähdään negatiivisena, oikeuttaa ja aikaansaa syrjintää. Vähemmistöjä suvaitaan passiivisesti, mutta niitä ei hyväksytä tai arvosteta. Jopa yhdenvertaisuuslakia sovelletaan epäyhtenäisesti, tapauksesta riippuen.

Monikulttuurisen nuorisotyön menetelmissä tukeudutaan usein kulttuurien välisen vuorovaikutuksen oppimiseen, rasmin vastaiseen työhön, ihmisoikeuskasvatustyöhön ja keskusteluun ajankohtaisista asioista. Nämä edellä mainitut asiat tulevat teemallisesti esiin nuorten omista elämäkokemuksista. Kun toimitaan monietnisisessä ryhmässä, on kulttuurien välinen oppiminen väistämättä kohdattava, ja se on toiminnassa mukana. Tämä toteutuu myös kansainvälisen nuorisotyön eri muodoissa. Kulttuurien välisen vuorovaikutuksen oppimisen menetelmän lähtökohtana on erilaisten tapojen, mielipiteiden, ideoiden, arvojen ja käyttäytymisen kunnioittaminen ja ymmärtäminen. Ymmärtämisen kasvassa voi lähteä eteenpäin, kohti yhteistä määränpäättä.

Lähtökohtana toiminnassa on, että ihmisten erilaisuus tiedostetaan. Samoin se, että ihmiset ovat oman kulttuurinsa tuotteita. Mutta miten ihmiset, jotka elävät erilaisissa kulttuurisissa todellisuuksissa, voivat samassa maailmassa

ymmärtää toisiaan? Tähän haetaan vastauksia monikulttuurisen nuorisotyön arjessa, jossa nuorten erilaisuus vaikuttaa heidän keskinäiseen kanssakäymiseensä. Tällöin on myös aina ristiriitojen mahdollisuus. Työntekijän kyvykkyyttä tarvitaan, jotta ristiriitoihin osaa varautua ja ne osaa kohdata. Erilaisuuden kohtaamisessa ja lisääntyneen kanssakäymisen kautta on mahdollista saavuttaa uusia ratkaisuja, luoda uutta kulttuuria sekä päästä uusiin käytäntöihin. Parhaimmillaan käytännöt perustuvat yhteiseen arvopohjaan ja kaikkien oikeuksiin moninaisuudessa.

Itse koen nuorisotyön mielekkääksi, koska haluan vaikuttaa paikallisesti omassa organisaatiossani ja muissa tahoissa, joissa olen aktiivisesti mukana. Tiedon levittäminen auttaa niin nuoria kuin heidän parissaan työskenteleviäkin. Työhöni liittyy paljon monikulttuuristen nuorten, yhteisöjen, yhdistyksien ja viranomaisten parissa toimimista, ja työni sisältönä on edistää kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ja yhteisöjen voimauttamista, joka on itselleni tärkeä asia erityisesti ihmisoikeuksien näkökulmasta. Ensisijaisesti haluan oppia uutta ja kouluttaa itseäni edelleen tällä alalla. Uusien tietojen kerääminen ja tutkiminen auttaa nuorisotyötä niin täällä Suomessa kuin koko Euroopassakin. Erilaisten ryhmien kanssa toimiminen on kehittänyt ammatillista osaamistani merkittävästi. Monenlaisten ihmisten parissa toimiminen on antoisaa ja haastavaa.

Luontoyhteyttä etsimässä

Leirit ovat monelle ensimmäinen asia, joka tulee nuorisotyöstä mieleen. Ehkäpä vielä useammalle ne synnyttävät muistoja, joiden tunnelmaa on vaikea kuvailla lyhyesti. Muistot ovat yhtä aikaa hartaita ja riehakkaita. Niissä on elämisen maku. Leirit ovat olleet luontokasvatuksen edelläkävijöitä, usein tiedostamattomasti. Leirirakentamisen kautta on kasvatettu nuoria käyttämään luontoa oikein ja luotu yhteyttä luontoon. Leirien siisteyskasvatus on opettanut kierrättämään jätteitä samalla kun henkilökohtainenkin hygienia on tullut hoidetuksi. Leirielämä on siis ollut varsinaista seikkailukasvatusta ja elämyspedagogiikkaa alusta asti, vaikka nämä käsitteet ovat nuorisotyöhön tulleetkin vasta 1980-luvun lopulla. Nykyisin luontokouluilla, samoin kuin luontojärjestöillä, on suuri merkitys nuorten luontokasvatuksessa niin koulu- kuin vapaa-aikanakin.

Nuorten talkoot (1941–1949) hyödynsivät luontoa keräämällä sen antimia teollisuuden ja kotitalouksien tarpeisiin. Ilmastonmuutos oli tuolloin vielä tuntematon asia eikä kenellekään tullut mieleen, että puhdas vesi voisi Suomesta loppua. Nykyisin ei mene päivääkään, ettei ekologisuus, ilmastonmuutos tai kierrätys olisi puheiden aiheina. Ja näiden asioiden merkitys kasvaa hetki hetkeltä. Mutta onko tiedotusvälineiden keskustelu aiheesta muuttunut jo liian tekniseksi ja kaukaiseksi meille tavallisille ihmisille? Mitä mieltä asioista ovat Väinö Sinervo, Markku Hukari ja Ilkka Aula? Miten luontoyhteys syntyy ja mikä merkitys luontokasvatuksella on nuorelle?

LEIRILLÄ

taivas maata koskettaa...

Varhaisimmat muistikuvani leireiltä ovat jo lähes 70 vuoden takaa. Niistä ovat mielessäni kirkkaimpina säilyneet ne, joihin liittyi voimakkaita elämyksiä. Voiko enää kokea yhtä hienoja elämyksiä luonnon keskellä kuin mitä meille silloin tarjoutui, kun vuosikymmeniä sitten otimme ensiaskeleitamme omilla leiri- ja retkipoluillamme Suomen suvessa?

Leiri- ja retkeilytoiminta kuului osana työhöni ollessani 1950–1960-luvuilla lähes viidentoista vuoden ajan kunnan raittius- ja nuorisonohjaajana. Se oli minulle kuitenkin enemmän kuin vain yksi toimintamuoto muiden joukossa. Vaikka muistissani on 11-vuotiaana leiriläisenä kokemani lohduton kotikävä ensimmäiseltä ja viimeiseksi jääneeltä leiriltäni vuonna

VÄINÖ SINERVO syntyi Tuupovaarassa vuonna 1928. Hänen perheeseensä kuuluu vaimo Anja ja kolme lasta ja kuusi lastenlasta, jotka ovat jo aikuisia. Kotkan kaupungin retkeily- ja nuorisonohjaajana Sinervo toimi 1964–1966 ja nuorisotoimenjohtajana 1966–1991, minkä jälkeen hän täysinpalvelleena jäi vanhuuseläkkeelle. Ennen Kotkaa hän toimi kunnan raittius- ja nuorisonohjaajana Tuupovaarassa 1950–1952, Polvijärvellä 1952–1955 ja Kuusjärvellä (nykyinen Outokummun kaupunki) 1955–1964. Nuorisotyönohjaajien jatko- ja täydennyskurssin hän kävi Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa Helsingissä 1954–1955.

1939, ei se ole mitenkään himmentänyt leiri-toiminnan hohtoa. Päinvastoin! Tämä omakohtainen kokemukseni on auttanut minua sittemmin nuorisotyöntekijänä ymmärtämään nuoria paremmin kuin jos tuo itkuni olisi jäänyt itkemättä. Eikä siinä kaikki: varmaan sieltä sain myös kipinän uranvalinnalleni ihaillessani erästä leirin ohjaajaa, kun hän järjesti meille maastoleikkejä ja hupaisia kilpailuja. Jälkeenpäin olen usein miettinyt, miten nuo lapsuuteni leirikokemukset ja -elämykset ovat vaikuttaneet minuun ihmisenä ja nuorisotyöntekijänä. Ehkä sen voin sanoa, että monessa kohtaamassani pojassa ja tytössä voin vieläkin nähdä oman itseni itkemässä selittämätöntä kaipuutani ja ikävääni leiriniemen rantakivillä ja luomassa kysyviä — ja kenties aikuisen mallia hakevia — katseita ohjaajieni puoleen. Tuolloin saamani kipinä on synnyttänyt sisälläni tulen, jota olen yrittänyt kantaa aina näihin päiviin asti. Tuskinpa olen yksin näiden mietteitteni kanssa. Arvelen, että ehkä samantaisia kokemuksia voi olla yhdellä jos toisellakin vanhalla nuorisotyöntekijällä. Sellaisina ne ovat voineet vaikuttaa syvän pohjavirran tavoin omaan ohjaustyöhömmö ja toimintamme

kehittämiseen, ja ehkä sitä kautta myös alan nuorisotyöntekijöiden ammatilliseen koulutukseen.

Leikkien ja kisaillen uusia tietoja ja taitoja

Kun entisen kotipaikkakuntani lastensuojeluyhdistys suunnitteli kesäleiriä lapsille vuonna 1950, tarvittiin sille myös apulaisohjaajia. Kun minua kysyttiin tehtävään, siihen oli helppo vastata: totta kai! Innostuin siitä ihan valtavasti. Sitä ennen minun oli kuitenkin suoritettava alan keskusjärjestön järjestämä kaksi viikkoa kestävä kesäkaitsija- ja uinninopettajakurssi Helsingissä. Saman osaston uimakoulussa olin itsekin lapsena uimaan oppinut.

Tuolla ensimmäisellä ”kesäkaitsijaleirilläni” huolehdin siitä, että telttakuntani teki oman osansa leirin ohjelmasta. Vuorollani ohjasin leirileikkejä, opetin leirilauluja, vedin iltanuotio-ohjelmien ja ensiaputaidon harjoituksia ja monenmoisia kilpailuja sekä annoin uimaopetusta. Vaikka leirit miellettiinkin lasten ja nuorten iloiseksi vapaa-ajan puuhailuksi, oli leireillämme koulutuksella ja erilaisten kädentaitojen opettamisella kuitenkin tärkeä sijansa. Nuorille opetettiin esimerkiksi käytöstapoja, työvälineiden käyttöä, ensiapua ja raittiutta. Avotulenteko opetettiin niin, että nuoret osasivat ladata ja sytyttää iltanuotion, mutta myös torjua tulipalon ja sammuttaa vaikkapa metsäpaloa. Luonnon-suojelu oli osa leiriä: miksi on tärkeitä, ettei turmella ja roskata luontoa, häiritä pesiviä

lin-
tuja,
kiusata
ja kiduteta
matoja ja
kärpäsiä eikä
muitakaan elollisia
olentoja?

Luontoäiti antoi sil-
loin meille parastaan. Olim-
me onnellisen tietämättömiä
huomisen uhkakuvista. Meillä ei ol-
lut aavistustakaan esimerkiksi maail-
manlaajuisesta luonnon saastumisesta ja
ilmaston muutoksista ihmisen itsekkään ja
luontoarvoja vähättelevän toiminnan seuraukse-
na. Meille oli koulussa opetettu vain, että ”älä
tallaa nurmikoita, älä puita vahingoita, älä riko
luonnonrauhaa...” Eroosiostakin oli joskus ollut
puhetta. Ehkä joskus saatoimme ikään kuin vais-
tonvaraisesti vilkaista luontoäitiämme, että mi-
ten se vielä jaksaa, miten se pystyy peittämään
ehkä meidänkin aiheuttamamme arvet.

Alkuaikoina ei juuri ollut valmiita leiri-
rakennelmia, vaan monet piti rakentaa itse
yhdessä varttuneempien leiriläisten kanssa. Ra-
kensimme riu’uista kenttäkäymälän eli ”riuku-
lan”, ruokailu-, iltanuotio-, leiri- ja leikkipaikat,
lippuaukion ja uimapaikan sekä pystytimme
ja purimme teltat. Tämä yhdessä tekeminen
oli todella innostavaa. Ja laulumme raikui:

Kuvaaja: Terhi Lehtonen, 2007.
Kuva: Nuoperi.

Poikaleiri Tuupovaaran Eimisjärvellä kesällä 1939. Kirjoittaja on hatuton ja polvihousuinen poika joukon keskellä.
Kuva: Arvo Airio.

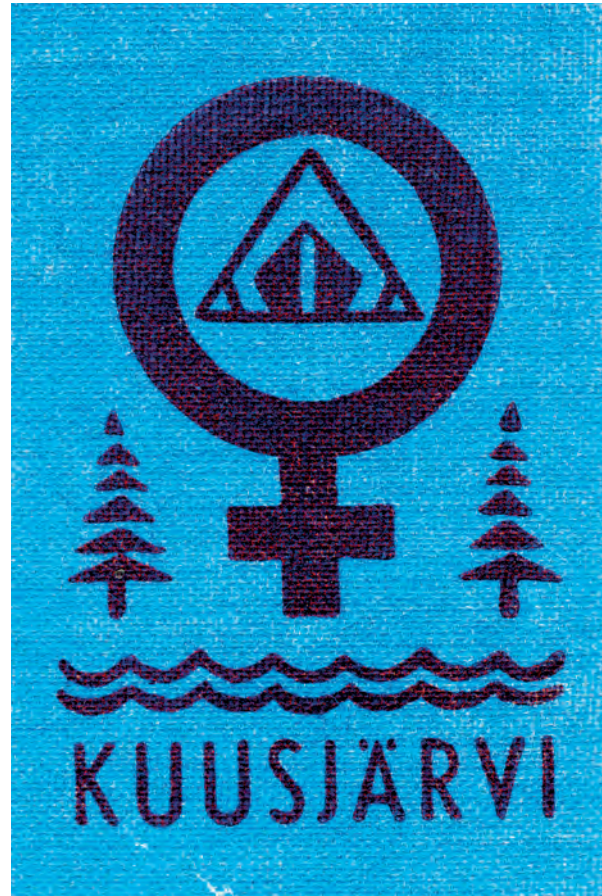
"On leirimme parhain paikka päällä maan..." Heitettiinpä vielä herjaakin: "Mitä epämukavampaa — sen mukavampaa!" Ohjaajilta edellytettiin silloin monenlaisia käytännön taitoja. Kun leiripaikkaa etsittiin, piti huolehtia myös siitä, että "maitotalo" ja hyvä ruokatavarakauppa olivat lähellä, ja että toimitukset tulivat ajallaan.

Hauskimmat työmuistoni ovatkin siltä ajalta, kun vielä osallistuin kenttätööhön. Kuinka voisin unohtaa kesäleirit — 15 leirikesää perästyksen, joskus useita leirejä kesässä! Eivätkä ne olleet mitään pikkupyrähdyksiä, vaan tavallisesti ne kestivät viikon. Leirien osanottajamäärä vaihteli 20:n ja 50:n välillä. Ohjaajia oli minun lisäkseni tavallisesti vain yhdestä kahteen apulaisohjaajaa ja emäntä. Oli mahtavaa, jos sain avukseni nuoria tai nuorekkaita kansakoulunopettajia ja/tai nuorisotyönharjoittelijoita. Mutta kunnantoimistossa vitsailtiin: "Kylläpä teidän kelpaa, kaikki päivät uimarannalla ja luonnonhelmassa, ja vieläpä leikkiä lyöden!" Mutta ei leireillä löhöilty — nuorethan rakastavat toimintaa. Silloin todella tunsin olevani nuorisonohjaaja! Vaikka täytyy tunnustaa, että kyllä leirien jälkeen olin ihan "naatti"!

Leiriromantiikka — katoava luonnonvarako?

Epävarmuus leiripaikan saamisessa johti ajan oloon siihen, että saimme hankituksi pysyvän leirialueen tosi luonnonkauniilta ja muutenkin hyvältä paikalta järven rannalta ja sopivan kaukana keskustasta. Minusta oli silloin todella

mahtavaa, kun itse kunnanvaltuuston jäsenet ja kunnanjohtaja jalkautuivat sitä kanssani kerran etsimään rantoja ja metsiä koluten. Hienolle alueellemme rakensimme vain sellaisia rakennuksia, jotka mahdollisimman vähän häiritsisivät ja kuluttaisivat sen luonnonarvoja. Tarpeellisia

Väinö Sinervo suunnitteli leiriläisille oman hihamerkin 1950-luvulla.

olivat kaivo, leirikeittiö ja ruokailukatos, jätekomposti ja huusit, tarvikevarasto, uima- ja venelaituri, pelikenttä ja lippuaukio sekä — tietenkin — iltanuotiopaikka. Teimme myös teltanpohjalavoja säästääksemme luontoa kulumiselta, mutta myös siksi, että tasaisella alustalla on mukavampi nukkua kuin muhkuraisella. Joidenkin ”oikeaoppisten” mielestä jopa sekin oli liikaa.

Myöhemmin ruvettiin eri puolilla maata me rakentamaan upeita leirikeskuksia kiinteine rakennelmineen ja sisämajoitustiloineen, jotka varustettiin kaikilla nykyajan mukavuuksilla. Nyt onkin aihetta kysyä: miten on käynyt ”vanhan hyvän ajan” luonnonläheiselle leirihengelle? Mitä siitä on enää jäljellä? Ennen vanhaan tuskin olisi voinut kuvitellakaan, että joskus vielä nuorten leireillä vedetään vessaa, seurataan telkkariohjelmia, puhellaan kännykkään ja kuunnellaan korvalappustereotypeita. Jopa radiokin oli silloin outo vempain, eihän leirialueella ollut edes sähköä. Jos ennen ei muuta parempaa tekemistä keksitty, niin mentiin mustikoita poimaan tai polttopuita keräilemään iltanuotioon.

Kunnan tyttöleiri Kuusjärven — Outokummun Kolmikkannassa 8.—12.8.1960. Lipunnosto ja aamuhartaus kuuluivat jokaiseen päivään. Kuvaaja: Pekka Rantala.

Mitä nuorisotyö on tämän muutoksen myötä menettämässä tai on jo menettänyt, vai onko sen tilalle saatu peräti jotain aivan uutta ja entistä parempaa? Eikö ihminen ole kuitenkin aidoimmillaan ja herkimmillään juuri elävän luonnon keskellä ja melko alkukantaisissa oloissa, joissa ihmisten keskinäinen vuorovaikutus voi löytää aivan uuden tason ja sisällön? Ainakin omat kokemukseni puhuvat tämän puolesta.

Polku ensimmäiseltä ”kesäkaitsijaleiriltäni” johti mutkitellen siihen, että valitsin elämänurakseni nuorisotyön ja hankin alalle tarvittavan koulutuksen ja muodollisen pätevyyden. Sen jälkeen olenkin sitten kunnan raittius- ja nuorisonohjaajana saanut toimia lasten ja nuorten kesäleireillä leirinjohtajana ja ohjaajien kouluttajana monien muiden tehtävien ohella. Silloin tunsin todella olevani nuorten ohjaaja, mitä olin aina halunnut. Uskon luonnonläheisiin leireihin edelleenkin. Aito luonto on aina kiehtonut nuoriakin. Onhan se ohjaajalle mitä kiitollisin ympäristö kohdata nuori ihminen, kuunnella häntä ja hänen mielteitään sekä tukea häntä hänen kasvussaan ihmiseksi ja mallikkaaksi Suomen kansalaiseksi.

*Elon tarkoitusta usein mietitään,
kysellään:
minkä tähden, vaivaa nähden,
täällä hyöritään?
Mutta Rakkaus on ilo elämän,
ihanan,
sitä saamme ylistää ja kiittää!*

TULEVAISUUDEN

rakentaja

Vanhempani olivat melko paljon töissä. Sillä aikaa mummu kasvatti minua ja siskoani. Mummu oli rauhallinen ja säästäväinen. Mummun radio soi hiljaisella. Siitä kuului yleisohjelma, ja kirkonmenot. Minä tein tyhjästä jogurtti- ja viilipurkeista torneja lattialle. Ulkoleikkeihin löytyi aina kavereita läheisistä rivitaloista. Siihen aikaan alueella ei ollut niin paljon taloja kuin nykyään. Aluksi reviirini oli pieni, parin korttelin kokoinen. Kesäisin uitiin ja paleltiin uimarannalla. Sitten maattiin auringossa pyyhkeen päällä ja seurattiin veneiden liikkeitä Kaupunginsalmesta merelle ja takaisin. Pyöräiltiin polkuja pitkin ja välillä karkkikiskalle. "Mitä karkkeja näillä rahoilla saa?"

Koulu ja lomat
vuorottelivat. Kun
vanhemmillani
oli vapaata,
menimme

maalle tai veneilemään. Ajoimme moottoriveneellä Tankariin, Poroluotoon, Pirskeriin tai Oh-takariin. Aallot paukkuivat veneen keulaan, ja äiti lauleskeli merimieslauluja. Minä heiluin veneen liikkeiden mukana, haalean oranssit pelastusliivit nousivat välillä korville. Perillä minä juoksin saaria ympäri kiveltä kivelle loikkien. Jos kaivoi rannalle edellisenä syksynä ajautunutta ruovikkoa, löytyi sieltä aina verkon riekaleita, leluja, styroksipalloja ja muuta jännää. Sitten syötiin eväitä tai tehtiin nuotiolla ruokaa.

Me lapset saimme seikkailla omaan tahtiimme ympäri kylää. Reviiri laajeni kun ikävuosia kertyi. Välillä tehtiin pahuuttakin. Opiskelin jostain, tein kesätöitä ja kävin armeijan. Kaveripiiri oli erittäin tärkeä. Vaelsimme Perhossa, Kuusamossa, Lapissa, Ruotsissa ja Norjassa. Kiipeilimme ja meloimme. Näissä seikkailuissa oppi paljon elämästä, itsestä ja muista. Tuntui oikeasti siltä, että "tämä se vasta on minun elämää!" Kaikki mukavat kokemukset luonnossa vaikuttivat varmasti siihen, että hakeuduin nykyiseen työhöni.

Opiskelin eräoppaaksi Kruunupyssä. Jo opiskeluaikanani pääsin kesäharjoitteluun

MARKKU HUKARI syntyi Kokkolassa vuonna 1971. Lapsuuden hän katsoi Kokkolan Vanhansatamanlahtea Halkokarin rannalta, ja nykyään hän on töissä saman lahden toisella puolella Nuorisokeskus Villa Elbassa, luontokoulun opettajana.

Luontokouluun. Minna Styrman ohjasi minua, hän teki ympäristökasvatusta suurella sydämel-
lä. Aika Luontokoulussa auttoi minua kokoamaan
selkeämmän paketin kaikista niistä sekalaisista
teorioista ja hyvistä ajatuksista, joita mielessä
kupli. Seikkailu ja luonto olivat sulassa sovussa.

Tein harrastuksesta työn. Aloin tekemään
toiminimellä ohjelmapalvelukeikkoja. Halusin
tarjota ihmisille samanlaisia luontoelämyksiä,
jotka olivat tehneet minuun vaikutuksen. Kauas
ei tarvinnut mennä, sillä läheltäkin löytyi aina
houkuttelevia maastoja, ja joka vuodenaika tar-
josi mahdollisuuden johonkin hienoon. Uskoin,
että pystyin myös vaikuttamaan ihmisiin ja
maailmaan hyvällä tavalla.

Nyt olen ollut tällä tiellä 12 vuotta, joista
viisi vuotta olen työskennellyt Luontokoulussa.
Ympäristökasvatus, kestävä kehitys ja ilmaston-
muutos ovat jatkuvasti esillä tiedotusvälineissä.
Teemme tärkeää työtä, jonka merkitys kasvaa
koko ajan. Meillä on vastuuta ja velvollisuus.

Työpaikkasokeus iskee helposti: miksi me
tehdään tätä hommaa? Alkuaikojen kevyt fanaat-
tisuus on hävinnyt, ja kyynisyys lisääntynyt. Työ-
päivän saisi kulumaan tietokoneen ääressä. Säh-
köposteja luetaan. Välillä käynnistellään projek-
teja ja tehdään raportteja, joita harva lukee.
Aikuisasiakkaat haluavat, että heille järjeste-
tään jänniä seikkailuja ja hienoja retkiä. Silti
kaiken pitää olla turvallista ja vihreää. Ja meillä
on tunti aikaa käytettävissämme. Joka syksy tu-
lee uusi vuosikerta lapsia, jotka ovat vähintään
yhtä ”pihalla” kuin edellinen vuosikertakin.

Pi-
täisi
jaksaa
välittää
luonnon ilo-
sanomaa, vaikka
hetkittäin tuntuisi-
kin siltä, ettei siitä ole
vastaavaa hyötyä.

Asiakailta saatu palau-
te auttaa kuitenkin jaksamaan
työssä. Lapsilta se tulee välittö-
mästi ja rehellisesti. Ei palautelapuis-
sa sanoina, vaan piirustuksina, tai kun
näen lasten toimivan vastuullisesti, luonte-
vasti. Kohteliaisuutena pitää ottaa myös se,
kun he retkellä kysyvät mitä minä oikeasti teen
työkseeni. Eihän tämä voi olla työtä, kun se on
niin hauskaa? Ohjelmat sujuvat kuin itsestään,
mutta niiden takana onkin paljon näkymätöntä
valmistelua. Monesti meillä vierailevat opettajat
sanovat kateellisena: ”Kuinka mukavaa teidän
työ onkaan!” Ja oikeassahan he ovat. Kaikki me-
nee oikein, jos kaikilla on hyvä olla: asiakkaat
saavat hyvän luontokokemuksen oman ryhmänsä
kanssa ja myös oppivat jotain samalla. Suhde
luontoon lähenee, ja ehkä ihmisten toiminta
arjessa muuttuu vastuullisemmaksi? Sitä kautta
tienaisimme myös maapallolle lisää aikaa. Minuu-
tin? Tunnin? Kuukauden?

Ekomies. Kuvaaja: Kati Thylin, 2007.

Tai olenko edes itse kylliksi vihreä ihminen? Ajan yleensä autolla töihin. Kestovaippoja emme jaksa pyöritellä niin kuin oli tarkoitus. Joulu tulee, ja taas ostetaan tavaraa. Pitäisi saada ensin oma toiminta esimerkillisen hyväksi. Sen jälkeen olisi ehkä oikeus näyttää mallia ja opettaa.

Luonto tekee omia taideteoksiaan. Kuvaaja: Markku Hukari.

Työelämä on tasapainottelua: jos ympäristökasvattajien pitää tehdä tulosta että työpaikka säilyy, ollaan kuluttavassa tilanteessa. Raha ei voi olla ainoa mittari ympäristökasvatustyössä. Miten sellainen tulos on mitattavissa, jolla voi vaikeina-kin aikoina perustella tällaisen toiminnan jatkumisen? Sillä jatkuvuus ja pitkäjännitteinen työ lapsi- ja nuorisoryhmien kanssa on tärkeää. Osa luontokouluissa tehdyn työn vaikutuksista on nähtävissä vasta vuosien kuluttua. Tämän työn merkitykseen on pakko uskoa ja jatkaa yrittämistä.

Tätä kirjoittaessa olen tullut isäksi ensimmäistä kertaa. Poika on komea ja terve. Syö ja nukkuu hyvin. Tässä elämäntilanteessa ymmärtää monien vanhojen kliseiden merkityksen ja tajuaa monta asiaa paremmin. Lapsen syntyminen muuttaa ajattelua osittain itsekkäämmäksi; sitä miettii omaa taloudellista tilannetta ja selviytymistään, omaa ja vaimon jaksamista eri tavoin kuin ennen. Saammeko luotua lapselle hyvän alun? Toisaalta toivon nyt todella täydestä sydämeistäni, että maailma olisi hyvä paikka myös tulevaisuudessa, pikku-Paavolle. Että hänkin voisi joskus juoda lähteestä — tai edes hana-vettä keittämättä — ja poimia marjoja suoraan puskista suuhun. Vaikka kyynisytyeni välillä lisääntyikin, ovat vahvat kokemukset ja periaatteet silti sisälläni. Haluan edelleen auttaa muita saamaan samanlaisia luontokokemuksia, joita olen itse kokenut ja joita pidän tärkeinä. Pitää uskoa siihen, että minulla on mahdollisuus vaikuttaa ja jatkaa yrittämistä. Tulevia sukupolvia ajatellen.

Majakkaretkellä,
kun ensilumi satoi
jo lokakuussa.

Kuvaaja: Heidi Vanhala, 2005.

Valmistautuminen

Valmistaudun kohtaamaan Nuuksion kansallispuiston. Pakkaan mukaan kaikista olennaisimman — veden, ruuan, varavaatteet, ensiapuvälineet ja ohjaajan tarpeiston. Matkaan Nuuksioon, lämmittän ja siivoan mökin ja laitan kaiken tarvittavan materiaalin osanottajille valmiiksi. Olen valmis kohtaamaan ryhmäni. Koen, että huomenna alkavalla Muirin taipaleella voin omalta osaltani jaksaa jotain tärkeää, jotain olennaista.

Virittäytyminen

*Alkuesittelyn jälkeen illan hämytyessä kuljemme pitkin järven rantaa, istahdamme läheiselle kalliolle ja hiljennymme kokemaan pimeän tulon. Puiden siluetit piirtyvät tyynen järven pintaan.
Rastaiden*

MMM **ILKKA AULA** on Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen Nuorten Luontotalon toiminnanjohtaja, ja hän on toiminut useita vuosia IEE-Finland — Suomen maakasvatusyhdistys ry:n puheenjohtajana. Hän on kokonaisvaltaisen ympäristökasvatuksen puolestapuhuja ja ollut mukana laatimassa suomenkielisiä painoksia Maanvartijat-maakasvatusohjelmasta, Maakävelyt-materiaalista ja Muirin taipaleesta. Kirjoittaja on myös kansainvälisen Maakasvatusinstituutin kouluttaja.

kirkkaan soinnukkaat lirutukset saavat mieleni keventymään. Unohdan kiireen ja olen valmis kohtaamaan läsnä olevan hetken...

Luonnon voi kohdata näinkin — hiljentyen, odottaen, kuunnellen, tuijottaen, ihmetellen, viipyillen. Tällaisten taitojen avulla suhteemme luontoon kasvaa ja parhaimmassa tapauksessa voimme aistia itsemme osaksi kaikkea ympärillämme olevaa. Elämä ei sinällään ole monimutkaista, mutta sen oivaltaminen on. Ihmisille tulisi todellakin tarjota, tai ihmisillä tulisi olla oma halu kohdata, myös tämänkaltaisia ei-verbaalisia oppimistilanteita ja kokemuksia.

Aamunkoitto

Nousen sängystäni reilusti ennen auringonnousua ja varmistan vielä, että minulla ja ryhmälläni on kaikki olennainen mukana. Koen, että tunnelma on eilisen virittäytymisen jälkeen sellainen, että olemme valmiit kohtaamaan metsän syvimmän olemuksen. Odottavan jännityksen tunnelmassa lähdemme liikkeelle ja aloitamme taipaleen vähän ennen auringonnousua. Ryhmä saa itse päättää minne menemme — luonto ja

kehomme kertokoot minne. Olemme valmiit seikkailuun.

Ymmärtäminen — olemme osa kokonaisuutta

Aamun pehmeässä valaistuksessa kapuamme rinnettä ylös. Aurinko on juuri nousemassa puiden latvojen tasolle. Valon säteet lämmittävät jo pikuisen poskiamme. Auringolla ja kaikella ympärillä on meillä jotain kerrottavaa.

Auringonvalon energia toimii kaiken elämän polttoaineena maapallolla. Ilman sitä emme liikkuisi, juoksisi, puhuisi, emme käytännössä tekisi yhtään mitään. Lähes kaikki mitä maapallolla on koostuu yksinkertaisesti maasta, ilmasta ja vedestä. Nämä aineet ovat olleet olemassa koko maapallon historian ajan ja niitä on käytetty niiden kiertokulkujen kautta yhä uudelleen ja uudelleen. Näitä aineita on olemassa tietty rajallinen määrä. Energian virran ja aineiden kiertokulkujen seurauksena maapallon kaikki elävät olennot ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja maapallo on jatkuvassa muutoksen tilassa. Vuorovaikutusten verkkoa (tai elämän verkkoa) hindut kuvaavat hienosti seuraavalla tavalla:

Tarun mukaan Indra-jumala heitti elämänverkon maailmankaikkeuden suunnattoman pimeyden halki. Verkon säikeiden jokainen solmukohta oli kristallihelmi, ja jokainen kristallihelmi oli eliö — täydellinen elävä kokonaisuus — jota säikeet kannattivat avaruudessa. Jokainen kristallihelmi

hei-
jasti
kaikkien
muiden
elämänverkon
kristallihelmien
sisäistä hehkua, niiden
säteilyä. (Teokses-
sa: Steve Van Matre: *Maa-
kasvatus — Uusi alku*, s. 131.)

Juuri näin elämä toimii maapallolla. Jokainen planeettamme eliö on auringon energian kipinä. Kun eliö hiipuu, sen rakennusaineet (maa, ilma, vesi) virtaavat verkon säikeiden kautta toisten eliöiden uudelleen käytettäväksi. Ympäristökasvatuksessa tulisi kiinnittää näihin elämän ekologisiin perusprosesseihin enemmän huomiota. Tietoa elämän palasista on kyllä runsaasti tarjolla ja sitä meihin myös "kaadetaan" eri vaiheissa elämämme varrella. Kuitenkin vain pieni osa näistä tiedon jyvistä on meille itse asiassa merkityksellisiä. Kokonaisuuden ymmärtämisen kautta voimme nähdä itsemme myös osana sitä. Ja parhaimmassa tapauksessa eläisimme tiedostavina maapallon kansalaisina tavalla, jolla olisi kokonaisuuden ja maapallon tulevaisuuden kannalta myönteinen merkitys. Olisimme tällöin todella osana kokonaisuutta, emmekä ihmisinä asettuisi järjestelmän yläpuolelle.

Kuvaaja: Kaija Jolkkonen, 2009.

Ilolla ja herkästi eteenpäin

Pienen levähdystauon jälkeen jatkamme taivaltamme. Löydämme jyrkän kallion vieressä uljaita, vanhoja kakkärämäntyjä, joihin osan on selvästi pakko kiivetä. Yksi riisuu saappaat jalastaan ja paljain jaloin kipuaa kohti taivasta. Sopivan oksan löydettyään hän istahtaa ja alkaa heilutella jalkojaan. Kysyn: ”Miltä tuntuu?” Ja iloisesti hän vastaa: ”On ihanaa tuntea tuulen vire varpaiden väleistä.”

Juuri näin. Kaikki on meistä itsestämme kiinni. Elämä on todellakin täynnä iloa, siihen tulee vain tarttua. Arkielämän pyörteessä usein unohdumme vain seuraamaan ja ihmettelemään muiden elämää ja unohdamme itse elää omaa elämäämme.

Elämme tänä päivänä erittäin energiantensiivisessä yhteiskunnassa. Meihin kohdistuu valtava virikkeiden määrä — mm. internet on avannut uudet elämisen ulottuvuudet, media välittää monenlaista kuvaa todellisuudesta ja digitalisoituminen mahdollistaa asioiden ja virikkeiden nopean pääsyn lähes jokaisen maapallon kansalaisen luo. Meihin kasaantuu voimakkaiden virikkeiden kyllästämiä suodattimia, jotka todellisuudessa voivat jopa estää aidon elämän ja luonnon kohtaamisen ja kokemisen. Emme näe, kuule, havaitse, haista tai tunne itse elämää. Kuljemmeko unessa?

Tuntuu, että ympäristökasvattajina meidän tulee itse asiassa entistä voimakkaammin ja määrätietoisemmin poistaa näitä suodattimia ihmisistä, jotta ympäröivä maailma ja todellinen elämä avautuisivat. Luonto voi tarjota voimak-

kaita ja merkityksellisiä kokemuksia. Meillä jokaisella on varmasti muistissa niitä hetkiä, jolloin luonto tai luonnon ilmiö on meitä puhutellut ja saanut meidät aidosti iloitsemaan.

Luonnon voi kokea myös yksin. Työssäni olen usein käyttänyt tähän menetelmänä luontokolo-yksinoloharjoitetta. Luontokolossa ihminen pääsee yksin kokemaan omaa paikkaansa luonnossa. Eräs oppilas kirjoittaa kokemuksestaan seuraavasti:

Istun yksin ja nojaan puun runkoon. Olen yksin, mutta tiedän ohjaajan ja ystävieni olevan jossain lähellä. Ei kuulu ihmisten ääniä, ei melua, vaan hiljaista lehtien kahinaa tuulessa, lintujen laulua, virran solinaa joessa, yksinäisen lehden pyörähtelyä maassa. Tulen tähän paikkaan tauolle, mietiskelemään ja unelmoimaan. Katson puuni oksien varjoleikkiä taivasta vasten, tunnen kaarnan kosketuksen paljaalla iholla ja kurotan koskettamaan maata juurien ympärillä. Tämä on minun luontokoloni.

Voiko luontokolon kokemusta paremmin ilmaista? Luontokolossa voimme tuntea olevamme osa elämän virtaa.

Luonnon monimuotoisuudella on merkitystä

Saavumme paikkaan, josta avautuu huikea näkymä kohti Nuuksion järviylänköä. Huokaamme syvään ja pysähdymme vain katselemaan tätä suurta näytelmää.

Luonnon monimuotoisuuden merkitys on yleisesti tunnustettu. Eri eliöyhteisöjen muodostama monipuolinen kokonaisuuksien verkosto takaa monien lajien elinmahdollisuudet maapallolla. Kun monimuotoisuutta tarkastellaan laajemmin myös ihmisten hyvinvoinnin kannalta, niin uskon, että eliöyhteisöt voivat toimia myös ihmisten kauneuden, hiljaisuuden ja harmonian kokemispaikkoina.

Loppu vai uuden alku?

Päivä hämärtyy. Saavumme illan kajossa vähän korkeammalle paikalle, josta avautuu utuinen metsämaisema. Jaamme osallistujien kanssa taipaleen kokemuksia ja käymme läpi päivän kulkua — annoimme seikkailun tunteelle tilaa, oivalsimme ja tiedostimme olevamme osa isompaa kokonaisuutta, kohtasimme metsän

"Löydämme jyrkän kallion vieressä uljaita, vanhoja mäntyjä, joihin osaan on selvästi helppo kiivetä".

Kuvaaja: Ilkka Aula, 2001.

uteliaina ja ilon asenteella ja rohkenimme omilla tavoillamme kohdata metsän juuri sellaisena kuin se on. Aistimme ja koimme metsän syvintä olemusta, tässä ja nyt.

Päivämme, minun 15 707:s elonpäiväni maapallolla, on ollut kuin elämä pienoiskoossa — yksinkertainen, mutta silti niin täyteläinen. Pakostakin rupeaa miettimään, mitä me ihmiset todella tarvitsemme elääksemme. Tällaiset kokonaisuutta korostavat kokemukset lisäävät tahtoaamme myös toimia luonnon ja maapallon puolesta. Tiedostamisen kautta haluamme jatkuvasti etsiä

uusia tapoja vähentää kuormitustamme maapallolla — erityisesti tapoja vähentää energian ja materiaalien kulutusta. Mietin myös elämänverkon merkitystä ja tajuan olevani osa sitä, ja sitä muuttamalla ja saastuttamalla tajuan muuttavani ja saastuttavani myös itseäni. Voimakkaan tunnesiteen muodostuminen luontoon auttaa minua taas arvostamaan ja kunnioittamaan sitä. Luontosuhteen syventäminen saa aikaan tunteen, että haluan myös nauttia koko keholla luonnon ihmeellisestä maailmasta. Tiedostamisen, oivaltamisen ja tunnesiteen muodostumisen kautta elämäni on juurtunut merkittävä sisältö.

"Puiden siluetit piirtyvät tyynen järven pintaan..." Kuvaaja: Elina Jolkkonen, 2008.

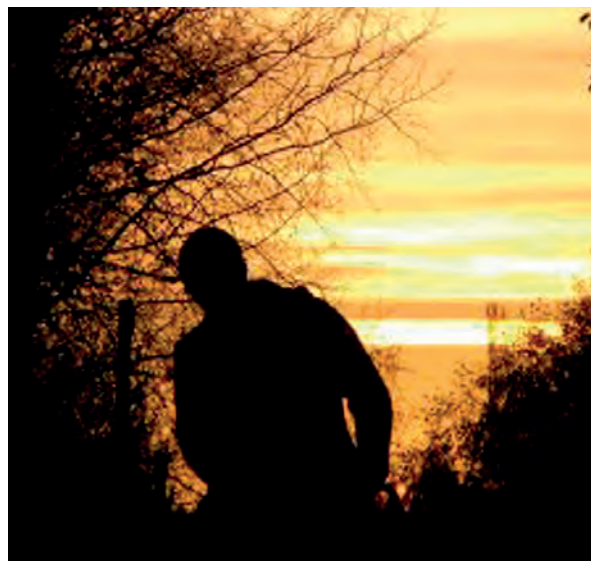
Tällöin en maapallon kansalaisena enää ajattele, että olen ratkaisemassa jotain yksittäistä ympäristöongelmaa. Olen silloin osa elämisen virtaa, jossa minun on helppo ja mukava olla ja olla oma itseni. Minun elämälläni on merkitystä.

Yksi loistava päivä, jolloin ihminen näyttää sulautuneelta ja uppoutuneelta ja hänet on lähetetty sydämen sykkeellä eteenpäin tietämättämme minne. Elämä ei näytä pitkältä eikä lyhyeltä, ja me emme ota ajan säästämistä tai kiirehtimistä sen enempää huomioon kuin puut ja tähdet. Tämä on todellista vapautta, hyvä esimerkki eräänlaisesta kuolemattomuudesta.

— John Muir

Yksin

Valitsen jälkikäteen oman miellyttävän luontokoloni. Otan hyvän asennon ja nojaudun vasten puun runkoa. Tarkkailen kaikkea ympärilläni olevaa ja teen havaintoja — veden liplatus rauhoittaa, tunnen puun rungon liikkeen kehossani ja pehmeän sammalkerroksen ympärilläni ja iloitsen täyteläisestä värimaailmasta. Suljen silmäni ja kuulen asioita entistä tarkemmin. Hengitän syvään ja rauhallisesti ja avaan jälleen silmäni. On hyvä olla. Järki sanoo minulle, että muodostun itse asiassa siitä avaruuspölystä, josta koko maailmankaikkeus on muodostunut. Paikassani voin jopa tuntea, että näinhän se on. Ympärilläni oleva luonto on osa minua ja minä olen osa sitä.

"Auringolla ja kaikella ympärillämme olevalla on meile jotain kerrottavaa." Kuvaaja: Elina Jolkkonen, 2008.

Muirin taival™, joka on toiminut tämän artikkelin inspiraation lähteenä, on kansainvälisen maakasvatusinstituutin julkaisema, kansainvälisen kansallispuistoliikkeen perustajan John Muirin hengessä toteutettava retki, jonka tavoitteena on auttaa osallistujia käsittelemään omaa luontosuhdettaan. Muirin taival tarjoaa ainutlaatuisen lähestymistavan luonnon havainnoimiseen, kokonaisvaltaiseen kokemiseen ja luontosuhteen syventämiseen. Retken toteuttamiseen tarvittava ohjaajan ja osallistujien materiaali on käännetty myös suomeksi. Lisätietoa www.maakasvatus.fi

KIRJALLISUUTTA,

jota on käytetty tai mainittu tässä julkaisussa:

- BLÅFIELD Ville (toim.) 2001, *”Kolmantena päivänä lähti ääni”*. Nuorten taidetalo Narri 20 vuotta. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus. Helsinki, Artprint.
- HAAPANEN Sinikka — SAVA Inkeri — VESANEN-LAUKKANEN Virpi 2006, *Voimatarina nuorisotyössä*. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus. Helsinki, Artprint.
- HEIKKINEN Minna (toim.) 2007, *Lähtö ja Loitsu — Suomen ja Viron nuorisoyhteistyöstä. Tundeline teekond — Eesti ja Soome noorsookoostöö*. Opetusministeriön julkaisuja 2007:4. Helsinki, Yliopistopaino.
- HOIKKALA Tommi — SELL Anna (toim.) 2007, *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. Helsinki, Hakapaino Oy.
- JÄÄMAA Ilmari 1923 (1. painos), *Nuorten kokeilijain ja keksijäin kirja*. Porvoo, WSOY.
- KILPI Eeva 1972, *Laulu rakkaudesta ja muita runoja*. Porvoo, WSOY.
- LAURILA V. — UKKOLA Helge (toim.) 1949, *Tottelimme taivaallista näkyä. Tunnetut nuorisotyöntekijät kertovat*. Kirkon Nuoriso. Helsinki, Kauppalehti Oy:n Kirjapaino.

- LOUHIVUORI Leena — HÄMÄRI Timo — NIEMINEN Kari 1986, *Koskelan jengi*. Helsingin nuorisoasiainkeskus. Helsinki, Otava.
- NIEMINEN Juha 1995, *Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia*. Nuorisotutkimusseura r.y., Lasten Keskus Oy. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.
- PÄIVINEN Aulis 1989, *Torkkari. Nuorisotalo 1964–1989*. Kouvolan kaupungin nuorisolautakunta. Kouvola, Kouvolan Kirjapaino Oy.
- RAITIS Paula (toim.) 2006, *Kunstenniemi, unten niemi. 60 vuotta leiritoimintaa*. Turun Tuomiokirkkoseurakunta, Turku. Åbo, Åbo Akademis Tryckeri.
- TELEMÄKI Matti 1999, *Taitava nuorisonkasvattaja. Suomalainen nuorisotyö 1940-luvulta tähän päivään tekijöidensä kokemana*. Kajaanin opettajankoulutuslaitos. Oulu, Oulun yliopistopaino.
- VAN MATRE Steve 1998, *Maakasvatus: Uusi alku*. I.E.E. -Finland — Suomen maakasvatusyhdistys ry. Käännös: Raija Luhanto. Helsinki, Rakennusalan kustantajat: Kustantajat Sarmala (Gummerus).

ee aikamatka! Hyppää virtuaaliseen todellisuuteen ja löydä itsesi
kesäleiriltä vuonna 1939. *Nuorisotyön* MIELI JA MERKITYS kertoo sinulle,
mitä kaikkea nuorisotyössä on tapahtunut tämän huiman seitsemän

vuosikymmenen matkasi aikana. Sukella nuorisotyöntekijän mieleen ja päästä
mielikuvituksesi valloilleen. Leireiltä pääset sujuvasti jatkamaan matkaa nuorisotalolle,
voit mennä kerhoon, juontaa radio-ohjelman tai osallistua talonvaltaukseseen. Tyylin voit
itse valita: soitukulkueeseen osallistumalla pääset juhlavaan tunnelmaan, breikaten voit
testata kuntosi.

Nuorisotyön MIELI JA MERKITYS kokoaa viime sotien jälkeisestä nuorisotyöstä tarinoita,
joita esitellään teemoittain. Teemat helpottavat lukemista ja saavat sinut huomaamaan,
millaisilla rajapinnoilla nuorisotyössä liikutaan. Samalla teemat muodostavat
perheitä, joiden jäsenet keskustelevat kanssasi ja myös toistensa kanssa — aidosti.
Nuorisotyöntekijöiden mieli ei aiemmin ole näin avoimena ollut, eikä sitä ole
myöskään näin systemaattisesti kirjattu. Toisaalta myös nuoret ovat päässeet
kertomaan, mikä nuorisotyössä on heitä kiehtonut. Niinpä nuorisotyön sisältö
avautuu sen tekijälle, mutta myös siitä kiinnostuneelle. Lue mistä on
nuorisotyöntekijä tehty!